Karkerên hemû welatan û gelên bindest yekbin.!

NEWROZ ATEŞİ

AYLIK TEORİK HABER YORUM DERGİSİ

YIL: 2 SAYI: 13 EKİM-KASIM : 1993 FİATI: 18.000

www.arsivakurd.org

NEWROZ ATEŞİ

Med İletişim, Yayın Tanıtım San. Tic. Ltd. Şti.
adına Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Nedime Tunç
Yönetim Yeri: Çakırağa mh. Çakırağa Cami sk. Ülku ap. No. 18/7
Aksaray -İST. Tel-fax: (0212) 530 65 58
Dizgi ve teknik hazırlık: Hasat Dizgi
Baskı: Aydınlar Matbaacılık
Renk Ayrımı: Oluşur Grafik
Kapak: Komel Ressamlar Birliği
Görsel Yönetmen: Hasat Yaratım Grubu
Adana İrtibat Bürosu: Cemal Gürsel cd. Vakıf işhanı kat 4 No 407
ADANA **Tel.:** 352 05 20

Genel Yayın Yönetmeni: Ahmet Önal
İsviçre Muhabiri: Ş. Kaplanseren
Breguet - 10 2000 NEUCHATEL
İsveç Muhabiri: Mehmet Karagöz
Stadinge Plan 14 163 63 SPANGA STOCKLOLM
Hollanda Muhabiri: S. Cemal
Tel.: 08360 - 31926
Danimarka Muhabiri: Güneş Doğan
Post Box - 72 2750 - BALLERUP KOPENHAG
Fransa Muhabiri: Sinan Herdem
Tel.: 331 - 4824 1795 PARİS
Avusturya Muhabiri: Saydo Öztürk
Postfach 58 1022 WİEN Tel.: 00 43 222 - 33 53 774
Kuzey Almanya Muhabiri: Hüseyin Özdemir
Steindam Str. 29, Otel OLDENBURG - 20099 HAMBURG
Güney Almanya Muhabiri: Eren Yıkmış
Biedersteiner Str. 29 80802 MÜNCHEN
Güney Kürdistan Muhabiri: Serhat A. Zerşati
Abone Koşulları
Yurtiçi 6 aylık: 108.000 TL. **Yıllık:** 216.000 TL.
Yurtdışı 6 aylık: 36 DM. **Yıllık:** 72 DM.
Diğer ülkelerin abone bedelleri de Alman markına göre belirlenecektir.
Abone bedellerini aşağıdaki banka hesap numarasına yatırıp fotokopisini açık adresimizle birlikte gönderiniz.
Yurtiçi Hesap No: Nedime Tunç
Türkiye İş Bankası Cağaloğlu Şubesi
Hesap No: 1095300398484

İÇİNDEKİLER

Sunu	3
Katliamlara Geçit Verilmez	4-6
Devrimin Ayak Sesleri	7-9
Sosyalistlarin Birliği	10-12
Kirli Savaş ve Hezimet	13-16
Halkların Kardeşliği	17-25
Artêşa Taybetî	26-28
Celal Talabani'den Azınlıklara Çağrı	29
Filistin'e Özerklik İsrail'e Egemenlik	30-33
Rüşvet-Yolsuzluk ve Ahlak	34-35
Siyasal ve Sanatsal Etki	36-39
Paylaşılan Ülke ve Sovyetler Birliği	40-54
Devrime Adanmış Dava Adamı; Y. Güney	55-56
Sanat-Cinsellik ve "Gül Söylem"	57-70
Güney Kürdistan'da Kadın	71
Mele Taha Mayî (Hevpey Vînek)	72-76
Şeva Barane	77
Mektup	78-79
Basın Açıklamaları	80
Murad Karaçobanoğlu	81
İlanlar	82-84

www.arsivakurd.org

SUNU

SAYIN OKUR!...

Dergimiz NEWROZ ATEŞİ'nin 13. sayısıyla sizinle birlikte olmanın coşkusu , inancı ve mutluluğuyla MERHABA !...

12. sayımızdan bugüne, sıcak politik çatışma ve çekişmenin, hayatın her alanında tırmanışa geçtiği, kuralsız savaşın sınır tanımadığı **bu ortam neye gebe?** tartışmaları daha bir yoğunluk kazandı/kazanıyor.

Sömürgeciler cephesinde, Kürdistan'da yaşananlar büyük bir tedirginlik yaratmış durumda. Şu anda ülkemizdeki diriliş, iktidardaki çelişkileri derinleştirmekte, "Milli Mutabakat"ın bir kesimi çareyi "Sıkıyönetim"de ararken, diğer bir kesim şiddetten vazgeçmeksizin "kısmi reformlar"la çözüm arayadururken, Olağanüstü Hal-Bölge Valiliği koşullarının sıkıyönetimden farksız hatta yetkilerinin daha geniş olduğunu biliyoruz. Ekonomiden siyasete, medyadan savunmaya tüm TC Kurumlarının MGK'ye uyarlanmış, emperyalist destekli, sömürgecilerin 'kutsal zirve'si ile KUKM'a karşı konuşlandırılmışlığı ortada. Buna rağmen çözümsüzlükler içinde debelendikçe battığını da görmemek mümkün değil. Gerillaya karşı başarısız kalan devlet "Mehmetçik Basın"ına ve Partilerine "diren" diyor. Direnen olmuyor. Gazete ve parti, büro ve şubeleri kilitli vaziyette. Öğretmenler, okulları terketmiş durumda. Devlet, artık "bana yar olmayan bu toprakları kimseye yar etmem" dercesine güzelim köyleri, ormanları yakıyor, doğayı tahrip ediyor. Yaşanan soykırımı daha evvel tek tek kontra faaliyetleriyle; yurtsever, aydın, gazeteci katlederek ve bir kısım mezraları hedef alırken, köylere, oradan da direnişçi ilçelere kitlesel soykırımı adım adım genişletiyor, şimdi de illere doğru kaydırmaya çalışarak tırmandırıyor. TC daha evvel Ahmet Zago, Franco, Şah Rıza Pehlevi, Ziya-Ül Hak ya da Saddam'ı taklit edip, şiddet politikasını uygulamakta ısrar edenlerin akıbetindende ders almış almasına, ancak, silaha göre geleneksel örgütlülüğü bu imha politikasında ısrar ettiriyor. Yeni "terör" yasasıyla 'nefes almayı' bile neredeyse yasaklayacaklar. Rüzgar ekiyorlar, fırtına biçecekler. Öncesi bir yana, 15 yıllık sıkıyönetim ve onu aratmayan olağanüstü hal'in meyveleri ortada değil mi? Bu olağan olmayan hali genişletmek için Lice'de Generalleri Bahtiyar Aydın'ı öldürmek, ardındanda giderek Erzurum'a doğru eylemlilikleri -özellikle MHP ve irtica-i çevreleri kullanarak- genişletmeye çalışıyor.

Bugün bu şiddet politikasına karşı durmak, katliamlara geçit vermemek, doğru devrimci ittifaklar kurmak, uygun ve yerinde taktikler geliştirip uygulamak, düşmanın eline propaganda malzemesi sağlayacak eylemlerden uzak durmak, birlik ve cephe politikasını güçlendirip, netleştirerek bir an evvel ilan etmek, Türkiye devrimci, demokrat hareketiyle güç birliğini sağlamlaştırmak, gerçek kurtuluşa emekçilerin insiyatifiyle uzanmak için ülkemizdeki sosyalistleri tek bir bayrak altında toparlamak, halkların kardeşliğini ve sosyalis t enternasyonalizmi doğru kavramak/kavratmakta ısrarlı davranmak, kazanılmış mevzileri koruyup genişletmek, karşı- devrim cephesindeki yönelimleri önceden görmek, açığa çıkarıp teşhir etmek, kendini yeniden üreten, geçmişten ders çıkaran, günümüze uyarlayan, geleceğe ümit ve güvenle açılırken net politika ve programlarla atılmak, zamana büyük değer biçen, fırsatları özenle değerlendiren, politik yaşam başta olmak üzere tüm yaşamı düzen sınırlarının dışında disipline ederek kurmak, mücadelede tek düzelikten, hantal-bürokrat halinden memnun, küçük hülyalardan uzak ve geleceğin emekçi iktidarı için olunması gereken yer ve alanda olmak, en onurluca olanı değil mi?

Bu sayımızda; yukarıda değindiğimiz sorunları, geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe uzanırken, politikadan tarihe, sanattan kadın sorununa, farklı konuları tekrardan kaçınarak ve paradokslardan uzak değerlendirip, tartışmalarımıza zenginlik katmaya çalıştık. Ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin olgunlaşmasına hizmet etmeyi düşünerek, tüm tehditlere rağmen, onurlu basın politikamıza bağlı kalmayı esas aldık. Basın üzerindeki ve özel olarak NEWROZ ATEŞİ'ne yönelik kapatma, toplatma davalarına karşı, yayın yaşamımızı inatla sürdürerek, bütün ekonomik sıkıntılarımıza rağmen, siz okurlarımıza oto-sansürden uzak, basın ahlakımıza uygun yaşamaktan taviz vermeksizin okurlarımızı gerçeklerden haberdar kılmaya çalıştık/çalışacağız.

Bu arada; Adana Temsilcimiz Abdullah Özbay'ın Adana'daki Kültür Festivali sırasında stand başındaiken sivil polisler tarafından gözaltına alınıp, kaybedilmekle tehdit edildiğini vurgulamak istiyoruz. Ayrıca aynı festivalin olduğu günlerde standları bulunan diğer devrimci, yurtsever ve sosyalist yayınevleri ve dergi temsilcileri de aynı tehditlere maruz kalmışlardır.

Bunca zorluğu aşmada tek güvencemiz halkımız ve siz okurlarımızsınız. Yaşamımız sizlerin maddi ve manevi desteğinizle mümkün olacaktır.

14. Sayıda buluşmak dileği ile onurlu mücadelenizde başarılar!...

www.kurdishmedia.org

BAŞ YAZI

KATLİAMLARA GEÇİT VERİLEMEZ

Türk devleti, Lice'de "topyekün imha savaşı" na uygun icraata girişmiştir; şehir günlerce bombalanmış, yakılıp yıkılmış ve katliam gerçekleştirilmiştir. Yüzlerce insanımız hunharca katliamdan geçirilmiştir. Kürdistan'ın diğer bölgelerinde olduğu gibi Lice'de de insanlık dramı yaşanmıştır. Rejim hayvanca savunmasız halkımıza abanmıştır ve Lice şehit edilmiştir.

Kürdistan'da olayların çok hızlı gelişmesiyle gündem çabuk değişiyor. Bir önceki olaylar önemini yitiriyor; Dersim olayları gibi. Ulusal kurtuluşa karşı yürütülen sömürgeci savaş kan dökmede sınır ve hudut tanımamaktadır.Her olay kangölleri oluşturmaktadır.

Lice'de görüldüğü gibi, devlet artık köy katliamlarıyla yetinemez olmuştur. Artık banal olaylar konumuna düşen köy katliamlarının sınırları küçük şehirlere kadar kaydırılmıştır. Şırnak, Kulp, Cizre vb. ardından şimdide Lice'de akıllara durgunluk veren, insan mantığının çerçevesini aşan vahşilik düzeyinde katliam ve soy kırımı yapılmıştır. Karşı-devrimin savaş lojiği, küçük grup katliamından köy katliamına, oradan küçük şehir ve kasaba katliamına, bununlada yetinmeyince büyük şehir katliamına geçer. Bugün Lice'yi, Şırnak'ı vuran yarın Diyarbakır'ıda vurur. Böylesi büyük bir tehlike ile karşı karşıya bulunuyoruz. İnsanlarımız lav silahlarıyla yakılarak hunharca katlediliyor, kimyasal gazlarla imha ediliyor, sokakta satırlarla doğranıyor. Türk devletinin bu vahşeti, yüksek bir bilinç ve direniş ruhuyla hareket edilmeyi şart koşmaktadır.

Bu arada rejim, olayın büyük boyutlarını gördüğü için hemen yeni manevralara girişmekten geri kalmıyor.Lice vahşeti kamuoyuna yeni yeni mal olmaya başladığı bir sırada ve devlet köşeye sıkıştırılmaya çalışıldığı bir ortamda PKK'nin askeri kolu ARGK tarafından Erzurum'un Çat ilçesinin Yavi isimli köyünde 38 sivilin öldürülmesi olayını kullanarak gündemi değiştirmeye çalışmıştır. Yani olayı zamansız ve yerinde olmayan bir eylemdi. Kamuoyunun dikkatleri gerici Türk medyası tarafından Lice katliamı unutturulmaya çalışılarak bu olaya çekilmiştir. Türk medyasının eline bu fırsat verilmemeliydi. Rejimin barbarlığının teşhirini zorlaştırmamak gerekiyor. Açıktır ki, daha dikkatli davranma zorunluluğu vardır.

Lice'deki barbarlık devam ederken Demirel şunları söylemiştir: " Türkiye'nin bölünmez bütünlüğünü tartışanların hür olmaya hakkı yok". Cumhurbaşkanı ayrıca şiddet yöntemi dışında çözüm öneren kesimleride sert bir şekilde uyarmaktan geri kalmamıştır. Sorun gayet açıktır; Türk devleti kendisini bütünüyle şiddet histerisine kaptırmıştır. Terörle, katliamlarla ulusal kurtuluş savaşının ezilebileceği sanılmaktadır(!). Kürtler, Türkiye'nin bütünlüğünü tartışmaktadırlar, o halde Demirel'in söylediği gibi hür olmamalıdırlar. Bu yüzden katliamları mübahtır.

Türk devleti şiddete battıkça batıyor: Katliam, terör ve şiddet bu devletin başlıca zaafı haline gelmiştir. Çağdaş bir değişim, bir gelişme göstermekten çok

uzakta bulunmaktadır rejim. Ve Kürdistan'da büyük insanlık dramı yaşanıyor. Bu gerçekler, Türk devletinden bir beklentiye girmenin mümkün olmadığını bir daha üstüne basa basa göstermektedir. Ulusumuza en ufak insani bir davranışı bile çok gören bu devletle bir arada kalmanın politikalarını yapmak büyük bir yanlışlıktır. Bu günkü koşullarda bu doğrultudaki çırpınışlar beyhudedir. Hele Türk devletini yumuşak(!) politikalarla ikna etmeye (!) kalkışmak tam anlamıyla bir zaaftır. Radikal politikalara, militan pratiğe ve direniş ruhuna sahip olmaksızın ne mücadele yükselir nede TC'ye geri adımlar attırılarak ondan bir şeyler koparılır.

Belliki, sivil "çözümün" işlerlik kazanabilmesi için, kısmi de olsa bazı demokratik hak ve özgürlükleri koparıp alabilmek için, bu dönemi sonuna kadar direnerek, ulusal birlik espirisi içinde cepheleşerek, topyekün seferberlik içine girilerek dayanmak gerekiyor. Ulusal kurtuluş hareketi bir ölüm kalım savaşı içindedir. Nazik ve zor bir dönemden geçiliyor. Ya geçecek yada kırılacaktır. Geçmekten, bu dönemide bütün zorluklarıyla aşmaktan başka bir seçenek olmadığına göre, hata yapmaya, mücadeleyi zayıflatmaya hiç kimsenin hakkı olmamalıdır. Ulusal kurtuluşun koordinatları doğru kurulmalı, politikada hataya düşülmemelidir.

Türk devleti siyaset değil şiddet ve terör üretmektedir. Oysa, ulusal kurtuluş hareketi bütünlüklü politikalar yapmak zorundadır. Öncelikle yapılması gereken iç birliği sağlamaktır. Birleşememenin, halkımızın tarih bilincine cevap verememenin bunalımı yaşanmaktadır. Ulusal cephenin kuruluş faaliyetlerinin uzaması bu "birlik bunalımının" sürmesine olanak yaratmaktadır. Ortak müşterek bir stratejinin oluşturulmasının hem programsal hemde pratiksel koşulları hiç şüphesiz mevcuttur. Zaten bilindiği gibi belli adımlar da atılmıştır. Ancak pratik zorluklar, özelliklede güçler arası dengesizlikler cephe kuruluşunun ve ilanını geciktirmektedir. Bu süre daha da kısaltılmalıdır. Türk "milli mutabakatı"na karşı başarılı olmanın yolunun birlikten geçtiği unutulmamalıdır.

Türk "milli mutabakatı", Kürdistan ulusal kurtuluş hareketine karşı yapılmıştır. Dolayısıyla zedelenmesine ve parçalanmasına ya da bir çatlaklık meydana gelmesine izin verilmiyor. Sonuç almak için bu dönemde MGK'nun insiyatifi bütünüyle tanınmıştır. "Demir Yumruk" denilen soykırım ve katliam projesi için ordunun işinin zorlaştırılması engelleniyor. Türk politikacıları ve insanlık sefaleti içinde debelenen Türk basını bu savaşın bir parçası haline gelmiştir. Dolayısıyla MGK'nın aldığı yeni kararlar hemen benimsenmiştir. Yeni yasal düzenlemelerle legal yollar iyice tıkatılmaya çalışılmaktadır. Devlet, böylece yasal (legal) mücadeleyi bertaraf etmek istemektedir.

Buna karşılık, silahlı ulusal kurtuluş hareketi bugün, mücadelenin vardığı aşama ve yoğunluktan dolayı yasal (legal) faaliyete büyük ihtiyaç duymaktadır. Ne var ki ; doğru kurulamamış legal ilişkiler zarar verir. Bu anlamda uzun vadeli ve sonuç alıcı politikalarla soruna yaklaşmak gerekiyor. Her şeyden önce silahlı ulusal kurtuluş savaşının örgütleyemediği, harekete geçiremediği yurtsever kitleleri legal organ ve örgütlülükler harekete geçiriyor. Bu bakımdan, legal kuruluşları boğuntuya getirip bunaltmamak gerekiyor. Onlar pekala, ulusal kurtuluş mücadelesinin ve genel olarak ulusal savaşımın çıkarlarını gözeterek faaliyet yürütebilirler. Bu konuda onlara belli çerçevede güven duymak gerekiyor. Belli bir örgütün dar

hesapları uğruna devletin yararlanabileceği bir güvensizlik ortamı yaratmaktan kaçınmak lazım. MGK'nın son aldığı kararlar göz önüne alınırsa bu sorunda daha dikkatli olunması gerektiği görülecektir.

Yaşadığımız "topyekün imha savaşı" koşullarında Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin iç ve dış boyutlarına kesinkes yeni devrimci biçimler kazandırılmalıdır. Bugünkü ortamda, rejimin bütünüyle militarist imhacı politikasına karşı koyuş, ancak, sözü edilen iki boyutta ciddi pratik adımlar atmakla mümkündür. 1- İç boyutta, bugüne kadar kurulması gereken cephenin önümüzdeki günlerde, son hazırlıklardan sonra kuruluşu gerçekleşmelidir. Çünkü cephe olmaksızın ulusal birlik sağlanamaz, Kürt halkının tarih bilinci organize edilemez, bütün bir ulus bütün bileşkenleriyle bir tek ortak stratejide hareket edemez. Açıktırki, cephede ifadesini bulan ulusal birlik geniş kitlelere büyük bir moral ve mücadele şevki verecektir. Mücadelenin ulaştığı bu seviye ve devletin dizginsizce saldırıları, Kürdistani örgüt ve çevrelere küçük kaygı ve güvensizliklerle hareket etmelerine imkan tanımaktadır. Esasında kaygılar ve güvensizlikler siyasi güçler arasında her zaman olacaktır. Ama, bu aşamada Kürdistan'ın kan gölü haline dönüştüğü, büyük insanlık mezaliminin yaşandığı bugün, politika yapmanın fazla bir değerinin olmadığı görülmelidir.

Unutulmamalıki, bu barbarlığa ancak topyekün direnişle karşı koyulabilir. Topyekün direnişde ulusal birlikten geçer. 2- Dış boyutta, birincisi; Türkiye'deki (eğer mümkünse) bütün ilerici, demokratik muhalefetle birleşilmelidir. Türk devletinin hep engellemek istediği bu birleşmedir. Ulusal kurtuluş hareketi, bu alanda ciddi, kalıcı adımlar atmalıdır. Hatta birleşebileceği bütün güçlerle ittifak aranmalıdır. Türkiye'nin demokratikleştirilmesi, özellikle de rejimin Kürdistan'da daha fazla kan dökmesini engellemek için derhal pratik adımlar atılmalıdır. Bilindiği üzere, bu birlik Türk devletinin yumuşak karnıdır. ama bu karnı deşmek aynı zamanda Türkiye'deki bütün ilerici, demokratik, devrimci bilcümle bütün insanlık onurunu taşıyan herkesinde acil görevidir. Türkiye işçi sınıfı, devrimci hareketi artık adım atabilmelidir. İkincisi; ulusal hareket, dış boyutta uluslararası kamuoyuyla birleşebilmenin araçlarına ve politikalarına sahip olmalıdır. Batı'nın emperyalist devletleri Kürdistan'da sillahlı ulusal kurtuluş hareketini tamamıyla ezmesi için Türk devletine gerekli desteği vermiştir. Batı medyası söz birliği yapmışçasına büyük bir suskunluk içersindedir. Ama bunda ulusalcı güçlerin de eksiklikleri vardır. Satırla doğranan, kimyasal gazlarla ve lav silahlarıyla yakılıp vücutları kömür haline gelen insanlarımızın görüntüleri pekala Batı medyasının gündemine oturturulabilir. Yıkılan köylerin, bombalanan şehirlerin yıkıntıları görüntülenip sergilenebilinir. Kamuoyu artık doğrudan görüntülerle oluşturuluyor. Haklı davamızı insanlık alemi, emperyalizmin iğrenç çıkarlarına rağmen anlamaya hazırdır. Yeterki ulusal kurtuluş hareketi bunun araçlarını ve kordinatlarını doğru kursun. TC'nin Kürdistan'da askeri ve siyasi zaferi artık olanaksızdır. Halk kendi kaderini ve geleceğini kendi emeğinde ve savaşımında görmektedir. Bu konudaki kararlılık umut vermektedir.■

DEVRİMİN AYAK SESLERİ

S. Çiya

VARŞOVA Paktı yıkılıp, yerini geçici bir belirsizliğe bıraktığında siyasal yorumcuların çoğu karamsar tablolar çizmişti. Bu durum Körfez Savaşı başlayıp-sonuçlandığında daha belirgin olarak ortaya çıktı. Hatta emperyalist cephedeki bazı liberal yorumcular, "tarihin sonu"nun geldiği yönünde kehanette bulundular.

Ne varki erken öten horoz misali, bu yorumcuların da uzun süren bir etkisi olmadı. Başını ABD emperyalizminin çektiği "yeni düzen" siyaseti tüm sorunlara çözüm olarak öne sürülmüştü. Ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin canlı olduğu bazı noktalarda reformist çözümler doğrultusunda gelişmeler olmakla birlikte, düzen eski yolunda devam ediyor. Emperyalist kamp, soğuk savaş döneminin VARŞOVA Paktı engelinden kurtulunca, yeni rekabetlerin su yüzüne çıkmasına sahne oldu. ABD emperyalizminin, 'yaşlı ve hantal" emperyalist İngiltere'yi yanına alarak sağlamak istediği hegemonya, kapitalist dünyada rekabetin kızışmasını ateşledi. Alman emperyalizmi büyüyen ekonomik-siyasi gücü oranında. Askeri yapılarını geliştirmeye koyuldular. Çatışmalı noktalarda (-Ortadoğu, Balkanlar, Afrika ve hatta Latin Amerika'da-) kendi politikasını dayattı. Siyasal ve ekonomik çıkarlarını korumak için karşı taktikler geliştirdi. Bunun siyasal ifadesi, Avrupalı emperyalist devletlerin tek devlet yönünde adım atmaları, para ve gümrük birliğini gerçekleştirme yönünde kendilerini bir takvime bağlamaları oldu.

Uzakdoğu'da Japon emperyalistleri de ekonomik olarak ABD ve Avrupayı zorlamaya devam ediyor. Sadece emperyalist cephe içindeki rekabetin dahi, "yeni dünya düzeni"nin daha büyük düzensizliklerin ve çelişmelerin habercisi olduğunu gösteriyor.

Rusya ise kendi iç sorunlarının getirdiği açmazların da ürünü olarak bir dönem "sessiz" kalmakla birlikte, giderek daha etkin bir politika geliştirdi. Silahlanmadan vazgeçmiyeceğini yüksek sesle ifade etti. Eski Sovyetler Birliği'nin mirasına sahip çıkmakla yetinmeyeceğini, dünya siyasetinde aktif bir güç olarak var olduğunu bir takım çıkışlarla gösterdi. Batılı emperyalistler, bir yandan sosyalizmden intikamlarını almak, onun tarihsel izlerini, belleklerdeki etkisini de silmek için Yeltsin önderliğindeki vahşi kapitalist kliği desteklediler. Öte yandan ise Rusya'yı sınırlamanın endişesine kapıldılar. Bunun üzerine kapitalist tekellerin Rusya pazarındaki etkili mücadelesi ilave olduğunda durum daha da vahimleşti.

Rusya'da uygulanmaya başlayan vahşi kapitalist süreç kendi ürünlerini vermekte gecikmedi. Kitlelerin sosyalist dönemden kalmış tüm hakları tasviye edildi. Ekonomik ve siyasi hayatta koyu bir gericilik hakim oldu. Gidiş tam yol faşizmdi. Çölde serap görmüş insanlar gibi, eski sosyalist ülkelerin halkları kapitalizme koştukça güçten düştüler, her seyini kaybettiler, kelimenin gerçek anlamında perişan oldular. Üstelik iyi-kötü 70 yıldır bir arada yaşayan ve büyük sorunlarla karşılaşmayan; Balkanların ve Kafkasyanın halklar mozayiği, derinden parçalanmaya, kan kaybetmeye, sonu gelmeyen yıkımlara, ırkçı yükselişe, hatta etnik arındırmalara ve soykırımları aratmayan pratiklere sahne oldular.

Ne oluyordu? Ne umulmuş, ne bulunmuştu? tüm bunların derin ve büyük bir hayal kırıklığına yol açacağı, kitleleri yeniden devrimcileştireceği belliydi. Henüz daha 90'da Amerikan emperyalist stratejistleri, "Rusya-Almanya ve Türkiye'de komünizm hayaleti" görmüşlerdi. 93'e gelindiğinde Batılı kapitalist merkezlerin uykusunu kaçıran hayalet, Moskova sokaklarında dolaşmaya başladı. Yeltsin önderliğindeki kapitalist klik vahşi kapitalist politikalarda ısrar ettikçe, gericileşti, tersinden kitleler de yeniden sola kaydılar ve siyasal iktidar kavgasına soyundular. Her nekadar çelişki parlementoda bürokrat-

kapitalist kliğin iki kanadı arasında billûrlaştıysa da, gerçekte mücadelenin kalbi sokakta atıyordu. Bürokratik klikler arasındaki çelişkinin derinleşmesi ve kopmanın gündeme gelmesi, sistemin krizinin boyutunu gösteriyordu. Yeltsin'in parlementoyu fesh etmesi, yangına hazır yığınları ateşledi. Yüzbinlere varan kitleler Kızıl Bayraklarla alanlara ve parlamentoya aktılar. Gerici çemberi yardılar. Rustkov ve Hasbulatov kitle muhalefetini kendi amaçları doğrultusunda kullanmak istediler, ancak kontrolün kendilerinden çıktığını görünce geri adım attılar. Uzlaşmanın yolunu aramaya başladılar. Kızıl Bayraklar; onlarında yüreklerine korku saldı.

Rusya'da devrimin birinci adımı (-aslında yarım bir adımdı-) yenildi. Bunun bir dizi iç ve dış nedeni var. İlk olarak emperyalist-karşı devrim tam bir ittifak halinde Yeltsin'i destekledi. Dünya kapitalist medyasının uğursuz saldırısı yetmiyormuş gibi, kitleler Rusya'da medyanın, iletişim araçlarının kontrolünü ele geçiremediler. Batılı kapitalist dünyanın tüm kesimleri ikircikiksiz olarak tank ve top ateşinin arkasına geçtiler. Kudurmuş köpekler gibi "daha fazla, daha fazla" diye bağırıyorlardı. Doğrusu, şiddete ve teröre dayalı bu çıplak yöntem, demokrasi avanaklarının aklının başına gelmesini sağlamadıysa da , kitlelerin gözünü açtı. Hani, "çağımız demokrasi ve barış çağı"ydı, "Şiddet toplum yaşamının dışına itilmiş"ti. Tarihten öğrenmesini bilmeyenler, siyasal olayların verdiği bu eğitim derecesi yüksek ve etkili olaylardan derslerini alsalar, kendileri içinde, savunduklarını söyledikleri "demokratik süreç" içinde çok iyi yapmış olacaklar.

İkincisi, Rus bürokratik aygıtı tam bir kokuşmuşlukla, o hantal ve paslı gövdesi ile karşı-devrimin arkasında yer aldı. "Kızıl Ordu"nun halka yabancı, burjuva karakteri ortaya çıktı. Bürokratik-kapitalist devlet aygıtının tüm kuramları ile kitlelelerden koptuğunu, kapitalist bir yapının bekçisi olduğu daha iyi görüldü. Devrimi bekleyen ve savunan gerçek gücün emekçi kitleler olduğunu bir kez daha gördük. Rejimin yüzündeki sosyalist maske ve sosyalizmin bir takım kalıntıları bugüne kadar, kitleleri düzenden koparmıyordu. Şimdi bu yapıştırıcılarda kalmış, devrim ve karşı-devrim net olarak cepheleşmiştir. Önümüzdeki dönemde "Kızıl Ordu"dan da kopmalar beklemek, alt tabakaların devrime yöneleceğini söylemek erken olmaz.

Üçüncüsü, kitlelerde yeterli bir hazırlık ve örgütlenme yoktu. Organize çabalar, kendiliğinden kabarışın içinde boğuldu. Bir kez daha görüldü, devrimci durumun ortaya çıkması, kitlelerin ayağa kalkması yetmiyor. Kitle hareketini çekip-çevirebilecek, disipline edecek, siyasal programı netleştirecek ve vuruş anını iyi tespit edecek bir öncünün de mücadelenin başında olması gerekiyor. Rusya'da kitlelerin ayakları komünist örgütlerin ve sokağın içindeyse, gözleride parlamentodaki bürokratik klikteydi. Bu bir nevi ilk sınavdı.

Ancak, tüm yarım-yamalak özelliklerine, yetersizliklerine ve örgütlü bir önderliğe sahip olmamasına rağmen halk hareketi dünya çapında muazzam bir etki yaptı. Yeltsin kliği "Kanlı Pazar"ı, kitleler "Ekim Devrimi"ni seçtiler. Şimdilik birincisi kazandı. Ama ikincisi sadece bir adım geri attı. Beklenmedik gelişmeler devreye girmezse, muhtemelen yakın bir dönemde yeniden ayağa kalkacak ve tarihsel hesaplaşmasını yapacaktır. Çok hızlı geçen son üç-dört yıl bir kez daha gösterdi ki, barbarlığın alternatifi sosyalizmdir. Kapitalizm gericilik demektir. Devrimi bastırmak ve kapitalist sistemi "sorunsuz kılmak" için burjuvazi çoğu durumda kendini faşizme mecbur hissetmektedir. Ne varki her şeye rağmen sosyalizm yönünde mücadele önlenemiyor. Şimdi, kapitalist dünyanın yeniden komünizm hayaleti ile kâbus göreceği günlere doğru gidiyoruz.

Kapitalist dünyada sistem dışı akıntılar elbette Rusya ile sınırlı değil. Kürdistan, Peru gibi ülkelerde güçlü devrimci atılımlar var. Sistem bu noktalarda zorlanıyor. Ancak bir dizi hareket, genel planda kapitalist dünyanın içinde olmakla birlikte, emperyalist yönelimi zorluyor. Anti-emperyalist cepheyi güçlendiriyor. Bunun en tipik örneklerinden birisi de Somali.

Emperyalist "kurtarıcılık" fiyaskoyla sonuçlandı. Emperyalistlerin açlık ve kitlesel ölümler diye bir sorunlarının olmadığı şimdi daha rahat görülüyor. Öyle olsaydı, dünyanın

askeri gücünü oraya yıkmaya gerek olmazdı. Gerçekten "hümaniter yardım" yapanlar, Tank, Top, Helikopter yerine gıda maddeleri, sağlık hizmetleri götürürdü. Emperyalist senaryonun görünen yüzü ile, perde arkasında dönen dolapların aynı olmadığını devrimciler hep söylediler. Şimdi, işgalcilerin arasındaki çelişki bunu daha iyi gösteriyor. Kapitalist dünya, daha doğrusu ABD emperyalizmi BM "şemsiyesi"ni kendisine siper edinerek petrol, stratejik madenler ve bölgesel etkinlik kurmak istedi. Bu durum öncelikli olarak İtalya'nın ve giderek Almanya ile öteki ülkelerin tepkisini çekmeye başladı.

Somali halkı emperyalistleri karşı çıktıkça,"kurtarıcılar" daha çok kan dökmeye başladılar. Açlıktan ölümlerin yerini, bombalamalardan ölümler aldı. Anti-işgalci mücadeleye önderlik eden General Aldit önce "terörist" ilan edildi, şimdi ise Amerika görüşme masasında sorundan kurtulmak istiyor. Vietnam yenilgisinin şokunu yeni yeni atmaya başlayan ABD'nin, yeni bir yenilgiyi Somali'de kaldıracak gücü kalmamıştır. Somali gerçeği emperyalizmin gerçek yüzünü görmek isteyenlere iyi bir örnektir.

Türk sömürgecilerinin emperyalist senaryolarda bekçilik yapması ise gelenektendir. Kore'de oynadıkları karşı-devrimci rol iyi biliniyor. Aynı şekilde, Cezayir ulusal kurtuluş hareketine karşı Fransız sömürgeciliğinin savaş arabasına koşulduğu da belleklerde canlılığını koruyor. Somali halkının ilk darbelerinde şaşkına dönen işgalciler, paniğe kapıldılar. Şimdi geri çekilmenin yolunu arıyorlar. Zaten TC'nin Somali'deki rolü göstermelikti. Emperyalist senaryoya ortaklık ederek, bölgedeki konumunu güçlendirmek istiyordu. Yoksa, Kürdistan devriminin yıldırımları karşısında eriyen bir rejimin, Afrika ormanlarında nefes alması bile mümkün değildir. Nitekim, Kürdistan devrimini boğmak, emperyalist devletleri (-daha çokta ABD-)'yi kendine her bakımdan ortak etmek için, Kıbrıs'ı dahi "satışa" çıkarmıştır. Daha, önce de Osmanlı sultanları, Rusya'ya karşı zorda kalınca, "Kıbrıs'taki mülklerini" İngiltere'ye satmışlardı. Şimdi de aynı sömürgeci mantıkla, satış ve paylaşım pazarlıkları yapılıyor.

Emperyalistler Ortadoğu'da istedikleri düzenlemeyi yapmaları açısından klasik sömürgeciler gibi halkların ulusal kurtuluş mücadelelerini yerel egemenlere karşı pazarlık unsuru olarak kullanıyorlar. Filistin halkının, Kürt halkının iradesi ayaklar altına alınarak, halkların döktükleri kanlar üzerinde paylaşım ve etki pazarlıkları yapılıyor.

Rusya, Filistin, Somali ve benzeri yerlerdeki olguları bir dizi başka yönleri ilede değerlendirebiliriz. Ancak en önemli unsur anti-emperyalist mücadelede olsun, yada sosyalist iktidar mücadelesinde olsun, halkların devrimci–sosyalist öncüsü yaratılmamışsa, devrimin başarısı, gelişmesi garanti edilemez. Devrim yenilgiye uğrayabilir. Burjuva, küçük-burjuva akımlar sistem içinde tatmin edilebilirler. Sosyalistler açısından hala daha gündemin ilk maddesi devrimci öncüyü sağlamlaştırmak, mücadelenin ve sınıfın başına gecirmektir.

Sosyalizmin son 40 yıldaki dağınıklığı, örgütsüzlüğü ve son yılların pratik başarısızlıkları, yanısıra burjuvazinin çok yönlü saldırıları, sosyalist güçleri içten parçalamış, adeta amip gibi küçültmüştür. Şimdi, sosyalist güçleri ideolojik-siyasi programın ilkeleri etrafında, bir örgüt güzergahında, ama mutlaka mücadele cephesinde, sınıf hareketinin içinde birleştirmek görevi ertelenemez. Kendi dar yapılarını gündemin birinci sırasına koyanlar bu görevin bilincinde olamazlar. Ancak, örgüt sınıfın devrimci iktidar mücadelesinde bir arçtır. Onun hizmetinde olmalıdır. Gündem, devrimci iktidar kavgasına göre oluşturulmalıdır.

Devrimin ayak seslerinin yakınlaştığı ve bazı yerlerde koşuya kalktığı bir ortamda, sosyalist öncüye olan ihtiyaç kendini daha iyi hissettiriyor. Kürdistan devriminde de devrimci sosyalist alternatifi güçlendirmek, devrimin etaplarının önüne dikilmek istenen engelleri kaldırmak için öncüye yönelik çalışmalar yoğunlaşmalıdır.■

SOSYALİSTLERİN BİRLİĞİ İÇİN YENİ BİR DEVRİMCİ PROJE

Bütün kurum ve kuruluşlarıyla, anlayış ve kavramlarıyla en klasik anlamda kapitalizme geri dönüş için yıkılıp giden sosyalist ülkelerin varlığının kalmaması, sosyalizm ve Marksizm-Leninizmin sonunun geldiği anlamına gelmemektedir. Ne varki çok büyük ve ciddi problemlerin varlığıda ayrı bir gerçektir. Çözülmemiş bütün sorunlar sosyalistlerin omuzuna yüklenmiştir. Ve bu sorunlar, bir-iki ideolojik ve teorik hatayla, yada sosyalizmin şu veya bu uygulanış biçimindeki olumsuzlukla sınırlı değildir; Sorun, Marksizmin bilim halinden ideoloji haline geçişinde ortaya çıkan derin ve uzun vadeli problemler yumağını kapsamaktadır. Bugün bu gerçeği kabullenme artık fazla bir şey ifade etmiyor. Sorun bizi yüksek düzeylerde çoktandır aşmıştır. Önemli olan bu gerçeğe rağmen, devrim ve sosyalizm davasını hangi yeni devrimci teori ve pratikle sürdürmek, ne tip örgüt biçimiyle soruna el kaymaktır? Sorunun büyüklüğü ve zorluğu karşısında Kürdistan devrimine sarılarak, uluslararası planda sürdürülen tartışmalara paralel olarak yeni teorik çıkışlar yapmaktan başka bir yol yoktur.

Sosyalist ülkelerin tarihi buyunca Marsizm-Lenimizm hareketsiz ve donuk bir konuma sokulmuştur. Paralize bir duruma düşme M-L'i onlarca yıl boyunca sınırlamış, analizlerinin ve konseptlerinin tarihi realitelerin belli gelişmişlik standlarına uygulanmasını engellemiştir. Böylece daha da zenginleştirilmesi ve bir üst seviyeye ulaştırılmasıda engellenmiş olundu.

Örneğin, Leninist Parti kuramı -ki oldukça gelişmiş bir öğreti olarak belli bir aşamaya ve Rusya koşullarına son derece muazzam bir tarzda uygulanmış; biçimiyle doğruydu- Ekim Devriminden itibaren ülkelerin kendine özgü sosyal ve tarihi şartları dikkate almaksızın Bolşevik model olarak hep kopya edildi. Bugünde esas itibarıyla bu durum devam etmektedir. M-L, bir analiz metodu olarak tarihi realiteye uygulanması yerine sadece -örgüt modelinde olduğu gibi- kopya edilerek hazır reçete düzeyinde ele alındı.

Ekim devriminden bu yana eleştiriye ve analize tabi tutulan pratiğin sonucunda denilebilirki, doktrincilik, mistisizm, subjektifizm ve atomatizm hakim hale gelmiştir. Oysa tarihi materyalizm, analiz ve eleştiri silahını devrimcilere sunmaktadır. Bu silahı doğru bir şekilde kullanmak politik devrimci güçlere kalmış bir şeydir. Fakat bilindiği gibi M-L'i rehber edinen güçler, rollerini yerine getirmek için, devrimci dönüşüm projesi için teorik, pratik ve politik mevcut global sorunlara yöneleceklerine genel doğruları tekrarlayıp durdular. Dolayısıyla gerekli gelişme sağlanamamıştır. Hemde son on yılda tarihi gelişme ve devrimin maddi temelleri büyük bir hızla gelişme kaydetmesine rağmen, ancak kavramsal ve teorik planda görev olduğu yerde durmaktadır. Bu durum tartışmayı açık bırakmaktadır.

İyice belirginleştiği gibi birbirlerine yakınlaşmış örgüt ve gruplar açısından sorun kendisini şu veya bu düzeyde aynı şekilde dayatıyor ve ortaya koyuyor. Problemler ve kaygılar aşağı yukarı, hatta tam anlamıyla aynıdır.

Bu tandans , ne sosyal demokrasiye kaymıştır, nede geçmişe sığınarak onun "durağanlığını" devam ettiren kesimlere katılmıştır. Kendisi ile sağcı, devrim ve sosyalizm davasını terk eden, bütünüyle reformlara tapınan tandans arasına kalın bir set çeken M-L'ler komünist hareketin tecrübelerini araştıran, analiz eden, sosyalist geleneğin teori ve pratiğini yeniden ele alan, tarihi gelişmeyi ve değişimi gören, dolayısıyla geleceğe yönelen ve böylece geçmişe takılıp kalanlarla da gittikçe ayrışan bir hat izlemektedirler. KAWA'nında içinde yer aldığı bu tandans Kürdistan'ın ve Dünyanın

yeni konkrat analizlerini, teorik sonuçlarını ve bunun devrimci yorumunu zorunlu görmektedir.

Burada söz konusu olan, Devrim ve sosyalizm kaygısını paylaşan, Kürdistan'ın ulusal kurtuluşunu sosyal kurtuluş davasına bağlayan ve sosyalizmin sorunlarını bazı farklılıklarına rağmen tartışan, ama bu tartışmaları birlik yönüne çıkarmayan, bir engel olarak görmeyen kesimlerin yukarıdaki anlayış doğrultusunda birleştirmektir.

Kürdistan'da yaşanan büyük alt-üst oluş ve ulusal kurtuluş devriminin gidiş hattına daha doğru, daha devrimci tarzda müdahale etmek için duyulan sorumluluk, zorunlu olarak Marksist-Leninistleri bir araya getirmek, bir tek siyasi örgüt çatısı altında birleştirmek durumu ile karşı karşıya bırakmıştır. Ülkemize ve halkımıza ilişkin bütün problemlerde en fazla duyarlılığı sosyalistlerin gösterdiği bir gerçektir. Ancak, Sosyalist potansiyelin değişik örgüt ve çevreler halinde belli bir dağınıklık yaşamaları sözkonusu. Sorumluluk ve duyarlılığı zayıflatmakta bütünüyle olmasada marjinalliğe sürüklemektedir. Bu dağınıklık, Sosyalistlerin konumunu zayıflatmakta, daha aktif ve daha etkili örgüt ve politikayla devrimci mücadelede rol oynamalarında bir dezavantaş olarak varlığını sürdürmektedir.

Bilindiği gibi, her zaman ve yerde politika güçle yapılmaktadır. Politik gücü olmayan sosyalist grup ve örgütler, Kürdistan kan ve ateş içindeyken hangi tarihsel misyonu omuzlayabilirler? Gerçekçi olmak, açık ve net konuşmak sosyalistlerin sahip olmaları gereken erdemlerdir. Dolayısıyla Sosyalistlerin bugün acil olarak politik bir güç olmaları gerekiyor. Tek tek Sosyalist örgütler bugüne kadar birçok nedenden ötürü etkin politik bir güç haline gelemediler. Bunun nedenlerini tartışmak ayrı bir yazının konusu olmalıdır. Fakat güç olmanın büyük zorluklarını yaşayan örgütler, etkili olabilmenin yolunu neden Sosyalistlerin birliğinde aramasınlar? belliki sosyalistlerin birliği önemli bir güç ortaya çıkaracaktır. O halde Sosyalist grup ve örgütler birlik için hiçbir şey esirgememe hakkını kendilerinde görmeyeceklerdir.

Başından beri formüle ettiğimiz gibi; "**Aynı olanlar,aynı bayrak altında yerlerini almalıdırlar." ve bu mümkünse en kısa zamana sığdırılmalıdır.** Dünya'daki ve Kürdistan'daki gelişmeler bu birliği sosyalist güçlere ve Marksist-Leninistlere dayatmaktadır. Bir tek örgüt ya da parti çatısı altında birleşmekten kaçınmak grup çıkarlarını halkın ve devrimin çıkarlarının üstünde tutmak demektir.

Kapitalist ve emperyalist sistem yeni devrimci pratikler için, yeni olanaklar ortaya çıkarmaktadır. Mevcut ekonomik ve sosyal kriz devrimcilere örgütlü hareket etmenin imkanlarını sunmaktadır. Dünyanın her yerinde örgütlü-yeni tarzda-çıkışın sorunları tartışılıyor ve adımlar atılıyor. Kürdistan devrimini bu yeni olanaklar içinde düşünmek gerekiyor. Ulusal Kurtuluş Hareketi ve bütün bir toplumun hareketli olması Marksist-Leninistlere mücadele etme olanağını sunmaktadır. Tek tek örgütler ve çevreler zayıf kaldıkları için ciddi sorunlar ve olanaksızlıklar içinde bulundukları için güçlerin ve imkanların birleştirilmesini istemek en doğru olanıdır. Sözünü ettiğimiz müdahale ancak bu şekilde mümkün hale gelebilir. Aksi taktirde bu süreçten tarihi bir fırsat kaçırılmış olur. Bu aynı zamanda genel bir kanıdır.

Eylem içine giren böylece kitleselleşmenin yolunu açan politik bir kadro partisi ya da örgütsel, ciddi, çok yönlü çıkışlarla süreç içinde alternatif oluşturabilir. Bunun yolu açıktır. Yeterki **birlik işi Türkiye sol hareketinin yaptığı gibi zamana yayılmasın ve tartışmalara gömülüp kalınmasın.** Esasında biz Türkiye sol hareketi gibi yapamayız, bu lükse hakkımız yoktur. Kürdistan kan içinde yüzerken, her taraf ateşler içindeyken o rahatlığa sahip olamayız.

Birlik için yapılan iki resmi ve bir çokta ikili-üçlü görüşmeler sonucunda denilebilirki birliğin şansı ve imkanı vardır. En büyük engel teorik ayrılıklarda değildir. Güven sorunundadır, yani işin pratik yanına ilişkindir. Kaygılar grupsal yapılardan kaynaklanan zorluklara ilişkindir. Değişik geleneklerden gelme ve daha önce sıcak ilişkiler içinde yaygın pratik iş içinde ortak eylemlilik sözkonusu olmadığı için örgütler ve çevreler birbirlerini yakından tanımamaktadırlar. Son dönemlerdeki yakınlaşmalar ve görüşmeler ilişkileri sıcak bir seviyeye

getirmiştir. Ancak bu yetmez; bundan dolayı birliğin en devrimci tarzda ve kalıcı olması için, güvensizliklerin ve kaygıların, önyargıların ve kuşkuların giderilmesinin yolunu açmak lazımdır. Buda birliği tabanından kurmak, pratik içinde alttan örgütlemekle mümkündür.

Birliği örgütlerin toplamı olarak düşünmek yanlış olacaktır; Pratik iş içinde gelişen ve gittikçe örgütleri ve çevreleri kendi faaliyetleri içinde sınırlayan, böylece daha çok birliği ön plana çıkaran ve birlik süreci içinde organik bir yapıya dönüşen birlik hem yaşar hemde amacına ulaşır. Belli alanlarda belli bir işle bu birliğe başlamak gerekiyor. Örneğin,1- Cephe içinde ortak tavır koymak, 2- Bütün ulusal kurumlarda birlikte ve tek faaliyet programı ile yer almak, 3-Ortak aylık ve haftalık yayın organları çıkartmak, 4-Militan mücadelenin en yüksek biçimini birlikte yürütmek, 5-DEP içinde ve demokratik kitle örgüleri'nde bir tek platform şeklinde hareket etmek vb. Başlangıç için bu alanlarda pratik işbirliğine gitmek örgüt ve çevreleri zorlamaz, aksine rahatlıkla üzerinde anlaşılabilir çalışma alanlarıdır bunlar. Bu konuda, bağlayıcı kararlar alabilecek bir birliğe ilk başlangıçta ulaşmak gerekir. Böylesi bir gelişme şu anlama gelecektir aynı zamanda: Ortak politik mücadeleyi örgütleyecek ve yürütecek bir birlik esastır.

Güven ortamı,yoldaşça atmosferi ilk adımda yaratmak oldukça önemlidir. Bu da ancak, birliği, pratik faaliyete dayandırarak mümkün olabilir. Sosyalizm sorunlarının tartışılması da eğer, pratik faaliyetle ve politik mücadele ile birlikte ele alınırsa sonuç alıcı olabilir ve olumlu bir gelişme ortaya çıkarabilir. Kanaatimizce, böylesi bir yöntemle ancak sosyalistlerin birliği fonksiyonel olabilir.

Peki bu yöntemle bu birlik kimlerle gerçekleşebilir? Hiç şüphesiz kendisine sosyalistim diyen herkesle belki birlik yapılmayabilir, hatta bazı örgüt ya da çevreler gerçekten sosyalist olabilirler, Marksizm-Leninizmi savunabilirler. Ama yöntem farklılığı, ahlaki değerler ve uyum sağlayamama gibi sorunlar, herkesle birliği engelleyici faktörler olabilir. Fakat yinede;

1- Kendisine sosyalistim diyen ve bunun gereği olarak Kürdistan'da politik kimliğiyle ortaya çıkmak, örgütlenmek isteyenlerle,

2- Sosyalistlerin (Marksist-leninistlerin) birlik politikasına sahip olanlarla bu işe girişmek lazım. Bazı gruplar vardır ki; Sosyalisttir, ama birlik politikası yoktur, bu takdirde böyleleriyle birlik yapılamaz. Dolayısıyla daha çok, beraber çalışmaya güven duyan, birlik isteyen ve bunun politikasına sahip olanlarla bu işi başlatmak en doğru olanıdır. Bu anlamda farklılıklara rağmen biraraya gelmeye ve birlikte çalışmayı becermeye değer veriyoruz.

Sözkonusu özelliklere sahip olan kesimlerle birlik cephesini geniş tutmakta bir sakınca yoktur. Görüşülmesi gereken bütün örgüt ve çevrelerle görüşülmelidir. Bu yöntem açısından da doğru olacaktır. Ancak; görüşmeler sonucunda işi fazla sürüncemede bırakmamak ve sonuç almak için birleşebilenler hemen pratik adımlar -yukarıdaki öneriler gözönüne alınarak- atabilmelidirler.

Görüşmeler sonucunda, Tekoşina Sosyalist, KKP, KAWA gibi örgütlerle, Ala Rızgari, Sosyalist Gelenek Çevresi ve S.A. arkadaş, birlik yapma konusunda anlaşmışlardır. Bu gelişme TSK, KUK, Rızgari ve Yekbun'a da götürülmüştür. Olumlu bulunan sözkonusu gelişmeye Yekbun katılmayacağını resmen bildirmiştir.TSK, KUK ve Rızgari ise tartışmalara katılacaklarını söylemişlerdir. Önümüzdeki haftalarda bu konuda yeni gelişmelerin olacağına inanıyoruz.

Birlik yapmak isteyen örgüt ve çevrelerin kendilerini şimdiden birliğe hazırlamaları gerekiyor. Bu hazırlık ne kadar çabuk ve etkileyici olursa birlik o kadar hızlı ve sancısız olur. Bilindiği üzere, KAWA Ekim 1992'de yaptığı kongresinde, hem pratik mücadeleye üst boyutlarda girişme hemde parti kurma kararı almıştı. Kuracağı partiyi, diğer sosyalist örgüt ve çevrelerle birlikte gerçekleştirmek istiyor. Böylesi bir karar KAWA'nın kadrolarını ve tabanını da birliğe hazırlamayı gerektiriyor. Her örgütün ve çevrenin birlik sorununda gerekli hassasiyeti halkımızın ve devrimimizin çıkarına göstereceklerine inanıyoruz. ■

www.arsivakurd.org

KIRLI SAVAŞ, HEZİMET VE IRKÇI-FAŞİST HEZEYANLAR

S. Zer

T.C. son on yılda sadece kirli savaşın yol açtığı askeri yenilgilerle karşı karşıya değil. Bunun yanında ve bağıntılı olarak siyasal iflasta gündemde, Osmanlının yıkıntıları üzerinde, onun Kürdistan'da ki mirasına konarak oluşturulan siyasal yapı ömrünün sonuna da varmış bulunuyor. Açık ya da kapalı olarak hemen herkes bu konuda yaklaşık aynı sonuçta birleşiyor. Nitekim, rejimin içindeki bir kanat da gelinen yerde "2.Cumhuriyet" önerisiyle sistemi yenileyip, ömrünü uzatmak istiyor. Amerikan politikalarına balıklama dalan, Ortadoğu ve Balkanlar'da emperyal hedefler peşinde koşan, bir nevi "yeni-osmanlılar" olarak adlandırılabilecek bu kesim, Kemalist yapının makyajlanarak, kaba ve kabul edilemez aşırılıklarından arındırılarak idame ettirilmesinden yana...

Ancak, sistemin Kemalist elbisesini siyasi-askeri olarak devam ettirmek isteyen"Kutsal tek millet ", tek dil, tek devlet, ve bunun çerçevesi olarakta 'misak-ı milli' sınırlarını kendine zırh edinen "DEVLET PARTİSİ" ısrarla, inatla ve ölümüne bir gözü dönmüşlükle aynı yolda yürümekten yana.

Kemalizmin ideolojik-siyasi olarak oluşturduğu üç temel kalıp vardı. "Tek millet, sınıfsız kaynaşmış-imtiyazsız toplum ", şeriat ve osmanlı restorasyonuna karşı düşünülen ceberrut, baskıcı ve seçmeci Kemalist laiklik.

"Tek millet" Kürtlerin ve öteki milliyetlerin inkarına dayanıyordu. Esas olarak Hitler-Mussoloni ırkçılığıyla çakışıyordu. Dönemin ideologları, faşizm ile Kemalizm arasındaki yakınlığa vurgu yapmıştı. "Sınıfsız-kaynaşmış-imtiyazsız toplum"; devlet eliyle burjuvazi yaratma, gelişebilecek sınıf mücadelelerini bastırma,burjuva-feodal gerici diktatörlüğü maskelemenin teorisiydi.Yanısıra, gerekli sermaye birikimini sağlama,kapitalist sistemin gerektirdiği alt yapı girişimlerini gerçekleştirmek için, sınırsız işçi-emekçi soygununa ihtiyaç duyuluyordu. Tüm bu ve benzeri nedenlerden dolayı "sınıflar yok" sayıldı. Musollini İtalyasından alınmış ceza yasaları ile (141-142) rejimin yasal çerçevesi de oluşturulmuştu. "Tek Millet" teorisi, nasıl ki Kürt inkarcılığı ve tasfiyesini doğurduysa, " sınıfsız-imtiyazsız toplum" teorisi de anti-komünizmi doğurdu.

Dinsel alanda ise, Kemalist yapı kontrollü din politikası yürütüyordu. Laiklikten çok pragmatizm hakimdi. Hatta Laiklik maskesi altında daha çokta kırsal alanların emekçi sınıflarının ve Kürt ulusal mücadelesinin bastırılması söz konusuydu. Bu alandaki sınırlama,'50'li yıllardan itibaren gevşemeye başladı. Dinin kontrol edildiği sistemden vazgeçilmeksizin daha çokta kırsal alan sermayesini temsil eden islami akımların güçlenmesi, iktidarda kendine yer açması ile birlikte rejimde gedikler açılmaya başladı. Zaman zaman denetim dışına çıkma eğilimleri göstermekle birlikte, din maskeli gericilikle , Kemalist gericilik kol-kola yürüdü. Yapılabildiği oranda dinsel etki, sınıf mücadelesine karşı dalga kıran,Kürt ulusal uyanışına karşı yapıştırıcı rolü oynadı.

Anti-komünist mengene pratik alanda 2. Dünya savaşından sonra 46-50 arası nispeten gevşedi. Ancak, Amerikan politikalarının gereği olarak 50-60 arası koyu bir anti-komünist dönem yaşandı.1980'e kadarki dönemde de rejimin gerici yapısı, anti-komünist çizgisinde bir değişiklik olmamakla birlikte, nispeten gevşeyen düşük eğilimli bir rotaya girdi. Bunda sınıf mücadelesinin yükselerek kendine alan açması,emekçi sınıfların örgütlenmelerinin yayılmasının rolü vardı. Ayrıca, Sovyet-Amerikan kutuplaşmasının, Kruşçev-Brejnev dönemi ile birlikte belli bir yumuşama ve denge aşamasına girmesi de önemli bir faktördü. Sovyetlerin yıkılması, soğuk savaşın sona ermesi ile birlikte TC'de kendini döneme uydurdu. Düzene silahlı boyutta alternatif olmayan "komünist, sosyalist" akımları serbest bıraktı.141-142 gibi maddeleri, yerlerine, döneme uygun düşecek yenilerini koyarak kaldırdı. Histeri düzeyine varan anti-komünist kampanyalar artık düzenlemiyor. Bunun yerini, uluslararası sermayeninde yürüttüğü "terörizm" edebiyatı almış durumda.

Rejimin, Din ve Komünizm alanında uğradığı iç esneme, Kürt ulusal varlığı konusunda gerçekleşmedi. Üstelik ilk iki konudan farklı olarak, Kürt ulusal sorunu kendisini dayatarak gündeme oturmuş, rejimin çerçevesini aşıp, onu pratik düzeyde geçersiz bırakmış durumda. Bu günkü koşullarda, Kürdistan ve Kürt ulusuna ait rejimin aldığı her önlem ancak süngü zoru ile uygulanabiliyor.

Şimdi, Kürtlerin varlığı - yokluğunu tartışmak fiili olarak aşılmıştır. Bugün tartışılan, Kürt varlığının nasıl bir siyasal ifadeye, kurumlaşmaya oturtulacağıdır."2.Cumhuri-yet"çiler gibi düzenin oluşturduğu "alternatifler" egemen sömürgeci sistemin iskeletini koruyarak "reformist" bazı değişikliklerle Kürt ulusal varlığını rejime adapte etmek istiyor.

Kemalist ideolojinin dinazorlaşmış mirasçıları ise, ısrarla toplumsal gerçekleri inkar ediyorlar. Tarihin tekerür edebileceği hayaline kendilerini kaptırmış durumdalar. Kemalist rejimin 1920-40 arasında gerçekleştirdiği Kürt tasviyesini bugünden gerçekleştirmenin beklentisi ve pratiği içindeler. Oysa günümüz koşulları her bakımdan değişmiştir. Kürdistan toplumu değişmiş, ulusal ve siyasal alanda kurumlarını yaratmanın aşamasına ulaşmıştır.
Türkiye de önemli değişiklikler yaşamıştır. Dünyanın siyasal coğrafyası ve Kürtlerin dünya ile olan ilişkileride değişmeye uğramıştır. Tarihsel olaylarda, değişen güç ilişkilerine, siyasal koşullara rağmen geçmiş süreçlerin tekrarlanmak istenmesi çok farklı sonuçlar doğurmuştur. Bu biliniyor ama, sömürgeci mantık yinede kanlı ve barbar gelenekte ısrar etmeye devam ediyor.

Kemalist rejimin 1920-40 arasında gerçekleştirdiği Kürt tasviyesini b ugünden gerçekleştirmenin beklentisi ve pratiği içindeler. Oysa günümüz koşulları her bakımdan değişmiştir. Kürdistan toplumu değişmiş,ulusal ve siyasal alanda kurumlarını yaratmanın aşamasına ulaşmıştır. Türkiye 'de önemli değişiklikleri yaşamıştır. Dünyanın siyasal coğrafyası ve Kürtlerin dünya ile olan ilişkileride değişmeye uğramıştır.

Bu yazıya vesile olan Ecevit de aynı koronun içinde. Eskiden maskeleyerek dile getirdiği faşist-ırkçı görüşlerini, bugün büyük bir cüretkârlıkla yüksek sesle ifade ediyor. TC. içindeki en gerici kanatlarla kol-kola katliam-baskı-bastırma senaryoları üretiyor. Artık kamuoyunda (Arparslan) Ecevit olarak anılmaya başlandı. Çoşkun Kırca, Türkeş, Ecevit aynı çizgide birleşiyorlar. Öyle anlar oluyorki, Ecevit, faşist-ırkçı çizgisinde Türkeş'i, Güreş'i geride bırakıyor. Kürt ulusal sorununda habire uğursuz Baykuş gibi öten Ecevit, son olarak Milliyet Gazetesi'nin 21-26 Temmuz Tarihleri arasındaki yayınında ırkçı-inkarcı ve katliamcı anlayışını yineledi.

Gazete yayınında beş gün süren görüşlerini kavramak için, kendisinin özet olarak sunduğu önerilerini buraya aktaralım.

"Çekiç Güç kaldırılmalı, Irak'a karşı uygulanan ambargoya Türkiye katılmamalı. Kuzey Irak'ta yapıldığı gibi Ermenistan'ın ilgili yörelerine de sınır ötesi harekât yapılmalı. Güneydoğu'da yapılacak harekâtlar önceden ilan edilmemeli. PKK'ya karşı klasik eğitilmiş erler değil, özel eğitilmiş polis ve jandarma kullanılmalı. PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı konusunda iz sürülmeli ve Interpol uyarılmalı. Dağınık yerleşim birimleri bir araya toplanmalı, mecbur kalmadıkça toplumsal olaylarda öldürücü silah kullanılmamalı". Ecevit'in bu önerilerini Çiller Hükümetine sunduğunu da belirtelim. Partisinin çok düşük oy oranına ve gittikçe yok olan kitle tabanına rağmen, görüşlerinin dikkate alınmasının esas nedeni **"DEVLET PARTİSİ"** içindeki yeridir. Eğer yakında MGK toplantılarına katılırsa şaşmamak gerekiyor.

"Kürt Sorunu Değil, Feodal Geri Kalmışlık"

Türkiye'nin sömürgeleştirdiği, Kuzey-Kürdistan ve Türkiye metropollerinde 15-20 milyon arasında Kürt yaşıyor. Bu olguyu artık sömürgecilerin bazı kesimleri de kabul etti. Gerçi, sömürgeciler sorunun boyutunu küçük göstermek için 5 milyonla 12 milyon arasında değişen bir rakam üzerinde oynuyorlar. Olsun, 250 bin nüfuslu halkların dahi bağımsızlıklarını ilan ettiği günümüzde, kendilerinin kabul ettiği 10-12 milyonluk bir halkı inkar etmek, yok saymak, ulusal istemlerini ayaklar altına almak "biraz" zor olacaktır. Ne varki Ecevit, Kürt ulusal varlığını toptan inkar ediyor. Sömürgecilerin bu kesimlerinden de çok gerilerde. O'na kalırsa böyle bir sorunda yok: "Özünde dışardan körüklenen ve Güneydoğu Anadolu'nun feodal yapısından kaynaklanan sorunu "Kürt sorunu" diye adlandırma eğilimi ve alışkanlığı olabildiğince caydırılmalıdır...

Ülkemizin halkını, etnik kökenlerine göre "halklar" diye birbirinden ayırmaya kalkışmak, özünde bir ırkçı yaklaşımdır. Kaldıki ülkemiz halkı arasında "halklar" ayrışımını gerekli gösterecek ölçüde kültür ayrılığıda yoktur Güneydoğu Anadolu'nun başka bölgelerimize göre bazı kültürel farklılıkları olsa bile bunlar, etnik köken ayrılığından çok, bölgenin feodal yapısından veya başka sosyal özelliklerinden kaynaklanan farklılıklarıdır"

Sömürgeci mantık böyle işliyor. Ortadoğu'da dört sömürgeci devletin sınırları içine hapsedilmiş, Kafkaslara kadar uzanan bir coğrafyada yaşayan, çok eski bir tarihe ve uygarlığa sahip olan Kürt ulusu, ülkesi ile birlikte inkar ediliyor, bu ırkçılık 'olmuyor'da; halkları kendi tarihsel ve ulusal kimlikleri ile anmak "ırkçılık" oluylor. Rejim ve onun her düzeydeki savunucuları,günümüz siyasal ilişki ve anlayışları içinde çok kaba ve çirkin duran politikalarını kurtarmak için,dünya halklarının ortak söylemlerine gönderme yapıyor.

Ama, yapılanlar ve söylenenler birinci sınıf diktatörleri ve üçüncü sınıf soytarıları sınıfta bırakacak düzeyde. Bunları söyleyen kişi, "Irak'ta Kürtler ve Türkler"den bahsetmektedir. Peki, nasıl Irak'ta Kürt olan bir halk, "Türkiye'de Kürt kökenli Türk" oluyor? Faşist ırkçılığı kendisine rehber edinmiş bir kişinin böylesi "çelişki"lere düşmesi normaldir. Bu kadar da değil. "Halklar ayrımını gerekli kılacak düzeyde kültürel ayrılıkta yoktur" diyen anlayış, sömürgeci görevlerini hatırladığında, başka şekilde konuşmak zorunda kalıyor.

Kürt kökenli erkek yurttaşlarımızın tümü Türkçe bildiği halde, Güneydo-ğu'daki Kürt kökenli kadın yurttaşlarımızdan birçoğu Türkçe bilmemektedir. Bu, devletin bağışlanmaz bir kusurudur. Bölge halkının refah düzeyini yükseltecek eğitim programlarıyla birlikte, kadınlara yönelik yaygın bir Türkçe öğretimi seferlerliği başlatılmalıdır. "Sefer-ler"den bahsettiğinde kendinden geçen ırkçı mantık, daha önce inkar ettiği olguyu kabul etmek zorunda kalıyor. Sormak gerekiyor? Türkçe bilmeyen kadınlar ne biliyorlar? Hangi dilde konuşuyorlar? Konuştukları dil onların sahip oldukları ulusal-toplumsal karakterlerinin bir göstergesi değil midir? Ne varki Kemalist rejim ve onun ardılları 7O yıldır "seferberlik" düzeninde yaşıyorlar. Kürt inkarcılığı ve düşmanlığı öyle bir seviyedeki, bu gibi nesli tükenmekte olan ırkçılar akli dengesini yitirme aşamasına gelmiş ve sürekli kabus görüyorlar.

Her türlü askeri yönteme ve onun eşliğindeki asimilasyoncu pratiğe rağmen ortadan kaldırılamayan Kürt ve Kürdistan gerçekliği karşısında, sömürgeciler eski yollarında ısrar etmek istiyorlar. Bu amaçla askeri yol ve yöntemlerin yanında, dil - kültür - siyaset -coğrafya vs. alanlarını da kendi anlayışları doğrultusunda belirlemek çabasındalar.

"Bazı dış çevrelerin, Güneydoğu Anadolu'yu, sanki başka bir ülkeymiş gibi, "Kürdistan" diye tanımalarına karşı da gereken yerde gereken tepki gösterilmelidir... bu vatanı ayrı ülkelerden oluşuyormuş gibi göstermeye kimsenin hakkı yoktur."

İster istemez "bizim" bazı solcularımızın kulakları çınlasın diyorum. Hala daha, "Doğu Anadolu Bölgesi -Güneydoğu Anadolu Bölgesi" diye belirlemlerde bulunuyorlar. Niyet ne olursa olsun, resmi ideolojinin ürettiği kavramlar doğrultusunda belirlemelerde bulunmanın, kimlerin ihtiyaçlarına cevap verdiği ve kimlerle aynı sonuca ulaşıldığı görülmelidir.

Her türlü askeri yönteme ve onun eşliğindeki asimilasyoncu pratiğe rağmen ortadan kaldırılamayan Kürt ve Kürdistan gerçekliği karşısında, sömürgeciler eski yollarında ısrar etmek istiyorlar. Bu amaçla askeri yol ve yöntemlerin yanında, dil - kültür - siyaset -coğrafya vs. alanlarını da kendi anlayışları doğrultusunda belirlemek çabasındalar.

Ecevit, görüş ve önerilerinde tümüyle ırkçı-sömürgeci güzergahtadır .Kürt ulusunu, Kürdistan gerçekliğini red ve inkar etmektedir. Yine de gelinen yerde, Kürt ulusal varlığı inkar edilemediği için,ulusal bir özellik göstermeyen "Kürt kökenli Türkler"i kabul etmektedir. Bu kadarı da"Türk milletinin zenginliği"oluyor.

"Çözüm Güvenlik Boyutuna Gereken Ağırlığın ve Önceliğin Verilmemesidir"

Kürt ulusu ve ülkesini inkar edip , yok sayan ırkçı anlayış, ulusal özgürlük hareketinin de boğulması için her yola baş vurulmasını istiyor. Sömürgecilerin, ulusal kurtuluş mücadelesine karşı oluşturduğu profesyonel ordunun da fikir babalığını Ecevit, Türkeş'le paylaşıyor.

"DSP, yıllardır bölücü terör örgütünün eylemlerine karşı yetiştirilmiş ve halkla iyi ilişkiler konusunda da eğitilmiş, ayrı bir profesyonel iç güvenlik gücü oluşturulmasını ısrarla önermekte, ama iktidarlara dinletememektedir. Sonunda dinletti. Ecevitgillerin önerdiği, Türkeş'in ısrarla sarıldığı, görevi kelle avcılığı olan, kamuoyunda haklı olarak "sömürge ordusu olarak adlandırılan "Özel Katliam Ordusu" kuruldu. Daha önce, Özel Tim diye örgütlenen, "kelle avcıları" olarak da adlandırılan girişim, esasta MHP çevresinin, Özel Harp Dairesi'nin (ÖHD) ve Ecevit'in ortak projesidir. Mensuplarında aranan tek özellik adam öldürme, işkence ve eziyet konusunda istekli olmalarıdır. Bu göreve Bozkurtçu-faşistlerin herkesten fazla talip olması tesadüf değildir.

Peki, sömürgeci takım neden cümle-cemaat Özel Ordunun destekçisi olmuştur? Bunun bir dizi nedeni var. Biz en önemlileri üzerinde duralım. Birincisi; belkide en önemlisi, TC Ordusunun gerilla karşısında yenilgiye doğru yol almasıdır. Kürdistan'da karakolları boşaltıp, kışlalara sığınmasıdır. Artık yenilmiş ordu ünvanını kaldıramaz duruma gelmesidir. Ecevit, bunu "İç olaylarda kullanılmak, orduyu gereksiz yere yıpratacağı gibi, güvenlik açısından istenilen sonucu vermez" diye açıklamaktadır.

İkincisi; gerilla karşısında hareket kabiliyeti düşük, moral bakımından gönülsüz-tezkereci-,önceden özel bir eğitimle seçilmemiş, halk kitleleri arasında seçilmiş insanlarla Özel kirli savaş yürütülememektedir. Bunun için, işi-gücü öldürmek olan, eğitilmiş ve maddi olarak doyurulmuş katiller sürüsüne ihtiyaç duyulmaktadır.

Üçüncüsü; artık süreklilik arzeden kontra cinayetlerine, köy yakmalara, sivil insanların toplu

halde öldürülmelerine mevcut özel tim yetmemektedir.

Dördüncüsü; yenilgi ve başarısızlık psikolojisine kapılanlar moral tazelemek istemekteler. Ki, bunu açıkça kendileride belirtiyorlar.

Ecevit, sürekli hale getirilmiş öldürmelerin "yan tesirleri"ni de görmüş, "Öldürülenlerin yakınları vardır. Onlar, terörizmi ve bölücülüğü onaylamasalarda ölenlerin yasını tutarlar. Ama yaslarını açığa vurdularmı onlara da kuşkuyla bakılır. Üstelik caneze törenleri yer yer sorun olur ve eyleme dönüşür. Nitekim öyle olmaktadır.

..."Ölü olarak yakalanan" her terörist istihbarat açısından bir kayıptır. Görülüyor, faşist kafayı ilgilendiren bir halkın katledilmesi, özgürlük istemlerinin boğulması değil, "istihbaratın kaybolması, yangının büyümesi" korkusudur. Tam bir kasap mantığı ile karşı-karşıyayız. Hızını alamayan yeminli halk düşmanı devam ediyor. "Bölücü terörün en yoğun olduğu Güneydoğu Anadolu'da kırsal yerleşim birimleri çok dağınıktır ve çoğuna ulaşılması çok zordur. Bölücü teröre öncelikli hedef olacak kırsal yörelerde, hem güvenlik açısından hem de kalkınma açısından daha akılcı bir yerleşim düzenine geçilmelidir. "Bu önerilerin yeni olduğu sanılmamalıdır. Zaten, son on yılda yüzlerce köy boşaltıldı. Ayrıca, Ecevit geçmişte bunu "Köy-Kent" ve "Köye Ulaşım Projesi" diye uygulamak istemişti. Gerillayı halktan tecrit etmek, halkı askeri karakolların denetlediği açık toplama kamplarına toplamak Özel Savaşın dilinde "Stratejik Köyler" ismini almıştır.

"Irak'la Diyalog, Kürdistan ve Ermenistan'a Askeri Harekât"

Kıbrıs işgalini de her vesile ile örnek veren bu şahıs, adeta bir savaş yanlısı akıl hastası gibi, Bosna'ya, Güney ve Doğu Kürdistan'a, Ermenistan'a askeri hareket önermektedir. Moğol sürüleri gibi her tarafa saldırılmasından yanadır. Körfez savaşı döneminde resmi TC politikalarına karşı çıkmış ve Saddam'la anlaşarak Kürt hareketinin boğulmasını savunmuştur. Kürt Federe Devleti'nin de en bağnaz düşmanlarından biridir. Elinden gelse yeni Halepçeler pahasına Federe Devleti yıkacaktır. Hala daha işgal ve saldırı senaryoları hazırlamakla meşguldür.

"Irak'la aramızdaki sınırın korunması ise son derece zordur. Bu sınır, ancak, sınır ötesinde Türkiye'ye zarar vermekte çıkarı bulunmayan bir devletin varlığı ile güvence altına alınabilir. Bu sınırın karşılıklı korunmasında Irak'ın da en az Türkiye kadar çıkarı vardır. Fakat Körfez Savaşı ardından Kuzey Irak'ta Bağdat yönetiminin egemenliğine fiilen son verilerek bir otorite boşluğu yaratılmıştır. İlginçtir, kelimesi-kelimesine bazı sol kesimlerin de katıldığı belirlemeler yapılmaktadır. "Kuzey Irak'taki otorite boşluğu Batı uydusu bir yapay Kürt devletiyle güya doldurulmuştur." Bunu çok tehlikeli gören anlayış, "Bölücü terördeki tırmanışın Kuzey Irak'ta müttefiklerimizce oluşturulan kaynağı mutlaka kurutulmalıdır. "Kurutma işi için, Irak'la işbirliği, ortak operasyon, Çekiç Gücün kaldırılması, Irak'a uygulanan ambargonun kaldırılması önerilmektedir. Kürt Federe Devleti'ne karşı seferberlik ilan eden ve Türkiye'de Güney Kürdistan'a karşı yürütülen kampanyanın başını çeken bu kişi daha da ileri gidip şunu demektedir. "Türkiye, zaman zaman Kuzey Irak'ta yaptığı gibi bir sınır ötesi harekâtı Ermenistan'ın ilgili yörelerine de yapmaktan kaçınmamalıdır."

Ama, iç ve dış askeri hareketlerin "açık" yürütülmemesini, kamuoyundan gizlenmesini, bu konuda "fazla saydam"lığa gerek olmadığınıda ilave etmektedir. Her kelimesi saldırı ve katliamı içeren bu görüşler açıktırki tek yol olarak askeri tasfiyeyi dayatmaktadır. Ulusal köleliğimizin kılıç ve ateş gücüyle idame ettirmek istenmesinin ilanıdır. Yine de o, katliam ve sürgün politikalarını "özel sömürge ordusu"na devrettiği için bunun "sivil çözüm" olduğunu iddia etmektedir. Faşist demogojide Hitlercileri geride bıraktığı söylenebilir. Siyasal çözüm diye, Federasyon ve özerklik tartışmalarının yasaklanmasını istemektedir ve çok tehlikeli bulmaktadır. Kürt ulusal hareketine düşmanlıkta öncülüğü kimseye kaptırmak istemeyen bu kişi, Kıbrıs'ta 150 bin Türk için federasyanu da az görmekte, bağımsızlık istemektedir.

70'li yıllarda geniş kitleler açısından önemli bir albenisi olan , Sol'un büyük kesiminin ittifak yapılacak güç olarak değerlendirdiği Ecevit, bugün Türkeş'le aynı çizgide birleşmektedir. Şunu da rahatlıkla söyleyebiliriz, Özel Harp Dairesinin yasal sözcülerinden birisi de Ecevit'tir. Türkiye'de geleneksel inkârcı ve imhacı çizgiyi terk etmeyen Devlet Partisi'nin mensuplarından birisidir. TC'nin yayılmacı çizgide bir dış pollitika yürütmesinden yanadır.

Çekiç Güç'e, ABD'ye zaman zaman "tavır" alması TC'nin ayrıcalıklarını koruma anlayışının ürünüdür. Yoksa kendisi bir numaralı emperyalist uşağıdır. İktidarı döneminde bunu fazlasıyla göstermiştir.

Ecevit iyi bir örnektir. Türkiye'de demokrat ya da anti-emperyalist olmanın başta gelen kıstaslarından birisi; Kürt ulusal sorununda, özgürlükçü ve anti-sömürgeci olmaktan geçiyor bu konuda rejimin çerçevesinin dışına çıkamayan anlayış, öteki konularda da -demokrasi, ulusal bağımsızlık vs.- anti-demokratik ve gerici bir çizgiye kayıyor.■

HALKLARIN KARDEŞLİĞİ ; DOĞRU POLİTİKA VE YAKLAŞIMLAR ÜZERİNDEN GELİŞEBİLİR VE KALICILAŞABİLİR

H . CANİK

Değişik çevrelerin bir süreden beri "halkların kardeşliği" ve somut olarakta Türk ve Kürt halkının kardeşliği konusunda çeşitli girişimleri, yeni yönelimleri söz konusu oluyor. Yazılı propaganda düzeyinde özellikle son dönemlerde belli bir yoğunlaşmanın yaşandığı ilk etapta dikkati çekiyor. Bu yoğunlaşmanın karşılıklı olarak Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketi tarafından geliştirilmek istendiği, yanısıra yine iki ülke devrimcileri tarafından pratik bazı adımlar atıldığıda dikkati çekiyor.

Sömürgeci rejimin elindeki bütün kozları nisbeten hızlı tüketmesi neticesinde devreye soktuğu bu yeni silahın "halkların karşı karşıya getirilmesinin" yaratacağı derin tahribatı gören devrimci haraketin kendi cephesinde bu konuda hazırlık yapması, gelen saldırı dalgasını göğüsleyebilmesi için pratik davranış itibarı ile "Halkların Kardeşliği" bağıntısında sorunu gündemleştirmesi günümüz görevleri açısından artık bir zorunluluk haline geliyor. Rejimin Türk ve Kürt halkını birbirine düşman çizgilere çekme isteği ve pratiği doğal olarak devrimci hareketi kendi sorumluluklarına sevk etmede elbette etkide bulunuyor. Ancak bir bütün olarak rejimin dayatmaları sonucunda devrimci hareketin bu önemli noktaya çekildiği yeterince objektif değildir. Perspektif ve istek oranında devrimci hareketin bu sorunda öteden beri belli bir anlayışa sahip olduğu bilinmektedir.

Dünyadaki son değişikliklerle birlikte bu bilgi doğrultusunda pratik çalışmanın derinleştirilmesinin, yaygınlaştırılmasının önemi elbetteki her günküne oranla dahada artmıştır. Özellikle Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra emperyalist devletlerin halkları birbirlerine karşı kışkırtma ve boğazlatma arzusu somut olarak bir dizi bölgede hayata geçirildi. Geçmişte sosyalist ve halk iktidarlarının başta bulunduğu bir dizi ülkede halklar-uluslar birbirlerine karşı haksız ve kör bir savaşın içine çekildi. Bugün Yugoslavya'da bazı doğu Avrupa ülkelerinde ve eski Sovyet topraklarında yaşananlar tamda emperyalizmin arzu ve beklentilerine denk düşüyor. Zaten açıktan cereyan ettiği üzere, Kapitalist devletler bu çatışma ve boğazlaşmaları giderek derinleştirmeye-yaygınlaştırmaya büyük bir önem veriyorlar.

Bir dönemin sosyalist ve halk demokrasisi ülkelerinde bugün yaşanan olumsuzlukları Sosyalizme fatura eden emperyalist devletler, varolan çatışmaları genişleterek ve buna yeni bölgeleride ekleyerek bu konuda sosyalizmin prestijini hepten yok etmeye koyulmuş bulunuyorlar. Onlarca yıl halkların,ulusların gönüllü bir temelde eşit ve özgür koşullarda birlikte yaşadıklarını inkar eden ve yok sayan dünyalı egemenler, bu konuda sosyalizmin gerçekten de çözüm olduğunu geniş halk yığınları nezdinde etkisiz kılabilmek için bugünkü çatışma ve saldırganlıkları keyifle izlemekte, bir dönemin bürokratik diktatörlüklerinin geriye kalan yönetici ve elit takımı ile nasıl yatırım yapacaklarını hesap etmektedirler. Halkları cendere içinde tutan emperyalist devletler ve bürokratik yönetimlerin şu anda yaşananlara seyirci kalmadıklarıda bir başka gerçektir. Onların bu gün varolan boğazlaşmaların önüne geçmemelerinin altında yatan esas neden; kendi geleceklerini güvence altına alma kaygısıdır. Böyle olunca, Yugoslavya'da veya eski Sovyet Cumhuriyetlerinde sürmekte olan boğazlaşmaları şu an için sonuçlandırmak işlerine gelmemektedir.

Bunların yanısıra, diğer bir önemli nokta olarak dünyanın çeşitli bölgelerinde sürmekte olan halkların haklı mücadeleleri karşısında takınılan tavırlarda, halkların

yakınlaşmasını, dayanışma içine girmesini her türlü yolla engellemeye çalışan emperyalist bir politikanın yoğunlaşmış haliyle karşı karşıya bulunuyoruz. Emperyalist egemenler ellerinde bulunan muazzam olanaklarla halkların kurtuluş savaşlarını dünya kamuoyuna kötü göstermekte, "terörist"damgası vurmakta, gelişebilecek olası dostluk ve enternasyonalist girişimleri engellemekte, etkisiz hale getirmeye çalışmaktadır.

Bütün bunlardan çıkarılması gereken asıl sonuç; bugün geride kalan dönemlere oranla dünyada genel olarak "Halkların Kardeşliği" şiarı doğrultusunda çalışmalarının hergünkünden çok daha acil önem kazanmış olduğudur. Halklar arasında kardeşlik bağlarının geliştirilip, güçlendirilebilmesi içinde, belli bir coğrafyanın her ülke devrimcileri ve komünistleri tarafından somut olarak ele alınıp işe koşulabilmesi ile mümkün olabilecektir. Şüphesiz istem olarak dünya genelinde halklar arasında kardeşliğin ve yakınlaşmanın sağlanabilmesi amacı canlı tutulmalıdır ve bu amaç uğruna yola çıkılabilmelidir. Ne varki, bu istemimiz dünyanın her tarafında bizim arzuladığımız şekilde gelişmediği, gelişemiyeceğide bir olgudur. Amaca varabilmek açısından, işe önce tek tek ülkelerden başlamak gerektiği yalın bin gerçek olduğuna göre, öyleyse her ülke komünistlerinin ve devrimcilerinin önce kendi ülkelerinde işe koyulmaları tek doğru olanıdır.

Halklar arasında kardeşlik bağlarının geliştirilip, güçlendirilebilmesi içinde, belli bir coğrafyanın her ülke devrimcileri ve komünistleri tarafından somut olarak ele alınıp işe koşulabilmesi ile mümkün olabilecektir. Şüphesiz istem olarak dünya genelinde halklar arasında kardeşliğin ve yakınlaşmanın sağlanabilmesi amacı canlı tutulmalıdır ve bu amaç uğruna yola çıkılabilmelidir.

Bu perspektife bağlı kalarak, bizim için başlanacak halka Kürdistan Ülkesidir. Ülkemizde halkların kardeşliği istemini gerçeğe dönüştürmeden, bir başka ülkede yaşayan halkların kardeşliğini başarabileceğimiz gerçeğini görmediğimizden ötürü, önce üstümüze düşen görevleri yerine getirmemiz tek doğru olanıdır. Bu, diğer halkların yakınlaşması için mücadele etmemek anlamına gelmez. Sorunun bu şekilde konuşuna dair olası spekülasyonların ciddiyeten uzak davranış biçimleri olduğunuda eklemek gerekir.

Böylece ülkemizde yaşayan halkların kardeşliği sorununa, birlikte yaşadığımız halklarla kardeşlik sorununa gelebiliriz

Ülkemizin parçalanmış sömürge yapısı her şeyden önce bir olgu olarak tesbit edilmelidir. Sömürgeci devletlerin değişik parçaları kendi sömürgeleri olarak ellerinde tutmaları gerçeği ve sömürge devletlerin halkları ile belli bir iç içeliği yaşıyor olmamız sorunun önemini dahada artırıyor. Kürdistan ML'leri bu olgunun derin bilinciyle hareket etmektedirler. Bir halklar mozayiği içinde bulunan ülkemizin bu zenginliği biz komünistler için kazanımdır. Devrimimizin örgütlenmesinde ve zaferinde bu zenginlik bizler için olumlu bir avantajdır. Elbette bugünkü emperyalist tahakküm koşullarında bu zenginliğin dezavantajlarıda bulunmaktadır. Öte yandan sömürgeci rejimlerin bin bir türlü hile ve entrika ile bu kazanımı bize karşı kullanması olasılığıda mevcuttur. Ancak bunlar ikincil önemdedir ve ML'lerin enternasyonalist ve doğru politikaları ile bertaraf edilebilir niteliktedir.

Kürdistan toplumunda değişik halkların yan yana yaşaması, azınlıkların mevcudiyeti ve onlara karşı izlenecek politika can alıcı önemdedir. Biz Kürdistanlı devrimcilerin bu konuda hata yapmaya hakkımız olamaz. Eğer daha bugünden kimi yanlışlıklar giderilmez ve geleceğin yan yana yaşamının temelleri bugünden atılmaz ise, elbette bizleri çetin problemler bekleyecektir. Bunun içindir ki, özelllikle azınlıklar ve farklı inanç gurubu kesimlerle nasıl yan yana yaşayacağımızın plan ve projesini en ince ayrıntısına kadar ortaya koymayı, toplumu bu doğrultuda

bilinçlendirmeyi ve pratik tutum olarakta söylediklerimize uygun davranmayı önemsiyoruz. Özellikle bu noktada olumsuz konumda bulunanların eleştirilmesi, yetmezlikleri olanların dostça uyarılması ve varolan zenginliğin devrimimizin ilerletilmesi için harekete geçirilmesi önem taşımaktadır.

Sömürgeci güçlerin ülkemizde tezgahladıkları entrikalar gün geçtikçe geliştirilmek isteniyor. Her geçen gün yeni yeni provakasyonlar çıkarılmakta, karanlık işler yapılmakta, azınlıklar arasına nifak tohumları ekilmek istenmektedir. Son bir yıllık süre içerisinde ülkemizin güney parçasında sömürgeci Baas rejiminin tertiplediği provakasyon ve saldırılar buna en açık kanıt niteliğindedir. Yanısıra Kuzey parçasında da TC'de benzeri provakasyonlara başvurmayı ihmal etmemektedir. Kuzey Parçasındaki TC'nin geniş çaplı provakasyon çaba ve hazırlıkları gün geçtikçe yaygınlaştırılmakta ve geniş kapsamlı bir saldırı dalgası ile sonuç alınmak istenmektedir.

Böylesine ağır koşullarda, başta Kürdistan'lı ML'ler olmak üzere, ülkemiz devrimcilerine ve yurtsever güçlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Bugüne kadar sürdürülen faaliyetlerin yoğunlaştırılarak ve nitelik olarak derinleştirilerek geniş kitlelere mal edilmesi çok büyük bir önem arzetmektedir. Ancak unutulmamalıdırki Kürdistan'lı komünist, devrimci ve yurtsever güçlerin bu yönlü faaliyetine aynı zamanda Türkiye Devrimci Hareketi saflarında da olumlu ve sorumlu bir tutumun güçlü olarak eklenmesi ihtiyacı bulunmaktadır ve TDH'nin bu sorumluluğun bilincinde hareket etmesi gerekmektedir.

Konumuzla bağıntısı içinde, TDH'nin bu soruna bakış açısının çeşitli yönleriyle ortaya konmasında yarar var. Somut olarak Kürt ve Türk halkının ve bu halkların birlikte yaşadığı, öteki halklarla kardeşlik bağlarının geliştirilmesi için, öncelikle bu iki halkın örgütlü düzeyde var olan güçlerinin tavır ve yaklaşımlarının bilinmesi gerekmektedir.

Önce bilinen bir noktayı yeniden vurgulamak gerekiyor. Biliniyor, pekçok çevre kendini 'devrimci', 'sosyalist' vb. şeklinde nitelendiriyor. Aynı şekilde bu nitelendirmenin herkes için geçerli olmadığıda bir başka gerçektir. Ama ne var ki, bu ayırım kimi zaman silikleşmekte ya da bazı pragmatist yaklaşımlardan ötürü arka planlara itilmektedir. Öte yandan Türkiye ve Kürdistan coğrafyasında varolan bütün örgütlenmeleri bir çırpıda "sol" olarak, ya da "devrimci" şeklinde toptancı bir değerlendirme içine almakta objektif olmamaktadır. Bu anlamda böylesine önem arzeden bir noktada, gerekli doğru tutumun takınılması başlıbaşına ciddi bir sorun olmaktadır. Bu sorunlu yaklaşımın iki ülke devrimcileri tarafından zaman zaman işlenen hatalarla sürdürüldüğü bir gerçektir. Ancak bu konuda istikrarlı bir çizginin oturması gerekiyor.

Burada Türkiye Devrimci Hareketinin bu konudaki hata ve yanlışlıklarına geçmeden önce, kendisine "sosyalist" nitelemesinde bulunan ve fakat bu nitelikten uzak olduğu gibi devrimci bir konumdada bulunmayan Doğu Perinçek ve çevresinin görüş ve tavırlarına değinmek gerekiyor.

D. Perinçek ve çevresi nisbeten uzunca bir geçmişin mirası üzerinden bugünlere yarabilmiş bir siyasi kimlik taşımaktadırlar. Üzerinde şekillendirdikleri siyasi çizgilerinin TC'nin kuruluşu ile yakından ilintili olduğu bilinmektedir. Esas kaygılarının bu Cumhuriyetin yaşaması olduğu yine bir başka gerçektir. Aynı şekilde kendilerine Misak-ı Milli'yi koruma görevini somut olarak belirleyende bunlardır. Türkiye halkının kurtuluş mücadelesini reformist zeminde ele alan, devlet ve onun hükümetleri ile sürekli uzlaşmayı,anlaşmayı kendilerine politika edinenlerde kendileridir. Mevcut rejimin bekasını devlet elitinden daha hararetli savunanlar olarak, bu devleti kimi dış tehlikeler (!) karşısında koruma atağı gösterenler de yine bu kesim olmaktadır. Meşhur ve gerçektende ilginç emperyalizm tahlilleriyle Türkiyelerini canı gönülden savunanlar da bunlar olmaktadır. TC'nin bölgede güçlü bir devlet olma arzusuda bunlara aittir. Bunlara ait bu tablo uzatılabilir. Ne varki, yukarıda özetlenmeye çalışılan noktalar bunların tanınması için yeterlidir. Geriye kalan bu çevrenin Kürdistan bağlamında neleri düşündüğüdür.

Türkiye'de "devrimcilik" adına,

Kürtlerin bir ulus olmadığını kanıtlamaya (!) çalışanların başında bunlar yer almaktadır. Kürtlerin kurtuluş mücadelesini "emperyalizmin uşağı" olarak değerlendiren ve buna göre bir politika içine girenlerin başında yer almaktadırlar. Kürt ve Kürdistan gerçekliğini hasır altı eden yapabildikleri oranda yok sayan bir çevredir. Kürdistan devrimi adına hareket eden güçleri başından bu yana "milliyetçi" değerlendirmesine tabi tutanlarda yine bunlardır. Kürdistan'ın bağımsızlığı özgür ve birleşik bir ülke doğrultusundaki çabalara en çok kara çalan ve karşı duranda Doğu Perinçek ve çevresidir. Ulusal kurtuluş mücadelesini düzen içine çekmeye çalışan bu konuda aktif davranan ve politik bir mihrak olarak kendi gücü oranında dayatanlarda yine bu çevre olmaktadır. Sürmekte olan gerilla savaşını ağır ithamlara tabi tutan, zamansız kampanyaları ile Kürdistan'daki vahşeti unutturmaya çalışanlarda kendileridir. Kısacası bu çevrenin ülkemiz gerçekliğine yaklaşımıda resmi ideolojinin çerçevesi dahilindedir.

Bütün bu özellikleri ile, adı geçen çevrenin "halkların kardeşliği" şiarını gerçekten savunduğunu iddia etmek mümkün olmamaktadır. Teorik formülasyonları ve içinde bulundukları pratikleri ile bu şiara layık olmadıklarını kanıtlamaktadır.

Bir ulusun varlığını inkar edenlerin, bir ülke gerçeğini yok sayanların, özgürlük mücadelesini yürütenleri emperyalizmle işbirliği içinde görüp-gösterenlerin, meşru mücadeleyi daha da geliştirmeyi zararlı görenlerin, iki halkın bilinçlerini zedeleyenlerin, bir ülke insanlarının bağımsızlık istemini çeşitli yollarla tökezlemeye çalışanların "halkların kardeşliği"ni SAVUNAMAYACAKLARINI vurgulamak zorunlu bir görev olmaktadır.

Zaman zaman olumlu gözüken kimi çıkışların yine bunlar tarafından yapılmış olması ve evet bir dönem propaganda düzeyinde göstermiş oldukları ilgiye karşın, bu çevrenin ülkemiz devrimi karşısında aldığı tavır esas olarak halkların kardeşliğini geliştirici değildir, aksine iki halkın birbirinden uzaklaşmasına güç veren bir konum içinde durmaktadırlar.

Yukarıda ifade edilenlerden hareketle bu çevrenin devrimci olmadığı, genel olarak "sol" un adını kirlettiği ve ayrıca kendi etkisini gerçek "sol"a taşımasından ötürüde daha fazla olumsuz pozisyona kaydığı tesbit edilmelidir.Modern Türk Milliyetçiliğinin şampiyonluğunu yapanların iki halkın kardeşliğini savunuyorum iddiaları, evet yalnızca iddia olarak kalmaktadır ve ötesinde geçmemektedir.

Bir ulusun varlığını inkar edenlerin, bir ülke gerçeğini yok sayanların, özgürlük mücadelesini yürütenleri emperyalizmle işbirliği içinde görüp-gösterenlerin, meşru mücadeleyi daha da geliştirmeyi zararlı görenlerin,iki halkın bilinçlerini zedeleyenlerin, bir ülke insanlarının bağımsızlık istemini çeşitli yollarla tökezlemeye çalışanların "halkların kardeşliği"ni SAVUNAMAYACAKLARINI vurgulamak zorunlu bir görev olmaktadır.

Bu yazının kısa çerçevesi dahilinde, Türkiye Devrimci Hareketinin (TDH) "halkların kardeşliği" noktasında bulunduğu konumada değinmek gerekiyor.

Önce sorunun kavranması, bir başka deyişle bilinçlere çıkarılması esas olanıdır. Her sorunda olduğu gibi bu konuda da ifade edilenlerin bunları ifade edenler tarafından gerçekten özümlenmesi şarttır. Bazı tespitler yapmak ve fakat onlara uygun davranmamak, yapılan tesbitin anlamsızlığını beraberinde getirir. Uzun vadeli politika belirlemede ya da dönemsel olarak geliştirilen tesbitlerde eğer söylenilenlere layık bir pratik geliştirilebilecekse tesbitlerde bulunmak gerek, yoksa programımızın bir yerinde bulunması veya taktiğimizin bir unsuru olarak telaffuz edilmesi kazandırıcı olamamaktadır. Bunun böyle olduğu geride kalan zaman dilimi içerisinde defalarca kanıtlandı. TDH bu belirlemelere itiraz edebilir, ancak samimi olarak dönüp yaptıklarına baktıklarında bu eleştirilerin gerçektende isabetli olduğunu göreceklerdir.

Halkların kardeşliği, herşeyden önce ve esas olarak halkların birbirine karşılıklı olarak GÜVEN duyabilmesi ile olanaklı olabilir. Eğer güven unsuru yoksa, yada bu güveni geliştirebilecek güçlü argümanlar yoksa bir halkın diğerine kardeşlik bağlamında yakınlaşma veya güven duyabilmesi hakikaten çok zordur. Hele hele yanyana ve bir anlamda iç içe yaşayan halklar açısından bu güven olayı pratik değer itibarı ile güncelin kendisidir. Kısaca hergün, her saat, her olayda karşılıklı olarak mevcut bulunan halklar bunu ararlar, ve doğal olarak bu arayışta önce dikkati çeken halklar adına konuşma yetkisini kendisinde bulan örgüt-partiler olmaktadır. Değim yerinde ise , örgüt ve partilerin yaptığı,aydınların yaptığı-yapacağı işler bu konuda turnusol görevi-rolü oynamaktadır. Peki tamda bu bağlamda, TDH'nin durumu nedir? Bunun yanıtlanması gerekiyor.

Bir devrimin başarıya ulaşması için, önce hangi ülkede devrimin yapılacağına karar verilmesi gerekir. Somut olarak bu bir ülke olacağına göre bu ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel, ulusal vb. özelliklerinin doğru tesbit edilmesi can alıcı önem taşır. Önce bu belirlemelerde hatalar ve yanlışlıklar yapmamak gerekiyor. Eğer daha işin başında hatalı yola çıkılmışsa başarı beklemekte gerçekçi olmaz.

Önce kendi görevlerine ilişkin olarak fikir belirtmekle başlayalım...

Kendi ülke devriminin sorunlarına ilişkin olarak ciddi bir problematiğe sahip oldukları sabittir. Aralarında varolan farklı devrim tipi-anlayışı bir yana, ama görevlerini belirlemede ve yerine getirmede genel olarak marjinal konumda bulundukları aşikardır. Soru-numuz teorik-ideolojik söylemlerine dair belirleme yapmak olmadığından -ki, bu noktalarda da ciddi aşmazları ve yetersizlikleri mevcuttur- esas olarak politik hedef belirlemedeki yanlışlıkları ve ülkemiz devrimi karşısında içinde bulundukları pozisyonları bizi ilgilendirmektedir.

Bir devrimin başarıya ulaşması için, önce hangi ülkede devrimin yapılacağına karar verilmesi gerekir. Somut olarak bu bir ülke olacağına göre bu ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel, ulusal vb. özelliklerinin doğru tesbit edilmesi can alıcı önem taşır. Önce bu belirlemelerde hatalar ve yanlışlıklar yapmamak gerekiyor. Eğer daha işin başında hatalı yola çıkılmışsa başarı beklemekte gerçekçi olmaz. Yanısıra daha hangi coğrafyada devrim yapılacağına karar verilmemişse ve bu coğrafya habire yeniden yeniden analizlere tabi tutuluyorsa, işin yanlışlığı kendiliğinden ortaya çıkar. Yapılan tesbitlerde doğal olarak sık sık değişir ve amatör bir insanın amatörlüğünden kurtulamaması gibi bir durumla yüzyüze gelinir. Ne acıdırki TDH'nin genel pozisyonu bu çerçeveyi kırabilmiş değildir.

Bugün neden geniş kitlelerin, emekçi yığınların harekete geçirilmediği sorusu haklı olarak sorulmaktadır. Örgütlerin marjinal konumlarından neden kurtulamadıkları eleştirisi getirilmektedir. sınıf içindeki çalışmanın niçin başarısız kaldığı vurgulanmaktadır. Kürdistan'daki haklı mücadele ile neden istenilen boyutta dayanışma içine girilmediği vurgulanmaktadır. Bütün bunlar başkalarının hata ve eksiklikleri olmadığına göre, bunlar TDH'ne aittir demek hiçte yanılgılı bir belirleme olmasa gerek...

Öteden beri "sınıf temeline göre örgütlenme" vb. adı altında isabetli görev tesbiti yapılmadığı yeterince kanıtlandı. Elbette ki, sınıfı esas almak, proletaryanın istemlerini küçümsememek, ve yanı sıra proleter esaslara göre soruna yaklaşmak gerekiyor. Bunlara itiraz etmek, bunların yanlışlığından bahsetmek olanaklı değil. Aynı zamanda sınıfın damgasını taşıyan bir gelişmede ideal olanı, bütün bunlar için yoğunlaşmak kaçınılmaz. Fakat bu tespitler, diğer alanlara ilişkin tersi konumda bulunmayı gerektirmez. Veya darlaşmayı doğru kılmaz. Öteki gelişmeler karşısında görevlere sarılmayı ertelemez. Bunlar arasında koordineyi sağlamayı ve güçlü bir çıkışa yönelmeyi hafifletmez. Görünen o ki, TDH yoğunlaşmayı düşündüğü alanda kayda değer bir

gelişme gösteremediği gibi, diğer alanlara ilişkin olarakta başarıya koşma grafiği gösterememektedir.

Bugün için öne atılan "Halkların Kardeşliği" şiarı, yukarıda adı geçen alanda olumlu yönde sonuçlar alına bilinirse ürün verebilir Bilindiği gibi, bu belli kadrolarla ve varolan örgütlü çevre ile sınırlı kalamaz, böyle olduğu koşullarda içinde bulunulan düşük seviye aşılamayacaktır. Bu bakımdan bu sloganı kitlelere mal etmek gerekiyor. Geniş yığınların sahip çıkabileceği bir niteliğe kavuşması asıl hedeflenen olmalıdır, ve bu günden hedefe varabilmek için görevlerde yoğunlaşmak önemli oluyor. Örnek vermek gerekirse; şu andaki şartlarda bu şiar doğrultusunda tek tek örgüt ve grupların bu işleri kendi başlarına ileri bir noktaya çekmeleri olanaklı gözükmüyor. Öyleyse devrimci çevrelerin ortaklaşa bir kampanya biçiminde bu konuda birlikte hareket etmeleri gerekmiyor mu?

Sınırlı örgütlü güçle Türkiye Kamuoyunda varolan-oluşan şovenizm zehiri geri püskürtülemeyeceğine göre, o zaman asıl olarak emekçi yığınları, işçi sınıfını hemen devreye sokmak gerekmiyor mu? Özelde Kürt halkına karşı estirilen şovenizm dalgasını pratik olarak karşı kampanyalarla geri çevirmeye çalışmak ve fakat bunu güçlü olarak yapmanın zamanı değilmidir?

Kürdistan devrimci-yurtsever hareketleri ile bu konuda somut adımları daha da güçlendirmek, yaygın bir karşı kampanyayı bütün coğrafyaya yaymak büyük öneme sahiptir. Unutmayalımki bu işi ancak Türkiye ve Kürdistan'lı devrimciler el ele verebilirse başarıya götürebilir, sonuç alabiliriz. Bu anlamda, bu konuda da devam etmekte olan örgüt şövenizmi bir an önce aşılmak zorundadır.

TDH'nin Kürdistan bağlamında içinde bulunduğu politik-pratik tavırda da var olan yanlışlıklar, iki halkın yakınlaşmasını, enternasyonalizmin gelişmesini, halklar arasında güven unsurunun gelişmesinin olumsuz yönde etkiliyor. Bu tesbite TDH'nin tepki duyacağının farkındayım. Hemen asıl kendilerinin "enternasyonalist"olduklarını, bu görüş sahiplerinin zaten bilinen "milliyetçiler" olduğu saptamalarında bulunacaklarına şüphem yok. Fakat gerçeği -acı da olsa- söylemek dostluğun temel taşı olduğundan ötürü bu tespiti yapmak bir görevdir. Ve dahası, sorunu böyle koymayı, TDH'ne yapılabilecek en büyük destek olarak görüyorum.(Herhangi bir yanlış anlamayı ortadan kaldırmak açısından,TDH'nde yer alanların içinde çok küçük bir kesimin kimi yönleri itibarı ile dışta tutulması hatırda tutulmalıdır.)

Nedenlerine gelince . . .

Önce olgulardan başlayalım.

-Kürdistan'ın ayrı bir ülke olduğu güçlü bir kabul görmüş değildir.

-Sömürge yapısı, bu saaten sonra lüks tartışmalara büründürülmüştür.

-Anti-işgalci, anti-sömürgeci milli devrim gerçeği reddedilmektedir.

-Kürdistan'ın bağımsızlığı için mücadele milliyetçi olarak nitelendirilmektedir.

-Daha bugünden KUKM'nin emperyalizmle içiçeliği söylenmektedir.

-Birleşik Kürdistan hedefi akıl almaz saldırılara uğratılmaktadır.

-Kutuluşumuz, kendi kurtuluşlarına ipotek edilmektedir.

-Biz milliyetçi, kendileri hep enternasyonalist olmaktadır.

. . .

Bunları uzatmak mümkün, ancak tek başına dahi, bu görüş sahiplerinin "Halkların Kardeşliği" noktasında nerede durduklarına yeterlidir. Peki bütün bunların sonucunda, Kürt halkının gönlünde bu fikir sahiplerinin gerçekten enternasyonalist olarak görülebilmeleri mümkün müdür ??! Bir yandan bunları sürekli olarak tekrarlayıp, öte taraftanda Kürdistan halkına örgüt bazında GÜVEN verebilmek olanaklı mıdır? Ve bu belirlemelerle Kürdistan halkını Türkiye halkına yakınlaştırmak, kardeşliği sağlamak gerçekçi midir?! Ayrıca ML'de ezen ulus devrimcilerine biçilen rol bu denli içi boşaltılıp, çarpıtılabilinir mi?

Sorunun bir diğer tarafında, yukarıdaki görüş sahiplerinin Kürdistan'ın kurtuluşunuda kendilerinin gerçekleştirebileceği iddiası durmaktadır. Yani Türkiye ve Kürdistan devrimleri değil, Türkiye devrimi içinde Kürt ulusunuda özgürleştirme anla-

yışı savunulmaktadır. İşin bu tarafı oldukça grifttir. Her ne kadar çıplak gözle bakıldığında bile bu iddia gerçekçi değilse de biz yine de bir kaç olguyu aktararak konuyu somutlayalım.

TDH'nin ezici çoğunluğunun bu çizgide olduğu öteden beri biliniyor. Şüphesiz bu yaklaşım doğrultusunda Kürdistan'da faaliyet sürdürmeleri doğal haklarıdır. Buna kimsenin itirazı olamaz. Nitekim böyle bir gelişme değişik parçalarda iddia düzeyinde olmayıp, pratik olarakta yaşanmaktadır. Ancak varolan gerçekliği yakalamadıktan sonra bu faaliyetin başarısı olanaklı değildir. Biçimsel kimi değişiklikler de durumu kurtarmaya elvermiyor.

Mevcut politikaları Kürdistan'da yaşayan Kürt halkı ve diğer halklar arasında Türk halkına ve Türkiye'de yaşayan öteki halklara karşı kardeşlik olgusunu ne kadar geliştirmektedir? Ve bu politika bu yakınlaşmayı gerçekleştirebilir mi? Bunların yanıtlanması gerekir.

Somuta indiğimizde, yaklaşımların ayrıntısı daha iyi görülecektir.

Bazılarını örnek vermek gerekecek olursa; Kürt dili hususunda bu arkadaşlar tarafından, bugüne kadar ne tür faaliyetler sürdürülmüştür? Lehçeler arası varolan sorunun aşılması doğrultusunda elle tutulur çabaları olmuşmudur? Yasaklı Kürt dilinin kullanımı konusunda -özellikle yazılı düzeyde- neler yapılmıştır?

Kürt kültürü ve sanatı, edebiyatı konularında hangi girişimleri olmuştur. Parçalararası Kürt kültürünün, sanatının , edebiyatının vb. kazanımlarının yaygınlaştırılması, geliştirilmesi noktasında planları olmuşmudur? Buna bağlı olarak bu alanda kurumlaşmayı sağlamaya önem vermişlermidir.

Kürdistan tarihi ve somut olarakta Kürtlerin tarihi hakkında hangi somut adımı attıklarını söyleyebilirler Yoksa bu işler de "Milliyetçilere" mi havale edilmiştir!

Daha birkaç yıl öncesine kadar "bölge", "Doğu Anadolu Bölgesi", "Doğu" vb. şeklinde anılan Kürdistan nasıl oluyorda ikide bir değişik adlandırmalara tabi tutulabiliyor? Bunu gerçekten çözebilmişlermidir? Bugüne kadar yaratmış oldukları tahribatın özeleştirisini verebilmişlermidir? Ve bu tahribatın Kürt halkı üzerindeki etkisini kavrayabilmişlermidir?

Kürt halkının direnişini ve kurtuluş mücadelesini "sonunda burjuva bir hareket-tir" basit iddiaları ile geçiştirmek, halklarının halkımızla kardeşliğinin gelişmesi için bir katkısı olabilirmi?

Halkımızın devrim ve bağımsızlık mücadelesini "Türkiye kurtulmadan sizin kurtuluşunuz olanaklı değildir" tezleri ile geriletmenin Kürdistan halkına güven ve cesaret verdiğinimi düşünüyorsunuz? Halkımız size haklı olarak "daha ne zamana kadar bekleyelim?" dediğinde suçmu işlemiş olacak? Bu mantıkla herhangi bir devrimin başarıya gittiğinimi düşünüyorsunuz?

Neden Kürdistan'lı örgütlü güçlerle legal ve illegal alanlarda kurumlaşmaya doğru adım atmıyorsunuz? Bu alanda varolan ayrılığı derinleştirmek acaba "halkların kardeşliği" ne yararmı sağlayacaktır?

Somut olarak bugünkü Cephe çalışmalarına neden katılma ihtiyacı duymuyor ve bunu kendi gündemlerine almıyorlar? Objektif bir gözle bakıldığında bugün Kürdistan'da Cephe görevinin olduğu yoksa kendilerince kabul görmüyormu.? Diyebilirlerki "Cephe, ulusalcıdır ve reformisttir" peki ama, sizin devrimci bir cephe kurmanızı ya da en azından Cepheyi bugünün işi olarak düşünmenizi neden ortadan kaldırsın?

Kürtlerin, Kürdistan'ın iç ve dış genel sorunları ile uğraşmak neden tek başına Kürdistan'lıların işi oluyor? İddialarınıza bağlı olarak "Ulusalcı"ların ve "Reformist"lerin planlarının karşısında neden pratik olarak politik tavır geliştirmiyorsunuz. Bu noktada ajitasyonun, halklara verilen yanlış bilinci giderebileceğinimi düşünüyorsunuz?

Bütün bunların sonucunda arkadaşların tutumlarının yanlışlığı, yetmezliği ve yanısıra söyledikleri ile pratiklerinin birbirine uyum sağlamadığı ortaya çıkıyor. Bu olumsuzluklar iki halkın kardeşliğini geliştirmeye hizmet etmediğinden ve bugünkü "Halkların Kardeşliği" şiarı doğrultusunda güçlü çıkışları tökezlediğinden üzerinde ciddiyetle durulması gerekmektedir.

Umarım TDH'nden yukarıdaki eleştirilere muhattap olanlar, sorumluluklarının bir gereği olarak bu noktalarda yeni olumlu gelişmeler gösterirler...

TDH'nin tartıştığı bağıntıda kimi hata ve yetmezliklerini ortaya koymaya çalıştım. Bu kendilerinin herşeyinin olumsuz olduğu anlamına gelmiyor. İstem olarak daha olumlu bir çizgiye gelmeleri, doğru politikalara varmaları amacı ile eleştirileri dostça yöneltmeyi sorumluluğumuzun bir gereği gördüm. Kaba, inkarcı ve küçümseyen bir tavırla yaklaşmak ML'lerin işi değildir. Ortak amaçlarımızın olduğu bilinci ile hareket ediyoruz. Ve bu amacı yakınlaştırmak için de karşılıklı hata ve eksiklerimizi ortaya koymak gerekmektedir. Bu çalışmanın, bundan sonra da devam ettirilmesinin yararı görülmelidir.

Halkımızın devrim ve bağımsızlık mücadelesini "Türkiye kurtulmadan sizin kurtuluşunuz olanaklı değildir" tezleri ile geriletmenin Kürdistan halkına güven ve cesaret verdiğinimi düşünüyorsunuz? Halkımız size haklı olarak "daha ne zamana kadar bekleyelim?" dediğinde suçmu işlemiş olacak Bu mantıkla herhangi bir devrimin başarıya gittiğinimi düşünüyorsunuz?

Başkalarını eleştirirken, kendi hata ve eksikliklerimizi ortaya koymakda görevimiz olmalıdır. Diğer ülke devrimcileri hatalar ve yanlışlıklar yaparken, bizlerin hep doğru yaptığı iddia edilemez. Zaten böyle bir iddiada da bulunulamaz. Öyleyse; başkalarına yöneldiğimizde, kendimizin yanlışlıklarına, yetmezliklerine de değinmek gerekiyor.

Kürdistan'da mevcut örgütlü güçlerin bu konuda hata ve yetmezliklerinin bulunduğu daha önceleri ML'ler tarafından ortaya konarak, eleştirildi, Doğal olarak ML'lerin eksiklikleri ve yanlışlıklarınıda sergilenmeye çalışıldı.

Kürdistanlı yurtsever güçlerin bu noktadaki yanlışlıkları üzerinde durduğumuzda, karşımıza aşağıdaki tablo çıkacaktır.

TC'nin, hakim ulus Türk Burjuvazisi tarafından yönetilmesinden kaynaklanan, genel Türk kültürüne karşı olumsuz bir imaj yaratılmaktadır. Tarihten devraldıkları barbar yönetici gelenekleri bugün deşifre ve teşhir edildiğinde zaman zaman ciddi olarak genel bir Türklük gerçeğine karşı tavırlara düşülmektedir. Bu yaklaşım Türk halkına karşı belli bir soğuk havayı beraberinde getirmekte ve yakınlaşmayı gerçekten de zedelemektedir.

Türk; kişiliği, yapısı yaşam biçimi vb. bir kalem darbesinde Kemalizm olarak adlandırılıp Türk halkına karşı haksızlık yapılmaktadır. Bu noktada da devrimci harekete zaman zaman isabetli olmayan eleştiriler getirilmektedir. Ve bu tavır bir yandan devrimci dostluğu zedelerken, diğer yandan halklar arasında kaynaşma ve ortak değerler üzerinde buluşma gözden kaçırılmaktadır.

'İyiliklerin, mazlum ve ezilen bir halk olmalarından ötürü Kürtlere, kötülüklerin ise ezen bir ulus olmalarından dolayı Türklere' şeklinde pratik olarak cereyan eden görece zayıf tutumların da yanlışlığı ortadadır. Ezen ulusa mensup olmaları Türk halkının ve emekçilerinin suçu değildir. Hiç kimsenin böyle bir suç aramaya hakkı olmamalıdır. Dahası bu yönlü geri çevrelerde cereyan eden gelişmelerin önüne geçmek, "Halkların Kardeşliği" bağlamında can alıcı önemdedir.

Türk devrimcilerinin ve emekçi halklarının bugün Kürdistanda sürmekte olan savaş karşısında görevlerini istenilen boyutta yerine getirmemeleri, onlara karşı tahammülsüz olmayı gerektirmez, tepki ile dolu davranmayı haklı kılmaz. KUKM ile dayanışma içine girmeyen-giremeyen Türk İşçi Sınıfını "Devletçi", "Atatürkçü", "Kürtlerin dostu değil" ve sonuçta "hayır bizim insanlarımızdadır..." şeklinde gerçekten halkların kurtuluş mücadelelerine zarar veren davranışların hiç biri haklı yanı yoktur. Buradan hareketle içe kapanmanın tehlikelerini de görmek gerekiyor.

TC ve O'nun Hükümetleri hakkında hayal yaymanın, isabetli olmayan tespitlerde bulunmanın da halkların gerçek kardeşliği açısından olumsuz katkısı görülmek

zorundadır. Tutarlı olmayan açıklama ve beklentilerin hem Kürt ve Kürdistan Halkının saflarında ve hem Türk Türkiye Halkının saflarında yaratacağı-yarattığı derin tahribatlar görülebilmelidir.

Öte yandan farklı inançlara karşı da isabetli politikalar geliştirmek gerekiyor. Bunların birbirlerine "üstünlüğü" şeklinde bir yaklaşımın doğru olmadığı görülebilmelidir. Değişik inaç sahibi grupların toplumumuzda halkların yakınlaşmasını baltalayıcı bir etkide bulunmaması için günümüzde tam da bu noktada çok hassas olmak gerektiği açıktır.

Toplumumuzda dil'den, kültür'den, lehçeler'den, inanç farklılıklarından kaynaklanan ayrımları doğru perspektiflerle ele almak zorundayız. Biliniyor ki, bu konularda varolan farklılıklar bir sorun olarak hala varlığını devam ettirmektedir. Öyleyse bunları "bölgeci" şekilde ya da "fazla önemli olmadık" ları biçiminde ele alamayız. Bu noktada sorunu zamanında farkedemediğimiz ve giderilmesi açısından istenilen çabayı sarfedemediğimiz bir gerçektir. Buna bağlı olarak bu noktadaki eksikliğin üzerine gitmek ertelenmemelidir.

Mücadelemizin Kürt-Kürdistan sınırları içine hapsedilmesi tehlikesine işaret etmek gerekir. Bu noktada milliyetçiliğin mücadelemizi yalnızlaştırmaya götürebileceği tehlikesini görmeliyiz. Bu noktada önceliği birlikte yaşadığımız ezen ulusların halklarına vermek üzere, dünya ezilen halkları ile de yakınlaşmayı pratik bir görev olarak önümüze koymak zorundayız. Ve bu konuda varolan eksiklikleri gidermeye yönelmeliyiz.

Emperyalistlerin hile ve entrikaları karşısında, özellikle de ABD öncülüğünde geliştirilen 'YENİ DÜNYA DÜZENİ' tuzağı karşısında pragmatist tutum ve yönelimler içerisine girip, YDD koşulları dahilinde 'Kürdistan Sorununun çözümü' biçiminde cereyan eden tehlikeli eğilimde "Halkların Kardeşliği" ne hizmet etmemektedir. Evet, bugün için bu tehlike çeşitli güçler nezdinde yaşanmaktadır. Ancak nevar ki, bu yaklaşım bizim sahip bulunduğumuz sorunu çözmeyip, daha da derinleştirecektir.

Türkiye halkına mücadelemizin haklılığını sabırlı bir şekilde anlatmaya devam etmeli, gelebilecek-ve gelen- destekleri gözardı etmemeli, aksine büyük değer biçtiğimizi içtenlikle ifade etmeye çalışmalıyız.

Sömürgeci-faşist TC'nin şovenizm silahını etkisiz hale getirebilmek için, Türkiye ve Kürdistan Halkının Kardeşliğini ve Enternasyonalist dayanışmasını geliştirebilmek için, halkların eşit ve özgür koşullarda birlikte yaşamasının temellerini atabilmek için; iki ayrı ülkenin komünistleri, devrimcileri, yurtseverleri olarak görevlerimize dört elle sarılmanın, devrim iddiamıza layık davranmanın zamanıdır. Bugün de, gelecekte de "Halkların Kardeşliği" ancak bu şekilde mümkün olabilecektir.

Sömürgeci-faşist TC'nin şovenizm silahını etkisiz hale getirebilmek için, Türkiye ve Kürdistan Halkının Kardeşliğini ve Enternasyonalist dayanışmasını geliştirebilmek için, halkların eşit ve özgür koşullarda birlikte yaşamasının temellerini atabilmek için; iki ayrı ülkenin komünistleri, devrimcileri, yurtseverleri olarak görevlerimize dört elle sarılmanın, devrim iddiamıza layık davranmanın zamanıdır. Bugün de, gelecekte de "Halkların Kardeşliği" ancak bu şekilde mümkün olabilecektir. ■

YAŞASIN HALKLARIN KARDEŞLİĞİ

YAŞASIN DEVRİMCİ DOSTLUK VE DAYANIŞMA

"ARTEŞA TEYBETÎ" YAN "TÎPEN TEVGERA TEYBETÎ"

H. Yiğit

Çı gave berpirsîyarên dewleta Tirk, ji bo gelê Kurd, behsa pîyarî (dılbırahmî), dadmendi û mafnasiyê bikin, bi misogerî ew ji bo gelê Kurd xerabi, qeda û belak erjeng difikirin. Çı gavê gelê Kurd serî hildaye û xwestîye xwe ji bin darê dilîyê rizgar bike û dest bi tekoşîna serxwebûnê kirîye, seba dijmin zora tevgera Kurd bibe, çiqas hovîtî, dek û dolab û xapînok hene "pêşber gelê" Kurd xebîtandînî.

Gava şerê gerîla dest pê kir û serhildana gelê Kurd fireh bû, wê gavê ser komarê Tirkî T.Özal got: " 12 mîlyon Kurd henîn! Neheqi li wan hatîye ! Kurd û Tirk birayên hevin! Jin danin hev! Divê em mafê Kurda nas bikin ! Divê em federasyonê jî di nabêna xwe de bipeyivîn ! " Duv re got: "Kes jî min baztir nîne ! Êrîş bikîn terorîsta ıır bikin! Hemû gûndîyên li gerîla xwedî derdikeve, bera wan bidin tevan bidin koçkirin! Bi hêla Tirkî de bajon!" Biryara qirkirıina Newrozê û bombekirina Kurdîstanê da.

Gava Silo bû serekwezîr, pêşî çû Kurdistanê û deng li gelê Kurd kir û got: "Ez realita (rastiya) Kurda nas dikim! Kurd hene ! Ji bo xweşîya wan hewce be, em dê pêk bînin! Em dê lêdan û tadeyê ji ser we rakin û piyarîyê (şewqetê) ji we re bînîn! "Gava çû Enqerê ji, Sila van gotine xwe ji bîr kır. Tevlî kù Silo ji Kurdan re tu maf nas nekîr, bi ser de ji got: "Li Tirkî pirsgîrêka (Keşeyên) Kurdan nine! Pirsgirêka Keşeyên terorê heye! Neyarê Triki vana dajon ser me! Dewleta Tirk pirr xurt e! Artêşa me dûrnezîk wê dawya wan bine ! "Sılo ewqas jı mırovi derket ku rojnamevàne Kurd ji terorist ilan kîr û dest avetina leşkera yi namûsa keç û jinên Kurd, da "naşitîya leşkera" û xweş dit. Biryara qirkirîna gelê Kurd û şewîtandina gund û çîyayê Kurdistanê da.

Piştre gava Çiller xanım bû serekwezîrê Tirkî, civîna wezîrên xwe ya pêşî li Kurdistanê çêkir. Piştî civînê, Çiller xanım derket qaden Kurdistanê û ji gelê Kurd rezgot: "Ez xuşk im! Ez dayik im! Ez bi derdên we, bi kulên dilê we zanim! Ez dê ji we re rehetî û piyarîyê bînim! Ez dê we himbez bikim!" Dema ew jî çû Anqerê got: "Pirsgirêka Kurda nîne, ya terorê heye! Seba teror bi qede çi hewce be em dê pêk bînin! Em bi hemû awayî li ba hêzên xwenî ewlekarî nin!" Çiller jî rêya çavsorî û xwînê da ber xwe: Biryara Artêşa Teybetî da.

Ev Serokên Tirk giş baş dizanîn ku gelê Kurd ji temamê mafên xwe nî mirovî, demoqratîgk û netewî mahrum in.Baş dizanîn ku tevgera Kurd, doza mafê Kurd û serxwebûna Kurdistanê dıke. Dizanin ku gerîla kurên gelê Kurd in û ji bo rizgarîya gel şer dikin. Baş dizanin gel li gerîla xwedî dertê û diparêz e. Lê birêvebira dewleta Tirk bi heter (rik), dixwazin gelê Kurd û tevgera Kurd ji hev cuda bidin rêdan. Zanin bi van rûreşî û durûtîya gelê Kurd nikanin bıxapînin. Lê di çavên awira-giştîya Tirkî û cîhanê de, dixwazin xwe mafedar bidin rêdan. Dixwazin gelê Kurd jî , bî bertîl, zavtirsandin û gefan ji ber hev bixe Hû bandûra xwe bidomînin.

Serokê serperiştê giştî Doxan Gureş, li gelê Kurd gefa dixwe û dibêwe:" Ne li gunda tenê, li bajara jî alîkarên PKK hene! Bila dev ji vî karî berdin, an wê pişti demek din ji bo wan pirr dereng bibe! "Piştre jî,di xwanêkirina stratejîya neyarê xwe de got

ku: "ji ewlakarîya Tirkî re xetera herî mezin ji hindurû tê! Li dû vê helsengê (tesbîtê), biryara xwe yi " Şerê Hemû Awayî" eşkere kir. Ango li gorî Gureş ji dewleta Tirk re xeter gelê Kurd e. Lema Gureş li hember gelê Kurd bi "her awayi şer" heşkere dike.

Le em baş dizanin ku ev erîşkarî û gefxwarina Gureş ji naçarê ye. Ev neh sal e ku di her demsalê de, Gureş û birêvebire Tirkî dibejîn: "Emê di vê demsalê de terorîsta biqedînin. "Lê dinêrin sal bi sal gerîla û tekoşerên Kurd hîn zêdetir û hîn xurttir dibin. Ya din jî ev heftê sal e ku dewleta faşist û mêtîngker, bipiştgirî û zordarîya artêşa Tirk dîktatorîya xwe dajo. Arteş di çavê gelê Tirk mina efsanakê û di çavê gelê Kurd de mîna ejderhakî beînsaf û dev bi xvîn rêdabûn. Kê doza mafekî bikira, timî bi vê artêşa çavê wan ditirsandin. Lê ev neh sal e, her kes dizane ku gerîla ev efsane hûrhûri kir. Gelê Kurd jî bî serhildana, xofa vê arteşê ji dilê xwe avêt û hêtê tirsê li pey xwe hîşt. Loma dewleta dagîrker hêvîya xwe di hêzên teybetî û di şerê qirejî de dibîne.

Ji bo Artêşa Teybetî, em tev baş dizanin ku pêşî pêşnîyarîya Turkeş çêbu. Turkeş di komcivin (Kongre) a "MHP"ya bajarê Erzînganê de dibêje ku: "Yên li parvekarîya me dixebitin, mafê me nî ku em wan tune bikin çêbû ye!" Alîkarê Serokê "MHP" yi giştî û mebûsê Erzeromê Riza Muftuoxli jî di vê derheqê de wusa di bêje: "Bila ji me re bihêlin, di nava salekê de emê koka PKK bıqelînin! Ji vê tekoşînê re minasip gellek xortên me hene" Em dinêrîn van pêşniyarî û van daxwazî ji hêla hukumeta "SHP-DYP" hat pejirandin. Pişt re Çiller xanım biryara Artêşa Teybetî eşkere kir. Ji bo li darxistina vê artêşê qanûn derxist û Demirel jî ew qanûn imza kir. Ji bo ku di vê derheqê de rexne û nevînî hatin rêdan, vêga Çiller û Demirel dev gohartin û dibêjin : "Şiroveyên Me bi şaşî hatîye fam kirin! me biryara Artêşa Teybetî ne-daye, me destûra Tîpên Tevgera Teybetî daye. "Lê em dinêrin ev dev guhertinek bi durûtî ye. Lewra tu cîyawazîye her dû heza ji hev nîne.

Hinek mirova ev artêş şibihand artêşa "Yeniçeri" ya, hina ji şibihand "Neçîrvanê Serîya" yên Emrîka Latîn em dinêrin di dema komara Kemalist jî rêxistinê wanî henin: Di girkirina Koçgîrî de Alaya Teybetî ya Topal Osman dixebi-tînin.

Di dema serhildana Koçgîrî de, em dinêrin bi destûr(biryar) û fermana M.Kemal, di peşkeşîya Topal Osman Alayek Teybetî tê damezirandin. T. Osman, di dema qirkirina Rûm, Ermenî û yên ne misliman de, ji alî nîjadperestên "İttîhat-Terakkî" mîna sehekî dev bi xwîn tê xebi-tandin. Wê demê karê T. Osman û çete wî, qirkirina nîjadî (Jenosîda) ya Rûm û Ermenîyên herêmê, nefîkirin û talankirina wan bû.

Di dema serhildane Koçgîrî de jî, çiqas mirovê hov, êşkîya, serseri û kesê neyarê namûsê hebûn di alaya T.Osman de cîh sitandin. Di zorkarî, xerabî û hovîtîyê de ji ve Alayê re tu zagon(qanûn) û tu tixûb (sînor) nebû. Ciqas êl û eşîrên Kurd yên di herêma serhildanê de hebûn, T. Osman bi çeteyên xwe, mîna sehên har î dev bi xwîn êrîşî ser wan kir: Kî ket ber destên wan,bi dilhişkî û hovîtî kuştin! Hetanî zarokên dergûşa, kal û pîrên sale dan ber guleha! Bi singoyan zikê bûkên ducanî diqelêşin! Destên xwe qirêjî dirêjî namûsa jînan dikin! Li talanê êl û eşîra dixin: Pez, dewar, nivîn, xişl û zêr, çi dikeve ber wan rapeç (xesp) dikin. Piştî ku dewlet karên xwe yî qirêjî bi T. Osman diqedîne û karê wan bi wî namîne, we gavê civata Tirk (TBMM) di derheqa wî de berpirsîyarîyê vedike û wî dişeniqîne.

Gava em li mercên (şertên Artêşa Teybetî dinêrin, tu cîyawazîya wê ji Alaya T.Osman, yan ji Neçirvanen Serîya nîne. İro

jî dewleta Tirk dixwaze karên xwe yî qirêjî bi vê artêşê bike. Ji niha de pênc hezar faşîstê Turkeşî ketin dora qeydbûna vê artêşê. Wê her heyvê sarê merivkî bîst mîlyon mehanî bidin. Çi kesên nijadperest, serserî, faşîst, şatê kuştinê gelê Kurd hene, kanin di vê artêşê de cîh bistîne. Ev artêş wê ji hêla Lijneya Ewlekarîya Netewî (MGK), Kontrgerilla (ÖHD) û "MİT" ê bê meşandin û îdarekirin. Wê ev artêş tîp bi tip û bi kincên neferma (sîvîl) bera nav gel bidin. We desthilatiyek bê tixûb bidin wan. Dibe ku heta niha ji Tîpên Teybetî, Qontgerîlla û leşkere re, di êrîş, tadeyî, kuştînê de tixûbek hebû, ji bo Artêşa Teybetî ew tixûb jî radibe. Edî wê teror û zordarîyê têxin her çavîya Kurdîstanê. Arteşa Teybetî wê xwe bera nav gel bide û wê di nav gel de bijî. Loma Çiller xanım ve artêşê dişibihîne "Kezîkên kêzika dixwîn".

Vatinîya(wezîfa) vê artêşê yek jê jî, bi qomplo û provakasyona beraberhevdana gelan e. Ya dudoya jî, bı xebitandina dijîtîyên eşîrî, mezhebî û pirsgirêkên Xwînê wê bixwazin gelê Kurd jî beraberhev bidin. Ya herî girîng jî, fîtkirina (cixirandina) nîjadperestî ya gelê Tirk û Kurd li hember hevdû ye. İro dewlet li Erzîncan'ê, li Sêvas'ê bingeha vê neyarîya nîjad-perestî datîne: Li Turkêş'îya, sunî yan û Tirkan çek (sileh) an belav dike. Dewlet kara haziriya şerê hundirî dike. Ji demekê û virde li hinek qeza û bajarê Tirkî kontrgerîla û Turkêş'î, li hemberî Kurdan, ahlîya jî fît dikin û erîşan dibin ser mal û kargehên Kurdan. Walîyê Edenê dibêje: "Ez kanim di rojekê de pênç hezar Kurd bikujim: Ko Kurd rehet nesekinin bila vêna ji hişên xwe dernexin!" Walîyê Mersînê jî bi dîyarî tememê Kurda neyar îlan dike û kes jê re tiştekî nabeje. Li Mersînê merîvê kontrgerîlla Ahmet Cem Ersever bi heşkereyî ji kesên faşîst rêxistina Artêşa Teybetî ava dika û qampê hevotinê vedike. Daxwaza gelê Kurd û yê Tirk ji hevre bikin neyar û bera ber hevdin. Çi dibe bila bibe ev her du gel pêwîstên hogirî û biratîyê ne. Hetanî, ebed dê ev gelena cîranên hev bin. Fêda van gelan dı neyarî û kuştina hev tune ye. Lê ji bo selehên xwe bifroşin, gelan qels bikin u wan bi hêsanî di bin nîr xin emperyalîst û mişokdarên Tirkî dixwazin ev gelane hev dû bikujin û ji hev re neyar bin. Lewra sazûmana wan bi xwhin, ked û bi dewlemendhiyên gelan li pîya dimîne.

Lê îro merîvên di Artêşa Teybetî de cîh digrin bila baş zanibin ku dewletê çawa T. Osman di karên xwe yî qirejî xebitand û duv re gava karê wan pê xelas bû ew ji holê rakirin; gava berî 12 İlone 1980 yi merîvên "MHP" û "Ülkü Ocak" ji alî dewletê li hemberî şoreşgerên Tirk û Kurd hatin xebitandin û karê dewletê bi wan jî xelas bû, dewletê ew jî daraz kirin û avêtin girtîgehan û sêen kirin İro dîsa ji bo karên qirejî hewceya dewletê ji wan çêbûye û dixwaze wan bixebitîne. Lê di dawîye de, dewleta Tirk bi ser keve, yan bi bin keve ferq nake, lê em êdî baş dizanin bi misogerhi (mitleq) wê wan jî tawanbar rê bide û wê dîsa wan seza bikin.

Dawî em kanin vêna bêjin. Gelê Kurd ji bo azadî û serxwebûna xwe bi yektîyek netewî serî hildaye, êdî tu hêz û tu azîn (metod) nikane vî gelî ji rêya tekoşîna rizgarîyê vegerîne. İro tevger û şerê Kurd, mîna Koçgîrî, Agirî û Dersimê ne li herêmekî û duda ye, li tevayê Rojhilata-Navîn û cîhanê dimeşe. Çawa dewleta mêtînker hetanî îro bi qolordîya Tevgera Teybetî, bi Tîpên Teybetî, bi Notirvanên Caş yên Gunda û bi nîvê arteşa xwe, bi "MİT" û kontrgerîllayê xwe tu kêr bi tevgera Kurd û gerîlla nexist û serê gelê Kurd li ber xwe dananî, bi Artêşa Teybetî, yan bı Tîpên Tevgera Teybetî jî tu miramen wan nayên cîh. Berxwedana zordara beyhûde ye! ■

CELAL TALABANİ : TÜRKMEN ASURİ VE DİĞER AZINLIK HALKLARININ HAKLARINI SAVUNALIM

19 Aralık 1992 tarihinde Arapça yayınlanan haftalık (Al-İttihat) gaztesinde sayın Celal Talabani'nin kaleme aldığı makalenin çevirisidir.

Ben bir ilerici olarak Türkmen ve Asuri kardeş milliyetlerinin idari, kültürel ve milli haklarına sahip olmamaları bana üzüntü veriyor. Aynı zamanda idari, kültürel ve milli sorunlarıyla ilgilenen kuruluşların olmaması beni üzüyor. Çünkü her iki kardeş milliyet asırlardır kürt halkıyla beraber aynı topraklar üzerinde yaşıyorlar. Acı ve güzel günleri paylaşmışlardır. Uzak geçmişlerinde her iki halk Kürt halkı ile beraber zulme ve sömürülmeye maruz kalmışlardır. Yakın geçmişte de Kürt halkı ile beraber şovenist Baas'cıların zülmüne, zorla yerlerinden koparılıp göç ettirilmelerine ve çeşitli Jenosit eylemlerine maruz kalmışlardır. Demokrasi ve İnsan Haklarının gerçekleşmesi ve diktatörlükten kurtulmak için Türkmen ve Asuri kardeşlerimiz Kürt halkı ile beraber mücadele alanında kan dökmüşlerdir.

Şimdi de Güney Kürdistan' topraklarının hemen hemen yarısı şovenist ve diktatörlüklerden kurtulmuştur. Kürdistan parlamento seçimleri yapılmıştır. Kürdistan Federe Hükümeti kurulmuştur. Bu yeni durumda Türkmen ve Asurilerin idari, kültürel ve toplumsal haklarını elde etmeleri için ne yapmak gerekir? Kürdistanda yaşayan bütün halkların, Kürdistan Federe Hükümeti himayesinde beraberce ve eşit bir şekilde yaşamaları iyi bir şeydir, ama yeterli de değildir. Asuri ve Türkmen kardeşlerimizin demokratik haklarına sahip olmaları ve onlara siyasi, kültürel ve parti kurma hürriyetlerinin temin edilmesi elbette iyi bir şeydir. Ama bunlardan başka yapılması gereken şeyler de vardır.

1-Kürdistan parlamentosundan kültürel , idari ve milli haklarının teminat altına alınması için gerekli kanunların çıkarılması, ulusal varlıklarına ve dini inançlarına baskı ve arazilerine tecavüz etmenin yasaklanması ile ilgili kanunlar çıkarılmalıdır.

2-Türkmen kültür genel müdürlüğü ile Asuri genel müdürlüğünün kurulması, dillerinin ve tarihlerinin okullarda okutulması.

3- Türkmen ve Asurileri , geçmişte kaybettikleri köyleri ve arazileri iade edilmeli, bunun tatbiki için kanun kuvvetine, polise ve peşmergeye baş vurulmalıdır.

4-1 Nisan günü Asuriler için milli bayram ilan edilmeli ve tüm Kürdistanda resmi tatil yapılmalıdır.

5-Hıristiyan kardeşlerimizin dini hakları teminat altına alınmalı, Hıristiyan bayramlarına saygı gösterilmeli , Kilise ve diğer tapınak yerlerinin tamiri için yardım edilmelidir.

6-Nüfus çoğunluğunun Türkmen ve Asurilerden teşkil olunan ilçe ve kasabalarda Türkmen ve Asuri yönetici ve memurlarının yetkinleştirilerek, kabiliyetlerine göre tayin etmek sureti ile isdihdam edilmeleri sağlanmalıdır.

7-Türkmen ve Asuri'lerin, seçilmiş temsilcilerine ve Partilerine saygı gösterilmeli ve onların kültürel ,idari ve milli sorunlarını tartışmak için onlarla ilişki kurulmalıdır.

Bu istekler Türkmen ve Asuri kardeşlerimiz için yerine getirilmeli, Kürdistan millet meclisi ve Kürdistan Federe Hükümeti bunların tatbiki için hareket etmelidirler. Ben daha önce söylediğimi şimdi tekrarlıyorum, Kürt ulusal kurtuluş hareketinin ilericiliği ve demokratik olması Türkmen ve Asurilere karşı olan duruma göre değerlendirilir onların milli haklarının tanınması için hiç bir engel olmamalı Aynı zamanda ben Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB)nin Türkmen ve Asurilerle dayanışmasını tekrarlıyorum, bütün iyi niyetli ve yurtseverleri onların milli haklarını elde etmeleri için desteklerini esirgememeye çağırıyorum, bunlar olmadan demokrasimiz gerçekçi olmayacak ve meşhur söyleve **(Eğer bir millet başka bir milleti sömürür ve baskı altına alırsa hür olmayacaktır)** karşı vefasız kalacağız.■

FİLİSTİN'E ÖZERKLİK
İSRAİL'E EGEMENLİK

S.Tağarlı

Son 40 yıldaki dünya sol hareketlerinin yayınları incelense, zannediyorum Filistin sorunu üzerine yazılmış incelemeler ve yorumlar, öteki konuları geride bırakır. Dünya devrimci hareketi, sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı mücadelenin canlı örneğini hep Filistin halkının mücadelesinde gördü. Enternasyonal destek denildiğinde de akla gelen ilk yer Filistin devrimiydi. Kürdistan ve Türkiye devrimcileride bu genel çizgiye dahildir. Ortadoğu'da - son yıllarda yükselişe geçen ülkemizdeki mücadele sayılmazsa- Filistin devrimiyle dayanışma, destek, yanısıra Filistin kamplarında silahlı gerilla eğitimi mücadelenin genel bilançosu içinde önemli bir yere sahiptir.

Filistin halkının mücadelesi uzun tarihsel geçmişe sahip. Osmanlı sömürgeciliği ve onu takip eden İngiliz emperyalizmi dönemini "eski tarih" olarak ele alırsak, parçalanma, işgal ve sürgün, İsrail Devlet'inin 14 Mayıs 1948'de kurulmasıyla yeni bir görünüm kazandı. İşgale karşı mücadelede aynı dönemde alevlendi. Mücadelenin taraflarından biriside Arap Devletleriydi. Böylece sorun her bakımdan bölgesel, hatta dünya çapında bir güzergaha oturdu. İsrail, başta ABD emperyalizmi olmak üzere Kapitalist dünyadan aldığı askeri-siyasi ve mali destekle işgal altındaki topraklarda durumunu sağlamlaştırdı, yeni yerleşim yerleri açtı ve hatta daha sonraki savaşlarda Mısır ve Suriye'den de toprak işgal etti.

İşgale karşı geliştirilen mücadelede önemli bir dönüm noktası olan 1964 yılı, aynı zamanda FKÖ'nün kurulduğu yıldı. Genel hedef, işgalin kırılması, Filistin'in birleştirilmesi, İsrail devletinin ortadan kaldırılmasıydı. İsrail, kapitalist dünyanın kendisine verdiği açık destek ve Arap feodal monarşilerinin ve burjuva rejimlerinin iki yüzlü korkak politikalarınında sonucu olarak, Filistin'i işgal edip, sürgün ve nüfus yerleştirme siyaseti ile ortadan kaldırmak istemekle kalmadı, Suriye'den Golan tepelerini, Batı Ürdün ve Kudüs'ün Doğusu, Mısır topraklarından Sina yarımadasını işgal etti. BM. 1967'de aldığı 242 nolu kararıyla İsrail'in işgal ettiği topraklardan geri çekilmesi yönünde bir karar aldı. 1974'te ise Filistin halkının bağımsızlık ve kendi kaderini tayin etmesi kararını aldı. Bu yönde alınmış bir dizi karar olmasına rağmen, birçoğunun ABD tarafından veto edilmesinin verdiği cesaretlede İsrail bildiğini okumayı devam etti.

Siyonist rejim, Filistin'i işgal etmekle kalmadı, Filistinlilerin önemli bir bölümünü sürgüne zorlayarak mültecileştirdi. Filistin ülkesi, Ürdün, Mısır ve İsrail arasında parçalandı. Gerici Arap devletleri Filistinin mücadelesini, kendi çıkarları ve güvenlikleri için desktekler göründüler. Daha doğrusu kullanmaya ve sınırlamaya çalıştılar. Mali, askeri ve siyasi olarak kendilerine bağımlılaştırdıklarını da söyleye biliriz. Ançak gerektiğinde, İsrail Siyonist yönetimini aratmayan saldırı ve katliamlara baş vurmaktan da geri durmadılar. 1970'de, Ortadoğu'nun tescilli gericisi Ürdün Kıralı II.Hüseyin, Filistinlilere karşı saldırıya geçti. Saldırı sonucunda 10 bin civarında gerilla ve sivil öldürüldü. Bu katliam tarihe " Kara Eylül " olarak gecmişti.

Filistin halkının yürüttüğü mücadele, İsrail'in 82 ve 83 yılında Lübnan'ı işgal ettiği döneme kadar Lübnan' da üstlendi ve burda gerilla saldırıları yürüttü.İsrail'in Lübnan'ı işgali sonucunda Filistin'liler birkez daha sürgüne zorlandılar. Gerillaların önemli bir bölümü Tunus'a yerleşti bir bölümünün de Suriye'de kaldığı görülüyordu. İsrail, Lübnan da işgal ettiği bölgelerden çekilmek istemedi, mücadeleyi tecrit edebilmek, saldırıları engellemek ve gerektiğinde daha rahat yeni saldırılarda bulunmak gibi nedenlerin gereği

olarak, Güney Lübnan'da "Güvenlik Bölgesi" denilen askeri kuşak oluşturdu.

FKÖ karargahının ve önemli ölçüdeki gerilla güçlerinin Tunus'a taşınması mücadele açısından ciddi olumsuzlukları beraberinde getirdi. FKÖ'de artık, işgal altındaki topraklarda örgütlenme ve mücadele biçimlerine ağırlık vermeye başladı. Sınırdan sızmalar zorlaştıkça, ülke içinde mücadelenin yükseltilmesinin yolları arandı. 87'de işgal altındaki topraklarda, intifada olarak adlandırılan kitlesel mücadele süreci başladı. İsrail yönetimi, hergün sivil Filistin'lileri öldürmenin getirdiği bir çıkmazın içindeydi artık "Terörizm" masalı da geriye tepmeye başlanmıştı. Filistin intifadası tüm dünyada önemli bir destek gördü. Mücadelenin bu yeni biçimi , işgalci rejimin içerde ve dışarda altından kalkamayacağı zorluklarla karşı karşıya getirdi. Ne varki, işgal altındaki mücadelenin yükseldiği oranda, FKÖ'ye hakim klikde aynı oranda endişe ve korkuya kapıldı. Neredeyse tümüyle ülke dışında olan FKÖ yönetimi, mücadelenin denetimini kaybedebileceği korkusuna kapıldı. Kitlelerin kabaran öfkeleri ve mücadele içinde kendi güçlerine olan güvenleri, FKÖ'nün uzlaşmacı ve diplomatik manevralara yatmış önderliğini rahatsız ediyordu. Aynı dönem, FKÖ önderliğinin tümüyle teslimiyete doğru koşar adım yürüdüğü, diplomatik görüşmeleri herşey saymaya başladığı, teslimiyet-uzlaşma ve diplomasi trafiğinin hakim siyaset haline geldiği bir dönem oldu.

88'de toplanan Filistin Ulusal Kongresi, " bağımsız Filistin devleti" ni ilan ederek, sürgün hükümeti kurdu. Kongrede yeni kararlardan birisi de geçmişten farklı olarak FKÖ'nün İsrail'in yaşama hakkını tanıması ve "terörün her türlüsünü kınaması"ydı.

Ortadoğu'da güç dengelerinin değişmesi ve sorunların "çözüme" doğru yol alması, biri dünya çapında, diğeri ise; bölge çapında meydana gelen iki önemli değişim ve olayla yakından ilgilidir. Birincisi, Sovyet Rusya'nın dağılması ve tasviye sürecidir. İkincisi ise, Körfez savaşıdır. FKÖ önderliği, dünya ve bölge çapında meydana gelen değişme ve güç dengelerinin alt-üst olmasını, Burjuva-reformist çizgisinin hayat bulması için bir olanak olarak gördü. Geçmişte Sovyetler Birliğinden yardım koparmak için giydiği "anti-emperyalist" elbiseyi çıkartmak içinde fazla zorluk çekmedi. Son bir kere, Körfez savaşında Irak'ı destekleyerek Arap Milliyetçiliğine oynamak istedi. Irak'ın yenilgisiyle birlikte artık yönünü Batı'ya, özellikle de ABD'ye çevirdi. Ama, Batılı emperyalist ülkeler arasındaki çelişmelere oynamak istediğini, bu temelde güç kazanmak istediğini de görmek gerekiyor. ABD'nin başlattığı Ortadoğu Barış görüşmeleri temelinde, 30 Kasım 199l'den itibaren (ilk olarak Madrid'te) Filistin heyetleriyle, İsrail heyetleri görüşmeye başladılar. Uzlaşma ve antlaşma için geriye sayıma başlanmıştı artık. Neticede, l3 Eylül'de Beyaz Saray'da yapılan bir anlaşma ile Ortadoğu barış görüşmelerine tarihi bir nokta konulmuş oldu. Antlaşmanın getirdiği belirsizlikler, tavizler ve Filistin'liler açısından teslimiyetçi yönü bir yana, iki taraf açısından da yeni bir dönemin başladığı rahatlıkla söylenebilir.

Antlaşmaya bakıldığında, kazananın Filistin tarafı değil, İsrail olduğu hemen görülüyor. Filistin'lilere, Gazze şeridi ve Batı Şeria'nın Eriha kentinde sınırlı bir özerklik veriliyor. Beş yıllık dönemi kapsayan bu antlaşmaya göre, üçüncü yıldan itibaren nihai

www.agirsivakurdi.org

çözüm için görüşmeler başlayacak. Bugün için Filistin sorununun esasını teşkil eden, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi, işgal altındaki İsrail yerleşim bölgeleri ve mülteciler sorunu olduğu gibi duruyor. Parçalanmış ülke gerçekliğinde bir değişme yok. Sadece bunlardan bazıları gelecekte görüşme masasına getirilecek. Filistin sorununun en önemli yanlarından birisi olan mülteciler sorununda hemen hemen hiçbir çözüm getirilmemiş. Filistin Devleti şimdilik rafa kaldırılıyor, İsrail kendisi için gerekli olan garantilere kavuşuyor. Filistin'lilere ise Batı Şeria ve Eriha'da sınırlı bir özerklik veriliyor.

Anlaşmayı FKÖ adına Arafat yapmasına rağmen, gerçekte FKÖ içindeki grupların önemli bir bölümü karşı çıktılar. Bu haliyle anlaşma bir El-Fetih antlaşmasıdır. Başta, Filistin'in kurtuluşu için Halk Cephesi, Filistin'in kurtuluşu için Demokratik Cephe ve irili-ufaklı bir dizi örgüt anlaşmaya karşı çıkmışlardır. Karşı çıkan dikkate değer örgütlerden birisi de, İran yanlısı İslamcı Hamas Örgütüdür. Öte yandan Filistin'in Kurtuluşu için Halk Cephesi Lideri George Habaş, silahlı mücadeleyi sürdürecekleri yönünde açıklamalarda bulundu.

Antlaşmaya bakıldığında, kazananın Filistin tarafı değil, İsrail olduğu hemen görülüyor. Filistin'lilere, Gazze şeridi ve Batı Şeria'nın Eriha kentinde sınırlı bir özerklik veriliyor. Beş yıllık dönemi kapsayan bu antlaşmaya göre, üçüncü yıldan itibaren nihai çözüm için görüşmeler başlayacak. Bugün için Filistin sorununun esasını teşkil eden, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi, işgal altındaki İsrail yerleşim bölgeleri ve mülteciler sorunu olduğu gibi duruyor. Parçalanmış ülke gerçekliğinde bir değişm e yok.

Yinede, anlaşmayla Filistin Kurumlaşması ve Uluslararası alanda tanınması bir aşama kaydetmiştir. Devrimci bir önderlik var olanla yetinmeyerek, ama elde edilenleride bir basamak olarak kullanarak daha ileri bir mücadelenin hazırlayıcısı ve sürdürücüsü olabilir. Ayrıca uzun yıllardır işgal ve savaşın felce uğrattığı yaşamda düzelmeler de olacaktır. Bu bakımdan kitlelerin barış özlemide bir dereceye kadar tatmin edilmiştir.

Ama sorunlar yerli-yerinde durduğuna göre, bunların çözülmesi için mücadelede gündemde olacaktır. Antlaşma ile geçici bir duraksama görülsede, bu bilakis gelecekte meydana gelecek büyük çatışmaların hazırlandığı ve güç biriktirildiği bir dönem olacaktır. Filistin sorununu var eden, İsrail işgali yerleşim bölgeleri, sürgünler ve Filistin topraklarının parçalanmasıdır. Tüm bu ve benzeri nedenler ortadan kalkmadıkça çatışma toprağıda canlı olacaktır. Kaldıki, ulusal sorun bağımsız devlet kurulma anlamında çözülse dahi, uzun tarihsel düşmanlıkların beslendiği ulusal sürtüşmeler ve çözümü güç nüfus ve toprak sorunları uzun bir dönem devam edecektir. Bunların üzerinde ise özel mülkiyet üzerine kurulu sistemler ve burjuva rekabet duruyor. Bu bakımdan sorunun çözümünden bahsedildiğinde; biri kısa vadeli çözüm, diğeri ise uzun vadeli bir çözümdür. Birincisi, nisbeten kısa bir dönemde elde edilebilir olmasına rağmen; ikincisi, bölge ve dünya çapında mücadele ve değişmeleri zorunlu kılıyor.

Anlaşmanın hazırlanması ve sonuçlanmasında dış koşullar içinde belirleyici olan, Körfez Savaşından sonra yükselme eğrisi içinde olan "Yeni Dünya Düzeni" doğrultusundaki gelişmelerdir. Halklara ve mücadelenin yüksek olduğu alanlara, "Yeni Dünya Düzeni"nin gereği olarak, teslimiyet ve tasfiye dayatılıyor. Çoğu yerde bu iki yön iç-içe geçiyor. Teslimiyete yanaşmayan ve emperyalist çözüme yatmayanlara ise ağır bir fiziki tasviyenin yaşatılmak istendiği örneklerle sabittir.

Uzlaşma ve teslimiyet yolunda iki tarafta tavizlere zorlanıyor. Ancak, sonuçlara bakıldığında mevcut statükonun temelde değişmemiş olması ve egemen güçlerin eski

ayrıcalıklarının esasta korumaları göz önünde tutulduğunda, teslimiyete mecbur bırakılanın esasta, ezilen halklar ve devrimci mücadeleler olduğu görülür. Filistin-İsrail uzlaşmasında ise minimum düzeyde taviz veren İsrail, maksimum düzeyde teslimiyete yatan Filistin olmuştur.

FKÖ önderliğinin öteden beri temel açmazı kendi özgücü yerine dışarıdaki güçlere bel bağlamasıdır. Bu Arap rejimleri ya da Sovyetler Birliği farklı güçler biçiminde gündeme gelsede, temelde izlenen siyaset aynıdır. Bugün anlaşmaya karşı çıkan örgütlerde, kendi bağımsız çizgileri ve Filistin halkının devrimci programı yerine İran, Suriye ve Libya gibi rejimlerin dış politika ihtiyaçlarına göre bir çizgi izlerlerse değişen birşey olmayacaktır.

Filistin ve İsrali arasında imzalanan sınırlı özerklik anlaşması "Yeni Dünya Düzeni"nin siyasal yönelimini bir kez daha net olarak gösterdi. Bu yönelimde, ulusların kaderlerini tayin hakkı, bağımsızlık yoktur. Aksine, bağımsızlık ve devrimci iradeyi temel alan güçlere karşı bastırma ve teslimiyete zorlama ya da tasfiye vardır. Ama aynı zamanda kaba inkarcı rejimlerde taviz vermeleri konusunda zorlanmaktadır.

Ortadoğu'da "Yeni Dünya Düzeni" doğrultusunda düzenlemeler zorunlu olarak Kürt sorununuda gündeme getiriyor, Filistin sorunu ile Kürt sorunu arasında benzemeyen bir dizi yan olmasına rağmen, işgale ve parçalanmaya karşı mücadele açısından temel benzerliklerde var. Bu günkü dünya konjoktüründe TC rejimi, İsrail ve Güney Afrika rejimlerinden daha gerici ve inkarcı bir konuma düşmüştür. Önümüzdeki dönemde TC, işgalci rejimini devam ettirmek için emperyalist yönelimide dikkate alarak bir takım açılımlar geliştirmek istemektedir. Bunun bazı işaretlerini son yıllarda vermeye başladılar. Ama bunun olması için, devrimci-ulusal harekete teslimiyet yada tasfiye dayatılmak istenmektedir.

Rejimin çağdışı ve inkarcı durumunu uluslararası alanda teşhir etmek, siyasal çüzümlere zorlamak gerekli olmakla birlikte, "Yeni Dünya Düzeni"nin dayattığı çüzümlere yatmak, bu yönde hayeller görmek tehlikelidir. Sömürgeci sistemin mevcut biçimiyle uluslararası alanda yürümemesi olgusu iyi değerlendirilmesi, rejimin reformist bükülmesi yerine devrimci kırılmayı sağlayacak bir siyasi hattı sağlamlaştırmak gerekiyor. "Yeni dünya düzeni"nde çüzüm diye sunulan, onursuz bir teslimiyet ve işgal rejimlerinin bağımlı düzenlerin devam ettirilmesidir .

Filistin halkının mücadelesi de önümüzdeki dönemde yeni bir güzergaha girecektir. Bu aynı zamanda geleneksel önderlerin tasfiyesi ve yeni önderliklerin doğması sürecidir. Mücadelenin yönünü ve alacağı biçimi belirleyecek etmenlerden biriside, Arap rejimlerine yedeklenmiş sözde radikal devrimci yada " yurtsever" örgütlenmelerin yerine, devrimci önderliklerin çıkıp çıkmayacaklarıdır.

Kürdistan devrimci hareketi ile Filistin hareketi arasında da sağlıklı ve mücadeleci bir birliktelik gereklidir. Bunun olması için ama, Filistinli siyasi akımların her birinin farklı biçimde taşıdığı Pan-Arap milliyetçi çizginin dışlanması, Arap sömürgeci rejimlerinin Kürt ulusuna karşı izlediği sömürgeci siyasetin reddedilmesi gereklidir. Aynı şekilde, işgalci Arap rejimlerine karşı gelişen mücadelenin desteklenmesidir. Bunun yerine bazen sessiz destek ve bazende açık olarak sömürgeci Suriye ve Irak rejimleri desteklenirse devrimci-enternasyonalist birlikler kurulamaz.

Filistin için şimdi gündemdeki sorun şudur. " Zafere kadar savaş, sonuna kadar devrim" şiarı ve doğrultusundaki mücadele geçmişte kalan hoş bir sedâmı olacak, ya da; yeni direnişlerin ve enternasyonal dayanışmaların başlangıcı olacaktır. Birinci yol uzlaşma ve devrimde kesintinin ve rejime adepte olmanın yoludur. İkincisi ise, mücadele ve devrimde sürekliliğin yolu olacaktır.■

RUŞVET- YOLSUZLUK- AHLAK

Murat Mutlu

Son günlerde, basın ve TV'nin ön plana çıkarmaya çalıştığı "yolsuzluk-rüşvet" skandalları gündemi işgal etmeye devam ediyor.

ANAP döneminin ihale vb. yolsuzlukları "yüce divan"a kadar gitmiş durumda. Ardından " İSKİ Skandalı", onun arkasından da zamanın olağanüstü Hal (sömürge) Valisi H.Kozakçıoğlu'nun, Körfez Savaşı sonrasında Saddam zulmünden kaçarak sığınmacı konumuna düşen Kürtlere yapılan uluslararası yardım paralarını kendi zimmetine geçirmesinin ortaya çıkmasıyla sürüp giden tartışmalar. H. Kozakçıoğlu bu parayı "örtülü ödenek" olarak gösterip, paçayı sıyırma çabasında. Basın da, mademki "örtülü ödenek", o halde üzerine fazla gitmeye gerek görmüyor. Halbuki işin bu yanı çok daha vahim. TC. "örtülü ödenek"le, yargısız infazları, katliamları, "faili meçhul" cinayetleri organize ediyor. Biraz deşilse ardından bunların çıkacağı bilinciyle H.Kozakçıoğlu basını, yargıyı vs. tehdit ediyor, "ortaya çıkarsa devlet zarar görecek" demeye getiriyor. Suçluyken güçlü konuma geliyor. "Temiz Toplum" kampanyası açan Milliyet vb. gibi basın organları da bu noktada feryat figana başlıyor: "Günümüz milli birlik ve beraberlik günü iken, böyle pislikleri ifşa etmenin sırası mı" diye -iki yüzlüce- soruyor. Böylece burjuva basınının nasıl bir "Temiz toplum" istediği de açığa çıkıyor. Gündemin bu tip yolsuzluk- rüşvet olayları ile işgal edilmesinin ardında neler yatıyor?

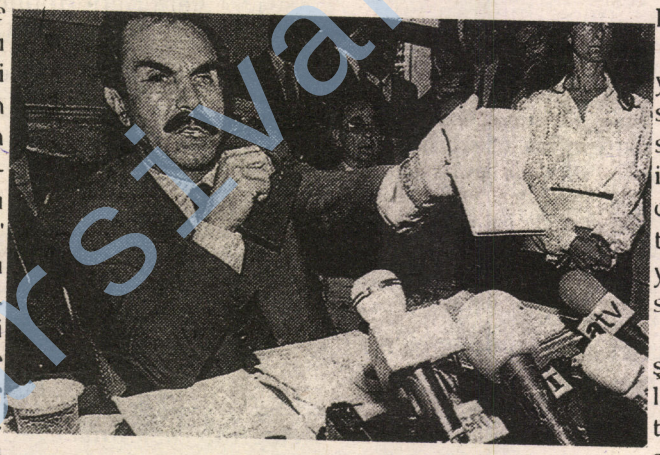

Bunun birbirine bağlı -çıkar çelişkileride dahil - bir çok nedeni var. Fakat asıl olan -içiçe geçmiş- iki neden mevcut.

Birincisi; "ateşkesin bozulmasından" bu yana devletin Kürdistan halkına karşı var hızıyla başlatıp-sürdürdüğü baskı katliam, göçettirme faaliyetlerinin toplumun bilincinden uzak tutulmasıdır. Basın "rüşvet - yolsuzluklarla" öylesine meşgul ki, TBMM'nin bir milletvekili güpegündüz kurşuna diziliyor, sıradan bir habermişcesine geçiştiriliyor! Ardından bir partinin -DEP'in- genel başkanı önce gözaltına alınıyor, sonra sudan gerekçelerle tutuklanıyor, burjuva basının sayfalarında bu haberi bulmak için "mercek kullanmak" gerekiyor!

Kürdistan'da 10 yıldır süren "kirli savaş"ta ölen insan sayısı son, 4-5 ayda ikiye katlanıyor, basında, TV'de sürmanşetten verilen haber "İSKİ yolsuzluğu", "Vali skandalı" vs.!!!

Kürdistan'da savaşın bu derece boyutlandığı bir aşamada toplum bilincini başka şeylerle 'meşgul etmek' gerekiyor.

İkinci neden, yine birinci nedene bağlı olarak, ama onun değişik bir boyutunu yansıtıyor. Bilindiği üzere TC, tüm maddi olanaklarını Kürdistan'daki savaşa seferber etmiş durumda. Askeri harcamalar devletin kasasını tamtakır etmiş vaziyette. Bu nedenle Çiller hükümeti, devlet tekelinde bulunan işletmeleri satmak, kaynak yaratmak için kırk takla atıyor. Böylesi bir ortamda, yıllardır olağan sayılan yolsuzluk olayları, devlet için çekilmez hale geliyor. Günümüzde ortaya çıkan yolsuzluklar bir Aysberg'in sadece görünen yüzünün küçük bir noktası. Devlette bunları biliyor elbette, çünkü kendileri yiyorlar, egemen sınıflar bakımından olağan birşey bu. Fakat Kürdistan'da ki savaş öyle boyutlara varıyor ki, devlet kendi yiyicilerine gözdağı vermek zorunda kalıyor: "Biraz az yiyin, devlet elden gidiyor, para bulamıyoruz" mesajı veriliyor.

www.arsivalbum.org

Bu nedenledir ki, devlet toplum nezdinde prestij sarsılmasına uğrayacağını bile bile bunları ifşa etmek zorunda kalıyor.

Yoksa, Kapitalist toplumun doğasında varolan bu tipten "olaylar" sıradandır, ve olur olmaz ifşa da edilmez. Neden ifşa edilmez?

Burjuvazi, kendi sınıfsal egemenliğini sürdürebilmek için, başlangıçta, kendi dışındaki sınıf ve katmanları (Özellikle de işçi ve emekçi kesimleri) ardına takmak için, aslında kendi sınıfının "Değerlerini" içeren ilkeleri, tüm toplumun "evrensel değerleri" olarak sunar . "Eşitlik, kardeşlik, demokrasi" vb. kavramlar toplumun tümünü kapsayan değerler olarak lanse edilir. Burjuvazi , egemenliğini tesis etmesinden sonra da bu "İlkeleri" basın, radyo, tv vb. iletişim araçları, yargı vb. Kurumlarla aynı içerikte sunmaya devam eder. "Adalet mülkün temelidir" gibi sloganlarla özel mülkiyet takdis edilir. Ahlâki olarak da, özel mülkiyetin egemen olduğu toplumsal sistemde ilke " çalmayacaksın" dır. Alt sınıf ve tabakalara hergün her saat bu ilke propaganda edilir."Dürüstlük-erdem" den bahsedilir, hırsızlık-rüşvet-yolsuzluk "mahkum" edilir. Özel mülkiyete tecavüze en ağır müeyyideler uygulanır. Örnek olarak, bir adamın gözlüğünü kırarsan 5 yıl, gözünü çıkarırsan 5 ay ceza verilir.

Diğer sınıf ve tabakalara empoze edilen toplumsal değerler-ilkeler, en başta bunu yapan egemen sınıflar tarafından ihlal edilir. Ama ifşa edilemez. Eğer ifşa edilirse, alt sınıf v e tabakalar çelişkiyi görecek ve baş kaldıracaktır.? Bu nedenle devletin-egemen sınıfların yaptıkları yolsuzluk-rüşvet gibi olaylar örtbas edilir, açığa vurulmaz. Açığa vurulmak zorunda kalınıyorsa, ya egemen sınıfların kendi aralarındaki çıkar çelişkileri ayyuka çıkmıştır, Ya da yukarıda saydığımız gibi nedenleri vardır.

Toplumdaki ahlâk anlayışı, egemen sınıfların çeşitli araçlarla kitlelere yaydıkları, kanunları ile düzenledikleri, kendi sınıfsal ahlak anlayışıdır.

Toplumda; kendisini dinsel öğelerle yansıtan feodal ahlâk, burjuva ahlâkı ve bunların yanında geleceği temsil eden proletaryanın ahlâkı iç içedir

"Öyleyse hangisi gerçek ahlâktır bunların? Kesin ve mutlak anlamında, hiçbiri; ama süre vaadeden öğelere en çok sahip bulunan ahlâk; kuşkusuz, şimdilik bugünün alt-üst oluşunu, geleceği temsil eden ahlâktır, yani proleter ahlâk." (Anti-Duhring, Engels, Sf. 175)

Sınıflı toplumların tümü, özel mülkiyet üzerine kurulu olduğundan, bunların ahlâk anlayışlarının ortak yanını "çalmayacaksın" ilkesi oluşturur. Ama bu ilke hiçbir zaman yaşam alanı bulamamıştır. Ancak, "hırsızlık nedenlerinin ortadan kaldırıldığı, öyleyse, zamanla,hırsızlıkların ancak deliler tarafından yapılabildiği bir toplumda: çalmayacaksın! " ilkesi gerçek muhtevasına kavuşabilir. (Age) İşte ancak o zaman ortada bir "ahlâk" anlayışı olmayacaktır ya da insansal bir ahlâk varolacaktır. Ama henüz sınıf ahlâkından kurtulabilmiş değiliz. Burjuva toplumlarının yozlaşan ahlâk anlayışı karşısında, ahlâkın varolma koşullarını ortadan kalkacağı geleceğin toplumuna varmak için, geleceği temsil eden proleterya sınıfının ahlâkı, ilerici ve devrimcidir. Doğruluk, dürüstlük gibi erdemleri, içinde bulunduğu koşullar ve toplumu değiştirici-dönüştürücü işlevi nedeniyle proleterya sınıfı temsil etmektedir.

Toplumdaki tüm çelişkileri, eşitsizliklerin, sömürünün, baskının ortadan kaldırılmasının tek çaresi, proleteryanın önderliğinde toplumsal bir devrimdir. Çürüyen, yozlaşan, eskiyen ilişkileri, çelişkileri brjuvazinin, çeşitli kampanyalar açarak " iyileştirmesi" mümkün değildir. Bu tip kampanyalar ançak, eğemen sınıfların toplumun gözünden ırak tutmakta fayda gördükleri gelişmelerin üzerini örtmeye, bu çelişkilerin farkına varan kesimlerin öfkelerini dindirmeyi yarar.

Burada egemenlerin ortaya çıkan pisliklerini-yolsuzluklarını toplumun gözü önüne sermek, onların amaçlarını ve çıkmazlarını ifşa etmek devrimcilerin görevidir.

Egemen sınıfların, tüm "Milli birlik-beraberlik" nutuklarına rağmen, kendilerinin şatafatlı, giderleri milyarları bulan düğün-dernek kurmalarını, yine milyarları bulan yolsuzlukları yapmalarını, ama Kürdistan'daki savaşa ise toplumun alt sınıf ve tabakalarının fakir-yoksul gençlerini sürmelerini tüm çıplaklığıyla deşifre etmek gerekmektedir. Bu ve bunun benzeri çelişkiler her geçen gün artmaktadır. Ancak böylelikle burjuva medyanın ikiyüzlü "Temiz Toplum" kampanyaları tersine çevrilebilir, gözlerden ırak tutulmaya çalışılan gelişmeler gündeme sokulabilir.

Temiz toplum, ancak, mülke değil, insana değer veren geleceğin toplumunu kurmayı hedefleyen devrimcilerin eseri olacaktır.■

SİYASAL VE SANATSAL ETKİNLİK

H. ASGAR

Devrimci hareket içerisinde, ulusal ve toplumsal kurtuluş sürecinde, siyasal ve sanatsal etkinlik arasındaki ayrılmaz bağı, sanatsal yaratıcılık ile ideolojik tutum arasındaki açık ilişkiyi berrak bir şekilde görmek, Kürtlerde olduğu kadar belki hiç bir halk ve ulusta bu denli önem taşıyamaz. Bu bakımdan eğer kısaca tanımlamamız gerekseydi, Kürtler için şunlarıda söyleyebilirdik: Sömürgeleştirilmiş ve parçalanmış ülke gerçeklikleri içerisinde Kürtler yaşamdan koparılmış, tüm duyarlılığı felç edilmiş, bütün güzelliklerden koparılmış ve ne sevmeyi ne de nefret etmeyi bilen ya da tüm bunları en uç noktalarından en marazi boyutlar içerisinde yaşayan, ancak herşeye rağmen, yine de yepyeni bir yaşam kurmaya mahkûm bırakılmış bir halktır. Böylece, sadece siyasal gerçekliği içerisinde değil, her bakımdan dönüştürülme ihtiyacı içerisinde, bu birliktelik ayrıca önem kazanır.

Toplumun yalnızca kavranması ve açıklanması alanında değil, aynı zamanda dönüştürülmesininde söz konusu olduğu bir alanda, bu saptamalar genel ve kapsayıcıdır. Nitekim, dünyayı dönüştürmenin en radikal teori ve pratiği olarak, sosyalizmin, diğer her alanda olduğu gibi, sanat alanında da , kuramsal yorumlamanın değerini, **onun devrimci eyleme dökülüşüne ve ona güç katışına göre** belirlemesi bu nedenledir. Yine, dünyanın sanatsal olarak özümlenişinin ve sanatsal kültürün, toplumsal yaşamda, toplumsal gelişmede ve toplumun dönüştürülmesinde nasıl bir önem taşıdığına bakmasıda aynı nedenledir.

Demek ki, dekadans dönemin tüm aykırı kuramcı ve sanatçıları aksini iddia etselerde, sanatın ve estetiğin kendi başına ve kendisine kapalı olarak amaçlandırılması , politik düzlemden tamamıyla soyutlamaya çalışması insanlık için pek anlamlı değildir. Diğer alanlarda olduğu gibi burada da aslolan, sanatsal ve estetiksel etkinlik ve eğitimin toplumun dönüşüme uğratılmasıyla bağıntılı kılınmasıdır. Belki de bir başka toplumda böylesine belirgin olmayabilir, ancak böylesine köklü bir dönüştürülme ve yeniden kurulma ihtiyacı içindeki Kürtlerde siyasal etkinlik tabii ki başlı başına çok önemli ve başka herşeyin yol açıcısıdır. Ama yinede yetersiz kalabilir. Bu nedenle, sanatsal alanında toplumun yeniden örgütlendirilişi, mücadelesinde yer alışı ve sonuçta insanın sanatsal gelişmesi ile estetik eğitiminin yeni bir toplum kurma çıkarlarıyla tutarlı hale getirilmesi bir zorunluluktur.

Çünkü , Sanat da bir toplumsal bilinç biçimidir, bir yanıyla hem onun nesnelliğinin bilgisidir, ama belki de daha önemli olarak, hem de **nasıl olması gerektiğinin tasarlanmasıdır.** Estetik ilinti de böyledir; Toplumsal gelişmeden önce varolan birşey değil, uzun bir maddi ve entellektüel üretim dizisinin bir sonucu olarak tarihi bir süreçtir. Dolayısıyla, bizzat incelenmeleri ve özümlenmeleri demek olan sanatsal ve estetiksel eğitim, bir yanıyla bu tarihsel sürecin tüm kesitleriyle özümsenmesi demektir. Ancak, daha önemli yanıyla da, **nasıl bir dünya ve toplum tasarımına** ilişkin olarak, fantastik ya da gerçekçi olsun, eğitici ve çok yönlü bilgilendirici ve böylece siyasal düzlemi güçlendirici zenginlikteki imgesel bir dünya demektir. Başka yanlarıda sayılabilir, ancak siyasal ve sanatsal etkinliğin en önemli kesişme alanı olarak, yadsınması gerekli bu insanlıkdışı toplumsal gerçekliğin nasıl bir toplum tasarımıyla birarada verilmesini görmek gerekir. Böylece, saptanan toplumsal proje ile, hangi bakımdan olursa olsun derin bir çelişme içinde olan herşeye karşı bilinçlenmiş ve eğitilmiş kitleler yaratmak bir yana, bizzat bunlara karşı örgütlenmesi gerekli saldırı hareketi içerisinde, bu toplum projesinin gereklerini ve insan tipini hiç olmazsa bazı özellikleri temelinde hayata geçirmek mümkün olabilir.

İşin içine kitleler girince sorun, ister istemez genel insansal olan alana doğru kaymak zorundadır. Bu bakımdan, insan'da, en belirgin özellik

www.tarsivalkan.org

olarak, tarihsel evrimi içerisinde, kaba fiziksel ihtiyaçlarından kurtulmayla paralel olarak, gerçekte üretimine girişmeden **önce**, üretmek, kurmak istediğin şeyi **imgeleminde** kurması gibi bir bilinçliliği görüyoruz. Böylece ve bu nedenle, Marks'ında bir yerde yazdığı gibi, hayvandan farklı olarak, insan dünyayla estetiksel ilinti içerisine girer; bu nedenle insan her şeyin **ölçüsünü** bilir ve doğadan özgür olarak "güzelliğin yasalarına göre" üretimde bulunur. Bunun için, kabaca "uyum, ölçü ve orantı" üçlüsünü esas alması ve eğer yeni bir toplum kurmak sözkonusu ise, bunun içinde insanlığın tüm birikimi temelinde ve en ileri toplum biçimini tasarlamayı başarması, başlamak için yeterlidir. Bu bakımdan siyasal olarak harekete geçirilmiş kitleleri, bir de olabildiğince yetkinliği içerisindeki sanatsal ve estetiksel ışınlanmadan geçirilmesi ve bir bütün olarak bu alanın siyasal hedeflerin gerçekleştirilmesine tabi kılınmasının önemini , başka zaman değilse, özellikle bu evrede görmek pek zor olmasa gerektir.

Çünkü bu evre, oldukça fazla tekrar edildiği ve giderek içeriğinin doldurulmaya çalışıldığı gibi, Kürtlerin yeniden doğuş çağıdır ve başka herşeyin olduğu gibi bu alanında Kürtler için bir gelecek kurmaya göre anlamlandırılması bir zorunluluktur. Gerçekten de, her sanatçı için derin bir esin kaynağı olacak denli halkımızı ve ulusumuzu korkunç acılar ve açmazlar içinde bırakan bu dramatik ilişkilerin yerine, uyumlu ilişkilerin konulması için, tarihçe zorunlu olan mücadelemizde daha da yetkin olmak ve geleceğin uyum dünyasında yerimizi alabilmek için şimdiden hazırlanmak açısından, sanatın ve estetiğin arındırıcı, eğitici, bilgilendirici ve hepsinden önemlisi de bu lanet olası toplumsal yapının derin bir eleştirisi temelindeki yeni toplumsal düzeni tasarımına yapacağı katkılara olan ihtiyacımızı saptamak zorundayız.

Siyasal düzlemin yanında sanatsal düzlemin de değerlendirilmesi, bir yandan tüm geçmiş sanatsal ve kültürel değerlerimizin bir analizinin yapılması ve diğer yandan da mücadelenin ve halkımızın layık olduğu parlak geleceğinin yansıtıldığı sanatsal üretime ağırlık verilmesinin önemini kavramak gerekir. Elbette ki, insan bilincinin en yüksek düzeyi politikadır, politik bilinçtir; bu bakımdan, çok katlı kültürel yapısı içerisinde, politik bilinç sivrilmeli ve diğer alanlar için hem yol açıcı olmalı, hem etkilemeli ve hem de yönlendirmelidir. Ama, özellikle Kürtler söz konusu olduğunda, gelecek olanı bugünden yakalamak ve yarının toplumunu daha şimdiden bilince çıkarmak ve inatla izlemek gerekir.

Tabii ki bu toplum, tüm yanlarıyla, sosyal, ekonomik, siyasi, felsefi ve estetiksel olarak ve kısaca yaşamın tüm alanlarında eski toplumun, bugünkü köhne ilişkilerin aşılması temelinde olacağı için, yepyeni değer yargılarıyla belirlenecek ve yeni dinamiklerin hakimiyeti altında olacaktır. Bu değer yargıları ve dinamikler daha şimdiden bilince çıkarılmalı ve olabildiğince zenginlikteki tasarımı kafalarda yaratılmalı ve yaşama yedirilmelidir. Bu bakımdan sanat ve estetiksel bilinç toplumun ve insanın dünyayı pratik ve kültürel olarak kavrayışın bir ifadesi olarak, siyasal bilincin önüne zengin ufuklar açabilir, farklı bir bilgi edinme süreci olarak da nicelik ve niteliğini olumlu olarak etkileyebilir. (Engels'in Balzac'a ilişkin olarak, dönemin bütün bilim adamlarından öğrendiğinden daha çok Fransa'nın o günkü koşullarını ondan öğrendiğini söylemesi yeterince çarpıcıdır.

★ ★ ★

Bir bakıma sorunun bu denli aşırı vurgulanması, bizim koşullarımız da, ulusal ve toplumsal çelişkilerin çözümünü başka yerlerde aramak demek midir? Bu soru, örneğin 1980'li yıllarda sorulmuş olsaydı bu ve daha bir dizi sorunun tartışılmasına neden olabilirdi, ancak Kürtlerin ulusal kurtuluş mücadelesinin ulaştığı boyutlar ışığında geçmişi ve geleceği sorgulanırken bizzat ulusa yeni bir gelecek kurmak açısından, bu sorunların yeterince işlenemediğini ortaya koymaktadır. Aslında, çok daha önceleri ve oldukça derinlemesine yaşanan tartışmalarda, sorunun bu türden algılanışı dönerek bu savımızı güçlendirmektedir.

Gerçekten de, idalist felsefenin bir anlayışı olarak, toplumsal çelişkilerin çözümü, ancak soyut- manevi türden olabilir. Bu arada sanat da mutlak ideanın bir organı olduğu için, tarihin böldüğü, çarpıttığı ve anti-tez durumuna getirdiği şeyleri birleştirmeli ve bütünleştirmeliydi.Burdan hareketle Schiller ve Romantikler, bencil çıkarların kör kavgası üzerine kurulmuş, gelişmesi doğrudan doğruya mekanik bir

"istekler baskısına" bağlı bu "gereklilik dünyasının" **estetikle aşılması** üzerinde duruyorlardı. "Günlük gerçeğin yüksek ve estetik bir hürriyetle işlenmesi" (İnsanın Estetik Terbiyesi Üzerine Mektuplar, s.131) diye yazarken, Schiller, aynı zamanda insanın-toplumun dönüştürülmesini siyasal olarak dile getiriyordu.

Burada farklı alanların nasıl karıştırıldığını görüyoruz, ancak daha da önemlisi tarihsel sınırlılıkları içerisinde, toplumsal koşulların değerlendirilememesinden doğan böylesine **romantik düşler ve yanılgıların** bir zamanlar ve hala nasıl etkili olabildiğini görüyoruz. Oysa ki, tüm ölümcül çelişkileri insanlar, dünyayı devrimci ve eleştirel bir tarzda kurarak çözebilirler. Ama kurmak için bir dizi alanda ve hele Kürtler söz konusu olduğunda bütün alanlarda yıkımlar gerekiyor; bu, genel olarak biliniyor, ancak yeni bir toplum yaratma sürecinde, proletaryanın aynı zamanda, insanlığın ve özgülde Kürtlerin kültürel çelişkilerini de çözüme ulaştırması gerekiyor.

Oysa ki, tüm ölümcül çelişkileri insanlar, dünyayı devrimci ve eleştirel bir tarzda kurarak çözebilirler. Ama kurmak için bir dizi alanda ve hele Kürtler söz konusu olduğunda bütün alanlarda yıkımlar gerekiyor; bu, genel olarak biliniyor, ancak yeni bir toplum yaratma sürecinde, proletaryanın aynı zamanda, insanlığın ve özgülde Kürtlerin kültürel çelişkilerini de çözüme ulaştırması gerekiyor.

Yine de, burada, dünyanın kuramsal bilgi düzeyinde özümlenmesine bağlı olarak yüksek bir politik bilince varmanın, estetiksel ve sanatsal bilinçle birleştirilmesinin güçüne ve böylece toplumu ne tür bir dinamizmle dönüştürebilme imkanlarına kavuşmak açısından öğretici bir sorunsal vardır. Bizde de, hep eksik olan, kişiliğin ve siyasal bilincin önemli bir tamamlayıcısı olarak estetiksel bilinç kaynaklarına yeterince eğilmemeyi bir kez de bu açıdan ele almak gerekir. Oysa, dünyayı dönüştürmek ve yeni bir dünya kurmak, aynı anlamda olmak üzere Kürtleri topyekün dönüştürerek yeni bir toplum inşaa etmek tek boyutlu insanların yapabileceği birşey olmadığı gerçeği de bununla yakından ilişkilidir. Öte yandan, halkımızın ve ulusumuzun tarihsel olarak yarattığı kültürel-sanatsal değerlerin bir estetik eleştirisi ertelenemez bir görev olarak önümüzdedir. En küçük demokratik hakları bile gaspedilen halkımızın, bu değerleri de gasp edilmeden kalamazdı; ancak gasp edenler gasp edileceklerdir, ve bizim olan mutlaka alınacaktır. Fakat anonim yaratıların ve folklorik öğelerin, gerici ve ilerici olanı birlikte içermeleri gerçeği nedeniyle, ilerici olanın gerici olandan ayrıştırılması gerekmekte ve her alanda çağdaş normlar esas alınarak modernize etme gibi bir görev önümüzdedir. Dolayısıyla bu değerlerin estetiksel analizi ve eleştirisi kaçınılmazdır.

★ ★ ★

Bugün, Kürtler çok önemli olaylar anaforunda yaşıyorlar; yeni bir gelecek kurmak için öldürücü, kahredici ve zehirleyici bir dünyaya karşı devrimci şahlanış içerisinde giderek derinleşiyorlar. Bu dramatik ilişkiler içerisinde ve bizzat bu ilişkilerin reddi temelinde şahlanan devrimin, oldukça geniş ve derin düşüncelerin doğuşuna yol açması, coşkun, kahramanca ve karmaşık duygular uyandırarak onları körüklemesi kaçınılmazdır. O halde, hiç kuşkusuz Kürtler yepyeni bir içerikle doluyorlar, mevcut biçimin taşıyamayacağı ve belirgin kılamayacağı denli zengin bir içeriktir bu.

Madem ki devrim hem büyük bir toplumsal olay ve hem de parlak ve derin bir dramsa, o zaman, devrim sanatsal etkinliğe ne katabilir, sanat devrime ne verebilir? Veya devrim sanata büyük bir malzeme sağlayabilir ve yeni bir sanatsal duyarlılığın oluşumuna katkı sağlayabilir mi? Bunlar, birbirinden çıkan ve birbirini etkileyen sorulardır; ama kısaca şu söylenebilir ki, eğer devrim sanata bir ruh verebilirse sanat da devrimin dili olabilir, onu en yetkin bir içerik yüklü biçim olarak yeniden üretebilir ve üretmelidir de.

Burada ülkemizde proletaryanın ve devrimci öncülerinin her adım ve evrede bilinçle ele almaları gereken kültürel çelişkilerin ağırlığı ortaya çıkmaktadır. Ama bu çelişkiler, proletaryanın her ne kadar sınıf mücadelesinin bir türevi olarak ele alıp çözmesi gereken çelişkilerle

özünde aynıysa da, yine de burada özellikle ulusal öğenin dikkate alınması ve bir kerelik ve yinelenemez oluşu içindeki Kürtler ulusal çerçevesi içerisinde çözülmesi gereken çelişkilerdir. Ancak bu, salt ulusal olan'ın kendi başına ve kendi üstüne kapalı olarak sanatsal ve estetiksel olarak temel alınması ve yeniden üretilmesi demek değildir. Aksine,bir kere bu anlayışa ulaşıldıktan sonra, sanatta, sadece ulusal olan ile genel insansal olanın diyalektiği de değil, aynı zamanda ulusal olan ile toplumsal olanın ve daha da önemlisi, ulusal olan ile halka ilişkin olanın diyalektiğini tarihsel değişimi içerisinde ortaya koymak gerekir.

Bugün Kürdistan'daki özel koşullar altında gelişen ulusal ve toplumsal çelişmeleri ve bunların şiddetle çözümünün nasıl genel insansal bir anlam taşıdığını gösteren sanatsal yaratılar, aynı zamanda dünya ulusal kurtuluş kültürüne bir katkı yapmış olur.

Ama bu evrede daha çok önemli olarak ulusal olanın sanattaki ağırlığı sorununu çözümlemek gerekir, yine de bu hiçbir şekilde genel insansal olanın göz ardı edilmesi sonucunu doğurmaz. Genelde bilinir ki, genel olan, bir yandan tikel olanla birlikte varolurken, öte yandan da, her tikel olan şey, genel olandan daha zengin, daha içerik dolu ve daha somuttur. Bu şu demektir, ulusal olan şey, hem genel insansal olanda kendini açık eder hem de bazı özel ve başka uluslara benzemez yanlarıyla zenginleşir. Bu bakımdan, genel insansal sorunları ortaya atarak çözen her ulusal kültür, aynı zamanda kendi benzemez zenginliğini de genel insansal olan kültüre katmış olur. Yani, bugün Kürdistan'daki özel koşullar altında gelişen ulusal ve toplumsal çelişmeleri ve bunların şiddetle çözümünün nasıl genel insansal bir anlam taşıdığını gösteren sanatsal yaratılar, aynı zamanda dünya ulusal kurtuluş kültürüne bir katkı yapmış olur.

Böylece, ulusal olanın da genel insansal olanı kendi içinde barındırdığını ve ister istemez kendi içeriği ve gücünün uluslararası olduğunu kavrayabiliriz. Zaten, doğa ile insan, doğa ile toplum arasındaki bağıntıların imgesel olarak şekillendirilişi ve yaşaşmın biryansıması olduğu için, sanatın ulusal özgünlüğü yansıtması ve değişimi içinde ulusal karakteri vermesi gerekir. Dolayısıyla, bir sanatçının kendi yaratısındaki ele alınan sorunlarda, her zaman kendi ülkesi ve ulusunun toplumsal sorunlarının özelliklerinin verilişi belirleyici bir önem taşır; çünkü bu sorunlar sadece kendi ülkesine özgüdür, ya da büründüğü özel şekiller altında sadece kendi ülkesi ve halkı açısından o denli anlamlıdır veya değildir.

Bir ulusun özel, manevi varlık tarzının, estetize edilerek sanatta yeniden üretilmesini gerçekleştirebilecek olanlar ancak o ulusun kendi sanatçıları olabilir, ya da bunu sanatta en güçlü ve en açık şekilde ortaya koyanlar ancak o ulusun varoluş koşullarını derinlemesine yaşayan ve gözlemleyen sanatçılar olabilir. Bu bakımdan sanat, ulusal karakterin hem olduğu gibi ve hem de olması gerektiği gibi yansıtılması açısından zengin olanaklar sunduğu için, o ulusun ve hele söz konusu olan Kürtlerse sanata ve estetiğe olan ihtiyacını anlamak gerekir. Çünkü sanatsal yaratı, zorunlu olarak toplumsalbilincin psikolojik yanını da taşır, ulusal karakter ise doğrudan doğruya psikolojik bir kategoridir.

Sorun ulusal karakter olunca, sanatın, kuramsal düşünce ve ideolojiden tamamen farklı olduğunu hatırlamak gerekir; bunlar sanattan ayrı olarak, ulusal karakter ve psikolojik yapının üstüne çıkarlar ve genel insansal olana ilişkin soyutluğa ulaşmışlardır. Oysa, sanat, kendi şiirsel içeriğinde, ulusal benzemezliği içindeki psikolojik yapıyı yansıtır, çünkü sanatçı ulusal kimliği ve dünya tablosu ile kendisini yarattığı ürününe koyar. Bu bakımdan, ulusal kurtuluş mücadelesi içinde yoğrulmuş veya ondan derinlemesine etkilenmiş Kürt veya Kürdistan'lı sanatçıların taşıyacağı önem kendiliğinden açığa çıkmaktadır. Bir yandan, halkımızın ve ulusumuzun maddi ve manevi gerçekliğinin yeniden üretilerek yansıtılması, ama daha önemli olarak da bu kaba ve insanlık dışı gerçekliğin aşılması temelindeki toplumun, ulusun ve geleceğinin nasıl olması gerektiği hakkındaki imgesel içeriğin en uygun biçim içerisinde verilmesi için gereklidirler. ■

PAYLAŞILAN ÜLKE KÜRT ULUSAL HAREKETLERİ VE SOVYETLER BİRLİĞİ

S. ÇİYA

Son yıllarda Kürdistan'ın tarihine ilişkin önemli araştırmalar yapıldı. Araştırmalar içinde son yüzyıldaki Kürt ulusal ayaklanmalarının niteliği, iç özellikleri, uluslararası konumu da değişik bakış açılarıyla da olsa işlendi. Geçmişte egemen sömürgeci devletlerin resmi tezi olan (Sol'unda benimsediği), "Kürtler-Emperyalizm İlişkisi" üzerine kurulu tezlerin gerçeği yansıtmadığı bilimsel verilerle açıklandı. Konuyu inceleyen, araştıran tüm kişi ve kuruluşların katkısı olmakla birlikte, İ. BEŞİKÇİ'nin ayrı bir yeri vardır. Bunu öncelikle belirtmek gerekiyor.

Ancak, araştırmalarda üzerinde yeterince durulmayan alan, Kürdistan'ın paylaşılması ve sömürge konumunun idame ettirilmesi meselesine devlet olarak Sovyetler Birliği'nin ve Komünist Enternasyonal'in rolü ve tavrıdır.

"Kürtler-Emperyalizm İlişkisi" üzerine kurulu teorilerin en hararetli savunucularından birisi de, Sovyetler Birliği ve Komünist Enternasyonaldir. Gerçekte ise, Kürdistan, emperyalist ülkeler ile yerel sömürgecilerin işbirliği-rekabet süreci sonucunda paylaşılmış-sömürgeleştirilmiştir. Paylaşılma ve sömürgeleştirilmeye uğrayan halklar elbetteki Kürtlerle sınırlı değildir. Aynı kaderin en azından Ermeniler ve Asuriler tarafından paylaşıldığını biliyoruz.

Paylaşma ve sömürgeleştirme üzerine yapılan tahlillerde, '20'li yıllarda dünya ve bölge siyasetinde önemli bir yere sahip olan Sovyetler Birliği'nin konumu ve tavrı değerlendirilmeden gerçekçi bir sonuca varmak mümkün değildir. Herşeyden önce Ekim Devrimi ve akabinde kurulan Sovyetler Birliği, sömürge ve ezilen halklar için yeni bir dönem açtı. Her türlü yabancı egemenliğine, ilhaka karşı çıktı. Ulusal Kurtuluş Hareketlerinin aktif destekçisi oldu. Ulusların kaderlerinin tayin hakkının, ulusların ulusal devlet olarak örgütlenmeleri, kendi kaderleri üzerinde, kendilerinin söz ve karar sahibi olmaları gerektiğini savundu. Sömürgelere ve bağımlı uluslara özgürlük sloganı gerçek anlamına, bağımsız devlet olarak örgütlenme temeline oturtuldu. Emperyalistlerin bu sloganın içeriğini boşaltıp, yeni tür bağımlılığın ve yayılmacılığın aracı haline getirilmesi teşhir edildi. Emperyalist - kapitalist diplomasinin kapalı kapılar arkasında aldığı sömürge paylaşım kararlarını deşifre etti, geçersiz kıldı. Bunlar genel doğrular olmakla birlikte, somutta da sömürgeciliğe, ulusal baskıya karşı, mücadele eden halklar desteklendi. Çarlığın ulusal baskı ve köleleştirme üzerine kurulu tarihinin yerini, ulusal özgürlük ve ulusların eşitliği temelinde gönüllü birliği dönemi aldı.

Bunlar elbetteki genel demokrasi mücadelesi açısından olsun, sosyalist ilkeler bakımından olsun savunulması gereken devrimci ilke ve siyasetlerdir. Ne var ki, böylesine genel bir değerlendirme bizim tartıştığımız konuya açıklık getirmemektedir. Kürdistan, Ermenistan, Asurlular söz konusu olduğunda süreci, somut olguları yeniden değerlendirmek gerekiyor. Somut olgular, yazılı belgeler bize eleştirel davranmamızı, Sovyetler Birliği'nin de rolünü ortaya koymamızı gerekli kılıyor. Sömürgeciliğe, ulusların baskı altında tutulmasına karşı çıkan Sovyetler Birliği, Kürtler, Ermeniler, Asurlar konusunda farklı bir noktada bulunmaktadır.

Benim bu kısa yazıda, sorunun bütün yönlerini incelemek gibi bir iddiam yok. Ayrıca bir tarihçi de değilim. Sınırlı sayılabilecek araştırmanın ortaya çıkardığı sonuçlar ve bunun yorumu üzerinde durmaya çalışacağım. Konunun daha geniş ve kapsamlı araştırmalara gereksinim duyduğu açıktır. Zaten, bir amacım da bu konuda yapılan ya da yapılacak araştırmalara katkı sunmaktır.

Birinci Dünya Savaşından sonra, Lenin ve 3. Komünist Enternasyonal'in önceli durumundaki partiler öteki emperyalistlerle birlikte, Osmanlıların da emperyalist, sömürgeci yanına vurgu yaptılar. Bu bağlamda Lenin, Osmanlıların savaş içindeki konumlarının emperyalist olduğunu, savaşın onlar açısından da paylaşım üzerine kurulu olduğunu vurguladı. Bu tavır teorik ve pratik açısından doğruydu. Gerçeğin ifadesiydi. Bu yaklaşımın sonucu olarak -o dönemde Kürdistan pek gündeme gelmemekle birlikte- Ermenistan'ın paylaşılıp köleleştirilmesine karşı çıkıldı. 31 Aralık 1917'de Milliyetler ve Halklar komiseri Stalin'in yayınladığı "**Türk Ermenistan'ı**" bildirisi de bu doğrultuda kaleme alınmıştı. Sovyetlerin daha sonra izlediği siyase-

tin anlaşılması için bildirideki anlayışı aktarmak gerekiyor.

" . . . Halk Komiserleri Konseyi 'Türk Ermenistanı"nın özgür olarak kendi kaderini tayini üzerine özel bir kararname çıkarmaya karar vermiştir. Bu şimdi özellikle gereklidir. Çünkü Alman ve Türk iktidar sahipleri, emperyalist tabiatlarına bağlı olarak, işgal altındaki toprakları zorla hakimiyetleri altında tutma arzularını saklamıyorlar. Rusya Halkları, Rusya Devriminin ve hükümetinin işgal çabalarından uzak olduğunu bilmelidir. Herkes Halk Komiserleri Konseyi'nin emperyalist milli baskı siyasetinin karşısına ezilen halkların tam kurtuluşu siyasetini koyduğunu bilmelidir." (1)

Sonraki yılları incelediğimizde Sovyet Siyasetinin bu doğrultuda yürümediğini görüyoruz. Osmanlı'nın yerine TC'nin kurulmaya başlanması, Sovyetlerin yeniden Kafkaslarda sınırdaş konumuna TC ile geleceğinin giderek belli olması ve İngiltere'nin Anti-Sovyet tutumunun atağa geçmesi ile birlikte, Kafkasya siyasetinin giderek değişmeye başladığını görüyoruz. Artık, İngilizlere karşı TC ile ittifak ve işbirliğinin yolları aranmaya başlandı. Emperyalistleri Kafkaslar üzerinde Sovyetleri çevirmesi ve işgal girişimleri bu dönemde siyasal taktiğin önde gelen etmenidir. Türkiye'nin ise, İngiltere ve Fransa ile eski sömürgeleri ve Birinci Dünya Savaşının Türkiye aleyhine sonuçlanan maddeleri yüzünden çelişmeleri vardı. Osmanlının yerine, "Misak-ı Milli" anlayışı çerçevesinde yeni bir devlet kurmanın mücadelesi veriliyordu. Kurulmak istenen devletin sınırları "Güney"de Fransa ve "Güneydoğu"da İngiltere ile çelişmeliydi. Esasında anlaşmazlık, Kürdistan'ın paylaşılması üzerineydi. Ayrıca, Arap, Asur, Ermeni halkının toprakları ve geleceği de sömürgeci-emperyalist pazarlıkların konusuydu. Fransızların, İngiltere ile olan çelişmeleri ve Kemalistlerin, Fransa'ya yanaşmasının sonucu, bu ülke ile anlaşma sağlandı. Fransızların, Suriye ve Kürdistan'ın bir bölümü üzerinde egemenlik kurmaları kabul edildi. Türkiye'ye de ayrıcalıklar verildi. Ayrıca en önemli paylaşım unsuru olan Bağdat Demiryolunda Fransızlar önemli derecede denetim ve ayrıcalık elde ettiler. Türkiye ise, Maraş, Urfa, Adana üzerindeki denetimi yeniden ele geçirdi. Fransızlardan ağır silahlar da dahil olmak üzere silah yardımı aldı. Fransa ve Türkiye birbirleri aleyhine düşmanlık yapmama sonucuna vardılar. Açıkça sömürgeci-emperyalist temelde Kürdistan, Arabistan (Suriye) ortaklaşa paylaşıldı. İngiltere ile anlaşmazlık ise daha ciddiydi. Zira, iki taraf da stratejik önemin yanı sıra, petrol yataklarına sahip olan Musul-Kerkük (-Güney Kürdistan-) üzerinde hak iddia ediyorlardı.

Kuzey'de ise durum değişikti. Sovyetler tüm siyasetini itilaf emperyalistlerine, daha çok da İngiltere'ye karşı oluşturmuştu. İngiliz etkisini mümkün olduğunca kendisinden uzak tutmak istiyordu. Bunun ne anlama geldiğini en iyi Kemalistler anlamışlardı. **"Mustafa Kemal de, Anadolu'ya ayak bastığından beri, sırf itilaf devletlerine karşı koz olarak kullanmak için bile olsa, Sovyetlerle bir antlaşmayı ciddi bir şekilde düşünmeye başlamıştı."** (2)

Bu konuda pratik adımların atılması da gecikmedi. **"Sivas Kongresi 'nden sonra Mustafa Kemal Sovyet Rusya' ya gayri resmi bir temsilcinin gönderilmesini ve Sovyetlerden para ve silah yardımı almak olanaklarının araştırılmasını uygun görmüştü. Bu iş için eski ittihatçılardan, Enver Paşa'nın Amcası Halil Paşa seçildi. Bir parça da onun çabasıyla, 1920 yılının ilk aylarında, Anadolu'ya, Ruslardan az da olsa bir yardım gelmeye başladı.** "(3)

Sovyetlerin Kemalistleri siyasi açıdan dikkate almaları esas olarak Büyük Millet Meclisi'nin kurulmasından sonradır. Osmanlı yerine, onun artıkları ve koparılabildiği oranında mirası üzerinde yeni bir devletin kurulacağı belliydi. O halde, Anadolu, Kürdistan, Ermenistan genel olarak Ortadoğu'da etkin olan, olmak isteyen devletler, siyasi akımlar Kemalistleri görmemezlikten gelemezlerdi. Kemalistler ise, Sovyetler Birliği ile emperyalistler, somutta ise İngiltere arasındaki çelişkiyi iyi kavramıştı. Meclis kurulduktan sonra Mustafa Kemal, Lenin'e bir mektup yazdı. Diplomatik ilişkinin kurulmasını ve **"emperyalizme karşı mücadelesinde, Türkiye'ye yardım edilmesini"** istiyordu. Güney Kürdistan'da İngiliz emperyalizmine karşı mücadele eden Berzenci'de Lenin'e mektup yazıp," özgürlük için mücadelelerinde yardım ve destek" istemişti. Ancak, M.Berzenci'nin bu girişimi yanıtsız kalan bir girişimdi.

Yanıtsızlık, Kemalistler söz konusu olduğunda geçerli olmadı. Ortada, "pratik" nedenler vardı.

"Bir süre sonra, Çiçerin imzasıyla bir cevap geldi. Çiçerin bu mektubunda, Misak-ı Milli'yi tanıdıklarını ve Millet Meclisince 'emperyalist hükümetlere karşı, sizin giriştiğiniz askeri harekatla bizim çabalarımızın birleştirilmesi' yolunda alınan kararı kabul ettiklerini bildiriyor; diplomatik ilişkilerin ve konsoloslukların hemen kurulmasını öneriyordu. Toprak konusunda iki

tarafı da ilgilendiren bölgelerde bir referandum yapılmasını ve Türkiye ile Ermenistan ve Iran arasındaki sınır sorunlarının çözümünde Rusya'nın aracılıkta bulunmasını da ileri sürüyordu. Bu önerileri, ilke olarak kabul eden Mustafa Kemal, bir karşı öneride bulunarak, doğudaki Türk vilayetlerini Ermenilerden geri almak için girişilecek askeri harekata karşılık, Rusya'nın Azerbeycan üzerindeki haklarını tanıyacağını bildirdi. Sonuç olarak, 'ortak mücadelemiz uğruna kuvvetlerimizin düzenlenmesi için para ve silah yardımı' istedi."(4)

Çiçerin'in mektubunda başka unsurlarda vardı. Kınross aktarmıyor. Mektup -kısmen- Almanca'dan Kava dergisi sayı 6'da çevrilmişti. Çiçerin aynı zamanda Kürtler ve Ermeniler için kendi kaderleri üzerinde kararları kendilerinin vermesini istiyordu. **"Büyük Millet Meclisince alınan karar gereğince, Ermenistan, Kürdistan, Batum bölgesi, Doğu Trakya, Türk-Arap halkıyla muhkim tüm bölgelerin kaderleri üzerine kararı kendilerine bırakma. Hükümet (Sovyet Hükümeti) bununla, zamanında kendi iradelerinden bağımsız nedenlerle vatanlarını terk etmek zorunda kalmış ve (bugün) geri dönmek zorunda olan mülteci ve göçmenlerin katılımları altında, bu bölgelerde özgür bir oylamanın gerçekleşmesi gerektiğini anlar."** (5)

Mustafa Kemal bu mektuba 20 Haziran 1920'de cevap verdi. Cevabında, Türkiye'nin Sovyet önerilerini kabul ettiğini söylüyordu. Ayrıca, Kınross'un aktardığına göre, Ermenistan'dan geri alacağı topraklara karşı olarak, Azerbaycan üzerinde Sovyetlerin denetim kurmasına razı olacağını belirtiyordu. Bu öneri açıkça nüfuz bölgesinin paylaşılması önerisidir. Bu konuda Kınross'un yorumu ilginçtir. **"Kemalistlerle Bolşevikler, el ele, bundan böyle Asya haritası üzerinde bağımsız Ermenistan diye bir yer olmayacağını çoktan kararlaştırmış bulunuyorlardı."** (6)

Sovyetler Birliği ve Türkiye arasında karşılıklı yakınlaşma ve dostluk anlaşmalarının ön hazırlıkları yapılmasına rağmen, işbirliği henüz sonuca ulaşmamıştı. Çiçerin, Sovyet yardımının devam etmesi ve sınır anlaşmasının imzalanması için, **'Van ve Bitlis'in Ermenistan'a verilmesini' istedi.** Kemalistler pazarlığın bu kısmına karşı çıktılar. Ve Ermenistan'a karşı askeri saldırıya başladılar. Ermenilerin, Çiçerin'e baş vurmasından bir sonuç çıkmadı. Ermenilerin uluslararası bir destek de alamıyacakları açığa çıkmıştı. Yenileceklerini ve daha fazla toprak kaybedeceklerini gördüler. Bunun üzerine barış görüşmeleri talep edildi ve sonuçta bir anlaşma imzalandı. Kemalistler yeniden eski sınırına kavuşmuştu. Aynı kaynak, izleyen dönemi de, daha önce belirttiği gibi "paylaşma" şeklinde yorumluyor. **"Bunu izleyen aylarda, Türklerle Ruslar, Transkafkasya'nın geri kalan kesimini aralarında bölüştüler. Ruslar Gürcistan'a girerek, orada bir Sovyet Cumhuriyeti kurdular. Türkler, Ardahan'la, Artvin'i aldılar. Batum yarışını Kızıl Ordu kazanmıştı. Şimdi bu askeri kazançları, siyasi bir kalıba uydurmak işi kalıyordu."** (7)

Neticede, Kemalist hükümetle, Sovyetler Birliği arasındaki Moskova Antlaşması 16 Mart 1921'de imzalandı. Türkiye-Sovyet Rusya Dostluk Anlaşması aslında uluslararası planda, Fransa'dan sonra Sovyetler'inde TC'yi ve sınırlarını tanımasıydı. Önemli bir diplomatik başarı anlamına geliyordu, TC için. O dönemde, Osmanlıların ve onun mirası durumundaki TC'nin boynunda Ermeni soykırımının Levhası asılıydı. Sovyetlerin, Kemalistlerle antlaşması ve Ermenistan sınırlarını "düzenlemesi" bu açıdan da önemliydi. Zira, **"Büyük harb esnasında Osmanlı devletinin pek elim ıstıraplar altında kalarak tatbik ettiği tehcirler; bütün cihana sebep ve manasız birer zulüm şeklinde anlatıldığı için umumi surette sosyal demokratlar Türklerin aleyhinde idiler ve Sovyet hükümeti, rakiplerinin eline mazlum Ermenileri feda ettiklerini ilana müsait bir mükabil propaganda silahı vermemek için, bizimle münasebetlerinde kendilerini çok tereddüt ve çekingenlikle harekete mecbur addediyorlardı."**(8)

Ermeni katliamına daha sonraları "mazeretler" bulunması bu yorumu doğruluyor. Karl Radek 8 Ağustos 1922'de bu sıkıntıyı adeta ele veriyor.

"Türkiye'deki hakim tabaka, Jön Türk Partisi, bütün gücünü, ülkenin bağımsızlığını savunmak için seferber etti; talihsiz Ermeni halkını tamamen imha etme kararını vermekten bile kaçınmadı. Hiç kuşkusuz, bu korkunç önlemlerin alınmasında yerel bürokrasinin soyguncu emelleri de büyük bir rol oynamıştır. Ama Jön Türk Partisi önderleri Talat ve Enver Paşa'ların davranışlarının devlet için zorunlu olduğu düşüncesinden hareket ettiklerine de hiç kuşku yoktu. Avrupa'lı Emperyalist Devletler, Ermenileri, Türk cephesini havaya uçuracak bir dinamit olarak kullanıyorlardı. Savaşan Türkiye'nin önderleri, bütün keskinliği ile ortaya çıkan bir soru ile karşı karşıyaydılar: yaşamak ya da ölmek." (9) Buda soykırımın "sosyalist" izahı oluyor. Ermeni soykırımını gerçekleştirmiş

kasaplarla aynı teraneyi ileri sürüyorlardı. Bugün dahi Türk faşistleri bu anlayışın altına imza atmaktan çekinmeyeceklerdir.

Biz yine Moskova anlaşmasına dönelim. **"Moskova anlaşmasıyla Ruslar Misak-ı Milli'yi tanıyor; hiçbir kayıt ve şarta bağlı olmaksızın Kars, Ardahan ve Artvin'i Türkiye'ye bırakıyor,Büyük Millet Meclisince tanınmayan bir anlaşmanın kendilerince de tanınmayacağını kabul ediyorlardı.**

Ayrıca bu anlaşma ile Türk-Rus sınırı çiziliyor, Ruslara Türkiye'deki kapütülasyonların tümüyle kaldırılması kabul ediliyor. Ve Türk'lere iki tümene yetecek kadar silah ve cephane ile on milyon altın ruble verilmesi taahhüt ediliyordu." (10)

Zamanın kemalist yönetiminde iktisat ve Dışişleri Bakanlığı gibi görevlerde bulunmuş Yusuf Kemal, **"Vatan Hizmetinde Kırk Yıl"** isimli anılarında anılan yardımı daha da detaylandırıyor.

"Kemalist ihtilal Sovyet Rusya'dan büyük yardım gördü. 1921 yılı içinde Türk Silahlı Kuvvetleri için 6.5 milyon altın ruble 33275 tüfek,327 makinalı tüfek, 1500 kılıç, 20.000 gaz maskesi, 57.936.000 mermi, 120.479 top mermisi, 54 top, iki adet avcı botu verildi." (11)

Ama daha önemlisi siyasi sonuçlardı, Antlaşma batı Ermenistan'ı tarihe gömüyordu. Kürdistan'ın, Türkiye'nin işgali altında bırakılması kabul ediliyordu. Referandum ve Kendi kaderini tayin hakkı **"unutulmuştu"**. O dönemde komünist enternasyonal kaynakları yaptıkları yorumda, Bunun Ermenistan'a karşı Türkiye'ye verilmiş bir destek olarak belirtiyorlardı. Antlaşmadan üç hafta sonra, 7 Nisan 21'de A.R. imzalı yazı, Komintern'in Güney Doğu Avrupa Ülkeleri için çıkardığı Kommünismus isimli yayında bu anlayışı açığa vuruyordu. **"... Ankara'nın Burjuva devrimci hükümeti ile ittifak olanağı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bu hükümette emperyalizme karşı mücadele ediyor. Birkaç ay önce, bu ittifakın gerekliliği her iki tarafça da anlaşıldığından Gürcistan (ve Ermenistan) Sovyet Rusya ile Türkiye'yi birbirinden ayırmaktaydı. İttifak devletleri bu ülkeleri Sovyet Rusya'ya Bakû Petrolüne, Kuban tahılına ve Danets Kömür Havzasına yöneltecekleri bir saldırının üssü olarak görüyorlardı. Ama bu ülkeler aynı zamanda Türkiye içinde bir tehditti. Milletler Cemiyeti'nin bu devletlerden hareket edecek olan müttefik orduları, Sevr anlaşmasının uygulaması ile Ermenistan'ı Türkiye toprakları zararına genişletip ittifak devletleri emperyalizm'in ön Asya'daki güçlü bir kalesi haline getirebilirlerdi."** (12) Öteki yorumlarda da, Taşnak Ermenistan'ın ortadan kaldırılması ile, Türkiye'yi Doğu'dan tehdit eden tehlikenin ortadan kalktığı" belirtiliyor.

Dahası anlaşma ile Sovyetler Kemalistlerle-İran arasındaki anlaşmazlıklarda arabuluculuk yapacağını garanti ediyordu. Bu istem daha önce Çiçerin'in mektubunda da vardı. Bu Kürtler ve mücadelesi açısından çok önemliydi. Çünkü bazı Kürt aşiretleri Kemalistlerin denetimlerini kabul etmiyorlardı. Bu aşiretlerle İran ve Türkiye'nin resmi sınırlarına rağmen iki tarafta da yaşıyor ve Kemalistlere karşı mücadele ediyorlardı. Kemalistlerin, Sınır ötesine geçememeleri başarısız kalıyor, mesele büyüyordu. İran Şahlığı ise Kürt'lerin mücadelelerini de kullanarak sınırda kendi lehine düzenlemeler yapmak hesabı ve beklentisi içindeydi. Aynı dönemde Kürtler Koçgiri'de isyana tutuşmuş ve Kemalistler direnişi ezmeye çalışıyorlardı. Sonuçta, Küçük çaplı bir Ermeni kıyımını aratmayacak şekilde direniş bastırıldı. Sovyetler tüm bu süreci görmüyorlarmıydı? Habersizler- miydi? Elbetteki hayır Yapılan anlaşmalarda, her zaman Ermeni ve Kürtler dikkate alınarak davranılmıştı. Kemalist yönetimin "sıkıntısı" nın farkındaydılar daha sonra göreceğimiz gibi, Kürt katliamı **"emperyalist oyunlara karşı mücadele"** , **"gericiliğin ezilmesi"** olarak değerlendirilecekti.

Kemalistlerle, Sovyetler Birliği arasındaki işbirliği Lozan görüşmelerinde de devam etti. Zaten, Kemalist talepler daha 1921'de kabul edilmişti. Lozan'da özellikle boğazlar konusunda Sovyetler Türk tarafının kraldan çok kralcı geçinerek savunucusu durumundaydı. Çünkü, boğazların Türklerin denetimine verilmesi, Sovyetlerin'de genel çıkarlarının ifadesi oluyordu. Daha önce kabul edilen Misak-ı Milli konusundada Sovyetler "sorun" çıkarmadılar. Destek oldular. Lozan'da bir kez daha Ermenistan ve Kürdistan bölüşüldü. Kürdistan'ın dörde bölünmesi uluslararası düzeyde resmileştirildi. İngiltere Kürdistan üzerindeki emperyalist emellerinin ürünü olarak, Musul'un Türkiye'ye bırakılmasına karşı çıktı. Bu bağlamda Kürtleri "hatırlamak" ihtiyacını duyuyordu. İngiliz delegesi Curzon, Kürdistan üzerindeki işgalci emellerini açığa vurmakla birlikte, **"Kürtlerin Türk olduğu"**, şeklindeki Türk tezine karşı çıktı. Musul'a gelince, bu tam bir Arap Şehridir; onu kuranlar da, içinde yaşayanlar da Araplardı. Kürtlerin oturduğu bölgelere gelince,

Curzon İsmet Paşa'ya, biraz alayla, şu cevabı verdi: **'Tarihte ilk olarak, Kürtlerin Türk olduğunu Türk heyeti keşfetmiş oluyor. Şimdiye kadar kimse bunu bilmiyordu'. Curzon, sözlerini sınır sorununun tümüyle Milletler Cemiyetine bırakılmasını önererek bitirdi."** (13)

Emperyalistler ve Sömürgeciler elele Orta - Doğu'ya şekil veriyorlardı. Kürtler, Ermeniler, Asurlar, Araplar kurban edilmişti. Halkların iradeleri zincire vurulmuştu. Sovyetler tüm bunları görmezlikten geliyor, varsa-yoksa İngiltere'yi sınırlamanın hesabını yapıyordu Aslında daha önce ısrarla savunduğu, ulusların kaderlerini tayin hakkkını tam gerekli olduğu, savunulması gereken yerde rafa kaldırmıştı: Kendi meşrutiyetini ve uluslararası alanda insiyatif kazanmasını her şeyden önce görüyordu. Lozan'da ertelenen Musul Sorunu sayılmazsa sömürgeci çıkarlar garanti altına alındı. Lozan antlaşmasının bir çok yönünden bahsedilebilir ama en önemlisi, Kürdistan'ın parçalanması, uluslararası gündemden silinmesiydi. Daha önce emperyalist senaryoların bir ürünü olarak gündeme gelen, Sevr antlaşmasındaki Kürdistan'da "tarihe gömülmüş"tü. Kemalist kaynaklar da anlaşmanın bu yönüne vurgu yaparlar. Sevr Muahedesinde (anlaşmasında) Fırat'ın doğusunda ve Ermenistan ile Irak ve Suriye arasında kurulması için kararlar alınan Kürdistan Meselesi Lozan Konferansında pek tartışma konusu olmadı. Ortadan silindi. Çünkü Türkiye'de yaşayan **"Kürtler namına"** Lozan Konferansına yapılan bir müracaatta, **kendilerinin Türkiye'den ayrılmak istemedikleri ve Türkiye sınırları içinde Türkiye vatandaşı olarak yaşamak arzuları bildirilmiş bulunuyordu." (14) Atatürk'de Kürdistan Sorununun, "Laussanne'da (Lozan): Bittabimevzuubahs ettirilmemiştir"** (15) demektedir.

Kürdistan'da isyana karşı Kemalist-Sovyet İttifakı

Kürdistan açısından Sovyetlerin rolünü buraya kadar başlangıç saymak gerekiyor. Kürtlere karşı asıl işbirliği ve destek bundan sonra başladı. Lozan'da Sovyetlerin Kemalistlere tam desteğine rağmen, onlar İngiltere'ye yanaştılar. 1925 yılı yeniden Kürdistan'da ulusal özgürlük ateşlerinin yakıldığı bir yıl oldu. Kürtler, Şeyh Sait önderliğinde ayaklandılar. Ayaklanma hızla yayıldı. Kısa sürede Muş, Elazığ ve Diyarbakır'a ulaştı. Ayaklanmacılar Diyarbakır'ı almak için şehri kuşattılar. Kemalistler o günkü örgütlenmeleri ve olanakları ile ayaklanmayı bastıramıyorlardı. Sıkıyönetim ilan edildi. Seferberlik gündeme getirildi. Ancak, yüzbinlerce askeri Kürdistan'a taşıyacak imkanlardan yoksundular. Demiryolunun denetimi Suriye'de Fransızlar'ın elindeydi. Fransızlarla yapılan anlaşma sonucunda demiryolu da kullanıldı ve ayaklanma bastırıldı. Fransızların yardımı hayati idi. Belki de bu yardım olmasaydı, ayaklanma bastırılmayacak, mücadelenin yönü değişecekti. Kınross'ta bu doğrultuda fikir belirtiyor. **"Üçü, (-Atatürk, İsmet ve Fevzi Çakmak- Bn) ağır ağır bütün bölgeyi kuşatmayı, sonra savaş düzeninde sekiz tümenlik bir orduyla büyük ölçüde bir saldırıya geçerek asileri sıkıştırmayı tasarladılar. Hareket havadan da desteklenecekti. Bu iş zaman alacaktı. Çünkü bu bölgede yol olmadığından başka, arazi de -Von Moltke'nin dediği gibi- içinde evlerin damlarından başka hiç bir düzlük görülmeyecek kadar dağlıktı. Bu mevsimde tipi, ortalığı kasıp kavurur, geçitler çoğu kez kar yığınlarıyla kapanırdı. Takviye birlikleri cepheye varıncaya kadar yüzlerce kilometre yürümek zorundaydılar. Ancak Fransızlar Irak'taki İngiliz kuvvetlerine karşı bir harekete girişmemek şartıyla, Türklerin Bağdat demiryolunun Kuzey Suriye'deki kesimini kullanmalarına izin verdiler."** (16)

Ayaklanmanın bastırılmasında emperyalist-Kemalist işbirliğine vurgu yapmak için bu pasaj aktarıldı. Kemalistler ayaklanmayı bastırmalarına rağmen, direniş odaklarının hepsini söndürememişlerdi. Kürt ulusu ısrarla ulusal özgürlük istiyordu. Uyanan ve ayağa kalkan bütün halklar gibi işgalcileri kovmanın mücadelesini veriyordu. Ağrı ayaklanmasının kıvılcımları çakmak üzereydi. Güney Kürdistan'da, İngiliz Emperyalistlerine karşı mücadele ve hoşnutsuzluk vardı. Kemalistlerin ve İngilizlerin Musul üzerine rekabet ettiği bir dönemde, Kürtler sömürgeci planları tanımıyor, ulusal bağımsızlık ya da özerklik taleb ediyorlardı. Kısaca, Kürdistan'da kıyasıya bir rekabet ve mücadele vardı. Herkes son sözünü söylemek istiyordu. Sovyetlerin görüşlerini yansıtan komintern ayaklanmayı "gericilik" olarak adlandırdı. Kemalistler'in ayaklanmayı bastırmasını "karşı-devrimci güçlerin ezilmesi" olarak lanse etti. Bu açıkça Kemalislere verilmiş destekti. İstiklal mahkemelerini, sıkıyönetimi, sürgünü, komintern, Kemalistlerin devrimciliklerine "radikalliğine" bağlıyordu. Aslında bu tavır ile Kemalislerin tavırları arasında bir fark yoktu.

"Mustafa Kemal'e ve Ankara Hükümetine karşı Kürdistan'daki Şeyh Sait ayaklanması, Moskova tarafından Türk gericiliğinin İngiliz emperyalizmi ile ittifak halinde bir geri dönüş girişimi" olarak değerlendirilmektedir.

Kemal, genel olarak milli hareketi temsil etmekte Türkiye'nin demokratlaştırılması ve Türkiye'nin feodal kalıntılar ile müslüman din adamlarının etkisinden kurtarılması için çalışılmaktadır...

Son zamanlarda bütün gerici güçler Kemal'e karşı bir harekete önderlik eden "Terakki Perver Cumhuriyet Fırkası"nı kurdular. İsyancılar, din adamlarının yobazlaştırdığı göçebe aşiretleri harekete geçirdiler ve dinci sloganlarla ortaya çıktılar.

Ayaklanma büyük toprak ağalarının hakim olduğu Doğu İllerinde patlak verdi. İsyancıların arkasında Musul meselesinde çıkarı olan İngiltere bulunuyordu. (17) İşte, Kemalist tavırdan farksız olan bu tavırdır. Aslında, İngiliz parmağı diye sihirli bir bahanenin arkasına sığınmazsa, komintern de ayaklanmanın asıl amacının ne olduğunu biliyordu. **"Kürtler bir yandan Kemalistlerin 2 Mart 1924 tarihinde kaldırdıkları Halifeliği geri getirmek, öte yandan da bağımsız bir Kürdistan kurmak için ayaklandırıldılar."** (18)

"Ayaklandırıldılar" demekle başka bir güç tarafından -"İngiltere"- harekete geçtikleri ifade edilmektedir. Komintern kendi resmi görüşünü doğrulamak için Kemalistlerin resmi görüşüne sarılmakta ve gerçeğe gözlerini kapatmaktadır. Böylece ezen ulusun "dış kışkırtma" gerekçesinin arkasına sığınılarak bir ulusun özgürlüğünün yanında değil, egemen ulusun bastırma hareketinin yanında yer almaktadır. Ezen-ezilen ulus ayrımı unutulmuştur. Ezilen, varlığı dahi inkar edilen, emperyalistlerin sömürgelerinde kurduğu manda yönetiminden daha geri bir konuma "milliyetsizleştirme" diye ifade edebileceğimiz, asimilasyon ve fiziki tasviye sürecine uğratılan bir ulusun bağımsızlık istemesi, "İngiliz parmağı"nın arkasına sığınılarak reddedilmektedir. Ulusal sorundaki Leninist ilkeler bir yana, burjuva-demokratik ilkeler de gözardı edilmiştir. Ezen ve asimilasyon yapanlar ilerici ve devrimci olmakta, ezilen ve baskıya karşı çıkanlar ise "gerici". İngiltere'nin İsyanı destekleyip- desteklemediği tartışması bir yana, destekleyip-kışkırtsa dahi ulusal zulme, eşitsizliğe karşı mücadelenin ilerici ve demokratik yanı vardır. İlericidir. Ayrıca rakip gerici güçler birbirlerinin aleyhine siyasi manevralara girebilirler. Örneğin Almanya, İngiltere ile rekabetinden dolayı Hindistan'da ulusal hareketi "kışkırtmaktadır." Ama bu durum Hindistan ulusal hareketinin gerici ve haksız olduğu anlamına gelmiyor. Ulusal hareket, İngilizlerin Kürdistan'da yarattıkları sunni bir hareket olarak ortaya çıkmıyor. Aksine uzun tarihsel geçmişi ile köklü siyasi-ulusal-ekonomik nedenlerin sonucu olarak ortaya çıkıyor. Ulusal hareketi var eden İngiliz kışkırtması değil, ezen ve ezilen ulusal konumlanmadır. Kaldı ki, İngiltere ve Türkiye arasında rekabete konu olan Kürtler ve Kürdistan'dır. İngiltere Türklerin yaşadıkları yerleri değil, Kürdistan'ı talep etmektedir. Türkiye'de Kürdistan'ı talep etmektedir. Burda ulusal hakları gasp edilen, sömürgeleştirilen Kürtlerdir. Bu iki gücün birbiri aleyhine şantaj olarak "kışkırtma" yapması fazla önemi olmayan, ikinci dereceden bir etmendir. Olgular böyledir ama, Sovyetler Birliği ve Komintern Kürtleri yok saymakta İngiltere'ye karşı Türkiye'nin yayılmacı, işgalci çıkarlarını savunmaktadır. Paylaşma üzerine rekabet eden güçler arasında tercih yapmakta paylaşmaya uğrayan halkın ise kurbanlık koyun gibi boynunu uzatması istenmektedir. Emperyalist-sömürgeci planlara karşı çıkmak için, İngiltere'ye karşı çıkmak yetmiyor. Aynı zamanda, egemenlik için İngiltere ile rekabet eden, anlaşıp-paylaşan Türkiye'ye de karşı çıkmak gerekiyor. Bırakalım sosyalist tavrı tutarlı burjuva-demokratik anlayış dahi bunu gerektiriyor. Komintern'de ise bunun izi bile yok. Aksine, Türkiye ile İngiltere arasındaki 6 Haziran 1926'da imzalanan ve Musul'u İngiltere'ye bırakan, Irak sınırını (-Güney Kürdistan-) düzenleyen anlaşma da, parçalanıp-paylaşılan Kürtler olduğu halde Türkiye'nin yeni milli çıkarının zedelendiği söyleniyor. **"Musul anlaşması, Genç Türkiye Cumhuriyeti için Devrimci Türkiye Halkının 1920 yılında benimsemiş olduğu Misak-ı Milli proğramından vaz geçmek demektir. Bu nedenle, Türk Devleti için büyük ve olaganüstü acı verici bir fedakarlığı ifade eder.** (19)

Aslında İngilizlerin Kürtleri kışkırtması bir yana Kürtlere karşı savaştığını Komintern de görmüştür. Görmüştür ama yine de "İngiliz kışkırtması ve gericilik" üzerine kurulu teorilerin peşini bırakmamaktadır. İngiltere, Güney Kürdistan'da sömürgeci egemenliğini sağlamlaştırmak için Berzenci hareketine karşı savaşmaktadır. İngiliz hava kuvetlerine bağlı uçaklar Kürdistan'ı bombalamaktadır. İsyan ateşleri orda da yanmaktadır. Komünist enternasyonal basın haberleri 7 Temmuz 1925'te şu yorumu yapıyor:

"İngiltere'nin Musul Meselesinde izlediği sözde uzlaşmaya hazır siyasetin bir nedeni de, Güney Kürdistan'daki durumun İngiltere'nin Irak'taki çıkarları açısından bir tehdit oluşturmasıdır. Nitekim, basında yer alan haberlere göre Şeyh Mahmut Irak'taki İngiliz birliklerini peş peşe yenilgiye uğratmayı başarmıştır.

Irak Hükümeti bir kaç gün önce yetmiş İngiliz uzmanını 10 yılı bulan bir görev süresi için devlet hizmetine almayı kabul eden bir anlaşmayı imzaladı. Bu da Irak'ın hızla bir İngiliz sömürgesi haline getirildiğini kanıtlamaktadır. (20) Bugün artık bir dizi yorumcunun üzerinde birleştiği bir gerçek var. İngiltere'nin Kuzey'de bağımsız Kürdistan'ı kışkırtıp desteklemesi güneyde kendi çıkarlarını zedelerdi. Kürt ulusal hareketini her yerde alevlendirdi. En fazla olarak şunu söyleyebiliriz. Musul planlarının ürünü olarak Kemalistlerle rekabet edebilmek için arasıra Kürtler'den bahsetmiş, özerklik planlarını savunmuştur. Ama bunlar dahi sözde kalmış, gerçeğe dönüşme belirtileri oluştuğunda İngiliz savaş aygıtını karşısında görmüştür.

Kemalistlerin ise şantaj yapacak bir siyasetleri de yoktu. Tüm siyasetleri inkar ve imha üzerine kuruluydu. Bu siyasete ilk önce ulusların özgürlüğünü ve bağımsızlığını savunan Sovyetler Birliğinin karşı çıkması gerekiyordu. İtiraz bir yana tarafsızlık bile yoktu. Kemalist siyasete aktif destek vardı. Kürtler -emperyalizm ilişkisinin boyutları üzerinde daha sonra da durmak üzere, yeniden Kemalistlerle- Sovyetler arasındaki ilişkiye dönelim.

Lozan görüşmelerinde İngiltere'ye yanaşan Türkiye, Kürdistan'daki isyanla birlikte yeniden Sovyetlere yanaşmaya başladı. T.C. Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü ve Sovyet Dışişleri Bakanı Çiçerin 17 Aralık 1925'te Paris'te "Türk-Sovyet Tarafsızlık ve Saldırmazlık Paktı"nı imzaladılar. Sovyetler tarafından 1945 yılında tek taraflı olarak feshedilene kadar yürürlükte kalan anlaşmayla taraflar, "birbirlerine karşı hiçbir saldırıya girişmemeye ve ikisinden birini hedef tutan anlaşmalara katılmamaya" karar verdiler. Bunlar anlaşmanın diplomatik diliydi. Sovyetler açısından burda koparılan taviz, Türkiye'nin Sovyetler Birliği aleyhine üçüncü ülkelerle anlaşmalara girilmesinin engellenmiş olmasıdır. Türkiye ise, Kuzey'de sınırlarını sağlama alıyor, Kürtlere karşı Sovyet desteğini garanti ediyor, ayrıca İran'la var olan sınır problemlerini de Sovyet desteğini alarak gidermeyi düşünüyordu. Nitekim, Sovyet kaynaklarıda anlaşmanın öteki özelliklerinin yanısıra Anti-Kürt yanına vurgu yapmaktalar. SSCB Bilimler Akademisi'nin Prof. Uladimir POTYEMKİN Başkanlığında bir kurula hazırlattığı, "Uluslararası ilişkiler Tarihi" de benzer bir yorum yapıyor.

"Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında yapılan anlaşma, bu ülke bakımından özellikle çetin bir dönemde imzalanmıştı."

Gerçekten de bütün eski müttefiklerinden tecrit edilmiş bir halde bulunan Türkiye Cumhuriyeti, Milletler Cemiyeti tarafından kendisine empoze edilen Irak sınırını kabullenmek ve aynı zamanda, Musul konusunda ulusal çıkarlarına aykırı düştüğünü bile bile İngiltere ile anlaşma zorunda kalmıştı.

Öte yandan Türkiye, İtalya'nın tehdidi altında da duyuyordu kendisini. Gerçektende Romalı faşist hükümet, kendisine müttefik diplomasisi tarafından savaş sonunda vaad edilmiş olan bereketli Anadolu kıyılarını silah zoruyla ele geçireçegi günleri düşlemekteydi .

En son olarakta Türk hükümeti, Kürt aşiretlerine karşı uzun bir mücadele yürütmek zorundaydı. Nitekim yabancı ajanlar tarafından kışkırtılan bu aşiretler, 1924-1925 yıllarında sürekli ayaklanma halindeydiler.

İşte bu koşullar içinde bulunan **Türkiye Cumhuriyeti, SSCB'nin Türk çıkarlarına ve güvenliğine aykırı düşecek hiç bir ittifak ve anlaşmaya katılmama şeklindeki taahhüdüne özellikle büyük önem veriyordu. Anlaşmaya, Türkiye bakımından da aynı yükümlülüğü getiren bir madde eklenmişti."** (21)

Yıllar sonra da olsa Sovyet kaynaklarının yorumu ilginçtir. Aslında Sovyet görüşünün toplam olarak açıklandığı bir pasajdır. Biz hem o dönemdeki pratik-siyasi gelişmeleri ve hemde Komintern-Sovyet belgeleri ile öteki yorumcuların görüşlerini göz önüne aldığımızda, anlaşmanın öne çıkan özelliklerinin doğru olarak izah edildiğini, vurgunun anlaşmanın ana ilkelerine yapıldığını belirtebiliriz. O dönemde Sovyet-Türkiye ilişkilerini değerlendiren yorumcuların çoğu (-Kemalist, Sovyet, İngiliz, Sağ ve Sol yorumcular-) bu doğrultuda fikir belirtiyorlar. Anlşmanın öne çıkan özelliklerini şöyle özetleyebiliriz.

1- Türkiye "Musul konusunda ulusal çıkarlarına aykırı düştüğünü bile bile", İngiltere ile anlaşmak zorunda kalmıştı. Sovyetler, Türkiye'nin Musul üzerindeki "ulusal çıkarlarını" destekleyip-savunmaktadır.

2-Türk hükümetinin, "Kürtlere karşı uzun bir mücadele yürütmek zorunda" kalması durumunu

kötüleştirmekte ve onu zayıflatmaktadır. Sovyetler, Kürtlere karşı mücadelesinde Türk hükümetini desteklemeye devam edecektir.

3-Sovyetler Birliği, "Türk çıkarlarına ve güvenliğine aykırı düşecek hiç bir ittifak ve anlaşmaya katılmayacaktır."

4-Türkiye'de,Sovyetler Birliği alehine tek taraflı yükümlülüklere ve anlaşmalara katılmayacaktır.

Bu anlaşma ile Sovyetler Birliği'nde yaşayan Kürtlere karşı izlenen siyaset arasında bağ olduğunu düşünüyorum. Şu anda konuya ilişkin fazla kaynak yok. Ancak eldeki bilgilerle, o dönemde izlenen genel siyaset izlendiğinde bunun arştırılması gerektiği ortaya çıkıyor. Antlaşmanın taahhüt altına aldığı, "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin Türk çıkarlarına ve güvenliğine aykırı düşecek hiç bir ittifak ve anlaşmaya katılmama şeklindeki" maddesini de bu bağlamda değerlendirmek gerekiyor. Zira, TC'nin Kürt inkarcılığı ve tasfiyesi zorunlu olarak öteki ülkelerdeki Kürt ulusal varlığı ve kurumlaşmasının da tasfiye edilmesi anlayışını doğuruyor. Nitekim, Sovyetlerin dağılması ve Azeri-Ermeni savaşı ertesinde kurulmaya çalışılan Kürdistan'a Sor Geçici Başbakanı Vekili Mistefa'nın söyledikleri bu yöndeki kuşkuyu daha da derinleştiriyor. "1925 yılında ülkede Şeyh Said isyanı başlayınca, Azerbaycan Komünist Partisi Kürtlere yönelik anti-propagandaya başladı. Kürtdistan'a sor'un bu isyanı desdeklediği Moskova'ya ihbar edildi. Bunun üzerine otonomiye son verdiler.

KGB, Kürtlere yönelik cinayetler işlemeye başladı. Aynı durum "Dersim İsyanı" sırasında da tekrarlandı. (22)

Anti-Kürt İttifakta Koodinatör ve Ortak Olarak Sovyetler Birliği:

Anlaşmadan sonra izlenen politikaya bakıldığında Sovyetler'in sözünü tuttuğu(!) görülüyor. Şeyh Sait isyanını barbarca bastıran Türk sömürgeciliği Kürdistan'da özgürlük odaklarının hepsini tasfiye edememişti. Kıvılcım bu kez 1926'da Ağrı'da çıktı. İsyanın biçimine ve gelişmesine bakıldığında sömürgecilerin işi zordu. Mücadele önceki ayaklanmalarda izlendiği gibi, genel bir ayaklanmadan çok, güç kazanmak, örgütlenmek ve giderek yayılabilmek, süreç içinde düşman kuvvetlerini yıpratıp-güçten düşürmek için çete (gerilla) yöntemleriyle gelişiyordu. Yanısıra, mücadele örgütlü ve merkezileşmişti. Hoybun siyasi-askeri olarak kumanda ediyordu. Önderlik düşmanın erişemiyeceği bir alandaydı. Mücadelenin Kürdistan'ın öteki parçaları tarafından'da desteklenmesi için yoğun bir çalışma yapılıyordu. Zaten Doğu Kürdistan'daki yurtsever aşiretlerin önemli bir kısmı pratik olarakta mücadelenin içindeydi. Aynı dönemde Güney Kürdistan'daki güçlerde Ağrı'ya destek olabilmek için, Hakkari yöresinden baskınlar düzenliyordu. Ağrı ayaklanmasının kendine ait en önemli özelliklerinden biriside düşman kontrolünün sağlanmasının mevcut koşullarda imkansız olmasıdır. Çünkü, Diyarbakır ve Bingöl'ün aksine, Ağrı, İran sınırı ile kesişiyor ve düşmanın arkadan çevirip-kuşatma yapması mümkün olmuyordu. Kuşatmanın olabilmesi için İran'ın işbirliği yapması, Kutsal anti-kürt ittifakın işlemesi gerekiyordu. İran ise, Türkiye ile "sınır anlaşmazlıkları"nı bahane ederek işbirliğine yanaşmıyordu. Sovyetlerin rolü tam bu noktada önem kazanmıştır.

Sovyetler, TC ile yaptığı Antlaşma doğrultusunda hareket etmeye karar vermişti. Hemen Ayaklanma "İngiliz emperyalizmine" havale edildi. 5 Ağustos 1930 tarihli bir değerlendirmede yine bu anlayış karşımıza çıkıyor.

"Türkiye'de ve İran'da patlak veren ve Kuzey Irak'ta Musul bölgesinde bile "Kürdistan'a Özgürlük" sloganı altında çıkma eğilimi gösteren bu ayaklanmalar, İngiltere tarafından kışkırtılmış,silahlandırılmış ve finanse edilmiştir. Amaç,Türkiye, İran,Irak ve Sovyetler Birliği arasında tamamen İngiliz nüfuzu altında bulunan ve Sovyetler Birliği'ne karşı askeri bir üs görevini yerine getiren tampon bir devlet kurulmasıdır."(23)

Sovyetlerin kendisine karşı bir "üs" olarak değerlendirdiği gelişmeye sessiz kalmaması anlaşılırdır. Tüm imkanlarını kullanarak engellemeye çalışacaktır. Daha önce kısmen aktardığımız, Çiçerin'in Mustafa Kemal'e gönderdiği mektuptaki yaklaşım artık hayata geçirilebilirdi. Mektupta önerilen,**"Sovyet Hükümeti, bir taraftan Türkiye, diğer taraftan Ermenistan ve İran arasındaki sınırları adelet ve halkların kendi kaderlerini kendi belirleme ilkelerine göre belirlemenin, BMM'nin diplomatik görüşmeleri temelinde mümkün olabileceğini ummaktadır. Sovyet Hükümeti, ilgili tarafların istemesi üzerine bu konuda aracılığı üstlenmeye her zaman hazırdır"**(24) görüşünün ne anlama geldiği Ermenistan bağlamında ortaya çıkmıştı, Kürdistan bağlamında da ortaya çıkmaya başladı. Doğrusu izlenen politika sistemleşiyordu. Halkların kendi kaderlerini belirleme ilkesi söz

konusu olsaydı, Kürtlerin kendi kaderlerini belirleme istegi dikkate alınırdı. Aksine, kendi kaderini belirleme isteğine karşı anti-Kürt ittifakta koordinatör rölüne soyundu. Siyasal Bilgiler Fakültesinin çıkardığı ve Türkiyenin resmi görüşünü yansıttığı belli olan, "Olaylarla Türk Dış Politikası" isimli yayında,Türkiye ile İran arasında ki işbirliği ve antlaşma **"Sovyetler'in teşebbüsü ile"** yapıldığı belirtilmektedir.(25)

Türkiye ile İran arasındaki Dostluk antlaşmasının tarihi 22 Nisan 1926'dır. Resmi görüş anlaşmazlığın ve çelişkinin ana **unsurunun Kürt sorunu olduğunu kabul ediyor. "Musul uyuşmazlığı sırasında Türk-İran sınır bölgesinde yaşayan bazı aşiretlerin baskınlar yapması Türk ve İran Hükümetlerinin karşılıklı itham ve protestolarına sebep olmuştu. Sınır uyuşmazlıkları 1925 yılında Türkiye'de vuku bulan Doğu isyanının bastırılmasından sonra da devam etmiştir."**(26)

Sovyet desteği ve "teşebbüsü" ile yapılan antlaşmanın ne anlama geldiğini anlamak için içeriğine bakmak gerekiyor. **"Sınır uyuşmazlıkları,1925 yılında Türkiye'de vukubulan Doğu isyanının bastırılmasından sonra da devam etmiştir. Nihayet, 22 Nisan 1926'da, Tahran'da sınır meselelerine son vermek ve iki memleket arasındaki münasebetleri geliştirmek amacı ile bir Güvenlik ve Dostluk Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmanın altıncı maddesinde şöyle deniliyordu. Tarafeyni Akideyn (bağıt yapan iki taraf-Y.K-) hudut mıntıkaları ahalisinin huzur ve emniyetlerini temin edebilmek maksadıyla huduta civar arazide bulunan aşiretlerin ihdas edegelmekte oldukları iki memleketin asayişini muhil ef,ali mücremaneye (-iki ülkenin asayişini bozan suç teşkil eden faaliyetler,Y.K) ve tertibata nihayet vermek için bilcümle lazimayi ittihaz edeceklerdir. Bu tedbir tarafeyn hükümetlerince ayrı ayrı veya lüzumuna kail oldukları taktirde müştereken ittihaz olunacaktır. Antlaşmanın birinci maddesine göre iki memleket arasında 'ebedi' dostluk kurulacaktı. Diğer maddelerde iki devletin birbirlerine karşı düşmanca harekette bulunmayacağı ve taraflardan biri tecavüze uğrarsa diğerinin tarafsızlığını muhafaza edeceği öngörülüyordu."**(27)

Görülüyor, bugünde devam eden sömürgeci işbirliğinin temelleri atılmıştı. İran ve Türkiye, birlikte baskı altına alıp-köleleştirdikleri Kürtlerin özgürlüklerini engellemek için, işbirliğinin temellerini atıyor ve bu yönde davranmaya karar veriyorlardı. Antlaşmanın perde arkasındaki mimarının Sovyetler olduğu yapılan yorumlardanda belli oluyor. Antlaşmadan bir ay sonra yapılan Komünist Enternasyonal değerlendirmesinde, antlaşmanın Musul sorunu, Kürt hareketi, İngiltere'nin Ortadoğu politikaları ekseninde yapıldığı bilirtiliyor ve Sovyet siyasetinin başarısı olarak görülüyordu. Bu değerlendirmede ilginç olan, Türkiye-Fransa, Türkiye-Sovyetler Birliği arasındaki antlaşmaların aynı kategoride değerlendirilmesidir.

"Türkiye ile İran arasındaki Dostluk ve Güvenlik Antlaşması, Türkiye halkına bu mücadelede hayati çıkarlarını koruma olanağını sağlayacaktır. Bu antlaşma, kısa süre önce Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında imzalanmış olan Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması ile, gene Türkiye ile Fransa arasındaki Suriye sınırında Tarafsızlık Antlaşmasının mantıksal bir devamı ve geliştirilmesidir."(28)

Ne varki bu antlaşmaya rağmen ne hemen Kürt mücadelesi bastırılabildi, ne de İran'la var olan sorunlar bitti. İran, Kürtlerin mücadelesini santaj unsuru olarak değerlendirip, sınırda kendi lehine değişiklik yapılmasını istiyordu. Bunu elde ettikten sonra, işbirliği yapıldı mücadele kuşatıldı ve ezildi. Ancak ne mücadele durdu ne de İran'la var olan anlaşmazlıklar bitti. İran, Türkiye'nin yumuşak karnı'nı görmüştü. Çıkarları tehlikeye girdiğinde Kürt kozu'na oynamayı biliyordu. Yinede var olan sorunlarda ve işbirliği çabalarında Sovyet koordinatörlüğü hep devam etti.

Doğan Avcıoğlu 4 Ciltlik Milli Kurtuluş Tarihi eserinde, TC'nin kuruluşunu, izleyen yılları iç ve dış siyaset açısından inceliyor. Konumuz açısından ikinci ve dördüncü ciltte önemli açıklama ve bilgiler var İran-Türkiye ilişkileri konusunda, Sovyetlerin rolünü anlamak açısından onunda görüşlerini aktarmakta fayda var. **"Türkiye ile İran arasında ise. 22 Nisan 1926 tarihli Dostluk Antlaşmasına rağmen, sınır anlaşmazlıkları ve İran topraklarından İngiliz altınları ile beslenen Kürt aşiretlerinin Türk topraklarına saldırıları, ilişkileri bozmaya devam eder. Rusya'nın aracılığıyla bu ilişkiler düzeltilir. Böylece Güneyde bir sürü saldırmazlık ve tarafsızlık antlaşmalarına dayalı dostluk kuşağı doğar."**(29)

Soyetlerin, İran-Türkiye arasındaki anti-Kürt işbirliğinde koordinatör rolü oynadığını belirten başka kaynaklarda var. Bu kaynaklar daha ağır iddialarda bulunuyor. İran'ın,Türkiye ile işbirliği yapması için Sovyetler,İran üzerinde diplomatik

baskı kurup, İran'ı buna zorlamakla kalmadı, bizzat Kürtlere karşı askeri güçleri ile savaştı. Ayaklanmanın bastırılması için savaşa katıldı. Ağrı isyanın, Türk-İran-İngiliz üçlüsüne, Sovyetlerin de katılması ile bastırıldığını söyleyebiliriz. İlk kaynak Ayaklanmanın Liderlerinden İhsan Nuri Paşa'nın anlattıklarına göre, ayaklanmanın sonlarına doğru sömürgeciler nihai darbeyi vurmak amacıyla büyük güçlerle saldırmaya başlarlar. Ağrı üzerindeki askeri baskı yoğunlaşır. Yaklaşık 30-40 bin Türk askeri gücü Ağrı'yı kuşatmış durumdadır. Bu koşullarda da Ağrı savaşçıları direnme kararı alırlar. Savaşın yoğunlaştığı bu aşamada Ağrı savaşçılarını başka bir sürpriz beklemektedir. **"Ertesi gün Kürt komutanı Türk kuvvetlerini desteklemek için Sovyetler Birliği güçlerinin Aras'ı geçtiğini, Küçük Ağrı'nın kuzeyindeki yamaçları ateş altına aldığının haberini alır. Bu olay Ağrı savaşçıları için artık fazla önemli değildi. Çünkü Kürt bağımsızlık savaşı zaten düşman deryası altına alınmış ve bu mücadeleyi boğmak için suyu yeterinden daha fazladır. Sovyetlerin bu deryaya su katmasının bizim için önemi yoktu. Ağrı savaşçıları, Kürtleri temizlemeleri için Türk devletine yardıma yetişen Sovyetler Birliği ve İran devletinin kuvvetlerinin önünü kesip buraları onlara karşı korumayı faydalı olacağına inanmıyorlardı. O anda en önemli şey düşman ateşi altında dört bir yandan ablukaya alınan kadın ve çocukların kurtarılmasıydı."**(30)

Her şeye rağmen Ağrı savaşçıları direnmeye devam ederler. Düşman kuvvetleri başarılı saldırı ve baskınlar karşısında yer yer kayıplar verirler. "Bir kaç gün sonra Ağrı kuvvetleri gece karanlığından faydalanarak Ağrı'nın kuzeydoğusunda ve Iğdır ovasının doğusuna düşen Aralık bölgesinde ve Sovyet sınırına çok yakın olan Başkend şehrine gittiler. Buradaki halkın dili Türkçe idi. Sabah çatışma başladı. Ve kuvvetlerimiz şehri işgal etti. Türk askerleri şehri terk edip çekilmeye başlayınca Kürtler peşlerine düştüler. Başkent, Iğdır'a uzattı, ayrıca Iğdır yolunu da kapatmıştık. Türk kuvvetleri kurtulamıyacaklarını anlayınca **Sovyet sınırına doğru çekilmeye başladılar. Büyük kayıp veren Türk askerlerinin yarısı teslim oldu. Teslim olanların sayısı 150 idi. 30'a yakın asker de şehrin içinde esir alınmıştı. Geri kalanlar da Aras nehri kenarına, Sovyet sınırına doğru kaçtılar. Burada da Ruslar Türklere yardım ettiler. Kürtlere ateş açarak Türk askerlerinin esir edilmesini engellediler. Türkler oraya iltica ettiler. Ruslar bunlara çok değer vermiş ve daha sonra da onları silahlandırıp Nergara köprüsünden geçirerek Iğdır'a göndermişler."**(31)

İhsan Nuri'nin anlattıkları kendisinin bizzat görüp-yaşadıklarıdır. Sabittir. Anlatılanları değiştirmek, farklı şekilde yorumlamak mümkün değildir. Gerek Komintern ve Sovyetlerin bakış açıları,TC ile var olan ilişkileri ve gerekse de başka kaynaklar İhsan Nuri'yi doğrulamaktadır. Bu yönde fikir belirten araştırmacılardan birisi de İsmail Beşikçi'dir.

"1978-1979 yıllarında Ağrı'daki Kürt ayaklanmalarıyla ilgili incelemeler yapıyordum. 1930 tarihli gazeteleri tarıyordum. Bir gazetede, Türkiye ve İran güçleri arasındaki Ağrı Dağı zirvelerinde sıkışan Kürtlerin, Sovyetler Birliği topraklarına geçmeye çalıştığını, Kızılordu'nun buna engel olduğunu, can havliyle geçenleri İran'a doğru sürmeye çalıştığını okumuştum. Bu konuda Sovyetler Birliği yetkilileri ve Türk yetkililer arasında gizli bir antlaşma olduğu da yazılıydı. Bu tür olaylar, insanlarda Sosyalist uygulamalara karşı, en azından kuşku yaratıyor...Daha sonra,11-12 sene sonra,Ağrı ayaklanmasının da kapsayan ciddi bir incelemede yukarıda anlatılan gizli bir antlaşmanın varlığından söz ediliyor."(32)

Açık ve bilinen anlaşmaların yanında, Kürtlere karşı Türk-Sovyet gizli antlaşmasının varlığından başka kaynaklarda söz ediyor. Bunlardan birisini Y.Küçük,"Kürtler Üzerine Tezler" isimli çalışmasında aktarıyor.

"Kutschera'dan yaptığım bu aktarma, şimdilik "tezler" çerçevesinde kaydediyorum ve araştırılması gerektiğini düşünüyorum,1927 yılında, Moskova'da Sovyetlerin eski Ankara Büyükelçisi Arolov'un da bulunduğu bir törenle, Büyükelçi Zeki Bey ile Dışişleri Komiser Yardımcısı Karahan'ın, Kürt hareketine karşı bir antlaşma imzalıdıklarını ileri sürüyor."(33)

Gizli antlaşma iddiasının dışında Y.Küçük aynı kaynaktan, Sovyet güçlerinin Kürtlere karşı savaştıklarını da aktarıyor. Aşağıya aktarılanları, İhsan Nuri'nin söylediklerileyle birlikte düşünmek gerekiyor.

"Fransız araştırmacı Kutschera'nın çalışmasında doğruluğunun araştırılması gereken başka iddialar da yer alıyor. Buna göre, 1930 Ararat Kürt isyanınında Sovyetler Birliği'nin, aynı zamanda Sovyet Ermenistan'ında bir nasyonalist isyan olmasına karşın, Türk hükümeti ile çok yakın işbirliğine girdiği ileri sürülüyor. Kutschera, Türkiye Cumhuriyeti kuvvetlerinin Ararak isyanını bastırdığı bir zamanda

Aras nehrinin öbür yanında Davalu köyüne beş yüz Sovyet süvarisinin geldiğini ve bir gece sonra kaybolduklarını yazıyor. Bazı kaynaklara dayanarak,Davalu köylülerinin bunların sınırı geçerek, Türk düzenli kuvvetleriyle birlikte Kürtleri baştırmak için savaştıklarını ifade ediyor."(34)

O dönemde Türkiye'ye biçilen rol ve Kürt ulusal ayaklanmalarının değerlendirilmeleri göz önüne alındığında, Sovyetlerin anti-Kürt cephede kılıç kuşanmasını fazla yadırgamamak gerekiyor. Kürt ulusal hareketi, Sovyetler Birliği'ne karşı oluşturulmak istenen savaş üssünün bir aracı olarak görülüyordu. Bu konuda Komintern değerlendirmeleri daha önce aktarılmıştı. Sovyet yöneliminin iyi kavranması için 19 Ağustos 1930 tarihli, **"İngiliz Emperyalizminin Ökçesi Altında " başlıklı yazıda söylenenlere de bakmakta fayda var. "Günlük basın, Türklerin, İran sınırından içeri giren Kürtleri durdurabilmek için İran topraklarına girdiklerini bildiriyor. İran, Türk ordusunun bu hareketini Milletler Cemiyetinde protesto etmeye hazırlanmaktadır. Bu çatışmaların rejisörü olan İngiliz emperyalistleri de boş durmamışlardır ve hatta Kürdistan sorununu kendilerine göre "Çözmek" üzere belirleyici adımı atmış oldukları haberini de verebiliriz. Onların hedefleri geçenlerde de belirtmiş olduğumuz gibi-Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaş üssü olarak hizmet etmesi için İngiliz hakimiyeti altında bir "Kürdistan devleti" kurmaktır,"**(35)

Kemalistleri **"anti-emperyalist"**, Kürtleri **"emperyalist işbirlikçisi"** olarak değerlendirmek, Sovyetleri, çok eleştirilen II. Enternasyonal'in sosyal-şoven partilerinin çizgisi doğrultusunda davranışlara itti. Ayrıca, emperyalistlerin destek ve kışkırtmaları olsa dahi, ulusal harekete karşı böylesine tavırlar geliştirmek ne derece doğrudur, bunu ayrıca tartışacağız. Kürtler-emperyalizm üzerine ilk bölümde kısmen duruldu. Sonra yine durulacak. Sovyetlerin, Ağrı ayaklanmasındaki rolüne ilişkin Mustafa Sönmez'in söylediklerinide aktarmamız gerekiyor. **"1929'da merkezi Ağrı olan bir ayaklanmanın yapıldığı alan Van ve Bitlis'in Kuzeyine kadar genişlemişti-Sovyetlerin diplomatik baskısı sonucu İran'ın Kürtlere yardımı kesmesiyle kuşatılan bölge, Sonbahar'da düşecek, ayaklanmanın Lideri İhsan Nuri, İran'a çekilecektir."**(36)

Sovyetlerin anti-Kürt tavrı Ağrı ayaklanması ile sınırlı kalmadı. Ayaklanmadan sonra da, Kürt sorunu hangi platformda gündeme geldiyse, TC, Sovyet desteğini yanında buldu. 1932'de Milletler Cemiyeti'nde yürütülen, silahsızlanma ve saldırının yasaklanması çalışmalarında TC ve Sovyetlerin teşebbüssü ile Kürt ulusal hareketi **"terörist hareketler"** kategorisine alındı. Böylece TC'nin Kürt ulusal hareketine karşı saldırısıda, teröre karşı savunma olarak görülecekti. Bu konudaki kaynak Doğan Avcıoğlu'nun daha önce belirtilen eseridir. "Barışçı Türkiye, Milletler Cemiyeti'nde silahsızlanma ve saldırının yasaklanması çalışmalarına büyük ilgi gösterir. Silahsızlanma çalışmaları, saldırı tanımlanamadığından, güvenlik gerekçesiyle güçlüklerle karşılışır. Litvinof (-SB Dışişleri Bakanı-BN), saldırı yerine, saldırganı tanımlamaya yönelir. Son 150-200 yıl içinde çıkmış savaşlarda ileri sürülen savaş nedenlerini toplar ve böylece olaylardan bir saldırgan tanımlaması çıkar. Litvinof, bunu önce Aras'a gösterir. İran sınırını üs yaparak yıllarca Türkiye'yi rahatsız eden çete hareketlerini ve Makedonya Komitelerinin faaliyetini iyi bilen Aras, bu tip saldırganlığın da tanımlama içine alınmasını ister. Bu Türk önerisi, maddenin beşinci fıkrasını teşkil eder." (37)

Sovyetler Birliği'nin Kürt siyaseti ve bu bağlamda Kemalistlerle geliştirdiği ilişkiler konusunda başka veri ve kaynaklarda olmasına rağmen şimdilik bu kadar yeterlidir. İlerde, tarşışmanın seyrine göre yeniden detaylandırmak mümkündür. Buraya kadar söylenenlerden, 1920-30 arası Kürdistan'ın paylaşılması ve Kürt ulusal hareketlerinin ezilmesi konusunda Sovyetler'in tavrını özetlemek gerekirse; öne çıkan özellikleri şöyle özetleyebiliriz.

1- Kürdistan'ın parçalanması, işgal edilmesi, sömürgeleştirilmesi ele alınmamış, görülmemiştir.

2- Kürt ulusunun işgale, ulusal baskıya asimilasyon ve soykırıma karşı direnmesi, milli talepler ileri sürmesi demokratik ve haklı talepler olarak görülüp desteklenmemiştir. Hatta, Kürtlerin mücadelesinin bu yönünün de olabileceği dikkate bile alınmamıştır. Kürtlerin geliştirdiği mücadele sadece emperyalist devletlerin "kışkırtması" çerçevesinde ele alınmıştır. Kürtler, tarihsel süreç içinde, bağımsız dinamikleriye kendi yapılarını ve etkide bulunduğu oranda dünya siyasetini değiştiren özneler olarak değil, emperyalist siyasetin malzemeleri olarak görülmüştür.

3-Kürdistan'ın İngiliz-Fransız ve Kemalistler arasında paylaşılması sürecinde ,Kemalistlerden yana tavır takınılmıştır. Kemalistlerin, Osmanlı mirasının ürünü olarak Musul'u, Kerkük'ü talep etmesini desteklemiş, Türk "ulusal çıkarı" olarak lanse etmiştir.

4- Kürt ulusal mücadelesinin bastırılması için İran ve Türkiye arasında işbirliği yapılmasının hareketli destekçisi olunmuş, bu işbirliğinin ilerletilmesinde aktif rol alınmıştır.

5-Ermeniler ve Kürtler için 20'lerde talep edilen "özerklik" istemi sonraları unutulmuştur. Bu politika, Ermeni Ulusu için de ağır sonuçlar açmıştır. Sovyet dış siyaseti (- bağıntılı olarak iç siyaseti de-), Ermenistan'ın parçalanması ve Batı - Ermenistan'ın tasfiye edilmesi sürecide lekelidir.

6-Ağrı Ayaklanmasının bastırılmasında Türk sömürgeciliği ile işbirliği yapılmıştır.

7-Kemalistlerle geliştirilen ilişkinin de rol aldığı bir süreçte Sovyetlerdeki "Otonom Kürdistan" da ortadan kaldırılmıştır. Otonom Kürdistan'ın ortadan kaldırılması ile Kemalistlerle yapılan işbirliği arasındaki bağ bugün için tartışmalı olsada kuşkuya yol açacak önemli emareler vardır.

Tezleri uzatmadan, neden diye sormalıyız? Nasıl oluyorda ulusların kaderlerini tayin hakkının en kararlı savunucusu, milli baskının ve milli esaretin düşmanı, ulusların özgürlüğünün ve eşitlik temelinde kardeşliğinin savunucusu olan Sovyetler Birliği böylesi bir siyasal tavır geliştirmiştir?

Bunun nedenlerini, ilk olarak; Marksist-Leninist teorinin ulusal soruna yaklaşımında aramak gerekiyorsa, ikinci olarak; sosyalizmin tek ülkede kurulması ve yaşatılması sürecinde izlenen politikalarda aramak gerekiyor. Birincisi teorik, ikincisi pratik politikanın sorunlarıdır

Önce , Marks ve Engels'in, Rusya'ya karşı Osmanlı'nın toprak bütünlüğünü savunması olgusu vardır. Ayrıca bazı hakların "tarihsiz halklar" olarak adlandırılması ve Asimilasyonlarının ilerici olduğunun savunulması teorisinin kurulduğu dönemlerde savunulmuştur. Sonraları, Lenin ve Stalin'in ulusal sorundaki katkılarına ve Devrimci Politik hatlarına vurgu yapılırken teorinin barındırdığı bu olguya karşı tavırsız kalmaları ve hatta dolaylı da olsa savunmaları konusu dikkate alınmamıştır. Zaten, Marksizmin düşmanlarını saymazsak, bizim cephemizden, Marksist Leninistlerin cephesinden bu konuya ilişkin esaslı bir tartışma yapılmamıştır.

Komünist Enternasyonal belgelerinden çevirilen Kürtlerle ilgili yazılarda da benzer yaklaşımları görüyoruz. Kürt ulusundan, Kürt ulusal hareketlerinden söz edildiğinde dikkati çeken kavramlar, "**Feodal**","**Aşiret**" ve "**Göçebe**" belirlemeleridir . Örneğin, Şeyh Sait hareketinin değerlendirildiği ve daha öncede aktardığımız bir yazıda, "**isyancılar, din adamlarının yobazlaştırdığı göçebe aşiretleri harekete geçirdiler ve dinci sloganlarla ortaya çıktılar**"(38) denilmektedir. Ayakalanma ile ilgili başka bir yazıda ise bu görüşler daha da detaylandırılmıştır.

"**Kürtler, sayıları üç milyonu bulan ve Türkiye, Irak ve İran olmak üzere üç devlete bölünmüş küçük bir halktır. Kürt halkının içinde bulunduğu kültürel ve maddi düzey çok düşüktür. Kürtlerin büyük çoğunluğu, dağlarda, dere yataklarında ve yaylalarda, çadırlar içinde göçebe ve yarı-göçebe bir hayat sürmekte ve hayvancılık yapmaktadır. Şehirlerde ise Kürtler, hamallık yapmakta ya da benzeri işlerde çalıştırılmaktadırlar.**" (39) Aynı yazı Türk ve İngilizler'in emperyalist amaçlarla Musul üzerinde kavga ettiklerini belirtmesine rağmen, Kürtlerin emperyalist siyasete karşı mücadelesinin olabileceğini dahi düşünmemekte, ayaklanmayı "emperyalizmin işi" olarak görmektedir. Burada İsmail Beşikçi'nin belirlemelerine haklı olarak katılmak gerekiyor. "**Engels'in yazılarında, Kürtlerin, Arapların, Çerkezlerin tarihin öznesi olarak degil, malzemesi olarak ele alındıkları büyük bir gerçektir. Bu konu, Engels'in tarihsiz halklar teorisi ile yakından ilgilidir.** "(40) Sovyetlerin ve Komünist Enternasyonal'in tavrının da bu bağlamda olduğunu belirtmek gerekiyor.

İkincisi; tek ülkedeki sosyalizmi dünya devriminin merkezi olarak ele almak anlayışının politik sonuçlarıdır. Sosyalizmi tek ülkede inşa etmenin politik ihtiyaçları, proleter dünya devriminin önüne geçirilmiştir. Tek ülkede sosyalizm, proleter dünya devrimine tabi kılınacağına, proleter dünya devrimi tek ülkedeki sosyalizmin ihtiyaçlarına tabi kılınmıştır. Teorik olarak şöyle bir tesbit olmamakla birlikte, pratik sonuçlar bu doğrultuda olmuştur. Bunun konumuzla bağlantısı ise, tek ülkede sosyalizmi yaşatmak için nerdeyse her türlü dış politika ilişkisinin mübah görülmesidir.

Sovyetlerin, Güney sınırlarından meydana gelebilecek saldırıların önlenebilmesi için bir güvenlik kordonuna ihtiyacı vardı. Kordon, Türkiye-İran-Afganistan hattında oluşturuldu. Kürtler ve Ermeniler bu ihtiyaca kurban oldular. Sovyetler Birliği'nin dış siyaset alanında izlediği çizgi tartışıldığında hemen herkes bu konuya dikkat çekmektedir. Burda tartışılması gereken, sosyalist bir ülkenin dış siyasetinin nasıl olması gerektiğidir. Elbette, çevresi feodal-kapitalist ülkelerle çevrilmiş olan sosyalist bir ülke zorunlu olarak ticari siyasi, diplomatik ilişkilere girecektir. Ama bu ilişkinin dikkate alacağı ilkeler olmak

zorundadır. Siyasi ve moral ilkeler bu alanda oldukça önemlidir. Sonuçları, dünya yada bölge çapında olmaktadır. Kısaca, dış politikanın en önemli yönü, kapitalist rejimlerle kurulan ilişkinin öteki ülkelerdeki devrimlerin alehine olmamasıdır. Başka hakların politik hayatlarına ipotek konulmamasıdır. Özellikle, kapitalist - emperyalist ülkelerin sistemli olarak yürüttükleri milli baskı ve sömürgeci siyasetlerin teşhir edilmesi ve buna karşı halkların mücadelesinin desteklenmesi önemlidir. Sosyalist devletin dış politikasında belirleyici yön, kapitalist-emperyalist ülkelerle kurulan diplomatik-siyasi ilişki değildir. Belirleyici olan, proleter enternasyonalizmin gereği olarak dünya işçi sınıfı ve ezilen haklarla eşitlik ve kardeşlik temelinde ilişkidir. Destektir. Burda, ilişki ve destek karşılıklıdır. Her halükarda, sosyalist dış politika, halkların köleleştirilmesinin, milli baskının tam karşısında olmak zorundadır. Dış politikanın pratik çıkarlarının gereği olarak bu ilke terkedilemez. Ne varki, Kürtler söz konusu olduğunda bu ilkenin geçerli olmadığı, dış politikanın pragmatist çıkarlarına kurban edildiklerini görüyoruz.

Üçüncü olarak, ulusal hareketlerle-emperyalizm arasındaki ilişkiye değinmek gerekiyor. Bugün daha rahat görülüyor; o dönemde tüm parçalar için geçerli olmak koşuluyla, Kürt ulusal hareketleri ile emperyalizm arasında direkt bir ilişki yoktu. Araştırmacıların çoğu bunu kabul ediyor. O dönemde, İngiliz ilişkisi üzerinde çok durulmasına rağmen gerçeği yansıtmıyor. İlişki bir yana, Kürtler zaten İngiliz sömürgeciliğinin hedefleri arasındaydı. İngiltere'ye karşı mücadele vardı. Kürt hareketinin bir yönüde İngliz emperyalizmine karşı mücadele idi. L.Rambout, Çağdaş Kürdistan Tarihi'nde konuya ilişkin aydınlatıcı bilgiler veriyor.

"3 Şubat 1931'de Sir Kanehan Corn Wallis Irak İçişleri Bakanı Cemil-el Madfi'ye Milletler Cemiyeti'nin kararı üzerine verdiği notada bu hususa şöyle işaret ediyordu: 'Biliyorsunuzki Kürtlerin milli bir otonomi elde etme istekleri Britanya Majestelerinin hükümetinin tavsiyesi ve destegi üzerine Milletler Cemiyeti'nde reddedildi. Milletler Cemiyeti, kararı yakında dilekçe sahiplerine ve Irak hükümetine bildirecektir. Irak basınına, Kürt hislerinin tahrikine yer vermemek için Milletler Cemiyeti kararı hakkında hiç bir yorumda bulunmamasını tavsiye ederim."(41)

Yazının özgün amacı, Kürtler-Emperyalizm ilişkisi olmadığı için üstün de fazla durmayacağız. Konuyla ilgili önemli araştırmalar yapılmıştır. Sadece, İngiltere'nin 'milli otonomi'yi dahi Kürtlere çok gördüğünü, uluslararası siyasi gücü ve ilişkilerini kullanarak, Kürtlerin bu yöndeki isteklerini engellediğini göstermek istedik.

Bir an için İngiliz emperyalistlerinin Kürt ulusal mücadelesini kışkırtıp, desteklediklerini düşünelim. Ne değişir? Rakip emperyalist ve yayılmacı güçler birbirleri alehine olan hareketleri desteklerler. Sırf bu yüzden o hareketlerin niteliği değişirmi? Geniş kitlesel temele sahip, açık ulusal istekleri olan bir hareket emperyalist ülkelerden bazıları destekliyor diye, ulusal özelliğini yitiriphaksız bir konuma girermi? Burda hareketi kimin desteklediğinden çok, harekete hangi sınıfların önderlik ettiği, ne istedikleri ve kime karşı mücadele ettikleri önemli ve belirleyicidir. Örneğin, Sırpların ve Bulgarların ulusal hareketleri Rus Çarlığının kışkırtması dışında, pratik olarak da desteklenmiştir. Rus-Osmanlı savaşı, iki ulusun bağımsızlık savaşında adeta katalizör rolü oynamıştır. Buna rağmen sosyalistler ve tüm devrimci-demokratlar Sırp ve Bulgar ulusal hareketinin Osmanlı ulusal baskı sistemine karşı çıkıp, kendi ulusal bağımsızlıklarını istemelerini desteklemiştir. Bu istem ve hareketler, objektif olarak Çarlığın işine gelmesine rağmen sorunun özü değişmemiştir.

Ayrıca, Komünist Enternasyonal Belgeleri'nde bunun başka örnekleride var. Kemalistlerin emperyalist ülkelerin bir kısmının desteğini alması ve onlarla flört yapmasına rağmen desteklemesi aynı anlayışın sonucu olarak gösterildi. Kemalistlerin, Fransızlarla uzlaşması ve işbirliğine açık olmasına rağmen, Komünist Enternasyonal'in desteklemeye devam etmesi, Sosyal-Demokratlar tarafından eleştirildi. Dördüncü kongre tartışmalarında, Karl Radek bu konuda gelen eleştirilere cevap verirken şunları söylüyordu: **"Sosyal-Demokrasi, dünyayı etkileyen her büyük tarihi gelişmede çeşitli güçlerin rolü olduğunu, uluslararası emperyalizmin birbirleriyle çelişme halindeki çeşitli kliklerinin de Doğu halklarının devrimci mücadalesini sömürdüğünü, kullandığını ama bunun ne bu devrimci mücadelenin niteliğini değiştirebileceğini ne de dünya proletaryasının omuzundan Doğu'daki devrimci eğilimleri destekleme yükümlülüğünü kaldıracağını anlamıyor. Zaten tam da bu nedenle, yani kapitalist güçler Doğu halklarını kapitalizmin aleti haline getirmek istedikleri içindir ki, uluslararası işçi sınıfı elinden geleni yapmak ve Doğu halklarının dünya kapitalizmine karşı Avrupa ve dünya işçi**

ketiyle birleşmesi için onlara yardım etmek zorundadır. İşte İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonalin zavallı bezirgânlarının bir türlü anlayamadıkları da budur. "(42)

Ne varki Enternasyonal Kemalizmi desteklerken oluşturduğu teorik gerekçeyi, Kürt ulusal hareketi söz konusu olduğunda "unutuyor". Her derde deva haline getirdiği,"İngiliz parmağı"na havale edip, işin içinden sıyrılıyor. Yine de gerçekçi bir karşılaştırma yapılırsa, emperyalistlerle ilişki bağlamında Kemalist hareket, Kürt ulusal hareketini fersah fersah geride bırakır. Yanlızca Fransızlardan alınan silahlar ve karşılıklı antlaşmalar buna örnek gösterilse yeterlidir.

Ulusal hareketlerin emperyalistlerle ilişkisi olmasına rağmen, Komünist Enternasyonal tarafından desteklendiğine ilişkin başka örneklerde var. ' 20 li yıllarda, Latin Amerika'da gelişen ulusal devrimci hareketlere bakıldığında, çoğunda Kuzey Amerikan emperyalizminin "gölgesi" vardır. Enternasyonal'de sömürge sorunlarının tartışıldığı bir oturumda Humbert Droz bu konuda şunları söylemişti. **"Yankee emperyalizmi, İngiliz emperyalizmine karşı kendi çıkarları için mücadelesinde devrimci hareketlere bile dayanabilir. Örneğin Sao Paula sanayi burjuvazisinin, Küçük-burjuvazinin ve Sao Paula yöresinin işçi ve köylü kitleleri ile birlikte katıldığı Brezilya, Sao Paula'daki devrimci hareketler vardı. Bu hareketler açıkça yanke emperyalizmi tarafından desteklendi ve İngiliz emperyalizminin nüfuzunu temsil eden hükümetteki toprak ağaları sınıfını karşısına almıştı."** (43)

Elbette parelellikler kurmak istemiyoruz. Vurgu yapılmak istenen anlayıştır. Yoksa her hareket kendi özgünlüğü içinde değerlendirilmelidir. Kürt ulusal hareketi ile emperyalistler arasında ise adına "ilişki" diyebilecek ciddi bir bağ yoktu. Kürtler ulusal istemlerini ve hareketlerini geliştirdikleri her platformda emperyalistleri karşılarında görüyorlardı. Zira, emperyalistlerin hem 1.Dünya savaşı döneminde kendi aralarında yaptıkları gizli antlaşmalarda, hemde daha sonra Kemalistler ve İran Şahlığı ile birlikte yaptıkları anlaşmalarda kurban edilmişlerdi. Emperyalistler ve sömürgeciler Kürdistan üzerinde kıyasıya didişiyor ve pazarlık yapıyorlardı. Bazı durumlarda, özellikle İngiliz emperyalistleri(-örneğin Musul sorununda-) kendi çıkarlarını Kemalist sömürgecilere kabul ettirmek için,"Kürt ulusal hakları"nı hatırlıyor, şantaj yapmak istiyordu. Bu dahi geçiciydi. Zira, Kürt ulusal duygularının gelişmesi ve alevlenmesi İngiltere'nin oluşturduğu Irak mandasındaki çıkarlarına zarar veriyordu. İllede bir ilişkiden bahsetmek gerekiyorsa, Kemalistlerin ve İngilizlerin Kütlere karşı savaşından, Kürtlerin de ulusal direnmelerinden bahsetmek gerekiyor. Gerçeğin esas yüzü budur.

Ulusal hareketlerin, emperyalizme karşı olmayanların desteklenmemesi gerektiği yönündeki tez de tartışmaya açıktır. Teorinin kendisi bu konuda sorunludur. Bu tez ile, Sovyetler Birliği'nin dış siyaseti arasındaki bağa dikkat etmek gerekiyor.

Komünist Enternasyonal'in ve Sovyetler'in Kürtleri tarihin malzemesi olarak gördüklerini belirtmiştim. Öyle görmeselerdi başka sorular sormaları gerekiyordu. Kürtlerin, Ermenilerin, Asurların kendi iradelerinin dışında parçalanıp, İngiliz-Fransız ve Kemalist-Şahlık rejimlerinin egemenlik savaşlarına kurban edilmeleri sömürgecilik olarak görülmesi gerekiyordu. Kürtler, Ermeniler egemenlik savaşına başkaldırıyor, ulusal haklarını istiyorlardı. Ayaklanma ve mücadeleler ulusal bünyeler üzerinde olumlu etkiler yapıyordu. Aşiret ve dinsel bağlar zayıflıyor, politikleşme, uyanma yoğunlaşıyor, ezilen uluslar kendi kimlikleri ile siyaset arenasına çıkıyorlardı. Ulusal hareketleri aynı zamanda feodal parçalanmışlıktan, ulusal birliğe geçişin araçları ve hazırlayıcıları olarak da görmek gerekiyor. Kısaca ayaklanma ve direnişler değişme ve gelişmenin motoruydular. Tarihsel olarakda ilericiliği temsil ediyorlardı.

Soruna sosyalist teori açısından bakıldığında, hiç değilse ayaklanmaların yabancı baskısına karşı çıkan haklı yönü görülmeliydi. Bu asgari bir zorunluluktu. Dahası, isyan bizzat emperyalistlerin kışkırtması dahi olsa, bir halkın soykırıma uğratılması onaylanamaz. Komünist Enternasyonal **"gericilik eziliyor"** dediği zaman, İstanbul'daki Türk Gazeteleri Zilan deresinin cesetle dolu olduğunu yazıyordu.

Bitirmeden, biraz da eleştiri oklarını kendimize yöneltmemiz gerektiğini düşünüyorum. **Sosyalizmin geriye dönüş süreci üzerine yürüttügümüz tartışmalarda, dış politika alanındaki hatalı ve yanlış eğilimleri de revizyonist dönemle başlattık. Kapitalist siyasete dönüş ve restarasyonda temel dönüm noktası bağlamında bu görüş doğruydu. Ancak birçok bakımdan da eksikti ve bir nevi kolaycılıktı. Sosyalist bir ülke nereden buraya geldi, bunu hazırlayan koşullar nedir, diye yeterince tatışmadık. Bugün sorunun tarihsel arka planında açıklığa çıkartmak, sosyalist teori ve pratiğe sürülen lekeleri temiz-**

lemek için tartışıyoruz.

Bu bağlamda, ulusal sorun ve dış siyasette sosyal-emperyalist dönem olarak adlandırdığımız dönem, önceki süreçten tümüyle bir kopuş mudur, yoksa belli noktalarda devamlılık ve sistemleşme midir? Bunun üzerinde durulması gerekiyor. Tartışma, sosyalizmin teorisinde ulusal sorunun kapsamı, ulusal hareketlerin nitelikleri ve ona karşı tavır bağlamında teoriktir. Akademik bir çalışmayı zorunlu kılıyor. Sovyetlerin dış politikasının somut olarak incelenmesi bağlamında ise, bir yanıylada geriye dönüşün bulaşıcı kalıtsal izlerini bulmaktır. Bugün Komünist Enternasyonal'in ve Sovyetlerin, Yunanistan-İspanya ve Fransa konusunda izlediği çizgi tartışılıyor. Buna, Ermenistan, Kürdistan ve Kafkaslarıda ilave etmek gerekiyor. Bazı yönleriyle bu ülkeler ve devrimci süreçler ile izlenen siyasetler arasında bağ ve süreklilik var.

Sosyalizmin tarihindeki hatalı pratikleri, teorik yanlışlıkları reddetmek, bunu tartışmaya açmak bizi geriye değil, ileriye götürür. Geçmişin olumlu yanlarını miras edinip, daha gelişmiş ve olgunlaşmış bir hareket yaratmak için hatalı eğilimler ortaya çıkartılmalı ve temizlenmelidir. Bu geçmişe ait muhasebe, geleceğe ait inanılır ve sağlam projeler kurmanın gerektirdiği bir ihtiyaçtır. Burda geçmişle gelecek iç-içedir. ■

DİPNOTLAR :

1- Aktaran İsmail Beşikçi, Kürdistan Üzerinde Emperyalist Bölüşüm Mücadelesi; 1915- 1925-1, sf. 126, Yurt Yayınları.

2- Lord Kınross, ATATÜRK, Sf. 292, Altın Kitaplar.

3- Age, sf. 292

4- Age, sf. 293

5- Der Neue Orient'ten Çevirin KAVA. sayı. 6,sf. 166

6- Kınross, age, sf. 294

7- Age, sf. 297

8- Kemal Zeki Gençosman, Atatürk Ansiklopedisi. Cilt. 9, sf. 228, May yay.

9- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, sf. 43, Kaynak yay.

10- Atatürk Ansiklopedisi. Cilt. 8, sf. 23

11- Aktaran, Atatürk Ansiklopedisi, Cilt. 8, sf. 23

12- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı,
sf. 20-21

13- Lort Kınross, age, sf. 428

14- Şevket Sürreyya Aydemir, TEK ADAM MUSTAFA KEMAL. Cilt-3, sf. 112

15- Abdurrahman Aslan, Mustafa Kemal ve Kürtler, sf. 142

16- Lord Kınross, Age.sf. 476

17- Komünist Enternasyonal Belgelerinde Kürt Milli Meselesi, sf. 15-16

18- Age, sf. 23

19- Age, sf. 48

20- Age, sf. 30-31

21-ULUSLARARASI İLİŞKİLER TARİHİ (Diplomasi Tarihi) - 4, sf. 27, May yay.

22- Özgür Gündem, 2 Haziran 1993

23-Komünist Enternasyonal Belgelerinde Kürt Milli Meselesi, sf. 64

24- Kava, sayı. 6, sf. 166

25- Aktaran, Yalçın Küçük, Kürtler Üzerine Tezler, sf. 96

26- Yalçın Küçük, age, sf. 96

27- Yalçın Küçük, age, sf. 97

28- Komünist Enternasyonal Belgelerinde Kürt Milli Meselesi, sf. 44

29- Doğan Avcıoğlu,Milli Kurtuluş Tarihi. Cilt-4, sf. 1431

30- İhsan Nuri Paşa, Ağrı Dağı İsyanı, sf, 79-80, Med Yay.

31- Age, sf. 81-82

32- İsmail Beşikci, Kürdistan Üzerinde Emperyalist Bölüşüm Mücadelesi, sf. 4

33- Yalçın Küçük, Kürtler Üzerinde Tezler, sf. 94

34- Yalçın Küçük, age, sf. 94-95

35- Komünist Enternasyonal Belgelerinde Kürt Milli Meselesi, sf. 68

36- Mustafa Sönmez, Doğu Anadolunun Hikayesi, sf. 97, Arkadaş Yay.

37- Doğan Avcıoğlu, Milli Kurtuluş Tarihi. Cilt.4, sf. 1447

38- Komünist Enternasyonal Belgelerinde Kürt Milli Meselesi. sf. 15

39- Age, sf. 23

40- İ. Beşikçi, Kürdistan Üzerine Emperyalist Bölüşüm Mücadelesi, sf. 83

41- Aktaran, M. Sıraç Bilgin, BARZANİ, sf. 34, Fırat yay.

42- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, sf. 148

43- 3. Enternasyonalde Devrim Aşamaları, sf. 89, Dönüşüm yay.

www.arsivakurd.org

DEVRİME ADANMIŞ BİR DAVA ADAMI

H. Canik

"Kürt sorunu, bir bütün olarak, bağımsızlık ve özgürlük sorunudur."

"Hiçbir şey, bağımsızlık ve özgürlük kadar değerli değildir."

"Yaşasın, Birleşik Bagımsız Demokratik Kürdistan..."

(Paris Kürt Enstitüsü tarafından 27 Şubat 1983'de düzenlenen 'Kürt Kültür Şenliği'nde yapılan konuşmadan...) Siyasal Yazılar C.3, Sf. 139

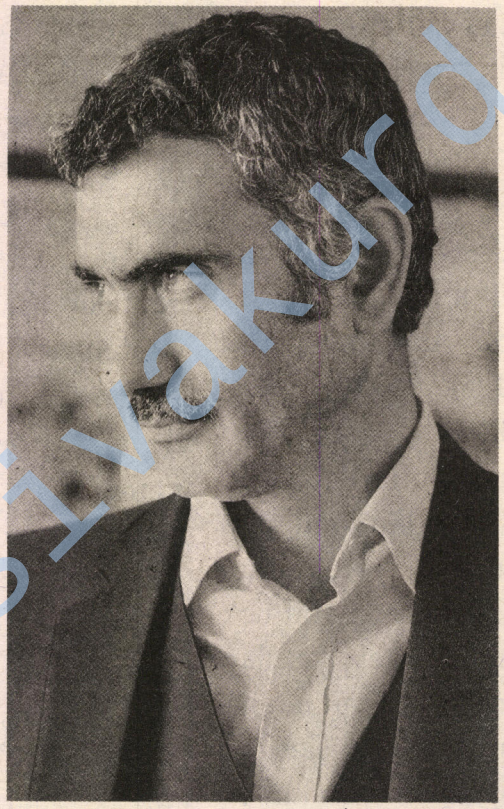

YILMAZ GÜNEY

Ezilen halkların gönlünde yer etmiş Yılmaz Güney, bundan 9 yıl önce aramızdan ayrıldı. Amansız hastalığı O'nu bizden zamansız ve erken ayırdı. Yaşamını bir bütün devrime, mücadeleye ve özgürlük savaşımına ayıran bu ölümsüz kahraman baştan sona kadar onurlu bir anı bırakarak ölümsüzleşti. Sağlığında egemenlerin sürekli korkusu oldu. O, faşizme ve sömürgeciliğe, emperyalizme karşı bulunduğu her alanda ezilenlerin sesi olmaya çalıştı. Direnmeyi, boyun eğmemeyi ve kazanma ruhunu geliştirmede gece gündüz uğraşı verdi. Ömrünün önemli bir kısmını zindanda geçirmesi, O'nun ideallerine sımsıkı bağlanmasında önemli bir etken oldu. En zor koşullar altında politik ve sanatsal faaliyetlerini geliştirmeye büyük bir özen gösterdi. Ve her zaman için haklı olarak ilgi odağı olabildi. Çok yönlü zengin kişiliği, özellikle de sanat alanındaki muazzam başarısı ve kazanmış olduğu kariyerini devrim ve sosyalizm için hasretmesi, O'nun ezilenlerin gözünde bir efsanevi kişilik haline gelmesini beraberinde getirdi. Ezilenlerin gözünde, O bunu hak etmişti. Çünkü kendi kuşağı içinde gerçektende bütün bu özellikleriyle öne çıkan yanlızca GÜNEY idi .

Devrime yürekten inanmış bir kişilik olarak Güney, dostlarına, devrimci güçlere büyük değer verdi. Ezilenlerin kurtuluşu için devrimci grup ve örgütlerin yakınlaşması, ilişkilerin dostluk esaslarına göre geliştirilmesini, eleştirilerin yapıcı ve kazandırıcı olmasına dikkat çekti.

Şüphesiz Güney'in muazzam olumlu

www.arsivakurd.org

özelliklerinin sürekli vurgulanması, bu dava adamının onurlu mirasının yaşatılması çok önemlidir. Gelecek kuşaklara bu mirasın taşınması gerekir. Bunun için biz devrimcilerin bu alanda üzerimize düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmemiz gerekiyor.

Güney'in devrimci yaşamına sahip çıkarken, yanlışlıklar ve hatalar yapma hakkımızın olmadığı bilinmelidir. Tam da bu noktada bizzat biz devrimcilerin çeşitli eksiklikleri ve yanlışlıkları olduğu gözönüne getirilmelidir. Elbette adı geçen yetmezliklerin nedenleri bulunmaktadır. Ne var ki bugüne dek yapılan yanlışlıkların artık bir sona ermesi gerektiğide açıktır. Hatalı tutumlardan kaçınabilmek ya da en azından bugüne dek yapılan yanlışlıklardan dersler çıkarılmak isteniyorsa, öyleyse önce Güney'in görüşlerinin objektif olarak ortaya konması gerekir, ve ikinci olarakta istismar malzemesi yapmamaktan geçer. Çünkü Güney'in kişiliği ideolojik-politik kimliğinde ifadesini bulmaktadır. Hiç kimse bu mirası işine geldiği gibi savunma hakkına sahip olmamalıdır. Ölümüne kadar belki de 'oportünisttir' kelimesinin ötesinde bir değer (!) vermeyenlerin bu gün birdenbire O'nu göklere çıkarır tavırlar içine girmeleri devrimcilik adına hiçte hoş olan şeyler değildir.

Türkiye ve Kürdistan'da Güney'in devrimci mirasına yaklaşımda istenilen pozisyonların yakalandığı iddia edilemez. Genel bir sahip çıkma tutumu olmasına rağmen, hakim olan onu özümleme değildir. Perspektif O'nun devrimci kişiliğini ve fikirlerini yaşatma olarak konmadıktan sonra, bugün yapıldığı gibi ancak çeşitli aralıklarla anma (!) biçiminde bir tavır geliştirilir. Ama unutulmasınki, bu tavır Güney'e yaraşır nitelikte değildir.

Ülkemiz Devrimci-Yurtsever hareketi Güney'in Kürdistan devrimine bakış açısını kitleler içerisinde, aydınlar ve ilerici çevreler arasında yeterince propaganda edememe kusurunu taşımaktadir. O'nu Ülkemizin devriminin bir parçası, bir değeri olarak istenilen anlamda sahiplenemediğimiz acı bir gerçektir. Yaşamının son yıllarında özellikle Kürdistan devrimine duyduğu yakın ilgi halkımıza aktarılamamıştır. Yanısıra Türkiye Devrimci hareketinin ezici bir çoğunluğunun genelde istismar düzeyinde tezahür eden olumsuzluklarına karşıda mücadele edilmemiş, seyirci kalınmıştır.

Yazının başında aktardığımız gibi, Güney; Kürdistan'ın bağımsızlığı ve Birleşik Bağımsız Demokratik Kürdistan hedefini ortaya koyarken doğru bir anlayışla, ML bir perspektif ile sorunu görebilmiştir. Gerçek kurtuluşu bu doğrultuda ortaya koymak, O'nun Kürdistan proleter devrimcilerine olan yakınlığınıda beraberinde getirmiştir. Ülkemiz ML'leri bu berrak tesbit ve hedef uğruna mücadele eden, halkların kardeşliği ve özgür ve eşit koşullarda halkların birlikte yaşamasının mücadelesini yürüten bu ölümsüz devrimcinin anısına her zaman bağlı kalacaklardır. ■

www.arsivakurd.org

Sanat, Cinsellik ve Gül Söylem

Hanifi SÜMER

-Hanifi Sümer: Bir insanın kendisini tanımlamasının oldukça güç olduğunu biliyorum. Ancak, yine de bunu sana sormadan edemeyeceğim. Kendin için ne söyleyebilirsin? Cezaevine bir kavganın örgütlü insanı olarak girdin.Ve bugünde içerdeki olanakların oranında kavgayı ve örgütlü yapını bir biçimde sürdürüyorsun. Daha önce çeşitli sanat-edebiyat dergi ve antolojilerinde şiirlerin yer aldı. Ve 1990 yılında "Newroz Çiçekleri" , bu yıl "Gül Söylem" adlı şiir kitapların yayınlandı. Şiirle uğraşın dışında öykü, teorik inceleme ve araştırma yazıları (Makaleler) de yazıyorsun. Birde bu yıl Uluslararası PEN Yazarlar Birliği'nin onur üyeliğine seçildin. Kısaca Ali Biçer kimdir?

Ali Biçer: Belirttiğin gibi buna yanıt vermek biraz zor. Kanımca yanıtı bir bireyin yaşamından çok bir kuşağın, bir ülke gençliğinin yazgısında saklıdır, Bizler onbeş-onsekiz yaşlarında sosyalizm ve Kürdistan'ın bağımsızlığı uğruna mücadeleye altılmış beş, altı yıllık bir çabadan sonra ondört- onbeş yıldır halen tutsak olan bir Kürt devrimciler kuşağıyız. Aynı kuşaktan Türkiye sol'undan olanlar bizden biraz daha şanslı çıksalar da onlarda aşağı yukarı aynı acıları paylaştılar. Kimileri buna '78 kuşağı" diyor. Cezaevindeki ilk yedi, sekiz yılımız tamamıyla baskılara işkencelere karşı mücadeleyle geçti, Abartmasız herbirimizin açlık greviyle geçen günlerimizin toplamı bir yılı geçiyor. Yani cezaevinde bir yılımız hep açlıkla geçmiş. Ki bu birgün aç bir gün tok şeklinde değil, açlık grevlerinin çoğunluğu otuzlu, kırklı günleri aşmıştır. Ölüm oruçlarında, açlık grevlerinde ölenlerimiz, sakat kalanlarımız oldu. Diyarbakır cezaevi vahşetinde ve Metris cezaevi baskılarında, Eskişehir sürgününde yitirilen: Mazlumları, Hayrileri, Kemal Pirleri ve Fatihleri, Haydar Başbağları ve H. Hüsnü Eroğluları, Mehmet Yalçınkayalarının bu kavgadaki yerlerini sözcüklerle ifade etmek olanaksızdır. Keza ölüm orucunda sakat kalan Aysel Zehir ve Celal Miran'ın da adlarını anmak istiyorum. Bugün cezaevleri bir nepze yaşanılır hale gelmişse önerilen bu bedeller sayesinde olmuştur.

Devrimci kişilik, yaratıcı ve dönüştürücüdür. Diyalektik ve tarihi .metaralizmi özümleyen her devrimci araştırmadan, incelemeden, yeni bulgulara ulaşmadan, kısacası yaratmadan duramaz. Elbetteki bu durumda kişi önce kendini dönüştürüp yaratacaktır. 12 Eylül öncesi devrimci kişiliğimizde daha çok romantik, coşku ve gözü karalık çizgileri ağır basıyordu. Bu genellemeye katılmayanlar olabilir. En azından benim için durum buydu. Bugün ise gerek içerdeki gerekse de dışardaki mücadele içindeki olgun, bilimsel devrimci kararlılık daha ağır basıyor. Yani devrimci kişilik süreç içerisinde derinlik kazandı. Tabi bu derinlik kimi kopmalara, pasivizme ve kişinin kavram -bilgi kargaşası içinde boğulup dağılmalara - yol açtığı durumlar oluyor. Hani Mao'nun 12 kitaptan fazla okumama espirisi var ya, işte içerde insanlar okuma araştırma olanağını bulunca, daha doğrusu kafasında koşullanmış olan kalıpları kırınca her şeyi yeni baştan sorgular olurlar. Kimileri bu sorgulamalardan çelikleşip halkına, davasına daha yararlı olmaya çalışırken, kimileride hiç bir örgütsel yapıyı, ülkeyi beğenmez olurlar. Ya daha içerde iken ya da çıktıktan sonra siyasi geleneklerinden koptular. Yerine yeni bir şey de koyamadıkları için birer " Demokrat "olarak düzen sınırları içinde aş, iş, eş derdine düştüler, Tabi burada suçlu" çok öğrenme" değil. Bu işin kılıfı. Asıl neden ise içerdeki baskıların, işkencelerin ve çeşitli sorunların yarattığı yılgınlık, korku ve kişilik tükenişidir. Konuyu biraz daha daraltıp direkt kendi üstüme getirecek olursam. Gerek dışarıda gerekse de tutsak düşdükten sonra yanılgı ve yenilgilerim çok olmuştur. Ama halkımızın ulusal kurtuluş mücadelesine, sosyalizme olan umudumu ve inancımı yitirmediğim için hep daha iyi bir insan ve daha iyi bir devrimci olmaya çalıştım. Gelinen noktada ne yazık ki tatminkar değilim. Hiç bir zaman istediğim

düzeyde bir çizgiye ulaşamadım; sahip olduğum enerjimi, yetimi, birikimimi ve direncimi yeterince kullanamadım, gevşeklik, tembellik ettim. Oblomovluk bir çok devrimci arkadaş gibi benimde kanıma işlemiş durumda, nede olsa Doğu-İslam gelenekleriyle büyümüş insanlarız. Devrimci de olsak planlı programlı çalışmaya pek sıcak bakmıyoruz, daha doğrusu plana programa uyum sağlamada zorlanıyoruz. Bunu olumsuzluğumuza gerekçe anlamında söylemiyorum. Ne yazıkki gerçekliğimiz bu. Şunu da unutmamak gerekir ki son üç-dört yıldır içeride biraz araştırmaya incelemeye ve yaratmaya olanak bulduk. Zamanımızın önemli bölümü cezaevi sorunlarıyla uğraşmakla geçti. Nasıl yaşayacağımız, zamanımızı nasıl kullanacağımız hep dışarıdan dayatıldı. Cezaevlerindeki baskı ve şiddetin amaçlarından biri özgüvenimizi yitirmek ise diğeri de düşünme ve gelişmemizi durdurmaktır. Doğal olarak düşünmeyen kendisini geliştirmeyen insan süreç içinde zayıflayıp, tükenip yenilecektir. Devletin bu politikasının (şiddet ve baskısı) tamamıyla başarısızlığa uğradığı söylenemez. Cezaevleri bugün de gülük gülistanlık değil. İçerdeki mücadele bir biçimiyle devam ediyor. Herşeye karşın bir yandan insanca yaşama koşullarımızı oluşturup korumaya çalışırken, diğer yandan da entellektüel düzeyimizi yükseltip, üretken olmaya, dışardaki mücadeleyle örtüşmeye çalışıyoruz.

Benim şiir uğraşıyla olan serüvenim içerde başlamış değil. Ta çocukluk yıllarıma kadar gider. İçerde diğer çalışma faaliyetleri kısıtlı olduğu için (ilk başlarda) şiir uğraşım öne çıktı. Tabi bu sadece şiirle sınırlı değil. Hemen hemen edebiyatın bütün dallarıyla ilgiliyim. Edebi üretkenlik zor bir uğraş olmasına karşın bana zevk verdiği bir gerçek. Ne yazık ki asıl zor olansa ürünlerimi gün ışığına çıkartmaktır. Bu konuda destek bulmak çok zor. Gerek 'Newroz Çiçekleri', gerekse de 'Gul Söylem' kendi özel çabalarım ve ailemin özverileri sayesinde yayınlanıp kitlelere ulaşmıştır. Siyasi hareketler olsun devrimci çevreler olsun sanatında mücadelenin bir parçası olduğu önemini yeterince kavramıyorlar.

H. Sümer: Bir devrimci olarak şiir yazmayı, daha geniş anlamıyla sanatı bir meslek olarak görüyormusun? Buna bağlı olarak Edebiyat ve sanat bir araçmı yoksa bir amaç mı? Bu konudaki düşüncelerin nedir?

A. Biçer: Marx ve Engels Alman ideolojisi'nde **" Sanatçının, işbölümünden ileri gelen yerel ve ulusal darlığa boyun eğmesi, bireyin yalnız belirli bir sanata boyun eğerek yalnız bir ressam, bir heykeltıraş, vb. olması sanatının adı bile mesleki gelişmesini darlığını ve sanatcının müne bağımlılığını dile getiriyor-toplumun sosyalist örgütünde ressam yoktur; başka işlerin yanı sıra resim de yapan insanlar vardır."** der. Görüldüğü gibi Marx ve Engels (sosyalist toplumda sanatı başlı başına bütün zamanın verildiği) bir uğraş alanı olarak görmeyi doğru bulmuyor. Yalnız kapitalist toplumda alternatif devrimci sanatı amatör ruh ile başka bir deyimle günlük çalışma dışında kalan zamanla üretmek, o mevzide üstünlüğü ele geçirmek için ne yazık ki yeterli olmuyor. Bu tıpkı sekiz saat fabrikada çalışıp akşamdan akşama bir-iki saatlik boks antremanı yapabilen işçi ile, bütün gününü antreman yaparak kendini geliştirip yoğunlaştıran bir boksör aynı ringte karşılaşma yapmaya benzer. Eğer gerçekten alternatif sanatı devrimci mücadelede bir mevzi olarak görüyorsak sanatçı da profesyonel olmak zorundadır.

Sanatın; amaç mı, yoksa araç mı, olduğu konusuna gelince, bu çok tartışıldığı hade, halen tam olarak anlaşılmış bir konu değil. Örnegin '70' li yıllarda devrimci sanatçılarımız sanatın devrim için bir araç olduğuna dair hemen hemen hepsi hemfikirdiler. O yıllarda bu düşüncenin tipik temsilcilerinden biri de Yılmaz Güney'di. Yılmaz Güney, Brecht tiyatrosunu kendisine kaynak alarak sinemanın devrim için, sosyalizm için bir araç olması gerektiğini ileri sürdü. Ama bu Yılmaz Güney sinemasının tamamıyla slogancı, propagandist bir sinema olduğu anlamına gelmemeli. Bir -iki filmin senaryosu dışında Y. Güney'in bu hataya düşmediği rahatlıkla ileriye sürülebilinir.

Her hangi bir şeyi, bir çırpıda araç ya da amaç diye nitelemek oldukça zordur. Çünkü dönem ve yer aldığı posizyon itibarıyla amaç ve araç yer değiştirebiliyor. Örneğin, devrim, bir araç mı yoksa amaç mıdır? Şimdi kalkıp da, "Devrim bir araçtır. Çünkü, amaç sosyalizmdir ya da daha açıkcası amaç insandır; insanın maddi ve manevi değerlerinin adil bir yöntemle paylaşılması, yaratılması ve özgürlüğün bir yaşam biçimine dönüştürülmesidir." dersek pek de yanlış olmaz. Oysa devrim de kendi içinde bir amaçtır. Hem de büyük bir amaçtır. Ve

o amaca ulaşmak için yüzbinlerce insanı feda edebiliyoruz. Bir anlamda insanı devrim için harcıyoruz, bir araç haline getiriyoruz...

Aynı şey sanat içinde geçerlidir. Marx bu konudaki şu belirlemesi oldukça aydınlatıcıdır. **"Yazar, doğal olarak yaşamak ve yazmak için kendine bir geçim sağlamalıdır, ama bir geçim sağlamak için yaşayıp yazmamalıdır.**

Yazar işini hiç bir zaman bir araç olarak görmez. Eserleri kendi içinde amaçtırlar."

Hiç bir sanat yapıtı içinde bulunduğu çağın sorunlarının dışına çıkamaz. O çağın çelişkileriyle oluşur. Ve tarafsız da değildir. Ama bir sanat yapıtı taraf olsun diye yaratılırsa o sanat yapıtının sanattan çok zanaata benzeyeceği açıktır.

Şiiri ele alırsak, şiir bir kazma kürek değil ne devrim için mevzi ne de düşman için mezar kazmaya yarar. Şiirin tarihi elin hünerleşmesi, konuşmanın gelişmesiyle başlar. Yani daha toplumsal devrimler olmadan öncede şiir vardı. Gelecekte sınıflar ortadan kalktığında bildiğimiz anlamda devrimlere de artık gerek duyulmayacaktır, ama şiir yine var olaçaktır. Şiir üst düzeyde toplumsal bir duyarlılık ürünü olduğu için devrimler olduğu sürece kalbinin her zaman devrimlerin içinde atacağı da tartışılmazdır. Şiir de en az devrim kadar asil ruhlu olduğu için asla devrime uşaklık etmez. Çünkü ona yakışan yoldaşlıktır. Şiir, daha geniş anlamda sanat ve edebiyat, tarihin her döneminde devrimlere yoldaşlık etmiştir. Ona çok şey verdikleri gibi ondan çok şey de almışlardır. Tabi her şeyde olduğu gibi sanat ve edebiyatı da bir bütün olarak değerlendirmeye almak olanaklı değildir. Sınıflar üstü olmadığı için oda kendi içinde farklı çelişkileri taşır, farklı yeryerde mevzilenir. Burada sözünü ettiğimiz ileri sanat ve edebiyattır. Yani insalsal ve evrensel olanıdır.

H. Sümer :Peki sanat nedir? Kendine özgü bir anlayışın var mı?

A. Biçer: Kendime özgü bir sanat anlayışım ve felsefem yok. Marksist sanat anlayışı ve felsefesi benim de sanat anlayışım ve felsefemdir. Özgünlüğüm bu felsefeyi kavrayış ve yorumlayışımda ortaya çıkabilir. Sanatın ne olduğu konusu ise, o kadar geniş ki yanıtı ciltleri doldurur. Buda beni ve söyleşimizin boyutlarını aşıyor. Kısaca belirtecek olursak, İ.G. Vigotski **"sanat psikolojisi"** adlı yapıtında **"sanat" der "toplumun kullandığı bir silahtır; öyleki sanatın yardımıyla, toplum, bizim en gizli kalmış, en kişisel yanlarımız ile toplumsal yaşam alanı arasında bir ilişki kurmuş olur. Sanat, bizim geleceğe karşı tavrımızı, ileriye ilişkin amaçlarımızın örgütlenişidir."**

Kanımca toplumsal faaliyetler içinde, çok yönlü ilişkilik açısından, toplumsal devrimlerden sonra ilk sıraları sanat alır. Sanat insanları fiili yaşamının devamını, genişlemesinin, derinleşmesinin yani **"kapalı bütünlüğü içinde yaşamı yaratmayı içerir"** . Sanat insanların karşılıklı olarak birbirleriyle düşünce, sevgi, coşku ,arzu ve acılarının alış- verişi için özgün bir damar görevini üstlenir; tek tek bireylerin deneyimlerini toplumsal bir manevi değere dönüştürür, toplumun ileriye doğru gelişmesine omuz verir. Sanat bilgilendirici ve aydınlatıcıdır; her hengi bir edebi yapıtı zevkle heyecanla okurken ayrımına varmadan bilgilenir, aydınlanırız. Örneğin, Yaşar Kemal'in İnce Mehmed'i hangi yaşta olursa olsun zevk ve heyecan dolu bir serüven içinde okumak olanaklıdır. Ve okurken aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarındaki politik ve ekonomik(toprak sorunu ile ilgili) değişimine dair de bilgileniriz. Keza Ahmedê Xani'nin Mem Û Zin'i de büyük bir bilgi deposudur. Görünürde bir aşk serüvenidir. Ama 17 yy. Kürdistan'ın sosyal ve ekonomik örgütlenmesine, Kürt gelenek ve göreneklerine, dair çarpıcı bilgileri okuyucuya sunar. Bununla da kalmaz okuyan her Kürt gencinin damarlarında bağımsızlık ve özgürlük ateşini körükler. Engels'in Balzac'la ilgili olarak, **"Kendisince örnek bir toplum olan bu düzenin son kalıntılarının, paralı, bayağı, sonradan görmelerin ilerlemesi karşısında nasıl yavaş yavaş yıkıldığı ya da o sonradan görmelerce nasıl yozlaştırıldığını gösterir. Kocasını aldatması kendisini göstermekten başka bir şey olmayan ve zaten evlendiriliş tarzına çok iyi uyan grande dame'in para pul karşılığında koca edinen burjuvaziye nasıl yenildiğini anlatır. Ve bu görünüşün çevresine Fransız toplumunun bütün bir tarihini yerleştirir; iktisadi arıntılar bakımından bile (sözgelişi Fransız Devriminden sonra gerçek ve özel mülkiyetin yeniden dağılışı) ondan, zamanın profesyınel tarihçi, iktisatçı ve istastistikçilerinin tümünden öğrediğimden daha fazla öğnediğimi belirtmek isterim."**

Sanatın eğitsel ve aydınlatıcı yönlerin-

den yola çıkarak, sanatta hep mantıksal ve maddesel veriler beklemek doğru değildir. Sanat daha çok insanların pratik yaşam içinde duyumsayıp yaşamadığı olguları estetize edilmiş bir biçimde algılamamızı sağlar. Sanat insanlara güzellik getirerek insan yaşamını yüceltip, estetiksel bir haz kaynağı yaratır. İnsanların yaratıcı olmasında, gelişmesinde rol oynar. Hayranlık, sevgi ve sevinç verir.

H. Sümer: Sanat ve edebiyat ile devrimci mücadelenin birbiriyle olan bağlantısı nedir?

A. Biçer: Marx'ın bu konudaki belirlemesi **"Sanatın en yüksek gelişmesinin belirli riyle ne genel toplumsal gelişmesinin, ne de toplum örgütünün maddi temeliyle iskelet yapısının doğrudan doğruya bir bağlantısı yoktur."** şeklindedir. Bu genel olarak doğru olmakla beraber sanat ve edebiyatı toplumun sosyal ve ekonomik yapısının çok dışında bir şeymiş gibi de algılamamak gerekir. Nasıl ki Yunan sanatının önkoşulu Yunan Mitolojisi olmuşsa, toplumun ruh ve ekonomik yapısında süzülen olgular bu sanatın gerecine dönüşmüşse, 15 yy.'ın ikinci yarısında kralların burjuvaların yardımıyla, şehirlerde feodal soyluların güçlerini kırmasıyla da rönesans sürecini başlatmıştır. Keza Fransız Devriminin özelinde Fransa genelinde ise Avrupa'da sanat ve edebiyat üzerine güçlü bir etki yaratmıştır. Güçlü bir devrim geleneği olan Rusya'da 1905 Devrimi öncesinde ilerici-devrimci sanat ve edebiyat hakim olmasına karşın devrimin yenilgiye uğramasından sonra sanatçılar ve aydınlar arasında gerici akımlar türemiştir. Oysa daha bu dönemde Tolstoy, Dostoyevski, Çehov'un canlı etkisi söz konusudur. Ve Gorki gibi bir dev, bütün görkemi ile edebiyt arenasındadır. Buna karşın gerici akımlar edebiyatta oldukça etkili olmuş ve başarı kazanmışlardır, çünkü devrimin yenilgisi ve ilerici güçlerin zayıflaması sanat ve edebiyatı gerici bir zemine çekebilmiş ve besleyebilmiştir. Nasıl ki **"Babalar" ve Oğulları"** 1860'ların nihilizm akımına sembol olmuşsa, bu dönemde de **Artsibasev**'in 1907 yılında yayınlanan "**Senin**" adlı yapıtı o dönemin yılgınlık akımının sembolü olmuştur. 1917 Ekim Devriminin zaferi ise sadece Sovyet sınırları içinde değil, dünya çapında yeni sanat ve edebiyat devleri doğurmuştur. Tekrar umut, özgürlük ve daha güzel bir dünya için mücadele, yani evrensel devrimci değerler öne çıkmıştır. Bu konu ile ilgili daha yakın bir tarihe '70' li yıllara bir göz atalım. O yıllarda Türkiye'de ve kısmen Kuzey -Kürdistan'da sanat ve edebiyat daha çok devrimci değerleri yüceltici ve güçlendirici bir işlev görüyordu. Ne zamanki 12 Eylül Faşist cunta, Türkiye ve Kürdistan'daki sol örgütlenmelerin mücadelesini yenilgiye uğratınca, tıpkı 1905 Rus devriminde olduğu gibi sanat ve edebiyatta bir gerileme ve yozlaşma başladı. Artsibasev'in "senin" kitabı nasılki **"Siyasi sorunlarla, bilimsel konularla uğraşanlarla alay edilmekte; hayatın ilkelere ve planlara göre yaşanması yerine, duygu ve tutkulara göre hayvanca yaşanılması gerektiği savunulmakta; akıl sadece kural, gelenek ve ahlak ilkelerinden insanı kurtarmak için şeytansı işler için kullanılmalıdır denilmekte; kardeşler ve ana-oğul gibi cinsel ilişkileri yasaklanan kişilere aşk yaptırılmakta, erkek ve kadın çıplaklığı ile dolu anlatımlara yer verilmekte..."** (Brtram O. Valfe, Devrimi Yapan Üç Adam) olmuşsa **Mehmet Altan, Latife** Tekin vb kişiler aynı şeyi 12 Eylül sonrasında yapmaya çalıştılar; devrimci değerlerle alay ettiler; devrimcileri kandırılmış zavallı çocuklar yerine koydular. Devrim için özveriyi saflıkla eleştirdiler. İnsanların psikolojik sorunlarından dolayı örgüt limanlarına sığındığını ileriye sürerek devrimci tavırların altına Froyd'cu tanımlar yerleştirdiler. Faşist askeri cuntanın baskı ve şiddetle yaptıklarını bunlar sanat ve edebiyat cephesinde estetiksel olarak tamamlamaya çalıştılar. Türk medyası bunları **'altın çocuklar'** olarak pohpohladı, destekledi.

Bugün kısmende olsa toparlanma içine giren Türkiye sol hareketleri mücadelesinin yanısıra yükselen KUK savaşının sarsıcı ve yaratıcı etkisi sanat ve edebiyata ileriye dönük olumlu bir süreci başlatmış bulunuyor. KUK savaşı, politik mevzilerin yanısıra, sanat ve edebiyat üretkenliğini, tarihin araştırmacılığını ve bir bütün olarak kültürel değerleri zenginleştiriyor ve evrensel bir ruh kazandırtıyor. Kimilerinin bu duruma "Kürt Rönesansı" demeleri boşuna değil.

Kısacası sanat ve edebiyat yaratıcılığı toplumun sosyal ve ekonomik durumuyla bire bir ifade edilmezse de yukarıda verdiğimiz örneklerden de anlaşılacağı gibi toplumun ve toplumsal değişmlerin (devrimlerin) üstünde ya da dışında bir faaliyette değildir. Sanat ve edebiyat toplu-

mun içinden çıktığına göre diğer toplumsal faaliyetleri de hem etkileme hem de onlardan etkilenme gücüne ve esnekliğine sahiptir. Sanat ve edebiyatı besleyen ana kaynak devrimdir. Bütün büyük sanatçı ve edebiyatçıların yaratıcılığı altında bu gerçeklik yatar. Ahmedê Xani, Cervantes, Balzac, Alexander Puşkin, Picasso, Gogol, Çharles-Diçkens, Tolstoy, Gorki, Mayakovsky, Aragon, Neruda vb. bütün bu büyük dehaların sanatsal yaratıcılıklarının derinliklerinde toplumsal devrimlerin izdüşümleriyle buluşmak kaçınılmazdır.

H. Sümer : Sanat ve edebiyat Ulusal kurtuluş ve demokratik halk devrim de neyi ifade eder, nasıl kullanılmalı?

A. Biçer : Bu soruya bir çırpıda şu yanıt verilebilinir: Sanat ve edebiyat gerçekci, eleştirel, çözümleyici ve dönüştürücü olmalıdır. Güzel bir gelecek için özgürlük mücadelesine omuz vermeli; hakımızın başkaldırısını; direnişini içermeli ve işlemelidir. Ama bütün bu sözler hoş bir dilek söyleminin dışında somut bir şey ifade etmez. Çünkü asıl sorun sanat ve edebiyatı nasıl kullanmak değil nasıl üretmektir. Bugün özellikle militan devrimci çevreler sanatçı ve edebiyatçıda direkt politik mesajlı ürünler bekliyorlar. Örneğin bir şiirin içinde açıktan açığa gerilla, serhildan, katliam, sansür-sürgün, işkence vb. olmayınca o şiiri devrimci bir şiir saymıyorlar. Sanatçı ve edebiyatçı eğer politik mesajını direkt verecekse onun sanatçılığına ve edebiyatçılığına ne gerek var. O zaman otursun şiir değilde politik makale yazsın. Bunu derken sanat ve edebiyatta bilinmezciliği, (gizemselciliği) ve tümüyle soyutlamacılığı savunduğum anlamı çıkarılmasın. O tür sanat ürünlerine de karşıyım. Çünkü o tür sanat sonuçta işçi sınıfından, halktan kopukluğu getirir. Bu belirttiğim her iki örneğin de mücadelemizde bir işlev göreceği kanısında değilim. Doğru olan, politik duyarlılıkla sanatsal duyarlılığın estetize olmuş diyalektik bütünlüğü, yaratıcılığıdır.

Rusya'da Dekabrist başkaldırısının yenilgisinden sonra sorgusu yapılan genç devrimcilerin çoğu Rileyev ve Puşkin'in şiirlerini okuyarak Çarlığı devirmeyi benimsediklerini açıklamışlardır. Oysa Rileyev ile Puşkin şiirinin dip suları aynı olsa da anlatım ve vurgu teknikleri birbirinden oldukça farklı iki şairdir. Rileyev şiirlerinde açık yer verip Çarlığın devrilmesi gerektiğini vurguluyordu. Yazdıklarına uyumlu olarak Dekabrist ayaklanmasına da katıldı. Ve bu ayaklanma sırasında yakalanıp idam edildi. Puşkin ise şiirlerinde Çarlığın devrilmesi gerektiğini hiç bir zaman açıkca belirtmedi **"Rileyev'in öfkeli, namuslu, yiğit ama çok kez sığ şiirlerinin yanı sıra ve onlardan çok daha fazla, Puşkin'in yepyeni bir yalınlık, yepyeni bir zekayla ışıldayan şiirleri yayılıyordu gençlik çevrelerinde, kışlalarda yani o dönem Rusyasının Devrim ocaklarında / .../ Çarlığı devirmek isteyen özgürlükçü gençlik, konuları ne olursa olsun özlediği bir yalınlık, duruluk, aydınlık, zeka ve espri gücü bulyordu Puşkin'in yapıtlarında. Bölece bu yapıtlar dolaylı olarak Çarlık düzenini devirmek duygularını körüklüyor, besliyor, hatta yaratıyordu bu duyguları...** (yaşayan Bir Şiir/A. Behramoğlu)

Rileyev türü sanat anlayışı 1917 Ekim Devrimi ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında Doğu Avrupa'da Çin ve Vietnam'da demokratik Halk Devrimlerinin zafere ulaşmasından sonra devrimci sanatta egemenliği ele geçirdi. Sovyet, Bulgar, Arnavutluk, Çin ve Vietnam devrimi ve mücadelesiyle ilgili roman ve şiirler insanları mücadeleye çekmesi açısından oldukça işlevsel olmuştur. O roman ve şiirleri okuyan gençlerde yiğitlik, kahramanlık, iyimserlik, özveri duyguları beslenip güçleniyordu. Hemen yarın devrim olacakmış gibi havalara giriyordu kişiler. Çünkü bu sanat yapıtları düşmanı alabildiğine zayıf ve küçük gösteriyordu, bunun karşısında sosyalist örgütlenme ve devrimciler ise alabildiğine abartıyordu. "Bir Türk dünyaya bedeldir" hikayesi gibi bu yapıtlarda da "bir sosyalist bütün kapitalistlere bedel"miş gibi gösteriliyordu; kusursuz tiplemeler çiziliyordu. Bu yapıtların yeterince diyalektik ve bilimsel olduğu kanısında değilim. Sosyalist sistemin çöküşü sorgulanırken, sosyalist sanat ve edebiyat da mutlaka yeniden sorgulanmalıdır. Dönemin sosyalist sanatı ve edebiyatının bu yıkılışta sorumluluğu sandığımızdan da büyüktür. Eğer Rileyev türü sanat anlayışı yerine, Puşkin türü sanat öncü alınmış olunsaydı kuşkusuz sosyalist mücadele daha kazançlı çıkardı.

12 Eylül öncesi yani '70'li yallarda özellikle müzikte çok belirgin bir olay yaşadık. Türkülerinde devrimi kavgayı , sosyalizmi, sömürgeciliği, faşizmi hatta sosyal-faşizmi bas bas bağıran ozanlarımız vardı. Bunların çoğu da popülerdi. Ve o günün koşullarında o tür türkülerin faydalı olduğu da doğru ama bugün bakıyoruz ne o türküler var nede

o ozanlar. Halkın benliğinde süreç içinde silinip gittiler. Oysa mücadele devam ediyor hem de daha ileri boyutlarda. Bu türküleri ve ozanları unutturan politik yapıları değildir. Çünkü yüzyıllar öncesinden türkü söyleyen bir Pir Sultan Abdal ya da Kürdistan'da sömürgeci katliamlara karşı direnişleri destanlaştıran Dengbejlerin türküleri de politik idi.. Ama bu türküler hala büyük bir zevkle dinlenebiliyor. Ustelik bu türküler günümüzde de politik içeriklerini koruyorlar.

Yanlış olan türkünün, şiirin ya da her hangi sanat ve edebiyat yapıtının politik içerikli olması değildir. Doğrusunu söylemek gerekirse bilinçli ya da bilinçsiz her türlü sanat yapıtı politik bir içerik taşır. Bu önlenemez diyalektik bir yasadır. İstersek aşkı, istersek bireyin günü birlik küçükburjuva bunalımlarını anlatalım sonuçta insanı ve insanla ilgili olanı anlatmış olacağız. İnsana dair olan daima bir yanı ile politiktir.

Burjuvazi, günümüzde kendi sınıfsal konumunu koruma doğrultusunda medyaya malzeme olabilecek her şeye politik bir mesaj yüklemekten geri kalmıyor. Örneğin, bir kaç yüzyıl sonraki toplumları tasarlayan ya da başka gezegenlerdeki olası yaşamları anlatan bilim-kurgu filimlerinde bile yoğun bir poltik mesaj vardır. Hemen hemen bu filimlerin hepsinde kral, patron; fakir-zengin çelişkisi işlenilir, Burada amaç kitlelerin beyninde "kapitalist toplum düzeni yıkılmaz ve yerine başka hiç bir toplumsal sistemin ikame edilmez" oluşunu pekiştirmek ve kazımaktır. Çocuklara yönelik olan çizgi filimlerde bu durum daha belirgindir. Ağaç yaşken eğilir örneği çocukların beyinsel gelişimi kapitalist sistemin çıkarlarına uygun bir şekilde biçimlendirilmektedir. Bir yandan tüketici olmanın ne büyük bir mutluluk olduğu gösterilirken diğer yandan sömürü ve baskı düzeninin evrensel oluşu, yıkılmazlığı, ölümsüzlüğü o körpe beyinlerin bilinç altına yerleştirilir. Arkaik toplumlarda tanrı sömürünün bir aracı olarak kullanılırdı. Kapitalist toplum ise kendisini tanrılaştırdı.

Durum böylesine korkunç boyutlara varmışken, devrimci sanatçının devrimin ve sosyalist düzenin değerleriyle yapıtını yoğurup yaratmaması düşünülemez. Zaten sömürüyü, baskıyı, işkenceyi, emperyalist savaşları ve adaletsizliği mahkum edip; mücadeleci, bilinçli, yaratıcı, dönüştürücü, bireysel olanla toplumsal olanın diyalektiğini ilke edinen yeni insanı ve özgür; herkesin yeteneğine, herkesin gereksinimine göre yaşama olanağı sağlayan sosyalist-komünist düzenin gerekliliğini savunmayan, yüceltmeyen bir sanatçı ilerici ve devrimci olamaz. Niyeti ne olursa olsun bu kokuşmuş " Yeni Dünya Düzeni " denilen emperyalist sisteme ve feodal köleci değer artıklarına hizmet etmekten kendini kurtaramaz.

Bugün Kürt sanat ve edebiyatı, Kürt halkının içinde bulunduğu parçalanmışlık ve sömürgeci vahşet ve yürütülen ulusal kurtuluş savaşının dışında olamaz; bunları işlemek zorundadır. Kürt sanat ve edebiyatı güzelliğin yasalarına uygun bir şekilde halkın safında mevzilenmelidir. Yalnız bir gerillanın savaşımıyla bir sanatçının savaşımını, bir gerillanın kullandığı araçla sanatçının kullandığı araçı ve politikacının kullandığı dil ile sanatçının kullandığı dili birbiriyle karıştırmamak gerekir. Amaç aynı olsa da kullanılan araçlar ve işlenilen konular farklı olacaktır. Diyalektikteki farklı çelişkiler farklı yöntemlerle çözülür kuralı, farklı cepheler farklı yöntem ve araçlarla savaşı yürütür içinde geçerlidir. Sanat ve edebiyatımız ulusal olduğu kadar evrensel olmak zorundadır. Halepçe'de kimyasal bombardımanda ölen küçük Kürt kızının dudakları ucunda yarım kalan gülümseyiş ile Hiroşima'da atom bombasıyla kavrulan annenin gözlerinde dehşete düşmüş parıltı zerresiyle örtüştürmesini bilmelidir. Sadece coşku, umut, cesaret verici olması yeterli değildir aynı zamanda düşündürücü, dönüştürücü ve yaratıcı da olmalıdır.

Engels, **" Yazarın görüşleri ne kadar gizli kalırsa eser için o kadar iyi olur "** der. Kanımca bu önerme tüm sanat ve edebiyat dalları için geçerlidir. Bu sanatçının politize olmaması anlamına gelemeyeceği gibi dünya görüşü doğrultusunda yapıtını yaratmama anlamına da gelemez. Burada çıkarmamız gereken sonuç, yazar havucu havuç olarak, kabağı kabak olarak tüketime sunmaz. Onun yapacağı, bu malzemelerle nefis yemekler ortaya çıkartmaktır. Müşteri yemeğini yerken havuç ya da kabak yediğini düşünmemeli. **Asım Bezirci**'nin o güzel deyimiyle yazarın, sanatçının politik görüşü yapıtın içinde elmanın içinde var olan şeker gibi olmalıdır. İşte sanat ve edebiyat yapıtları ancak böyle olursa bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesi için uzun soluklu bir işleve kavuşabilir.

H. Sümer: Sosyalist bir yazar genelde

enternasyonalistti; kendini dar ulusal kılıflarla sınırlamaz. Ancak her yazar önce kendi coğrafyasından beslenir, ona aktarır, oranın halkıyla iletişim kurar. Ve bu anlamda ulusaldır. Ulusal iletişim değince özellikle karşımıza dil çıkıyor. Kendini bir Kürt soslalisti olarak tanımlıyorsun, fakat şiirlerinde ve diğer yazılarında kullandığın dil Türkçe. Kendi halkının dilini yapıtlarında (ürünlerinde) kullanmayan biri o halkın edebiyatçısı ya da o yapıtlar o halkın sanatsal değerleri olur mu?

A. Biçer: Bu konuyla ilgili kapsamlı bir tez çalışması içinde olduğum için, burada kısaca değinmekle yetineceğim. Birincisi, bazı aydınlarımız bu konu sadece bize özgü ve ilk kez bizim bazımızda sorun olmuş gibi ele alıyorlar. Oysa şöyle bir etrafımıza baktığımızda bir çok ülkenin bu sorunu yaşamış olduğunu görürüz. Ve halen bu sorunu yaşayan düzinelerce ülke ve ulus var. Bakın bir İngilizler, Ruslar uzun bir dönem Fransızca'nın etkisinde kalmışlardır. Ve yazı dili olarak Fransızca'yı kullanmışlardır. Ve Fransızca'nın etkisinden kurtulmaları hiç de kolay olmamıştır. Ayrıca Latince uzun süre Avrupa'da etkinliğini sürdürürerek ulusal dillerin gelişimini güçleştirmişlerdir. Rönesans dönemi bile Avrapa ulusal dillerin yerleşmesi için yeterli olmadı.

Kapitalist sömürgecilik sadece ekonomik sömürü anlamına gelmiyor. Aynı zamanda kapitalistler sömürgelerini kültürlerini, dinlerini ve dillerini de taşıyorlardı. Bunun sonucu olarak bugün Hindistan'da Arap ve Afrika ülkelerinin bir çoğunda halen ulusal dil sorunu aşılmış değil. Ama bu durum bu halkların edebiyatsız olduğu anlamına gelmiyor. Sonuçta bu halkların İngilizce, Fransızca vb. bir Avrupa diliyle yazılmış olsa da bir edebiyatları var. Bu halkların kendi ulusal dilleri olmayan İngilizce, Franısızca vb. dillerle ürün vermiş olmaları bu edebi ürünlerin o halklara ait olmayacağı anlamına gelmeyeceği gibi, bu ürünler İngilizce ya da Fransızca'yla yazılmış diye İngiliz ve Fransız edebiyatına da dahil edilemez. Bir halkın edebiyatını dille başlatıp dille bitirmek büyük bir yanılgıdır. Bir halkın yazım değerlerinde dil önemlidir. Ama her şey dil değildir. İngiltere, ABD, Kanada ve Avustralya'nın ulusal dilleri İngilizce'dir. Ama bu dört ülkenin tek bir ulusal edebiyat yerine her ülkenin kendine özgü bir ulusal edebiyatı oluşmuştur. Keza Latin Amerika Ülkelerinin yarısında İspanyolca diğer yarısında ise Portekizce ulusal dildir. Ama biz kalkıp Latin Amerika yazımını İspanyollara, Portekiz'lilere mal edemiyoruz. Hatta Latin Amerika'da iki farklı dil kullanılmasına rağmen kimi ayrıntılar, ayrılıklar gözardı edilmeden Latin Amerika edebiyatı ve kültürü genellemesinde bulunabiliyoruz. Bir de İrlanda örneği var. İrlandalılar artık tamamıyla İngiliz sömürgecileri tarafından dil olarak asimile edilmişlerdir. Yani İngiliz sömürgecilerinin dili aynı zamanda İrlandalıların da ulusal dili haline gelmiştir. Ve İrlandalı yazarlar doğal olarak ürünlerini İngilizce'yle veriyorlar. Bu ürünler de İngiliz yazını hanesine değil İrlanda yazını hanesine yazılıyor. Her İrlanda yazını dünya çapında etkinliği ve ağırlığı olan bir yazındır.

İşin özü bir edebiyat yapıtının Kürtçe'yle yazılıp yazılmamasından çok, o yapıtta Kürt yaşamı, Kürt karakteri, Kürt doğası, Kürt tarihi, Kürt etik ve estetik değerlerini ne derece işleyip işlememesine bağlıdır. Bunun içindir ki, çeviriler bir yapıtın ulusal içeriğini boşaltmıyor. Bir Tolstoy'un yapıtları, hangi dile çevrilirse çevrilsin o daima Rus'tur.

Ünlü Rus estetik bilimcisi Belinski, "**... halkına sadece yakınlık duymakla kalmayıp aynı zamanda, kendi halkının yaşamına katıldığı onunla sırdaş olduğu zaman işte ancak ozaman sanatçı ulusal karakterin bir taşıyıcısı ve temsilcisi olabilir**" der.

Bütün bunları Türkçe yazmama gerekçe olarak anlatmadığım gibi, Kürtçe'yle yazıp yazmamayı da sıradan bir soruymuş gibi de düşünmüyorum. Sadece Kürt yazarların Kürtçe'yle ürün vermesini isteyen kimi arkadaşların yanlış pozisyonda eleştiri yaptıklarını anlatmaya çalışıyorum. Halk olarak bir çok nedenden dolayı ulusal dilimiz olan Kürtçe'yle yazıp üretmeye büyük bir gereksinimimiz var. Kürt edebiyatçılarına, politikacılarına düşen ilk görev bu eksikliklerini gidermeleri olmalıdır. Ve bunu yaparken de başka dillerle ürün veren yazar ve çizerlerimize karşı inkarcı davranmayalım. Kimi eksiklikler var diye edebi değerlerimizi sağa sola mal etmek yerine, onları toparlamak, sahiplenmek ve mücadelenin saflarına koymak en doğru ve en akıllıca olanıdır.

Yeri gelmişken bir noktaya da parmak basmak istiyorum:Bir ulusun aydınları hangi dille politika yaparsa yazarı da o dille sanatını yapar. Özellikle Kuzey

luğu Türkçe'yle eğitim yaptığı için, bu bölgedeki politika ve sanat için Türkçe'nin iletişim aracı olarak kullanılması bir yerde zorunlu olmuştur. Bu durum okur-yazar çoğunluğu Kürtçe'ye kaydırılana kadar bir biçimiyle devam eder.

H. Sümer: 12 Eylül 1980'den sonra cezaevine giren pek çok devrimci, içerde daha çok bastırılan, yok edilmek istenilen duygu ve düşüncelerini; şiirle uğraşarak ifade etmeye çalıştılar. Ve bazıları bunu ciddi olarak sürdürüp kitlelere ürünlerini ulaştırdılar. Fakat bunların hemen hepsi dışarıya çıktıktan sonra bu ürünlerine yeni ürünler katmadılar ve "cezaevi şairleri(şiirleri)" olarak anıldılar. Sen on üç yıldır yatmaktasın ve "Newroz Çiçekleri"nden sonra " Gül Söylem" şiir kitabını yayınlattın. İçerde şiirle uğraşmak konusunda ne söyleyebilirsiniz? Ve buna bağlı olarak dışarıya çıkan insanların ürün vermemelerini nasıl yorumluyorsunuz?

A. Biçer: "Cezaevi Şairleri" nitelemesi küçük-burjuva eleştirmen ve sanatçıların yumurtlamasıdır. Bu bilinçli bir nitelemedir, daha başından bu nitelemeyi yaptılar. Kapitalist medya da bu konuda bunları destekledi. Küçük Emrah, Küçük Ceylan der gibi cezaevi şairi A..., cezaevi şairi, B... diye bir söylem geliştirdiler. Cezaevinde üretilen her türlü sanat ürününü küçümsediler. Kuşkusuz cezaevinde üretilen her şey iyi değildi. Ama güçlü soluklu şairlerin de çıktığı bir gerçek. Siz yiğit fedakar ve direnişçi çocuklarsınız ama sanat sizin birikiminizi aşan bir faaliyettir, çizmeyi aşmayın, sizin yazacaklarınızı biz daha iyi yazarız havalarını estiriyorlardı. Devrimci kesimdeki sanat pazarını ellerinde tutmaya gayret ediyorlardı. Bunların unuttuğu bir şey vardı, o da mücadelenin her dönem kendi sanatçısını yaratmasıydı.

12 Eylül faşist cuntası, devrimci örgütlere büyük darbeler vurmuş adeta ezip dağıtmıştır. Kanımca bu konuda ilk derlenme, toparlanma ve başkaldırı içerde başladı. Şiir de içeride yeniden mücadele etmenin ürünü olarak ortaya çıktı. "Cezaevi Şairleri" olarak değerlendirilen hiç bir şairin yapıtında teslimiyeti, onursuzluğu, ihaneti, düzenin nimetlerini, vb. karşı devrimci faaliyetleri meşrulaştıran tek bir dizeye rastlanılamaz. Belki sanatsal açıdan sığ olan ürünler çoktur. Ama bu şiirlerde başkaldırı vardır, direniş vardır, aşk vardır, proletarya ve bütün görkemiyle devrim ve sosyalizme olan sarsılmaz inanç vardır. Yani içerde yok edilmek istenen devrimci kişiliği, umudu ve duyarlılığı savunan bir şiir gelişti. Bu başta 12 Eylül faşizmi olmak üzere, çürümüş sömürgeci kapitalist TC'den halen medet uman her türlü aydın kesimin tepkisini çekti. Ne de olsa dört duvar arasına sığmayacağımızın sanattaki ilk belirtisi bu şiirler oldu. Bu şiirler duvarlardan, demir parmaklık, tel örgü ve kör hücrelerden taşıp dışarıya çıktılar, kalabalıklara karıştılar. Ayrıca o dönem direkt adına şiir denmese bile arkadaşların yazdığı her mektup bir şiir kadar da güzeldi. Ve ben bunları da şiir sayıyorum. Umarım bir gün biri kalkar o mektuplardan bir seçki yapar. Ve kitleler kısmen de olsa bu güzelim mektuplarla buluşma olanağını bulur. Genel olarak içerdeki edebi çabaları içerdeki direniş sürecinde ayrı ele almamak gerekir, o bütünün bir parçasıdır.

Dışarıya çıkan tüm şairlerin şiiri bıraktığı gözlemi doğru değildir. Evet önemli bir kesiminden hiç ses çıkmıyor ama şiir uğraşını daha da geliştirerek sürdürenler de var. Kaldı ki bu değerlendirme sadece şair bazında yapılmamalı. Dışarıya çıkan devrimci arkadaşların şair olsun olmasın mücadeleyi sürdürüp sürdürmediğine bakmak gerekiyor. Eğer kişi mücadeleden kopmuşsa halen o militan devrimci şiir geleneğini sürdürmesi çok zordur. Konumuzun dışında da olsa burada bir noktaya parmak basmak gerekiyor: 1991'de "Terörle Mücadele Yasasıyla" dışarıya çıkan Türkiye Sol'undan devrimci arkadaşların büyük bir çoğunluğu (ki bunların bir kısmı lider ve kadro düzeyinde idi) devrimciliği bıraktılar. İçerde hazırolda durmamak için dünyanın işkencesine göğüs gerdikleri halde çıkınca tıpış tıpış askeri kışlanın yolunu tuttular. Ondan sonra da gidip ya bir belediyede çöpçü çavuşluğu yada kanalizasyon taşeronluğuna soyundular çevresi daha geniş olanlar ise reklamcılık, pazarlamacılık vb. işlerde köşe tutular. Soruna bütün bakmak gerekiyor. Eğer bir kişi mücadeleyi bırakmışsa ister şair olsun ister askeri eylemci, ister teorisyen ve isterse de önder olsun sınıf ve halk için duyduğu coşkusunu, cesaretini, umudunu ve yaratıcılığını doğal olarak yitirmiş demektir. Böyle bir kişilik elbette şiir yazmaz. Yazsa bile birkaç küçük-burjuva entellektüelin beynini yumuşatmaktan öteye geçmez. Mücadele deyince, illaki kişinin eline silah alıp dağa çıkmasını beklemiyorum. Kuşkusuz o da yapılabilinir ama mücadele

alanı o kadar geniş ki Yeterki insanın yüreğinde birazcık devrimci cevher bulunsun, tutması için herkese yetecek bir uç her zaman vardır.

H. Sümer: Cezaevi, toplumdan uzak bir alandır. Hele siyasi tutsaklar için toplumdan yalıtma, boğma ve duyarsızlaştırma işlemi bilinçli uygulanan bir politikadır. Bu durumda içerdeki yazar, toplumun nabzını yakalayabilir mi? Toplumla içiçe olmanın sıcaklığını yaşamadan ürün verebilir mi? Verse bile verdiği ürünlerin bir tarafı sakat ve eksik olmaz mı?

A. Biçer: Ursula K. Le Guin'ın dediği gibi **"içerde ve dışarda olmak duvarın hangi tarafından bakıldığına bağlıdır."** İçerisi mi dışarı, dışarısı mı içeri? Bu tarşılabilinir. Şaka bir yana, kimi özel durum ya da kişiler için bunun da göreceleştiği bir gerçek. Nazım **"dışarda yaprak kımıldasa sen ürpermelisin içerde"** der. Gerçekten dışarda , ülkede olup bitenden o kadar çok uzak sayılmayız. Hatta kimi konularda dışardakilerden daha çok dışarda olabiliyoruz. Örneğin; ömrünü evle iş arasında törpüleyen, günlük sorunlarından başını kaldırmayan birinin bizden daha çok dışarda olduğunu kim ileriye sürebilir. Bildiğin gibi günde altı-yedi günlük gazete okuyor, aylık, on beş günlük ve haftalık sosyalist basın denilen gazete ve dergilerin önemli bir bölümünü izleyebiliyoruz. Üstelik bunu düzenli ve atlamadan yapıyoruz. Dışarda bunu yapmaya kaç insan olanak bulabiliyor? Bunun yanı sıra TV. radyo, kitap yayın dünyasını izleyebiliyoruz. Yaşamımızda önemli bir yeri olan mektuplar ve çok seyrek de olsa yapılan görüşler bizi topluma bağlayan damarlar işlevini görüyor. Yine de toplumla olan ilişkilerimizde bunların yeterli olduğunu söylemek zor. Üstelik uzun yıllar yukarda saydığım iletişim olanak ve araçların bir çoğu yoktu. Direnişle bedel ödeyerek bu olanaklara kavuştuk. Ama bu haklarımızın hiç bir güvencesi de yok. Her an keyfi bir idari tutum ya da bakanlık genelgesiyle her şey sil baştan başlayabilinir.

İnsanoğlu gerçekten mükemmel bir varlıktır. Eğer bir idealin, haklı bir mücadelen ve geleceğin kendinden yana olduğuna inanıyorsan toplumla bütünleşmek, duvarların engelini aşmak o kadar zor değil. Hiç bir iletişim bulunmasa bile düş ne güne duruyor. Düş insanların en güçlü iletişim faaliyetlerinden biridir. İyi kullanıldığı sürece toplumsal olarak bireysel dünyamızın küçülmesi kolay değildir. Ostroveski **"hayal kurmak, bana göre bildiğim en mükemmel yenilenme yollarından birisidir"** der.

Sanatsal yaratıcılık genelde güçtür. Dört duvar arasından olmak işi daha da güçleştiriyor. Ama bunlar aşılmayacak güçlükler değildir. Yaratıcılık açısından içerde olmanın bazı avantajları da var. Birincisi, içerdeki insanın muhakeme, gözleme yeteneği ve duyarlılığı gelişiyor. İkincisi; kişilik çözümlemeler de uzun soluklu bir sorgulama yapmak için yeterince zaman var. Üçüncüsü, topluma içerden biri olarak dışardan bakma olanağı bazı avantajlar sağlıyabiliyor, ve bir de pratiğin sınırlılığı soyutlamanın sınırlarını zorluyor.

Sanırım içerde olmanın en büyük dezavantajı ise, günlük hareketliliği, coşkuyu, hüznü de anlık değişmeleri yeterince yaşamamaktan kaynaklanıyor. Buna ; karşı cinsden, çocuklardan ve doğadan kopukluk da eklenebilinir. Her ne kadar emek sürecinden esin gelirse de sanatçı daha çok cevherini günlük yaşamın ayrıntıları içinde bulup çıkarır, parlatır. Bu açıdan içerdeki günlük yaşam oldukça monotondur. Yani devede kulak yenileme deve ise yinelemedir. Sanatçı cevherini günlük yaşamın ayrıntıları içinde bulur derken ayrıntıların kendisinin cevher olmadığına özellikle dikkat etmek gerekir. **"Bir sanatçının şair kişiliği ne denli büyükse günlük yaşamda içinde bulunduğu ve aynı zamanda kendi yaratımının içine kattığı ampirik, günlük öğelerden kendini ne denli sıyırmışsa, ortaya koyduğu yaratım da o denli önemlidir."** (M. Kagan)

Sanatçı için mekan önemli olsa da onun asıl yaratıcılık gücünü belirleyen, sanatçı yetisi, ustalığı, yöntemi, duyarlılık-gözlem keskinliği, kültürel birikimi ve M. Gorki'nin deyimiyle **"yaşamı avucunun içi gibi bilmesi"**ne bağlıdır.

H. Sümer: İlk kitabın "Newroz Çiçekleri" özlem dolu, mücadelede kararlı ve yarınlara inançlı bir temayla bezenmiş. "Newroz Çiçekleri"inde de kadınlarla ilgili şiirler olmasına rağmen ikinci şiir kitabın olan "Gül Söylem" de ağır yön kadınlar ve cinsellik... Neden kadınlar ve cinsellik?

A. Biçer: Cinsellik ve kadın sorunu mücadelenin ve yarınlara duyulan güvenin dışında sorunlar olmadığının altını özellikle çizmek gerekiyor. Politika olduğu gibi sanattaki yanılgılarımızın bir çoğu olaylara diyalektik bakmamamızdan kaynaklanıyor.

Gerek cinsellik, gerekse de kadın sorunu olsun, sınıf çelişkilerinin sömürgecilik ve bağımsızlık mücadelemizin dışında sorunlar değil ki. Emperyalizmin en çok yozlaştırıp sömürdüğü olaylardan biri de cinsellik, daha doğrusu kadın cinselliğidir. Önümüzdeki sorunlar içinde bunu marjinal bir konuymuş gibi almak büyük bir yanılgı olur. Bakın, biz ulusal toplumsal bir devrimden sözediyoruz. Bu kendimizce önemli gördüğümüz bir kaç çelişkinin çözümü değildir. Bu, A'dan Z'ye kadar yeni bir düzenin kurulması için yola çıkış demektir. O hade büyük-küçük, esas-tali demeden yapabildiğimiz oranda bütün sorunlarımıza politik ve sanatsal çözümler getirmeliyiz "Neden kadınlar ve cinsellik?" sorularında bir sığlık buluyorum . Çünkü bu sorunlar toplumumuzun büyük sorunu, imiş gibi bir havayı yansıtıyor, bu es geçilecek bir yanılgı değil, ama cinsellikle kadın sorunlarını ne derece iyi işleyip işlemediğimi tartışabiliriz . Yani neden cinselliği işlediğimi değil de nasıl işlediğimi... Şunu açıkça belirtmeliyim ki, "Gül Söylem" şiir kitabı "Nevroz Çiçekleri" nden daha çok politik bir kitaptır. Cinsellik ve kadın mücadelenin kıyısında köşesinde değildir tam kalbindedir. Savaşta, kıtlıkta, kıyımda en çok acıyı kadınlar çeker. Tarihteki hangi toplumsal değişim sürecini ne kadar araştırırsak araştıralım karşımıza bu gerçek çıkar. Kürdistan'daki sömürgeciliğin ağır yükü kadınlarımızın üzerindedir.

Bu konu için fazla tarihin derinliklerine inmeye gerek yok, daha beş altı yıl önce Güney Kürdistan'da binlerce genç Kürt kızı, gelini sömürgeci faşist Irak ordusu tarafından toplatılıp Arap Şeyhlerinin haremlerine satılmadılar mı? Doğu Kürdistan'da İran ordusu bastığı Kürt köylerinde yaptığı ilk işlerden biri kadın ve kızlara tecavüz etmektir. Üstelik bu kadın ve kızlarımızı savaş ganimeti olarak değerlendirip "Allahın kitabında yeri olduğu"nu ileri sürüyorlar. Kuzey Kürdistan'da da bu durum çok parlak değildir. Sabah gazetesinde Mete Sayar'ın Nuriye Akman'la yaptığı söyleşisinde "öyle köyler var ki, tecavüze uğramayan kız yoktur" diye itirafta bulunmuş ve bu çirkefi devrimci güçlere maletmeye çalışmaktan da geri kalmamıştır. Kadınlara cinsel tacizde bulunmak, tecavüz etmek sömürgeci orduların temel karakteridir. Bir de sömürge ekonomisinin yarattığı korkunç yoksullaşma ve yozlaşmanın sonuçları var. Kürdistan'daki kimi aileler 30-40 milyon karşılığında 12-13 yaşlarındaki kız çocuklarını Türkiye illerindeki ekonomik durumu iyi olan ihtiyarlara, kötürümlere satmaktadırlar. Daha bir hafta önce bu konuyla ilgili burjuva basınında çarşaf çarşaf haberler yayınlandı. Üstelik bu yeni bir olay da değil, yıllardır sürüyor. Kadınlar öyle korkunç bir ortamda ki, artık Kürt kadınının klasik çilesi olan sövme, dövme, üstüne kuma getirme çok sıradan ve sözü edilmez sorunlar haline gelmiştir.

Tabii bu madalyonun bir yüzü diğer yüzünde ise kadınlarımızın önemli bir kısmının artık ulusal kimliğinin bilincine vardığı, ezilmenin, horlanmanın ve sefaletin bir yazgı olmadığı, sömürgeci sistem çökmediği sürece onurlu bir şekilde cinselliğini yaşayamayacağını her türlü insan haklarına kavuşamayacağının bilincindedir. Kürt kadınında hızlı bir değişim ve ilerleme sözkonusudur. Serhıldanlarda direnişin en ön saflarında yürüyorlar. Silahlı gerilla gücünün önemli bir kesimini onlar oluşturuyor... Kadın kurum ve kuruluşlarını geliştiriyorlar. Çeşitli parti ve örgütlerin içinde yer almalarının yanı sıra Sosyalist Feminist gibi bağımsız örgütlenmelere de gidebiliyorlar.

İşte bütün bu olumsuzlukların ve olumlulukların sanatı yapılmalıdır. Tabii ki Kürdistan'ın diğer sorunlarıyla diyalektik bağlantı içinde yapılmalıdır. "Gül Söylem" de bunu yapmaya çalıştık.

H. Sümer: Şunu belirteyim ki, sorduğum soruları sadece kendi yargılarıma göre oluşturmuyorum. Hatta "Gül Söylem" i beğeniyle okuduğumu ifade edeyim. Yalnız çevremizin ve toplumun değişik kesimlerinden gelen veya gelebilecek eleştirileri dikkate alarak soruyorum.

Özellikle günümüzde cinselliğin tam bir meta haline geldiği gerçeğini gözönüne alarak, cinselliği işlenen mevcut ilişki ve çelişkilerin içinde neyi ifade ediyor.

A. Biçer: Cinselliğin metalaştırılmasına karşı mücadele etmenin ilişkilerimizde yeri olduğunu en azından teorik düzlemde kimse reddetmez. Benim kanaatim ise, burjuvazi bu konuyu metalaştırmak için verdiği önem oranında, bizim de karşısında devrimci mücadeleyi yürütmemiz gerekiyor. Çünkü yeni topluma, yeni insana ulaşmamızın yollarından biri de kapitalist kültürün cinselliği yozlaştırıp, metalaştırmasına karşı mücadele edip devrimci ilkeleri yaşama uygulayıp geliştirmemizden geçi-

yor. Bu sorun devrimden sonra ele alınacak bir sorunmuş gibi görülmemeli. Biz yeni insanı devrimden sonra değil, devrime giden süreçte yaratmak zorundayız. O halde mücadele ivedidir. Ve bu mücadele sadece ideolojik değil sanatsal da olmak zorundadır. Günümüzde nasıl ki kapitalizm bütün özel-evrensel insani değerleri kar hırsı için kullanıp çürütmüşse biz sosyalistler de işçi sınıfına ve halka her alanda olduğu gibi bu alanda da aydınlatıcı olup çözüm getiren bir güç olmalıyız.

Marks ve Engels'i en çok uğraştıran konulardan biri cinsellik olmuştur. Daha ilk çalışmalarında "Alman ideolojisi", "Komünist Manifesto" ve "Kutsal Aile" adlı yapıtlarında bu konuyla ilgili düşünceler üretmişlerdir. A. Bebel "Kadın ve Sosyalizm"i kaleme alır. Engels zamanının önemli bir bölümünü harcayarak Komünist ideolojinin önemli kaynaklarından biri olan "Ailenin, özel mülkiyetin ve devletin kökeni" adlı başyapıtını yaratır. "Aile, özel Mülkiyet ve devlet" üçgeninin insanlık tarihindeki rollerini çarpıcı ve son derece de eğitici bir biçimde önümüze serer. Keza gerek Ekim Devrimi arifesinde gerekse de Ekim Devrimi içinde ve sonrasında Lenin, Stalin, Cılara Zetkin, N. Krupskaya, Roza Lüxemburg (sevgiliye mektuplarda), Dimitrov (Gençlikle konuşmalarında) ve A. Kollontai (öykülerinde) cinselliği ayrıntılarıyla sorgularlar. Çünkü, **"tarihte kendini gösteren ilk sınıf çatışması, erkekle kadın arasındaki uzlaşmaz evliliği içerisindeki gelişmeyle ve ilk sınıf baskısı da dişi cinsin erkek cins tarafından baskı altına alınmasıyla düşümdeştir."** (Engels)

Kadın, aile ve kısmen aşk kavramları ülkemiz devrimcileri arasında fazla çekingenlik gösterilmeden tartışılıp irdelenen konulardır. Ozellikle de Mart sayılarında kadın sorununu (hep aynı içerik ve üslupla da olsa) işlemeyen sol dergi yok gibidir. Ama sorun cinselliğe gelince ağzımızı bıçak açmaz. Oysa aile, kadın sorunu, aşk olgularının içini dolduran cinselliktir. Cinsellikten kopuk bu olguları işlediğimizde hiç bir sonuca varamayız. Kaldı ki yukarıdaki alıntıda belirtildiği gibi "ilk sınıf çatışması", "ilk sınıf baskısı" tarihi süreç içinde kadın ile erkek arasındaki cinsiyet farklılığında somutlaşır. Aşk kavramı hepimizin kafasında masum ve hatta kutsal bir imge oluşturur. Çünkü soyutlarken onu cinsellikle olan bağlantısını koparıyoruz. Oysa Engels **"cinsel aşk"** der. **"tüm insanlara özgü bir tutku ve cinsel içgüdünün en yüksek biçimi-ona özgü niteliğini kazandıran da işte budur."**

Avrupalıların Romeo ile Julyet'i arapların Leyla ile Mecnun'u, Türklerin Kerem ile Aslı'sı, Kürtlerin Ferhat ile Şirin'i , Siyabend ile Xace'nin Mem û Zin'in ve Zembilfroş'u hepsi ortaçağ aşk öyküleridir. Ve tutkuyla kimi zaman gözyaşı dökerek anlatıp dinlediğimiz bu aşk kahramanlarının asıl dertleri cinsel içgüdülerini tatmin etmemeleridir. Ve dramatik mücadeleleri bunun üzerine kurulmuştur. Bunları, cinsel aşkı küçümseme anlamında söylemiyorum. Yanlız onca yüceltip değer verdiğimiz, uğruna can alıp can verdiğimiz, mahpus yattığımız, ihanetler-bunalımlar geçirdiğimiz bu aşk denen olgunun üzerindeki cila ve renkli kabukları kaldırılınca nasıl da basit, biyolojik (insani) bir özelliğimizle yüz yüze geldiğimizin altını çizmeye çalışıyorum. Eski deyimle nasıl ki "her yol Roma'ya çıkar "sa aile, aşk ve kadın sorunuda gelip cinsellikte düğümleniyor. O halde neden bir tabu olsun cinsellik? Hele biz devrimciler için... Onun gerçekliğini tüm çıplaklığıyla görmediğimiz sürce kapitalizmin kitlelerin kafasında yarattığı cinsellik durumunun üstesinden gelmeyi kendi elimizle zorlaştırmış oluruz. Bu da kapitalizmin kafalarda yarattığı cinsellik durumundan nasibimizi aldığımızı gösterir.

H. Sümer: Belirttiğim gibi cinsellik yaşamımızın doğal bir bölümüdür. Kadın ve aşkı yazmayan şair yok gibidir. Ancak bugün ülkemiz tam bir savaş alanı. Her gün kadın erkek bir çok yürekli beden özgürlük uğruna toprağa düşmekte. Halkımızın çok yakıcı olarak duyumsadığı acılar, yokluklar ve özveriler ortaya çıkıyor. Bu ortamda cinsellik extren bir konu değil midir?

A. Biçer: Bu soruya yanıt olabilecek kimi noktaları daha önceki bölümlerde açıklamaya çalıştığımı sanıyorum. Anlamakta zorlandığım katliamlara kıyımlara uğrarken ya da sömürgeci zulümle mücadele içindeyken cinselliğimiz bunların dışında mı kalıyor? Bakınız bir Bosna Hersek'te (Tv.nin bu konuyu şöven progpagandaya dönüştürmesi orada olup biten savaşın sonuçlarına karşı duyarsız olmamıza neden olmamalı) korkuç bir savaş var. Ve bu savaşta en çok mağdur olan, acı çeken Bosnalı kadınlardır ve acılarının özünü de tecavüze uğramaları oluşturuyor. Kürdistan'daki kadınların durum da bundan pek farklı

değil. Şu bir gerçek; savaşın yozlaştırdığı insani değerlerden biride cinselliktir. Can pazarında cinsel değerlerin pek hesabı kitabı önemsenmiyor. Oysa cinsel saldırıya uğrayan kadınlar yaşamları boyunca silinmez psikolojik sorunlarla başbaşa kalıyorlar. Birde o tür saldırılarda hamile kalma olayı gerceklesince sorun daha da içinden çıkılmaz bir hal alıyor. Kısaca cinselliğimiz hiç bir sorunumuzun dışında kalmıyor. Az ya da çok her türlü sorunumuzun, mücadelemizin içinde buluyor kendini. Hele savaş gibi devrim gibi büyük şiddet olaylarında cinselliğimizi soyutlamak olanaksızdır. Bunun için halkımızın "çok yakıcı olarak duyumsadığı acılar, yokluklar ve özveriler ortaya çıkıyor"

Aslında sorun sadece baskı, zulüm ve savaşta cinselliğinde etkilenmesi değildir. Kimi zaman cinsellik olayı, direnişi doğrudan etkileyebiliyor. Homeros'un İlyada'sı bir kadının (Helen'in) kaçırılması yüzünden iki kent devleti arasında çıkan savaşın destanıdır. Gözaltına alınan, esir düşen bir kadının ilk korkusu tecavüzdür. Haksız da sayılmaz. Erkek açısından da durum pek farklı değil, her türlü işkenceye göğüs geren ama sorun gelip de karısının-kızının tecavüzüne dayanınca tavır değişikliği gösterebiliyor. Körfez savaşından sonra Güney Kürdistan güçlerinin zafere ulaştıktan sonra dramatik bir şekilde yenilgiye uğramalarının nedenlerinden biride cinsellik olayıdır. Irak ordusu saldırıya geçince, ne olur ne olmaz kaygısıyla peşmergeler ön cepheyi bırakıp kadınlarını ve kızlarını cephe gerisine taşımaya çalışırken ön saflar zayıflamış ve geriye çekile çekile yenilgi gerçekleşmiştir. Tabiki tek buna bağlamıyorum. Çoluk çocuğu cephe gerisine taşıma kaygısından, kimyasal silahların(Halepçe katliamı bütün dehşetiyle belleklerdeydi) korkusu ve önderlikten dolayı da ileri gelen kimi eksiklik ve yanılgıları vb. daha bir çok etkeni saymak olası. Ama şu da bir gerçek ki Kürtler çoluk çocuklarının katliama uğramasından çok tecavüze uğramasından daha çok korkarlar. Namus kavramına düşkünlüğün her zaman böyle olumsuz etki yapmadığını da belirtmek gerekir. Örneğin bir Sason başkaldırısı ilçe kaymakamının gittiği köyde konuk kaldığı evin gelinine sarkıntılık etmesiyle patlak vermiştir.

Sadece ülkemiz için değil, bugün Latin Amerika'nın, Afrika'nın, Asya'nın ve Uzak Doğu'nun ulusal ve sınıfsal çelişkileri ve mücadeleleri incelendiğinde sadece cinsel farklılıklardan dolayı bile nasıl korkunç bir iskence ve baskıyla kadınların iç içe olduklarını görürüz. Özelliklede Etiyopya, Eritre ve Tiğre'li kadınların gerek devrim öncesi gereksede devrim sürecindeki durumları incelenmeye değer.

H. Sümer: "Gül Söylem" adlı şiir kitabınıza ne tür bir mesaj ve işlev yüklediniz?

A. Biçer: Şiirlerimi yazarken özel olarak bir mesaj ve işlev yüklemeyi hesap etmedim. Ama cinselliğin apartılacak-küçümsenilecek, saklanılacak-teşhir edilecek, bayağı-yüce görülecek ve insanın diğer edimlerinin ne altında ne üstünde tutulacak bir özellik olmadığını anlatmayı denedim.

Cinsellik solun (Kürt ve Türk Sol'unun) üzerinde enaz tartıştığı ve inceleme yaptığı konulardan biridir. Sol özünde araştırıcı, çözümleyici ve değiştirici olmasına karşın cinsellik konusunda tutucu kalmıştır. Bu konuda sadece politik olarak değil, sanatsal ve edebi olarkta tutucu olunmuştur. Nazım'ın dışında Türkiye'de şiir yazanlar arasında hem solcu kalıp hemde cinsellik üstüne şiir yazan yoktur. Türk şairleri (Nazım Hikmet hariç) Karacaoğlan'ın, Kürt şairleri ise Ahmedê Xani'nın cinsel aşk üstüne yazılan duru, açık ve çarpıcı şiirlerini daha aşmadılar. Ahmedê Xani'nin dini fanatizmin, yobazlığın dorukta olduğu bir dönemde, üstelik şairliğin yanı sıra büyük din adamı kimliğiyle, cinsellik üstüne yazdığı şiilerindeki fantaziyi, imgelemeyi ve görüntülemeyi biz halen bugün bile yazmaya cesaret edemiyoruz. Xani'nin Tacdin ile Siti'nin zifaf sahnelerinin anlatımı Kürt şiirinin halen aşılmayan baş yapıtı olan Mem Û Zin'in en güzel bölümlerinden birini oluşturur. Yoğun tepkilere karşın ben"Gül Söylem"in cinsellik açısından yeterince rahat olduğunun kanısında değilim. Dikkatli okuyucu bunu fark edecektir.Bu konuda dünya sol edebiyatının durumu "çok şükür" bizdeki kadar içler acısı değil. Şiirde, Neruda,Aragon, Brecht, Ritsos vb. roman ve öyküde ise J. Amado, G.G. Merquez, İsabel Allende, A. Kolontai ve Şolohov'u bu konuda örnek gösterebiliriz.

Burada bu konuya dair Kürt edebiyat söylemi ile Türkçe şiir yazan Ahmet Arif ve Enver Gökçe'ye kısaca değinmek istiyorum. Ahmet Arif şiirlerindeki mertliğin, hasretin ve acının altına cinselliği gizlemiştir. Birçok dizenin altında cinsel aşkı gizlenmiş bulmak olanaklıdır. "Ay karanlık" adlı şiirinde "Hadi gel", "N'olur gel", "Etme gel"

diye yalvara yakara gelmesini istediği şey bir kadındır; bir kadının dokunuşu, sesi, bakışı,sıcaklığı... Dardaki bir erkeğin ilk gereksineceği güçtür bu. "Belki yaşamama sebep", "Gene bir cehennem var yastığımda-Gel artık..." dizeleri hiç kuşkumuz olmasın devrim yada sosyalizme değil yine bir kadına çağrıdır. Tabi ki bu eleştiri konusu olacak bir durum değil, son derece insani... Devrimle ve sosyalizmle çelişen bir yanı yok.

Enver Gökçe, Aragon karısı Elsa için şiir yazdı diye "Dargınım sana Aragon " demekten kendini alamaz. Aynı Enver Gökçe **"Bir de aşığım, kanlı bıcaklı/ Bu husuta/Üçten, beşten senden geride değilim"** demiştir. Enver Gökçe'de cinsel aşk yüreğinin derinliğine gizlenmiş kanlı bir sızı gibidir. Ve ölümüne kadar çekmiştir bu sızıyı.

Cinsel aşk konusunda, edebi üretkenlikteki çekingenlik, hüzünlü· örtüklük "kızım sana söylüyorum gelinim sen anla" türü dolayımlı göndermelerdir. Bu özünde islam kültürü kaynaklıdır. Batıdaki şairler cinsel aşkla ilgili şiirlerini burukluğun, hüznün ve acının şerbetine banma gereksininimini pek duymazlar. Yoksa bir Aragon Elsa'yı işgal altındaki Fransa'nın yerine koymazdı. Cinsel aşk üstüne yazılmış bir şiirin devrimci bir şiir olması için mutlaka başka konuların içine gizleyip dramatize ederek estetik düzeyini yakalamamız gerekmiyor. Çünkü cinsel aşkın kendi sorunlarındaki devrimci damar yeterince güçlüdür., acı ise istemediğimiz kadar kendisinde bolca vardır. Başka konulardaki acılara gönderme yapmamıza hiç gerek yok. Kaldı ki sanatsal diyalektik, bir sorunun başka konudaki sorunların içine gizleyerek değil, o sorununun diğer konularla olan tarihsel, sosyal ve ekonomik bağlantısını ve etkileşimini kavrayarak sonuç almaya çalışır.

Kısaca sözü şuraya getirmek istiyorum. Aşk ve cinsellik, hüzün, acı ve boynu büküklük lokmalarına bölündüğünde ya da kavga ve direniş söyleminin şerbetine bandığımızda hiç bir tepkiye yol açmıyor. Ve bu anlayış gerek okuyucu, gerekse devrimci sanatçı çevrelerde kanıksanmış ve alışılmış bir estetik normuna dönüşmüştür. "Nevroz Çiçekleri" adlı şiir kitabında bende aynı estetiği kullandım. Yani aşkı, cinsel özlem ve anlayışımı başka insani edimlerin ardına gizleyerek vermeye çalıştım. Şiirde riya olmaz deniliyor ama bu konuda korkunç bir riya var. Üstelik bu ulusal ve evrensel devrimci sanat adına yapılıyor.

Gelinen noktada, biraz şiir konusunda kendime duyduğum güvenden, biraz da içinde bulunduğum devrimci hareketimin geleneksel demokratik hoşgörüsü ve siyasi çözümlerde alışılmış kalıpları zorluyor olması, benimde şiirde yeni ve öncü çabalar içine girmemi sağladı. Bunun için "Gül Söylem" şiir kitabında aşkı, cinselliği, kadın sorununu öne alıp direnişi, gerillayı, ulusal ve sınıfsal değerleri, feodal gelenekleri, faşist sömürgeci zulmün ürünü olan kontra cinayetlerini ve kayıplarının ardından gözyaşı döken anaları fonda vermeye çalıştım. Bu benim için yeni bir arayış ve denemeydi. Bizde, solcu sanatçılar genellikle solcu çevreleri memnun etmek için sanat yaparlar. Oysa sol sanatının bir amacı da solcularla ilgilenmenin dışında solcuların sayısını çoğaltmak gibi bir göreve de sahiptir. Bunu hedefledim. Çünkü devrimci çevrelerin dışındaki kesimlere girmeyi başarmış, orda kendimize doğru bir çekim merkezi oluşturmuş bir söylemi halen yakalamış değiliz.

H. Sümer : " Gül Söylem " okuyucular tarafından yeterince anlaşıldı mı? Okuyucuların tepkisi nasıl oldu?

A. Biçer : Önce ilginç bulduğum bir noktayı belirtmek istiyorum. Daha önce "Newroz Çiçekleri" adlı şiir kitabımı okuma olanağını bulmadan "Gül Söylem"i okuyanların hemen hepsi "Newroz Çiçekleri"ni de okumak istediler. Yani "Gül Söylem" kendini okutmakla kalmıyor, benim diğer çalışmalarıma dair ilgi ve merak uyandırıyor. Bu durum bir yapıt ve sanatçı için iyi bir puandır. Her yazar gibi bende çalışmalarımı gün ışığına çıkardıktan sonra, olanaklarım oranında okuyucunun ilgi ve tepkisini öğrenmeye çalışıyorum. "Newroz Çiçekleri" ni elde eden okuyucuların önemli bir kesmi kitabı bir solukta okuyamadı, ağır geldi, soluklana soluklana okumaya çalıştılar. "Gül Söylem"i eline alan okuyucu ise eğer içinde bir iki şiir okumuşsa kitabı baştan sona okumadan elden bırakmıyor. Ve okuyucu kitabı bitirdikten sonra olumlu yada olumsuz bir tepki gösterme gereğini duyuyor. Bunu çok önemli buluyorum.

"Gül Söylem" adlı şiir kitabımla ilgili övgüyü ençok kadınlardan aldım. Anlaşılan kadınların ilgisini daha çok çekiyor. Bununda doğal buluyorum. Çünkü kadınlardan yana bir kitap. Örneğin bir genç kız "Gül Söylem"le ilgili " Benzetmeler, imgeler çok

güzel, canlı; şiiri okurken gözümde canlandırabiliyorum. Örneğin Kadın kalçasını deniz dalgasına benzetmesi çok hoş. Kendimi yücelmiş buluyorum" diyor. Bu düşünceler dikkate değer. "Gül Söylem"le ilgili en keskin yergi de içerdeki bir kesim arkadaştan geldi.Bu yergilerden biri cinsellik için dışsal özellikleri çok öne çıkarttığım doğrultusunda, bir diğeri ise daha ileriye gidip "Bir bakıma, ülke bir yanda şiirin bir yanda. Hücresinde kadını dışında bir şey düşlemiyen bir insanın mısraları bunlar dedirtiyor insana" diyebiliyor. Burada içerdeki bütün arkadaşların "Gül Söylem"e cephe aldığı anlaşılmasın. Cinselliği neden daha açık, derin ve boyutlu işlemediğim konusunda uyaranlar da oldu

Şunu açıkça belirtmekte fayda görüyorum. Cinsellik bir seçenek olmadığı gibi bir lüks de değil. Görmemezlikten gelmemiz, yokmuş gibi davranmamız (Ki birey tek başına olduğunda değil daha çok toplum içinde böyle davranma gereğini duyuyor, yani toplumun baskısı devrede) onun fizyolojimizin, biyolojimizin, psikolojimizin önemli bir parçası olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Hücrede tutsak, dağda gerilla da olsak o hep bizimle beraberdir. Onu içimizden koparıp bir kenara koyamayız. Ona karşı yapacağımız en babayiğit tavır bastırmaktır. Cinselliğimizi insanca yaşama olanağı bulunmadığı durumlarda ne yazık ki bastırmak bir zorunluluk olabiliyor. Ve bu yanlışta değildir. Bir devrimci bu konuda zaaf gösteremez, iradeli ve güçlü olmak zorundadır. Ama bu onun cinsel gücünü yok sayması anlamına gelemez. Birde cinsellik deyince sadece erkekle kadının fiziksel farklılıklarını, cinsel aşklarını ve sevişmelerini anlamıyorum. Kuşkusuz bunlarda var ama ben cinsellik deyince insanların cinsel özelliklerinden dolayı yaşadıkları güzel insani duyguların yanı sıra karşılaştıkları, çektikleri (özellikle kadın cinsinin) baskıyı, şiddeti, horlanmayı ve acıyı yani cinsellikle bağlantılı her türlü çelişkiyi ve edimi anlıyorum.

Kadın cinselliğini şiirimde dışsal özellikleriyle ele alındığı gözlemini eksik buluyorum. Kanımca bu gözlemler kitabın (Gül Söylem) bütünüyle irdelenmemesinden kaynaklanıyor. Şiirimde kadın fiziksel güzelliğinden koparılmıyor, bu doğru yani tek yanlı bir soyutlama yok. Şiirimdeki kadınlar bütündür; yüreği,beyni,inancı, ideali, düşü, özlemi,acısı, tutsaklığı, ve baş kaldırısı, savaşımı, direnişi, zaferi ve gözlerinin rengi, saçlarının biçimi, boyu, boynu, elleri, bacakları ve memeleri-kalçalarıyla kadındırlar; güzeldirler, kişiliklidirler... Engels'in dediği gibi **"söylemek gereksizdir ki, kişisel güzellik, içtenlik, benzeri beğeniler aynı cinsten kimseler arasında daima cinsel ilişkiler isteği uyandırmış. Ve kimse ilişkilerinin en içtenine giriştiği kimsenin şu ya da bu olması, konusunda kayıtsız kalmamıştır."**

Egemen kültür (kapitalist kültür), kadını ya iş gücünün kapasitesi ya ya da onun içsel değerlerinden (duygu ve düşüncelerinde) soyutlayarak o sadece dışsal özelliklerden ibaretmiş gibi bel, kalça, göğüs ve boy ölçüleriyle bir yerlere koymaya ve pazarlamaya çalışıyor. Doğal olarak bunu insansal ve devrimci değer yargımıza ters buluyor ve eleştiriyoruz. Çünkü insanı fiziksel değerlere indirgemek, onu küçültmek ve yozlaştırmaktır. Bundan yola çıkarak kimi devrimci erkek arkadaşlar, kadını sadece içsel bir varlığa,değere indirgiyor. Kadının fiziksel normlarına karşı ilgisizmiş gibi gözüküp onu emekten, analık özelliğinden, düşünce, mücadele gücünden vb. özelliklerinden ibaretmiş gibi değerlendirmeler yapar ve yüceltirler. Kadının cinsel özelliklerinden, ileri gelen doğal fiziksel güzellikleriyle beraber yüceltmeyi uygun bulmazlar. Bunun içindir ki uzun yıllar yoldaşlığı değil de "bacı" kültürünü devrimci ahlak normu olarak gördük. Kanımca sosyalist cinsiyet estetiği ve ahlakı bu değildir. Erkek kadın arasındaki güven duygusunu "bacı-kardeş" bağından çok yoldaşlık yaklaşım ve kişiliğiyle sağlamalıyız.

"Sanat yapıtı gibi insan da bir bütünlüktür, birliktir. Cinsellik insan varlığını oluşturan ögelerden biridir. Ancak insanın, insansal ve toplumsal varlığına sadece bu açıdan bakmak, insanı sadece cinselliğe indirgemek yanlıştır. Bir devrimci böyle bir şey yapmaz. Ancak erotik şiir yazmak devrimciliğe aykırı değildir. Devrimcilik kadar cinsellik de demokratik ve ilerici insanlığın göstergelerinden biridir. Devrim, demokrasi ve hümanizm cinsellikle birlikte bütünsel insanı oluşturan değerlerdir. Aşk şiirleri devrimci açıdan öteki insanlarla iletişim kurabileceğimiz en önemli olanaklardır." (Yannis Ritsos)■

GÜNEY KÜRDİSTANDA KADIN

Bu yazı ve röportaj 11. 1. 1993 tarihli Güney Kürdistan'da KYB tarafından çıkarılan günlük gazete KÜRDİSTANİ NÛ'dan alınmıştır.

Kürdistan halkının yeni yaşama döneminde özgürlük, yeniden imar etme, Kürdistan federel hükümeti ve Parlamento çalışmasında Kürt kadını mücadeledeki yerini almıştır, bu yeni dönemde aktif rol almaları sevindirici bir şeydir, Kürt kadınının Irak Kürdistan parlamentosunda, bakanlar kurulunda ve kendine özgü örgütler de rol alması övünülecek bir şeydir.

Kürdistanda faaliyet gösteren kadın örgütlerinden biri *(Kürdistan Kadınlar Birliği)***dir.** Bu birlik kadın sorunuyla ilgili çeşitli faaliyetler göstermektedir. Gazetemiz, Kürdistan kadınlar birliği yönetim kurulu üyeleri ile görüşmek için birliğin Süleymaniye şehrindeki şubesine gitti, orada şube başkanı bayan **Behiye Mahuf**'la görüşüp bir kaç soru sordu.

Soru: İlk sorumuz, Kürdistan kadınlar birliğinin kuruluşu hakkında bize bilgi verebili rmisiniz?

Behiye Mahuf: Kürdistan kadınlar birliği 6-11-1989 tarihinde dağdaki mücadeleci kadınlar tarafından kurulmuştur. Bu da Kürt kadınının amaçlarının gerçekleştirilmesi ve aile özgürlüğü için örgütümüz kurtarılmış Kürdistanın her yerinde çalışmalarını sürdürmektedir. Bizim şubemize gelince o da 1991 yılının mart ayında bütün Kürdistanı kapsıyan uyanış döneminde kurulmuştur, ve o günden bu yana bir çok kadın, örgütümüzün tüzüğünü beğenip üye oldular. Başta kadın özgürlüğü olmak üzere kadınla ilgili bir çok örgütsel çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Soru: Şubenizin bölümleri nelerdir? Ne gibi çalışmalarda bulunur?

Behiye Mahuf: Şubemiz şu bölümlerden oluşur: Örgütleme, enformasyon, ilişkiler, yardımların dağıtılması, idari işler, maliye ve toplumsal ilişkilerle ilgili bölümler bu son bölümü kendim yönetiyorum.

Soru: Toplumsal ilişkilerle ilgili bölümün ödevleri nelerdir?

Behiye Mahuf: Ulusal münasebetlere ve anılara katılmak, yabancı ve yerli kuruluşlarla ilişki kurup kadın ve aile menfaati için çalışmalarda bulunmak, seminer düzenleyip sağlıkla ilgili çalışmalara katılmak ve birçok münasebet ve anılarda şehitlerin ailelerini ziyaret etmek.

(İdari işler bölümü sorumlusu bayan Nazenin Muhammed Reşit'le de görüştük.)

Soru: Acaba 1992 yılındaki çalışmalarınız neydi?

Nazenin Muhammed Reşit: 1992 yılında kadın elbisesi fabrikasını kurduk, bu fabrikada şehitlerin eşlerini ve geçinme durumu iyi olmayan kadınları çalıştırıyoruz ve bu fabrikadan kazandığımız paralarla şehitlerin ailelerine ve yoksullara yardım ediyoruz. Aynı zamanda fabrikamızda imal edilen okul elbiselerini okullara dağıtıyoruz. İkincisi yabancı kuruluşlardan gelen yardımları şehit ailelerine ve yoksullara dağıtıyoruz.

(Enformasyon ve kültür bölümü sorumlusu bayan Kıwêstan'la görüştük ve kendisini sorduğumuz soru şuydu.)

Soru: Bölümünüzün çalışmaları hakkında bize billgi verebilir misiniz?

Kiwêstan: En önemli faaliyetimiz **(Tewar)** adında bir dergi çıkarmaktır. Tewar dergisi kültürel bir dergi olup halkımızın ve özellikle Kürt kadınının kültürel seviyesini yükseltmekte büyük rol oynar, şimdiye kadar üç sayısı çıktı dördüncü sayıda çıkmak üzeredir.

Soru: Derginizi yöneten ve yazı yazanlar kimlerdir?

Kiwêstan: Dergi bizim yönetimimizle ve birkaç bayan yazarın yazılarıyla çıkıyor. Dergideki kadın yazarlar şunlardır: **Emire Muhammed Emin, Şirin K. , Solav'ın annesi, Rêzan Ahmet Herdi.** Fenni işleride **Halit Resul ile Hiwa Hattat** yapıyorlar

Diğer kültürel faaliyetlerimiz ise Kürdistan Halk Televizyonunda Tewar isminde iki haftada bir programımız yayınlanıyor

Soru: Bu programın amaçları nelerdir? kimler tarafından hazırlanıyor ve takdim ediliyor?

Kiwêstan: Bu program toplumsaldır daha fazla kadının kültür seviyesini yülseltmek ve kadınla ilgili sorunları tartışıp halletmek içindir. Program benim ve **Peyman İzzettin** tarafından hazırlanır ve **Knêr Apdullah** tarafından sunulmaktadır.■

HEVPEYVÎNEK ;

Bi navê "Agirê Newroz" me bi gel Seyda Taha Mayî Çêkir.

AGİRÊ NEWROZ: Em di vê hevpeyvine de dixwazin binemala Mayi û dîroka wê nasbikin?

MELE TAHA MAYİ: Qinêta binêmala Mayi Mirebeğen Elkê (Beytuşşebap) bûn. Di peşîyêda mirên wê deverê bûn. Navê bapîrê me Mir Hesenê Mirê begi bû. Navê Kurê wi Del bû. Ew ji liwê derê hatibû Kurdistana buşur û li devera Berwarî bala cihwar girti bû li gundê Bedühê akincî bû. Heta 5-6 bavan em wê derêne. Paşê Mele İbrahim hatiye gündê Mayi ku dikeve başûrê Bêdûhê, Mala me maleke ayinî, zanyari û xwedanê ronakbîran bû. Li mala meda pirr hezanvan û rewşenbirên berketi peyda bûne. Li sala 1978 rejima Saddam gundê me şewitand, Her wekî hezar gundên kurdistanê û em berev deverên di belavkirin.

A.N: Di bine mala Mayî da çiqas hozanvan û rewşenbîrên bi nav û deng derketine?

M.T.M: Bapîrê min Şex Taha Mayî hozanvanekî bi nav û deng bû. Mamê min Mihemed Tahir û xalê min Enwer Mayi jî şair bûn. Ez jî car cara hozana dinivîsînim . Xortên me yên hozanvan ji hene; wekî Ebdulbaki Mayî, Hafiz Mayî, Mehifozi Mayî û hinekên din. Di binemala me da her ji berî bapîrê min hemû mela bûn. Wekî Mele Ebdulrehman, Mele Tahayi, Mele Mihemedî, Mele Omerî, Mele Ebdul'kadirî, Mele Qasımî, Mele Îmadînî, Mele îbrahîmî, Mele Ômerî û heta bapîrê min bû xelife (Şêxê Nexşibendi). Bi du Kurên wi ji bûne Şêx Meziher û mamê min Şêx Mihemed Paşa . Pişti mirina wan şêxati û xelifati neman. Li sala 1924 em mişexit bûn û çûn Kurdistana bakur. Li sala 1925 bizava Şex Sêidê Piran hebû li Diyarbekirê. Helbet bavê min ji Şêxê Nexşibendîyan bû, tirkan pirr hez lê ne dikir. Û dixwastin me ji Kurdistanê derxin û bi taybeti bo devera Konyê bidin. Ji ber wê yekê bavê min biryar da careke di bizivirin Kurdistana başür pişti sê salan mayina me li Kurdistana bakur.

A.N: Eger bikarî hinekî bo me li ser bapîrê xwe Şêx Tahayi biaxıfî Helbet bi ser berhemên wi û karên wî yên edebi?

M.T.M: Bapîrê min pirr kitêbên ayini hene li ser rêka, Nexşibendiyê û her wesa belê Şêxitiyê rê nedaye ew di bi warê zanyarî de xwe diyarbike, hemû jîyana xwe bi Şêxitiye ve borand. Hozanên wi ji hene bi zimanê Kurdi, Erebî û Farsi. Li sala 1924 wê dema emperyalistêr İngîliz Kurdistana başûr dagirkir, kitâbxana wi hemû şewitandin. Hozanên wiyên bi Kurdî li cem Şex Mistefa Qeredaxi mabûn li Silêmaniyê. Ez û Enwer çûn wê derê, me neziki deh heta 15 de hozanên wi anîn.

A.N : Çend dîwanên wi hene ?

M.T.M : Veki me di pêş de gotiye, İngilizan kitêbxana wî şewitandin get çû dîwan û berhemên wî neman. Tenha deh heta panzdeh hazanên wî mane bi zimanê Kurdî. Her wesa li sala 1963 rejima Iraqê Ebdulhafiz girtibû, xanima wî hemû dîwan û nivisarên Enwer Mayî ji şewitandin ji tirse de. Bi wî awayî dîwanên Enwer jî neman.

A.N: Niha kîjan berhemên Enwer Mayî hene?

M.T.M: Kitêbek wi li ser êzîdiya heye yek ji bi navê "Kurd Li Behdinan" bi zımane Erebîye (Em-Ekrad Fi Behdinan), seminerek jî maye, yên ez dizanım evin .

A.N: Ewi bêşdari di Şoreşa Kurdistanê da kirîb û?

M.T.M: Belê dema şehid bû (22.07.1963) berpirsiyaren tîpek peşmergan bû. Cih lê

şehid bû gunde Şikrine ku dikeve başûrê Bamernî. Wê demê xwe berhev dikirin ji bo hêrişikê bikin li ser bihgehekê leşkerî rejîmê li Şikrinê. Di wî demê ji alîyê firokên rejimê ve hatine top baran kirin û şehit bû. Ez û Enwer pêk ve li gel partiya "Hîwa"bûn. Ku paşî bû "Rizgari" paşî jî bu Partiya Demokrat a Kurdistan. Heta salên (1949-1950) ez li gel Partiyê bûm. Belê peywendiyen Enwer ji hêz bûn li gel Partiyê. Piştî sala 1958 Şoreş Tirmexê Enwer layekê Peşkeftin xwaziyê (Sosyalist) girt. Li sala 1962 careke di ji Bexdayê na hati bû nav sere sê. Di wî demê da Parti, Partiyek serekî bu di Kurdistanê da û devera şoreşê, ji bervê yekê carekî din Enwer gihişt nav rêqên P .D.K.ê.

A.N: Hiwa û Rizgarî neman?

M.T.M: Belê herdu jî neman û gêhiştin nav rêzên partiyê wê dema damezirandina Komara Demokratika Kurdistana Mahabat hat damezirandin P.D.K- îranê û İraqê jî hati bû sazkirin. Di wa demê da P.D.K a İraqê û İranê dixwastın yekbûnekê durist bikin. Jî 'bi wê yekê herdu bûne hewpeywan serekê hina **Hemize Ebdulah** bû.

A.N: Seydayê min, em dixwazin we nasbikin?

M.T.M: Ez li sala 1924 li meha (2) hatime li ser dinê. Min xwandina xwe seretayî heta pula pêncê li Bamerinê xwandiye. Li sala 1943 min dewata xwe kir. Devera me ya rewşenbîrîyê dûr bû. Ji ber wê yekê min hinek kîtêb ji xwe re peyda kır û hêdi barê xwe yê rewşenbiryê pêşda bir.

A.N: Çend dîwanê we hene?

M.T.M: Yek dîwanê min heye. Ez xwe helbestvan nabînîm. Li ser demê qencinê yê li salên çilan da min 4-5 hozan vehandin. Hozanek bi ser Şêx Sêîdê Pîran û hevalên wi bû. 2 û 3 jî li ser Kurdayetiyê bûn. Paşê min dest ji hozana berda heta sala 1971 dema biryara 11 ê Adarê. Min zanebû mafên hejaran û peşmergan herdu jî hinda bûye û get kes naxwaze berevaniyê jê bike. Û her berdewam xeter û xiyanet ya li wan tete kirin bi destê serok û berpirsên şoreşên Kurdi . Bi rasti ez pê xemgin bûn û min nezîkî 15 heta 20 hozan vehand li ser rexne kirinê bûn û hemû gazînde bûn . Bo nimune di wê taxê da ku navê wê taxa Şehiddaye. Sise heta çar malên Şehidan lê tune: Hem berpîrsiyarin bi navê Şehidan ji xwera avakirin. Min bo vê yekê hozanek bi navê " Dengê xwîna Şehidan" vehand.

Ev hozan di Kovara Serhildanê de hatiye belavkirin. Min pirr kîtêb xwand li ser alên siyasi û rewşenbîrîyê. Min îro hozanek heye bi navê "Hebûn". Min têde pirsîya ji mîrovê cara yêkê hatiye serdinê kiriye.

Ev hebûn ji ku ve hatiye?
Bo çi hat?
Dê ku ve diçe?
Kinge peyda bûye?
Man heye?
Yan pîç dê be .
Ez Çime?
Bo Çime?
Dê ku ve diçim?

Eve jî helbet bi felsefa Romanya û Girîka ye. Ji Eflatûn û Aristotelesiye. Her yek ji wan li ser hebûnê peyîviye. Hinekan gotîye hebun jî ave hatiye, hinekandin jî gotîye naxêr axê hati, hinekên din ji gotîye ji agir hatîye, paşê ji qutabxanên Felsefê hatin û her yekê fikra xwe got. Min jî fikra her yekê di vê hozanê da gotiye û li beram berî wê, Fikra xwe dîyar kiriye.

A.N: Ji alîkî din ji hun li ser zimanê Kurdî dixebitin?

M.T.M: Belê min li salên çıla da hinek payivên pîr û kalên me komkir . Paşê me dest bi karên Kurdayetîyê kir heta sala 1974. Li salên 1970-1971 Mele Mîstêfa dixwast ku min dîwana Ehmedê Nalbend berhev bikim bo çap kirinê. Min zor peyîvên Behdînan rêk û pêk komkir. İro jî min ev Ferheng heye, min li İranê durist kiribû

A.N: Ev ferhenga ji çend ûşan pêk hatîye?

M.T.M: Ji neziki 25 000 ûşan pêk hatîye, Kurdi û erebiye li gel şîrovekirin.

A.N: Erê, hukumeta Ereba di wê demê da bo te çapnediki?

M.T.M: Na xêr çap nedikir

A.N: Heta îro get çû (tû) peşnîyar nehatine bo çapkirina wê ferhengê?

M.T.M: Li ser demê Hukumeta Ereba min tevavnekiri bû piştî serhildanê "Berey Kurdistan" ê got emê çap bikin. Belê wan jî çap nekir. Enistituya Kurdi Parîs soz da bo çapkirina ferhengê li sala 1994.

Li navbera min û Dr. Kamûran Bedirxan de nivîsîn û namê hebûn. du namên wî û şikleki wî li Cem minin, kovarên Ronahî, Roja nû, Sıtêr û Hewar bo min dişandin gundê me bî riya postê. Carekê hozaneka min li kovara "Roja Nû" belav kir li bin navê El-Fobet

A.N :We dîwana Ehmedê Nalbend Çapkır?

M.T.M: Nexêr heta îro jî nehatîye çapkîrîn. Nêzîkî 700 helbestên Nalbend hebûn.Min nêzîkî 540 helbestên wî berhev kirîn bo Çapkirinê. Paşê hinek alozî derketin li ser riya çap kırıneda. Nalbend namek îmza kiribû, dabû min û hozanek ji li ser vehandi bû û goti bû "tu pişti mirina min vekîlê minî bo çapkirina berhemên min"

A.N: Seydayê min, fikra te çiye di ser yekbûna zimanê Kurdi de?

M.T.M: Riya rast û dirast ewe ku, her yek peyîvên devera xwe kom bîke paşi hemû berheman pêk ve kombikin û lijneke şarezayên zimane Kurdî sazbikin ev ji ferq û cudayî zımaneki serekî bo xwandin rewşenbîrîye û zanistîve danîn bo hemû Kurdistanê.

Rejîmê daxwazi Bedirxan kiribû bo danana prosekê wesa tê armanca wê ne xizmeta peyiva Kurdi bû. Wê dixwast bi wê riya Behdınan û Soran bes bida hevdute sergengeşa ziman. Belê me baş agahdari li merema wê hebû. Me get rê ne da karekî wisa dirast bibe.

Me gengeşe li ser Ferhengê kır û hinek lijine danan ku hinek berhemên folklorî kombikin û hinek berhemên keleporî .hwd.

A.N:îro hun li ser çi kar dikin?

M.T.M: îro ji ber barên giran yên siyasî û aborî li Kurdistanê get rê nade alîyê rewşen bîrîye bi rengekê pêtvi xwe diyar bıke.

A.N: Nerînên we li ser rewşa Kurdistana başûr çiye? îsal du salê Kurdistan azad bûye, hilbijartin bû pasleman û Hukumeta Herema Kurdistanê hatin damezrandın?

M.T.M: Her ji kevinda heta îra get çû (tû) çor û rengên zulum û zordarîye nemane bi serê miletê Kurd nehati bîn bi destên İmperyalistan û dujmınên gelê Kurd ve. Belê heta îro get çû milet û ne çû kes bo miletê Kurd xemgîn ne bûye û ne yek a rondık (hêsir) aniye xwarê û ne jî bi dengê xwe nerazi buna xwe diyar kirîye. Belê piştî serhildana bahara 1991 û bi taybetî dema hemû xelkê Kurdistanê ber İrane û Tirk çûn. Hemû hukumetên emperyalist û welatên derû doran me xwe "xemgin" kirin û ne "razîbûna" xwe diyar kirîn.

Çimkî eve jî îro berjewendîyên wan ketine li Kurdistanê de û bi xelkê Kurd ve girêdayîne, nexasîme îro Kurdistan ya bûye xelekek ji xeleken zincîra welatên emperyalist. Ewen îro xwe bi navê hewpeymanan û demokrasiyetê û mafên gelan xwe diyar dikin, xwe nêzîkî xelgên hejar dikin. Bi rastî tilîyên xwe dikin çarvên wan (xelkên hejar) û hemû xêr û berhemên welat û miletan didizin û talan û rep û rût bircî dikin. Belê îro miletê me yê Kurd ji wekî pirr miletên din ketîye tora wan û bûye xelekek ji xelekên zincîra berjewendîyên wan. Her çawan bixwazin me ûsa dilîvîn. Belê îro em bûyine xelekek di jî di zincîra berjewendiyê nokerên emperyalîstên de ku ew noker dijminê serekenî yê miletê me ye. Çaven me perde hatine ser. Em bê ser û sermîyan bûn. Her çawan ew dixwazin me wesa paldidin.

A.N: Hun çawa dahatûyê Kurdistana başûr dibînîn?

M.T.M: îro partiyên me yên beref

yekgirtineke baş diçin. Hevîdarim miletê me li bin aşiti û tenehiyeke tewaw da biji û bi xebateke ber dewam beref pêşve biçe.

A.N: Çend rojan berî niha hun derketin li ser Televizyona Gelê Kurdistan eger xelatîyamin tûne be we tiştekî wesa goti "Berî avakırına Kurdistanê pewiste em mirovan avabikin" Nêrînên we li ser ava kirina Kurdistan û awakirina mîrovan çiye?

M.T.M: Dujminê me Kurdistan xirab kîrîye her awesa mirovên wê jî birab kirîye.Erkên me îro avakirina Kurd û Kurdistanêye. Pêtvi ye em bizanin kîjan wan peşda avabikin. Çimki em giringiya vê çendê nezanin helbet çend xwe mandû bikin get nagêhin çû incamên baş. Eğer cewaziyekî li navbera Ademizadi û Giyanewera bikin dê bînîn. Giyanwera çû gil (mêşik) nîne. Belê Ademizadi ew heye Giyanewezi teniha şehiwet (hezkirina xwarinê, vexwazine û xweşiye) heye. Belê Ademîzadi agıl û şehiwet herdu ji hene. Lê Giyaneweri berjewendîya kesê xwe wê ve tir get fikir naki û li cem wi ne giringe eger tiştekî xweş carekê bixwe. Bila çîhan hemû xerab bibe. Belê Ademizadî naxwaze bo berjewendiyên xwe get zîyanekpeyda bibe. Ademîzadi herdem berjewendiyên gişti dide berçawan li gor wê helwesta xwe diyar dike. Sed mixabin,îra xelkê me di Kurdistana azad jî de ji vê yekê û hemû rewişten Kurdiyatiyê û heta ku mirovatiye ji zor dûrin. Eve ji hinekên kêmin ji wan rewiştên xirab yên piranîye xelkê Kurdistanê çandina giyayê bêhuş kirine (tiryokê) îro bûye rudaweka pirbelav, bazirgani bi dezigeh û amîr û fabrigê û çek hwd.Yên Hukumeta Kurdistanê disa rudaneke zor belav û bê sızaye. Yan ku her kurdek ji van kurden be bext. Pirr amadene heta ku axa Kurdistanê jî bi fıroşin bi çend dolaran. Eğer çebibe û bila paşi hemû Kurd û heta ew kes bi xwe ji bikevin kolan û berderiyên dujminên xwe û emperyalistan. Dê kesek kiluyeka fatunî yan sifîrî ji amîrekê kehirebê derxe ku buhayê 400-500 dînara be. Belêde Hukumeta wi bahê li sedan hezaran zeraz bike û dê taxêkê bajarî yan pitir binine bê kehireb. Helbet îro jî hemû jîyana me li ser wê ye. Û li cem kesî dîlan û şahiye çimki nêçireka kirî. Erê ma eger çend Kurdistanê avakin bi cîwantirin cor û nexşa û ev mîrovên pirr paşketi û herîf tî bimînîn ne avakirin di Kurdistanê da ma ew hemû caran wê xirab nakin? û kevir li ser keviran dihêlin?

Ji ber ve yekê zor zor pewîste beri avakirina Kurdistanê xelkê Kurdistanê yê herîfti avabikin. Eger ev xelk bi hata avakirin bi rast û duristi ewa bê şîk ew dê Kurdistana xwe jî zû tir avadikin û her yek ji alîyê xwe ve.

A.N: Piştî rizgar bûna vê parça (beşê) Kurdistanê, ji alîyê rewşenbîrîyê çi proce berhev dikin? Bi taybetî li parêzgeha Dihokê de hun çi dikin?

M.T.M: Ji ber barê aborîyê giran li Kurdistanê , mirov û rêkxirawên rewşenbîrî nikarin tu pengavên rewşenbîrîyê beref pêş ve bavên. Li gel hindê li Dihokê **Yêkîtîya Nivîskarên Kurd** ji heye.

A.N: Li Kovara "Peyv" yek bi jımara wê derket, Paşî sekînî!

M.T.M: Ew hejmara derketî jî bi xêra bingeha Rewşenbirî ya London bû. Çimkî wê mera hezar dolar şandi bû. Me bi gel wî jimara yekê derxisti bû.

A. N: Li vir, eger Partiyê Sîyasî alîkariyê nedin get kes nikare kovar û rojneman derxe?

M.T.M: Belê get kes nikare wan .

A.N: İro di Kurtistana başûr de zaravê Behdînan zor lawazê û hemû Kovar, Rojnamê û Kîtêb bı zaravê sorani ango Kurmanciya jêrê derdikeve.Tenê hinek Çîrok, pêkenîn û helbest di Kovarên "Serhıldan" û "Metin" de derdikevin.

M.T.M: Ew jî, ji lavazîya û xwe newestandina Serkirde, rewşen bîr û hozanvanên Behdînan de tê.

A.N: Soran di bêjin piranîya xelkê Behdînan dixwazin bi zimanê Erebî bixwi-

nin û binîvîsînîn ji ber ku Erebî bo wan asanîye!

M.T.M: Nexêr wesa nîne, belê rewşenbir û xelkê Behdînan naxwazin xwe biwestinîn.

A.N: Eğer îro hemû Kurd hewil bidın bi pîtên latînî binivîsîn û bixwınin bo me baş nabe?

M.T.M: Mirov bingêh beşkevtinê ye ne pît. Vêça çi pîtên latînî bin yan erebî giring nîne. Herweku em dizanin pîtên latînî hemû pêtviyên zimanê Kurdî tê da hene û bi bêçe wana pîtên erebî pir xelkê me heye naxwazin pîtên latînî kar bînîn.

Çimkî dibêjin welatên imperyalist ber dewam pîtên latînî paldıdin nav welatên bisulmana ji bo dûr kırîna bisulmana ji ayîna wan ayîna îslamê ku Qurana pîroz û hedîsên, Şerîf bi zimanê Erebî û pîthen eberî hatine nivîsandin.

A.N: Fikra we li ser wê yekê çiyê?

M.T.M: Eğer ayîdîyolojiya xelkê kurd mikum be get pît nikarin çı karî lê bikin.

A.N: Hinek kurd dibêjin ayîdîyolojiya me Kurdayetîye. Fikra we li ser wê yekê çîye?

M.T.M: Her miletekî adet û teqalîdên xwe yên taybetî hene. Bîr û bawerîyên wi xelkê wi mileti pêk ve tê giredan heta milet jî pêt tê. Belê eger miletêkî adet û teqalîdên xwe helan û qesita adek û teqalîdên miletekê dikir. Ewa bê şik ew milet wi dimê dê bikeve di nerehetiyeke nexweş da, û dê bibe egera parçe parçe bûn û jêk ve bûna wi miletî. Û di encamda jî beref paşve diçe û get nikare pêşda biçe. Bo nimune pişti nema bûna împarantarîya Osmanî her miletekî di vê devere da rejîmîke komari sazanın.

Hinekan ji Sosyalîzm anîn. Belê em binêrin van miletan pêşve diçin yan paş vê dimînîn get nikarin geşebidin û pêşve biçin. Belê bo çi em pêş ve naçin? Hayê we çiye? Em jî çunku ew rejîm li dir adet ûtegalîdên wan mileta perwerde û peyîda ne bûye. Belê yên li henek welatên din da peyda bûye û yên li gel adet û tegalidene wan perwerde bûye, heta gihiştiye pila tewaw bûne.

A.N: Peyîva we li ser Kurdistana mezin çiye?

M.T.M: Ew hevî û armanca hemû kurdaye û her dengên din yên Kurdan dên bi narê otanomî yan federasîyon hemûyan sextene û rojanene. Hemû bizavên rizgarîxwazên gelên sîsîya beref dostîya rojhilatî diçûn. Çimkî rojhilat (soviyet) dijî Emerîqayê bu û Emerika bi xwe ji dijî wan bizavên rizgarîxwaz bû. Her wekî tê zanîn dijminê dijmin doste". Belê Sovîyet get dostê bizavên Kurdî ne bû. Çimki hemû çekên rejima Saddam û Esed ji Sovîyetê dihatin û bê ku Sovîyet bibêje wan rejîman wan çakan dijî Kurdan karnekîn.

A.N: Peyîvên we çine li ser şerê xwekujî pêş saleke qewmî di Kurdistanê da?

M.T.M: Ew encamê wê milmila ne şeriye û berjewendîyên taybetî bû yên serkirdên partîyên Kurdistanê. Her yek dixwaze ew li peşiya miletê Kurdî be feket bo mezinatiyê. Belê Kurt jî dikevin destên emperyalîst û dijminên xwe yên dewir û berên xwe. Hema ew çawan bîxwazin wesan me pal didin.Hinek perdên tarî yên bi ser çavên me dayinin û get em çû nebinin. Em rêya genc û xirab jêk cuda nekin. Û em berjewendîyên xwe ji berjewen dîyen dijminên xwe cuda nekin û em bê ser û semya bimînîn.

A.N: Seyda, gazindek û daxwazek we bo Kurdên bakur û xwandevanên Agirê Newrozê nîne?

M.T.M: Belê heye. Ez ji birayên xwe yên bakur dixwazim. Ew bi tewawî li çûyîyên birayên xwe yên başûr binerin. Bila ew ji nekevin wan xeletîyên ewên em ketinê di pêşda. Û bikarin bînerin û hemû Kurt gazancê lê werperin.

A.N: Zor, zor sipas dikim.

M.T.M: Ez ji zor sipas dikim li sez çavan hun hatin.■

www.arsivakurd.org

ŞEVA BARANE

HESEN SİLÊVANÎ
(Endamê Yekîtîya Niviskarên Kurdistan-Dıhok)

- Ma çi ji baranê xweştir heye ! ?

Te serê xwe, bi tiblêt xwe şehkir, destê rastê bi simbêla de îna xwarê û ji odê derketî û te dergeh girt, kilîl bi depê bê reng ve helawîst.

Te berê xwe neda eyna mezin ewa ketî beramberî te, tu di peyskada çüyê xwarê, hewce ne bû tu dergehî vekî, kitek wî bi xwe li taq bû..

- Pa bêhna axê xweşe piştî baranê !!

Te mêhka serî ya çakêtê xwe girt , herdû destêt xwe kirine di berîkêt bantolê bi tenê te di gel xwe înayî.

- Dê rêvin bê, evê gewr jî bibe ..
- Eve bese, ez gelek gîronabim ..

Deh diwazde pêngavek li ser teqnê te havêtin, tu gehihiştî lêva cadê, te berê xwe da çiyayê bilindê mit û te ji dil bayê baranê helkêşa.

- Aah... pa xweşe ! !

Ronahiyêt cadê helbûn û baran li ber di reqisî.

Bazar di xew çû bû. . Tu yê keyfxweş bûyî bi çipikêt baranê ewêt silav dikirin pirça te ya sivik.. heta serê bazarê tu çûyê, boriyê alêdî û pêda hatî xiwarê ... ew gemara reş sê-çar caran hatû çû . . . Tu li ber wê çayxana biçûk rawestayî.

- Bila sivik bit.

Te av vexwar û tu rûniştî ser wî textî ji derve, ewî qetê xêvetê yê li hindav serê te vedayê, tu ji baranê bê bargirê, hindî tu şiyayî, te herdupêt xwe dirêjkirin...

- Tu bi xêr hatî xalo.
- Xêrindarbî.

Hêjte çaya xwe ne têkveday,ew tirimbêle, beremberî te rawesta, te piyala xwe bilindkir û firek li çayê da.

- Tu çend hej çayê dikî hey mal nexirab ! !
- Û hej xwîn şirîna xwejî dikim.
- Ê hema dê neweya nebêje ! ! dê vexwe, hêj sar nebûyî.
- Bila sarbit, dê germ keyve eynika min.
- Wela babo xweş hi jêkirine ! !

Tu kenîy û te serê xwe bilindkir, ew mirovê di qemarêda rûniştî, rik û rik li te di fikirî . .

Te du derhem danevî çayçî û te gotî:

- Tu bi xêra xwe êke dî jî naînî?
- Wêy ser çava xalo . . .

Te ew mirove hêla wesa û te êdî berê xwe neda alê wî . . Lê ewî neşiya xwe bi girit û bi kerb ji tirimbêlê derkevt û qesta te kir, bi dengekî şîdyayê gote ti . . .

- Tu bi çi di kenî ?

Çay çî piyala te deyna ser wê mêza asinî ya sê pêyî, hêdîka te têkveda . .

Ewî neşiya xwe bigirit:

- Ma tu kerî, te hayi ji min nîne ?

Te kevçik ji piyalê îna derê û te kire dibin kaskêda, û bi nermî gotî:

- Tu bi çi heq vê pirsiyarê ji min dikî ?

Kêm mabû da çavêt wî ji qoqilikê êne der, destê rastî dirêj kire te û got:

- Bo ku tu bi min di kenî ! !
- Ez bi te di kenîm ?
- Erê . . Erê . .
- Ma ez te nas dikim, da bite bi kenim ?
- Ma êk heye ji vê bajarî min nas nekit ?
- Lê ez ne ji vî bajarî me . . .

Demê te wegotîyê , sist û sar bû , bi dengekê nizim û nerm gote te :

- Pa tu ji kîj bajêriyê ?

Bi bişkurîn ve te gotê :

- Heqê vê pirsiyarê jî te nîne . . Ma ne weye ? ?
- . . . . . ! !

Te destê xwe bir berîka xwe û bakêta çigara îna derê û êkjê berdayê û paşî te pakêt li ber bilindkir:

- Keremke . . .
- Ez vî tuxmî nakêşim . . .

Piçekê bê deng bû û hizreka dî ji te kir û êkser gote te :

- Hêvîdarim min tu êciz nekiribî ! !

Te berê xwe da dêmê wê yê esmer û careka dî tu ji dil ken û te çi negotî . . .

Te çayek dî jî vexwar, te hûrde dirâv ne bû bidê çayçî, te gotê :

- Derhemek te mal min xal.
- Çi yê min nemaye li te xalo, ya domahîkê ji kîsê mine . . .
- Bi jît . . .

Tu rabûyî û te riya xwe girt, demê tu gihihştî termêt telefonêt bi rêz, te viya telefonekî bo mal bikî, lê hak bîra te, derhem vî te nemane, cardî tu kenî û te serê xwe bilindkir esmanê tarî û tu ji bayê sarê baranê sil nebûy û bo di giymi jî ji dil . . .

- Babo bi xudê baran xweşe . . . ! ! ■

www.kurdishvalues.org

MEKTUP

Sayın; Newroz Ateşi Derğisi Çalışanlarına...!

Çağımızda gerçekten köklü toplumsal devrim yapmaya muktedir tek sınıf proletaryadır. Kürdistan gibi sömürge bir ülkede ulus bir bütün olarak ezilmektedir. Burjuvasıyla-küçük burjuvasıyla- köylüsüyle- işçisiyle... Bugün ülkemizdeki sosyalist çevreler tek tek küçük birimler halinde kalmakta ısrar etmekten vazgeçmelidirler.

Bu güne kadar yaşadıklarımız bize artık ayrılıkların yerine aynılıklarımızı öne çıkarıp bu doğrultuda mücadele etmemizi göstermiştir. Grupçuluk ve kariyerizm gibi saplantılardan vazgeçilmeli. Yeter ki sosyalistler içten samimi, istekli, kararlı olsunlar... Oluşturulacak birlik daha güçlü ses getirecektir.

Bu güçlü sesi oluşturmak için NEWROZ ATEŞİ'ndeki dünya görüşünü görmezlikten gelmek için kör olmak gerekir... Artık en iyisi BEN demekten vazgeçip en iyi BİZ'i oluşturmak için çaba sarfetmeliyiz. Yapıyı bu sağlam temeller üzerine kurmalıyız. Ayrıntılar deryasında boğulmamalıyız. Ayrıntıları önümüze utanç duvarı gibi örmemeliyiz. Önemli olan Kürdistan devriminin programında anlaşmak... Önemli olan uygulanacak stratejide fikir birliğine varabilmek... En önemlisi kuracağımız toplumun temelini canla başla birlikte atabilmek... Ve çağımızda sağlıklı bir devrim'in yalnızca proletarya tarafından olacağına olan inancımızı dahada güçlendirmek, daha da savunulurluğunda kararlı olmak...

Kişi, grup, örgüt ve hareketlerin aynı bayrak altında mücadele etmemeleri için ben bir neden göremiyorum. Hele önümüzde hiç sönmeyecek bir ateş varsa... Bu ateşi harlamak, güçlendirmek hepimizin esas görevi olmalıdır.

4 Eylül 1993 tarihinde İsviçre'nin Basel kantonunda yapılan Panel'de birlik, nasıl bir birlik? Konusu enine boyuna tartışıldı. Kalabalık bir kitlenin katıldığı Panel'de çeşitli siyasi temsilcilerden insanlar vardı. Görebildiğim kadarıyla Newroz Ateşi temsilcisinin görüşlerine karşı çıkan olmadı. Konuşmacı arkadaşı herkes canla başla dinliyordu. Dört saati aşkın bir süre isteyen herkes görüşlerini açıkladı... Sorular soruldu, cevaplar verildi. Sıcak bir ortam içerisinde Panel sürdü... Panel'de izleyicilerden bir kişi panelci arkadaşa bir soru yöneltti. Çok güncel ve de bana göre çok önemli olrduğu için soruyu aynen aktarıyorum.

"1980 yılından çok önce Kürdistan'da hiç kimsenin sesi çıkmazken geleneğiniz silahı ateşledi ve doğru ideolojisiyle halk tarafından benimsendi, sevildi... Yıl 1993... Gelinen aşamada ideolojiyi tartışmayacağım... Üç- dört saattir anlatıyoruz dinliyoruz. Eleştireceğim bir şey yok. Ama sormak istediğim geleneğiniz daha ne kadar zaman masa başında teoriler üretecek?.. Birliği oluşturma çabalarına saygı duyuyorum... Bu işin bir yönü... 1992 Ekim belgelerinde eylemliliklere başlamak için çok kısa bir tarih belirlenmişti... Ama o süreç geçmekte... Ben bu Paneli izlemek için 7 saatlik bir yoldan geldim ,7 saatte dönüşüm sürecek... Her şey iyi güzel de Kürdistan' daki şehitlerimizin bu durum karşısında kemikleri sızlamaz mı? Duymak istediğim beklediğim şeyleri duyamadım bu gün... Geleneğinizin ihtilalci ruhu yanlızca kağıtlar üzerinde masa başında kalamaz... Ne zaman esas mücadele başlayacak?.. Öğrenmek istediğim sadece bu..."

Ve bunları söyleyen arkadaş ağlamaya başladı. " Sorumun cevabını biraz sonra verin lütfen, dışarı çıkıp sigara içeceğim" dedi... Salondan dışarıya çıktı.

- Daha sonra bu arkadaşın sorusu cevaplandı. Ama doyurucu nitelik taşımıyordu. O soruyu soran arkadaş sadece genelin bir özeli... Genel'de de aynı sancılar yaşanmakta. Örneğin ben artık yarın diye diye beklemekten yıpranıyorum... Önemli olan bugün deyip başlayabilmek. Birlik görüşmeleri sanıyorum bugünlerde sonuçlanır...Merakla burada alınacak kararları bekliyorum...

Panel'in ardından Newroz Ateşi ile Dayanışma Gecesi büyük bir coşku ile sürdü. Aynı gün 2. Uluslar arası Kardistan Festivali olmasına rağmen katılım güzeldi... Avrupa'daki salon bulamama sorunları bazen gecelerin aynı güne denk gelmesine sebep oluyor... Bu da yaşanılan acı bir gerçeklik...

Gecede, Fırat Başkale ve Nilüfer Akbal'ın olmayışı beni bir hayli üzdü... Benim gibi birçok kişi bu yeni doğan sanatçıları izlemeye gelmişti... Spiker arkadaşın açıklaması çok yerinde idi... İsviçre Yabancılar Polisinin vize vermediğine dair belgeleri gösterdi kitleye..."Gerekçe sanatçı olmaları ve burada konser vermek için gelmek istemeleriydi... Yani buda Kürtlere uygulanan ambargonun bir

www.arsivakurd.org

başka biçimi..."

Sonra beni en çok etkileyen cezaevlerinden gelen mesajların okunmasıydı... Her okunan mesajda gözlerim doldu. Ermenek Kapalı Cezaevinden gelen mesaj okunurken kendimi tutamadım, ağlamaya başladım... Hatırlayabildiğim kadarıyla mesaj şöyleydi... "Çoğu zaman bir mektuba, bir selama hasret kaldığımız oldu. Ama bu bizi ilkelerimizden koparmadı, koparamazdı da... Dileğim bundan sonra Newroz Ateşi okurlarının ilişki sıkıntısı olmaz..Dayanışmalar daha güçlü olur,dayanışma gecesinde tüm benliğimle yanınızdayım ve sizleri daha güçlü dayanışmalara çağırıyorum. Hepinizi devrimci duygularımla selamlıyorum..." diyordu.

İnanın bu mesajdan sonra duvarlar yoktu sanki aramızda, tel örgüler yoktu, sınırlar kalkmıştı yazı kışı belli olmayan bu soğuk iklimli, yağmurlu ülkede değilde sımsıcak toprakları çıplak ayaklarımızı yakıyor hissini duyarak Harran'da halay çekiyorduk- hepimiz tek yürek olmuş bütünleşmiştik... Kenetlenen ellerimizi sökmeye hiç bir güç yetmeyecekti...

Yüreğini serin tut Ermenek Kapalı Cezaevindeki dost, bundan böyle, öyle bir ilişki ağı kuracağız ki, sevgimizle öreceğiz her ilmiğini, coşkumuzla, direnişlerimizle büyüteceğiz ağı ve Newroz Ateşini dünyanın tüm ülkelerinde harlayacağız... Tüm evreni saracak sıcaklığımız.. Yeterki sen yüreğini serin tut...

Değerli Newroz Ateşi çalışanları cezaevindeki dostlara seslenebilme olanağını derginizde bulduğum için sağolun. Yine gözlerim doldu, çok sulu gözlü biri oldum galiba... Ama hayır sulu gözlülüğümden değil... duygularımın artık yüreğimin çeperine sığmadığından...

Sömürgeciler yalnızca bedenlerinizi cezaevlerine koydu değerli dostlar... İnanın dilanımızda hepiniz ayrı ayrı ses ayrı ayrı renktiniz, ışıktınız... Yüreğiniz, yüreğimizle birlikte atıyordu... Şiirlerde, türkülerde, dilanlarda..

Dileğim böylesine gecelerin daha çok yaygınlaştırılması...,

Tüm Newroz Ateşi çalışanlarına ve okuyucularına şu an sürgünde bulunduğum soğuk ülkeden sıcak sımsıcak devrimci selamlarımı gönderiyorum.

Newroz Ateşi'ne yayın yaşamında başarılar diliyorum...

Saygılarımla...

İsviçre'den Bir Newroz Ateşi Okuyucusu
Adım "Sürgündeki Dost" olsun mu?

"EVIMİ BAŞIMA YIXTİ"

Içi içiye sığmadi qorxaxladi hep bızi
Güvenim yox dedi size, gâh oturdi
gah qalxti!...
Gah Yaradana verdirdi gah bize...

"Evımi başıma yıxti" işte,
Getti esir düşti qehpelere
fermandem...
Ne külü koram ben şimdi başıma !...

Ehzüleyxanın
Xelilürehmanın ataşının kozünü
basaram cigerime...
Buram buram pınarından su serperem
yüregiye Halşo'nun...

Bılırem
Allahına oxumaxtır yiğitlıx
hem oxuyup yazmaxtır...
Zannetmeki ben sadece yazaram!...
Mermisi ağzında otomotiğe dayalı
bir kleş kimin,
İsot tarlama üşüşmüş kimin,
leş qarğalari
Şahlanıram, azaram!...

Kabuslu qorxaxlar oldıx çıxtıx
Mumbar kimin boşalttı içimizi
Avrupa,
Bu qonuda
Heqlisan...
Ölümü yedi qoldan qucaxlayan
"Urfalı Nazif" in
yeğeniyem fermandem
Gözi Arxada
Qalmaya!...

Eylül- 1993
BERFİ SURUÇ

www.arsivakurd.org

BASIN AÇIKLAMALARINDAN

*** Kawa ve Tekoşina Sosyalist "Dersim Bölgesi Sosyalistlerin Birlik Platformu" " Eylül-1993'de Kamuoyuna yaptıkları açıklamada " Sosyalist Güçlerin Birliği Zemininde Birleştik"lerini duyurdular.

Açıklamada "Kawa ile Tekoşina Sosyalist örgütleri arasında uzun bir tartışma süreci yaşanmaktadır. Bizler bölgemizde bunun bir üst boyutunu teşkil eden "Sosyalist Güçlerin Birliği" ilkesiyle; Sosyalizm, Sosyalizmin mevcut sorunları, Sosyalist Demokrasi, ML'nin temel ilkelerine yaklaşımda ve devrim anlayışımızda; Dünya ve Ülke sorunlarına yaklaştığımızda, Kürdistan devriminin niteliği, aşamaları, Devrimin yolu, ittifakları ve görevleri konusunda ve yine; azami programlarınızın bir dizi sorunlarında esasta aynı zeminde gerçekleşen bu birleşmenin batka MK'lerimiz olmak üzere bütün örgüt birimlerimizin; ideolojik, siyasi ve örgütsel zeminde de gerçekleşmesini, ve şu an yaşanan tartışma sürecine yansıyacağını belirtiyor. Bunun Kürdistandaki Sosyalizmin ve Komünizm davasinin zaferi için kesin koşul olduğunuda belirtiyoruz.

Kawa ile Tekoşin'nin gerçekleştirdiği bu güç birliği hakımızın Ulusal birlik istemlerine denk düşen özel bir döneme rastlamanın yanında esasta, Kürdistanın ML' lerin birliğinin bir kıvılcım olma yönünde atılan önemli bir adımı ifade etmektedir. Şüpesizki biz, ML'lerin birliği sorunun kedimizle sınırlı tutmuyoruz. Bu birliğe katılması gereken bir çok örgüt; çevre ve kişinin olduğu bilincideyiz. Bütün bu güçleri Küdistanda gerçek bir proleterya partisinin yaratılması sürecine katmak için gerekli çabayı sürdüreceyiz.

Kürdistanda sosyalist hareket, dışarıda sömürgecilerin ve emperyalistlerin doğrudan saldırısı altında, içeride de milliyetcilerin de Devlet destekli dini gericilerin tahaakümü altındadır. Sosyalist Güçler ise dağınıktır. Ve Uluslar arası karşı-devrimin saldırıları karşısında ne bölgede nede dünyada gerekli desteği görmemektedir. Dünyada'ki gelişmelere bağlı olarak zayıflayan bölgedeki sosyalist güçler.KUMK'ne ve Kürdistan Sosyalist hareketine yeterli desteği sunamamaktadır. Bu durumda silahlı savaşımının sınırlandırılması ve reformist-milliyetçi zemine çekilmesi tehtidi vardır.

KUMK'nin radikal devrimci güçlerini bile giderek etkisi altına almaya başlayan reformcu alternatiflere karşı amansız bir mücadele yürütmek bu gün Kürdistanlı kominstlerin önünde duran acil görevlerinden birisidir. İşte bu çok yönlü görevler. Kürdistanlı ML'lerin, güçlerini acil olarak birleştermesini emrediyor.

Bugün Kürdistan'da ML' bir programla ortaya çıkan bir patinin gelişmesinin objektif şartları vardır. Ortadoğunun devrim merkezi haline gelmiş olan Kürdistan'da devrimin ve sosyalizmin değerlerini savunmak her zamankinden daha önemlidir.

Burjuvazinin uluslar arası saldırılarına set çeken KUMK içinde işçi sınıfı ve köylülüğün çıkarlarını esasta etkili kılan; Ulusal Kurtuluşu Sosyal kurtuluş ile birleştiren, Kürdistanın kurtuluşu sorununu, Kapitalist sistemin dışında, işçi sınıfının ve halkın çıkarları doğrultusunda çözmeyi amaçlayan Kürdistan Proleter partisinin inşaası ertelenemez bir görev olarak ML'lerin önünde duruyor.

Kawa ile Tekoşin Sosyalist "GÜÇ BİRLİĞİ" ile başlattıkları sürece, birleşeceğimiz bütün güçlerle birleşmek arzusundayız. Görüş ayrılıkları elbette olacaktır. Ve bunun olması kadarda doğal ve kaçınılmaz bir durum olamaz. Önemli olan bunları gizlemeden "GÜÇ BİRLİĞİ" çatısı altanda birlikte olabilmek ve bunun nücadelesini yürütebilmektir. Eğer temel ilkelerde ve devrimimizin ana hedeflerinde hemfikir isek, teferuata ilişkin sorunlarda ayak diretmek bizlere değil, kariyeristlere yakışan bir tutumdur.

Kürdistan'da sınıf mücadelesi Ulusal mücadeleyle kaynaşarak yükseliyor. Dört parçada önemli mevziler kazanmış olan KUKM'ne her sınıf kendi çıkarları doğrultusunda yanaşıyor. Kürdistan halkının kendi çıkarlarını savunan ve Kürdistan devriminin ön gürdüğü teori ve pratiklerin gereğini yerine getiren ML'li bir "SOSYALİST GÜÇ BİRLİĞİ" çatısı etrafında kenetleneceğine olan güvenimiz tamdır" diyerek vurgu yaptılar.

*** YEKBUN-MK Yaptığı açıklamada; "K.Kürdistan Birleşik Cephesi program ve tüzüğünü onayladıklarını, sosyalistlerin birlik çalışmalarının hızlandırılması için girişimlerde bulunaçaklarını" açıkladılar.

*** DSDP (Devrimci Sosyalist Dergiler Platformu), DEP Genel Başkanı ve Özgür Gündem Gazetesi imtiyaz sahibi Yaşar Kaya, Özgür Geleçek, Azadi ve diğer devrimci, yurtsever dergi ve yayın evleri sahip ve yazı işleri müdürlerinin tutuklanmasını ve dergilerin toplatma, kapatma karar ve davalarını kınadılar.

*** SERKETİN Dergisi: Emeğin Bayrağında Kamer Özkanın sıradan bir yurtsever olduğuna dair iddiaya karşı çıkarak uzun ve belğelerle yapılan açıklamada "Kamer Özkan'ın TKP/ML-TİKKO kurucusu İbrahim Kaypakkaya'nın gerilla arkadaşı, PKK'nın ilk kurucu üyelerinden biri, TEKOŞİN örğütünün kurucusu olduğunu yineledi.

*** KOMAL Genel Yayın yönetmeni Recep Maraşlı ve DEP MYK üyesi Cabbar Gezici hakkında "6.Kanal TV'de "Dinamit" proğramında yaptıkları söyleşiden dolayı İDGM tutuklama kararı verdi. Buna karşı TV-6 önünde bir grup yurtsever basın açrklaması yaparak kararı protesto etti.

*** Yurtsever dergiler (DENG, NEWROZ ATEŞİ, NEWROZ, MEDYA GÜNEŞİ, ÖZĞÜR HALK, HEVDEM, SERKETİN, KOMAL) Lice olayları nedeniyle devrimci, yurtsever, sosyalist, demokrat, hümanist ve insanlıktan yana olan her kurum, kuruluş ve kişileri, Kürdistan'da ve özel olarak da Lice'de ki katliamı izlemek, incelemek, kamuoyuna duyurmak amacıyla, çağrı yaparak bölgeye heyetler halinde gitmeyi önerdiler.

*** PKK, Tekoşina Sosyalist, KKP ve KAWA örgüt ve partileri, Kamer Özkan ve Arif Demir'in PKK gerillaları tarafından öldürülmesinde taraflar bir yandan iddialarından ısrar ederken, diğer yandan da cephe çalışmalarını bozmayacağını, yurtsever örgütler arasında olan bu tür olayların dostca ve diyalogla cözümlenmesi gerektiğini açıkladılar.

*** PKK Dersim Eyalet Komutanı Dr. Baran'ın, Özgür Gündem gazetesi ile yapmış olduğu röportajda, Kamer Özkan olayına ilişkin iddialarına Özkan ailesi adına Kamer Özkan'ın babası D.Ali Özkan yanıt verdi; yapılan açıklamada Kamer Özkanı'ın yiğit bir devrimci olduğunu, Dersim halkının kendisini iyi tanıdığını, oğlu hakkındaki iddiaların doğru olmadığını, kendi rızasıyla Aydınlık gazetesine beyanat verdiğini, böyle bir insanın babası olduğundan gurur duyduğunu, onun cenazesine sahip çıktık ismine de sahip çıkacağını belirterek, Dersim halkı nezdinde "söylenen suçlar doğru olsaydı ve onlara halk inansaydı zaten onlar Kamer'i öldürürlerdi. Nasıl ki Hasan Cengiz bugün polise sığınmış halk icersinde yaşayamıyorsa o'da yaşayamazdı" diye açıklamalarda bulundu.

*** Dergimizle Basel'de düzenlenen dayanışma geçesi çoşkulu geçti, yapılan panelde sosyalistlerin birliği için düzenlenen söyleşi de sıcak bir ortam yarattı.

BARBARÎYEKÎ TÎRÊ TİRKAN: ŞEHÎD KİRİN A EGÎDEKÎ DİLÊR û KURDÊ GİRANBİHA

MURAD KARAÇOBANOĞLU

Komara Tirkê mihtînger û faşistê har û hov dirinde yê naçar mayî, bi naçar mabûn a xwe re dest bi kuştin û kujerî yên hunkufê barbarî ya xwe kirî ye û her roj, ji rojekî zêdetir û xirabtir û barbartir evan karesat û gosirmet û bobelatan dike. Rejîma tirkan, ji roja ku hatî ye damezrandin û virde, destê xwe ji xwîna kurdan ve ne kişandî ye. Bi rastî, sor bûna ew ala ya li ser wan, ne ku ji xwîna "cangorî" yên di riya wê de xwe bi gorî kirine sor e; belkkû ji xwîn ên setembînî yên jêrdestên tirkan ku tirk, wan ji xwe re kirin e bi "qurbanî" sor bû ye...

Di pile ya ev ro de, li ser xakê Kurdistan ko jêr destên tirkan de ye, tu rê û lewaneyî ya (îmkanata) jiyîna bi aştî ya bê şer û çek, her nîn e... çima ko her kesekî zana an nezan, bê layen an layengîr, çi bê kar û çi xebatkar, bi kirdar an bê kîrdar, çi ciwan çi pîr; biçûk mezin-jin û mêr, li ber "dilovanî" ya gurhen har mayî ne!... Barbarên "dêlegur mêhtî" jî, ji bo îsbata nijadên xwe, çi ji destan tên, şunde nahêlin, bi palapal û bi rêk û pêkî dikin...

Ew mirovin ku li ber zilm a barbaran ser netevînin û îxanet li gelê xwe nekin, kesayetî yên xwe biparâzin, riya têkoşînê bajon; mihtînger ên faşîst û barbar ên har û hov û dirinde yên TERORÎST, du cîh ji wan re hiştin e: Ya zîndan, yan goristan!.. Ew mirovin xwedî namûs û xîret, xwedî şeref û însaniyet ku caran bidest barbaran hatibî girtinê û zîndanî kirinê û tu tiştek ji van xasîtî yên xwena kêm ne kiri bin û her weha temamê hêvî yên wan dijminên har şkandi bin, êdî tirkên barbar, pêwîstî bi girtin û zîndanî kirina wan namînin. Pêwîstî ya wan mihtîngeran, bes bi tiştekî tenê dimîne: KURDKUJÎ !

Ji şehîd Wedat AYDIN virde eve çendîn şehîd ên zîndan dîtî yên ronakbîr in dibitin cangorî ya xakê Kurdistan a dagîr û debeşkirî ?!

Şehîd he nemir Hevrê MURAD KARAÇOBANOĞLU Jî, bi vê awayî hat e şehîd kirin. Ji ber ku, ew jî carekî hati bû girtin û îşkence kirinê! Wê hingê, hîn zarokekî di pazdeh salî ya xwe de bû, di sala 1981'an de gava ji ber endam bûn a xwe yê di rêkxistin a KAWA de bi dest ê cunta mihtingerî ve hat e girtin. Beranber bi îşkence yên dervayî aqila ku bi dirêjayî ya du mehan lê hati bûne kirin, cunta ya mihkîngerî ya faşist û barbarî yê tu tişt jê fêm ne kiri bû. Çim ku wî, hîna ji berî ya wê hingê ve kuştinê da bû pêş çavan, lewra jî li berî naçar ma bûn. Piştî sal û nîvekî, gava ji nav dest û lepên wan derket, tu tişt ji kesayetî ya xwe yê xwedî bîr û bawerî ya şoreşgerî û netewakarî kêm ne kiri bû. Û dijminên mihtînger û faşîst ê barbar jî bi vê yek a hanê zani bûn, lewranê diviyan ku du reyan bidana berî: Yan biketa xizmet a wana, an jî bihata kuştinê!.. Ewî mêrxasî, ewî egîdî, ewî dilerî ewî têkoşerî jî, bi ya gelê xwe û şeref a xwe û xiret a xwe a kir, ya rast û durustî pejirand: GEHİŞTİNA PİLE YA ŞEHİDİ û hew!...

Herçend tirkên barbar yên hov û har û dirinde, bi kuştina yeko-yeko têr jî nabin, lê ji bo yê wan, ji tuneyî "çetîr" e!... An na armanc a wan ê mezin, merivxurî û qiran a kurda ye..

Ma çendîn caran taqî kirin, serkeftin? Ji dem a Osmaniya ve, çendîn gelkujî bi ser kurda de anîn e, çendîn ferman û çendîn qiran in ?...

Îro jî cewrikên Osmaniyan, bi şahrezatî yên xwe, ji bav û bapîrên xwe gelek derbas kirin e: Çi bi kujerî yên xwe, çi bi derew û fêl û fortên xwe hemû rojek "rehmet li bab û bapîrên xwe yên kefendiz" û talangerên gelkuj didin xwendin !...

Lê belê, ewan kemalîstên mirovxur ên mihtînger û faşistên har; gorên xwe, bi destên xwe dikolin, hay ji xwe nîn in. Wek pisîkên ketî quncikê, ji naçarî yên xwe har in. Xwîna ku dirijîn in, deryayekî sor bû ye, ew dê wan bi xendiqîn e!

Ewana, wer di zanin ko "Serkeftin" a wan (her wekû hertim dikin û tê te dîtin û tê te zanhin) tenha di tiştekîde ye; QIRAN (GELKUJÎ) jê wêdetir jî, ewana jî di zanin ku HİÇ Û PUÇ IN !...

Ê me jî, yek rêga he ye: YA RIZGAR BÛN, YAN JÎ BEGIŞTÎ QIRAN BÛN!

Li gorî ku neşên NETEWAYEKÎ 40 (ÇIL) MÎLYONÎ TEVA QIRAN KIN, rêga tenha YAN RIZGAR BÛN-YAN RIZGAR BÛN e!... Jê wêdetir jî tu rê tunî ne...

ŞEHÎDÊN SERXWEBûN û AZADÎ YÊ NEMİR İN!

Bİ HELİŞE REJÎMA MİHTİNGER û FAŞÎSTÊ TİRKİYÊ!

BİJÎ KURDİSTAN A SERBİXWE, DEMOKRATÎK Û YEKGİRTÎ - BO SOSYALÎZM!

XWÎNA ŞEHÎDAN, TOVÊN AZADÎ, MİZGÎNA SERKEFTİNÊ NE

KURDİSTAN BO MİHTÎNGERAN BİBE GORİSTAN!

NEWROZ AMEDÎ

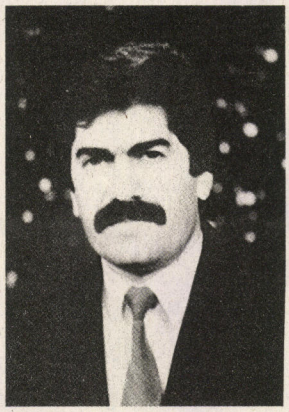

Mehmet Sincar

TC devletinin Kürt halkına karşı sürdürdüğü kirli savaş tüm hızıyla devam ediyor.

Vedat Aydın'ın katledilmesinin ardından bugüne kadar Kürdistan'da işlenen faili devlet cinayetlerine, hergün bir yenisi ekleniyor.

Devletin karanlık güçlerince işlenen bu cinayetlerden biri de DEP Mardin Milletvekili **MEHMET SİNCAR** ve DEP Batman İl Yönetim Kurulu Üyesi **METİN ÖZDEMİR**'in öldürülmesi ve Batman Milletvekili **NİZAMETTİN TOĞUÇ**'un yaralanmasıyla yaşandı. Millet Meclisinin açılışında devletin en yetkili ağızları tarfından Kürt Milletvekillerinin hedef gösterilmesinin ardından **Mehmet Sincar**'ın katledilmesi düşündürücüdür.

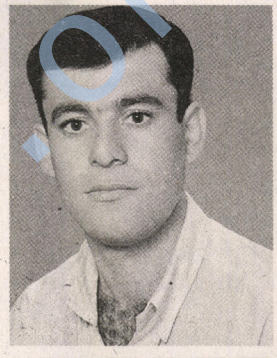

Metin Özdemir

70 yılık inkar ve imha politikasının sahibi TC Devleti, cenazeye tören yapılmasını bile engelleyerek, törene katılmak isteyen binlerce insanın Ankara'ya girişini yasakladı. bunlardan binlercesini gözaltına almakla gerçek yüzünü bir kez daha gösterdi.

Mehmet Sincar ve **Metin Özdemir**'in katledilmesini, tüm faili devlet cinayetlerini nefretle kınıyor, Kürt Halkına ve demokrasi güçlerine başsağlığı diliyoruz.

ULUSAL YAYIN BİRLİĞİ

Fettah Abduli — Dr. Said Şerefkendi — Humayun Erdelan

KDP-İRAN GENEL SEKRETERİ Dr. SADIK ŞEREFKENDİ ve Partinin Avrupa Temsilcilerinden , FATTAH ABDOLÎ ve HOMAYÛN ARDALAN Sömürgeci İran ajanlarınca Berlin'de katledilişlerinin birinci yılında saygıyla anıyoruz.

NEWROZ ATEŞİ DERGİSİ ÇALIŞANLARI

www.arsivakurd.org

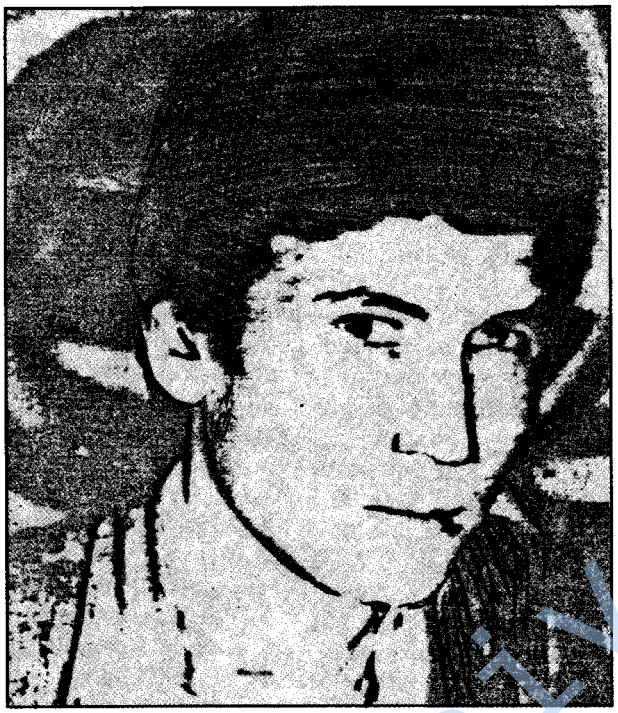

Hüseyin Morsümbül

18 Eylül1980 tarihinde Bingöl'de sömürgeci güçlerin işkencehanelerinde ser verip sır vermediği için Murat nehrinde kaybettirilerek şahadete erişti. Anısı mücadelemizde yaşıyor.

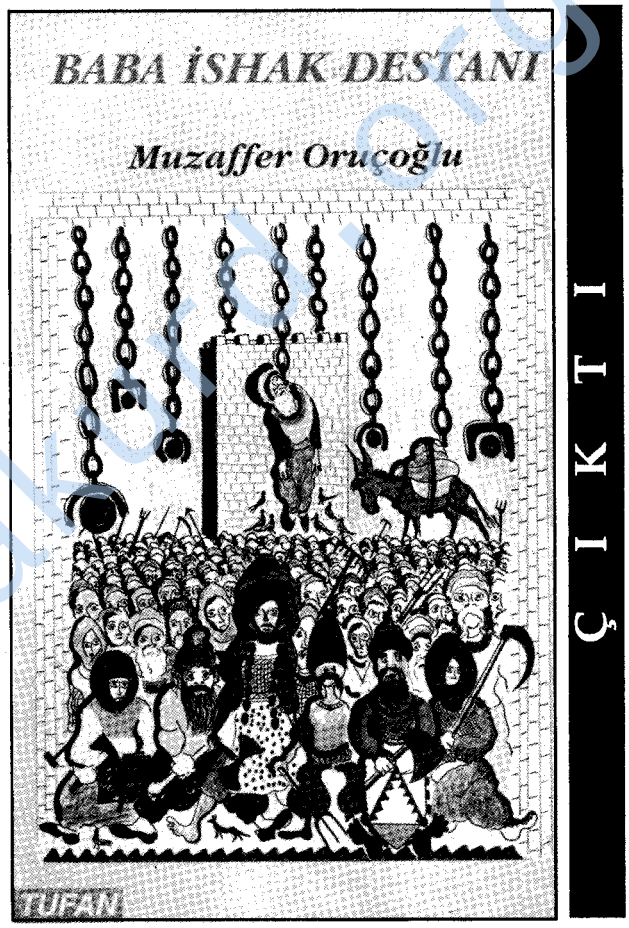

İsteme Adresi: Paylaşım Yayıncılık Çakırağa mh. Çakırağa Cami sk.Utku Ap. No. 18/7 Aksaray -İST. Tel. 530 65 24 Fax: 530 65 58

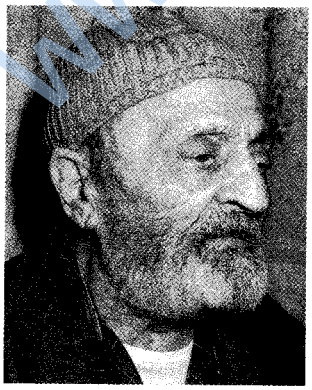

Osman Sabri 1905 yılında kuzey Kürdistan'da Narince'de gözlerini dünyaya açar. 1915 yılında babası Sabriyi kaybeder. Amcası Şükrü kendisine kol kanat gerer ve sahip çıkar. 1922'de Rüştiye mektebini bitirir. Şeyh Sahid hareketinde Amcaları Şükrü ve Nuri Diyarbakır'da idam edilerek şahadete erişir. Osman kendisi de kısa bir süre Denizli'de cezaevine konulur. 1929'da Divanı Harpte yargılanır ve bırakılır. Serbest kaldıktan sonra 24.11.1929'da Suriye Kürdistanına geçer. O yıllarda başladığı ulusal mücadelesine onurluca ölene kadar devam etti.

Celadet Ali Bedirxanın yakın arkadaşı Hawar Dergisi yazarı Osman Sebri, Şêx Seid ayaklanmasının firarilerinden ve ardında Ağrı ve diğer serhıldanların destekcilerindendir. Rewşen Bedirxanın da belirttiği gibi o bütün Kürt halkının amcası (APO) olmayı verdiği hizmetlerle bu ünvanı hak etmiştir. Yaşamında 12 kez tutuklanmış, 4 kez sürgün edilmiş, 5 kez zorunlu oturuma tabi tutulmuş, yaşamının son yıllarını Şam'da Suriye sömürgecilerinin gözetimi altında sürdürmüştür. Osman Sabrinin Apo isimli şiir kitabı okunduğunda; Celadet Ali Bedirxan ve Dr. Nurettin Zaza'nın kendisini dil ve edebiyat konusundaki övgülerle ödüllendirmeleri daha iyi anlaşılır. Bir çok kez Irak ve Türkiye Kürdistanına giriş çıkışlar yapar. Welato adındaki oğlunu 1941'de sınırda şehid verir. Osman Sabri, bilge yaşamını sürdürürken, 11.10.1993 tarihinde Şam'da dünyaya gözlerini yumdu. Kürt halkının başı sağ olsun.

NEWROZ ATEŞİ DERGİSİ ÇALIŞANLARI

www.sivakurd.org

CELADET ALİ BEDİRXAN
1893 - ....

AĞRI DAĞI HAREKETİNİN ÖNDERİ İHSAN NURİ PAŞA
1893 - ....

Doğumlarının 100. yılında anıları Ulusal Kurtuluş Mücadelemizde yaşıyor. Deneyim ve bilgelikleriyle bizleri aydınlatmaya devam edecekler.

Ünlü Dilbilimci ve tarihçi **Prof. Qanatê Kurdo** 31. 10. 1985'te aramızdan ayrıldı.

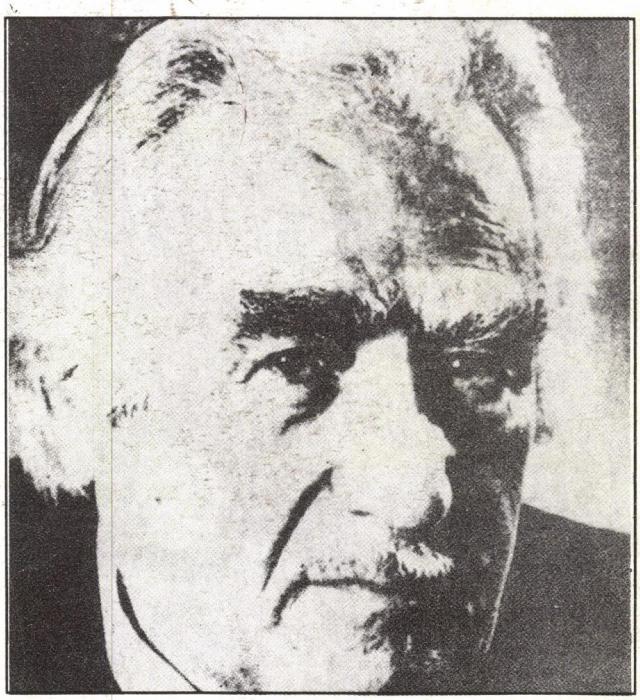

Büyük ozan **Cegerxwîn** 22. 10. 1984 tarihinde aramızdan ayrıldı.

ANIYORUZ..!

www.arsivakura.org